SCRIPTORES
PHYSIOGNOMONICI
GRAECI ET LATINI

RECENSVIT

RICHARDVS FOERSTER

VOL. II

PHYSIOGNOMONICA ANONYMI, PSEVDOPOLEMONIS, RASIS, SECRETI SECRETORVM LATINE, ANONYMI GRAECE, FRAGMENTA, INDICES CONTINENS

EDITIO STEREOTYPA
EDITIONIS PRIMAE (MDCCCXCIII)

STVTGARDIAE ET LIPSIAE
IN AEDIBVS B.G. TEVBNERI MCMXCIV

Die Deutsche Bibliothek — CIP-Einheitsaufnahme

Scriptores physiognomonici :
Graeci et Latini / rec. Richardus Foerster. —
Ed. stereotypa. — Stutgardiae ; Lipsiae : Teubner.
(Bibliotheca scriptorum Graecorum et Romanorum Teubneriana)
NE: Foerster, Richard [Hrsg.]
Ed. stereotypa
Vol. 2. Physiognomonica anonymi, Pseudopolemonis, Rasis,
Secreti secretorum Latine, anonymi Graece,
fragmenta, indices continens. —
Ed. stereotypa ed. primae, 1893. — 1994
ISBN 3-519-01781-4

Printed in Germany
Druck: Druckhaus Köthen GmbH
Buchbinderei: Verlagsbuchbinderei D. Mikolai, Berlin

IV.

ANONYMI DE PHYSIOGNOMONIA LIBER LATINUS.

Conspectus siglorum in apparatu critico libri de physiognomonia adhibitorum.

L = codex Leodiensis 77
B = codex Berolinensis qu. 198
A = codex Oxoniensis Ashmoleanus 399
C = codex Musei Britannici Cottonianus Galba E IV
c = manus secunda correctrix in *C*
E = codex Erfurtensis Amplon. Fol. 378
e = lectio in margine codicis *E*
S = codex Musei Britannici Sloanianus 3469
H = codex Musei Britannici Harleianus 3969
Mo = editio Moliniana a. 1549
s = consensus codicum *LBA* et ed. *Mo*
t = consensus codicum *BA* et ed. *Mo*
u = consensus codicum *B* et *A*
x = consensus codicum *CESH*
y = consensus codicum *ESH*
z = consensus codicum *S* et *H*
o = consensus codicum omnium.

ANONYMI DE PHYSIOGNOMONIA LIBER.

1. Ex tribus auctoribus quorum libros prae manu habui, Loxi medici, Aristotelis philosophi, Palemonis declamatoris, qui de physiognomonia scripserunt, ea 5 elegi quae ad primam institutionem huius rei pertinent et quae facilius intelligantur. sane ubi difficilis mihi translatio vel interpretatio fuit, graeca ipsa nomina et verba posui.

---

1. Anonymi de physiognomonia liber] Physiognomonia (*suprascr.* .i. naturalis scientia. nam phisis natura. gnomos vel gnosis scientia dicitur) *L* Incipit liber Phisiognomoniae *B* Incipit liber phisiognomiae secundum tres auctores. loxum medicum. aristotilem philosophum. palemonem declamatorem *C* Incipit phisnomia palemonis philosophi *rubr. S* *om. AE* De Physiognomiae Ratione libellus ex veterum Philosophorum monumentis summo compendio collectus *Mo* 2. tribus] diversis *S* auctoribus] autoribus *Mo* quaestionibus *S* quorum] quas *S* libros *om. S* prae manu] praemanu *B* 3. Loxi] lexi *B* loxi videlicet *A* Aristotelis] Aristotilis *LACES* Palemonis] Polemonis *Mo (et Rosius), ut constanter* 4. physiognomonia] phisiognoemonia *B* phisonomia *A* Physiognomia *Mo* phisiognomia *C* phisiagnomia (a *prius m*[2] *in* o *corr.*) *E* phisnomia *S* scripserunt] sumpserint *B* 5. elegi *in marg. c, in textu* intelligi *C* primam] pristinam *A* huius rei pertinent] pertinent huius rei *C* 6. intelligantur] intelliguntur *B* intelleguntur *Mo* sane] Mane *S* ubi] ibi *B* difficilis mihi] michi difficilis *E* mihi n difficilis *A* mihi *om. S* 7. translatio — fuit] fuit translatio vel interpretatio *A* fuit] fuerit *B* visa fuerit *Mo* graeca *om. in lacuna quattuor litterarum A* ipsa] ipsi *A* ipsa et *ES* 8. et verba posui] posui et verba ponam *A* ponam et verba *B* et verba ponam *Mo*

2. Primo igitur constituendum est, quid physiognomonia profiteatur. ⟨profitetur⟩ itaque ex qualitate corporis qualitatem se animi considerare atque perspicere. et Loxus quidem sanguinem animae habitaculum esse constituit, corpus autem omne et partes eius quae 5 signa dant, pro vivacitate vel inertia sanguinis et prout tenuis seu crassus magis fuerit vel cum liberos habuerit ac directos meatus vel cum perversos et angustos, dare signa diversa. ceteri autem tam figuratricem corporis animam esse arbitrantur per 10 συμπάθειαν, quam ex qualitate corporis animam speciem

---

1. quid] quid sit *E* in alio quid phisianomia profiteatur *e* physiognomonia] phisognomonia *B* phisonomia *A* Physiognomia *Mo* phisiognomia *C* phisnomia *S* phisiagnomie (a *m*² *corr. in* o) *E* 2. profiteatur. ⟨profitetur⟩] profitetur. *LBS* proficiatur *A* profiteatur *Mo C* profiteri *E* *corr. Bormansius* itaque] Itaque *LBMo* ita *E* *om. S* qualitate corporis] corporis qualitate *C* 3. qualitatem] quomodo *A* se animi] animi se *B* animi in se *E* animi *ACS* considerare] considerat *B* atque] atque ita *E* in se et ita *C* perspicere] percipere *A* 4. Loxus *om. B* quidem] quidem medicus *A* quod *Mo* animae habitaculum] habitaculum animae *S* esse *om. S* 5. omne *om. S* quae *om. t* 6. signa dant *om. A* quae signa dant *del. Sauppius* inertia] in ertia *B* inhertia *E* inercia *S* 7. prout] pro ut *L* seu] sive *CS* vel *E* crassus] crasus *B* crassus magis] magis crassus *L* magis fuerit] fuerit magis *C* fuerit *S* vel — 8 habuerit *om. BMo* cum *om. A* liberos habuerit] habuerit liberos *ES* directus *A* 8. ac] et *BMo* *om. AS* directos meatus] meatus et porretos *S* directos] directus *BMo* *om. A* meatus *om. C, in marg. add. c* cum *om. A* perversos] perversus *t* per multos *S* et] vel *S* 9. angustos] angustus *t* angustos meatus *CE* dare signa diversa] signa diversa dare *E* signa] signare *B* diversa] divers *C* (a *in marg. add. c*) ceteri] dixit ceteri *A* tam *om. u S* 10. figuratricem] transfiguratricem *B* imitatricem *S* figuratricem corporis] corporis trans figuratricem *A* animam esse *om. u* per *συμπάθειαν inserui e Mo* 11. quam] quia *A* qualitate] qualitatibus *S* animam] animae *BCS* anime *AE*

mutuari, sicuti humor constitutus in vasculo qui speciem ex vasculo mutuatur et sicut spiritus infusus in fistulam vel in tibiam vel in tubam. nam cum uniformis sit spiritus, diversum tamen sonat tuba, 5 fistula, tibia.

3. Prima igitur divisio observationis huius atque discretio ea est, ut alterum masculinum genus sit, alterum femininum. quod non ea ratione accipiendum est, qua naturaliter sexus et genera discreta sunt, 10 sed ut plerumque etiam in feminino masculinum genus et in masculino femininum deprehendatur. denique quod masculinum nos dicimus, *ἀρσενικόν*, quod femi-

---

1. mutuari] mutari *BE* in alio mutuari *e* imitari *C* imitari dicunt *S* sicuti] sicut *CES* qui speciem ex vasculo *om. Mo* qui] qm *S* *om. A* 2. mutuatur] imitatur *C* et *om. Mo C* infusus] in fusus *A* *num* inflatus? 3. fistulam] fitula *A* fistula *ES* fistola *C* (u *supra* o *scr. c*) in *om. u* tibiam] tibia *CES* in *om. A* tubam] tuba *CES* 4. uniformis] unifomi *B* informis *A* diversum] diversae *B* diúsús *A* tamen] tum *A* sonat — 5 tibia] fistula sonat et tuba et tibia *E* tuba, fistula] fistula tuba *S* in tuba vel situla vel *A* 6. igitur divisio] divisio igitur B divisio — huius] observationis huius divisio *E* observationis huius] huius observationis *S* observationis] obscurationis *u* 7. ea *om. tE* alterum] unum *CES* masculinum genus sit] masculinum sit genus *C* sit masculinum genus *S* sit masculinum *E* genus sit] sit genus *Mo* 8. femininum] femininum sit *A* femininum genus *E* foemininum *Mo (ut constanter)* 9. est *om. A Mo* sexus] in alio sexus discernuntur *e* 10. sed] set *Mo (ut constanter) E* ut plerumque] utplerumque *B* plerumque] plerunque *A Mo CS* etiam] et *t* in feminino] infm̄a *B* in foemina *Mo* masculinum] masculum *B* 11. deprehendatur] deprehenditur *CS* depraehendatur *Mo* comprehendatur *B* denique — p. 6, 1 dicunt *inserui e B Mo* quod femininum quod masculinum. Phisiognomones dicunt *A* *om. L CES (et Rosius)* 12. dicimus] diximus *Mo* *ἀρσενικόν*] *om. B* quod femininum *om. Mo*

ninum, θηλυκὸν physiognomones dicunt. primo igitur constituendus est animus masculini et econtra feminini, deinde corporis utriusque designanda indicia sunt [et] si non omnia, ea tamen quae viam pandere considerationis huiusce possint. nam sicut in studio 5 litterarum, cum sint viginti quattuor elementa secundum Graecos quibus omnis vox et omnis sermo comprehenditur, ita et in physiognomonia propositis elementis latissima observationis huius via panditur. nam et si syllabas omnes in prima aetate didici- 10 mus, concepta vi syllabarum, prout quisque sermo

1. θηλυκὸν] καὶ θηλυκὸν *Mo* *om.* *B* physiognomones] phisiognoemones *B* primo igitur constituendus] Constituendus primo igitur *Mo* primo igitur] Igitur primo *CES* 2. constituendus *om.* *CES* est *om.* *BMoCES* animus *C, corr. in* animi *c* animi *E* econtra] e contra *B* contra *ACES* in alio in secundo *e* 3. deinde] dehinc *C* corporis] corpus *BMo* *om.* *E* utriusque] utriusque et *B* utriusque, et *Mo* in alio utriusque corporis *e* indicia sunt] sunt indicia *ES* sunt *om.* *t* 4. et *delendum censeo* ea tamen] tamen ea *C* pandere] dare *o* *correxi coll. l. 9* considerationis huiusce] huiuscemodi considerationis *ES* considerationis] considerationi *LC* 5. huiusce *C, corr. in* huiuscemodi *c* huius esse *B* huius *A* possint] possunt *AES* nam] Quippe si *A* 6. litterarum] literarum *BMo* cum sint *C, corr. in* consistunt *c* consistunt *E* sint *B* *om.* *AMo* viginti quattuor] XXIIII· *B* ·XVI *CS* sexdecim *E* 7. omnis vox] vox omnis *B* et omnis sermo] vel iuxta *A* comprehenditur] conprehenditur *A* conpraehenditur *Mo* 8. ita] tota *B* et] ut *A* in *om.* *B* physiognomonia] phisiognomonia *L* ephisiognomonia *B* phisoiognomia *A* Physiognomia *Mo* phisiognomia *C* phisiagnomia *E* phisnomia *S* 9. latissima] et latissima *B* latissime *S* observationis] observatione *CE* huius via] via huius *BES* *om.* *A* huius] vel eius *e* panditur] pandetur *LA* pandatur *Mo* 10. et] ex literis *A* *om.* *B* si] in *B* *om.* *ACE* syllabas] sillabas *uCES* in *om.* *CES* didicimus] discimus *C* dicimus *ES* 11. concepta] Sicut concepta *B* set concepta *Mo* concepta *C, corr. in* conceptas *c* conceptas *E* vi] vis *B* in *E* syllabarum] sillabarum *A* litterarum singularum *C* singularum litterarum *ES* prout] pro ut *L*

provenerit, mox litterarum ex quibus constat ordinem pervidemus.

4. Masculinus animus est vehemens, ad impetum facilis, odii immemor, liberalis, apertus, qui hebetari
5 et circumveniri ingenio atque arte non possit, vincendi per virtutem studiosus, magnanimus. femininus animus est sollers, ad iracundiam pronus, tenax odii, idem immisericors atque invidus, laboris impatiens, docilis, subdolus, amarus, praeceps, timidus.
10 5. Veniamus ad indicia corporis masculini. caput grande, capillus crassior, rubeus vel niger cum rubore,

---

1. provenerit] venerit *A* subvenerit *CES* constat *C, corr. in* sillabe constant *c* sillabe constant *E* constant *A* 2. pervidemus] providemus *ACS* pandimus *E* 3. *In C rubr. titulus* Cognitio masculini animi *praescriptus est* Masculinus] Masculus *AC* est vehemens] vehemens est *ES* impetum] imperium *B* 4. immemor] inmemor *LACES* qui] quique *S* hebetari] ebetari *LE* evitari *t* 5. et] qui *BMo* vel *A* circumveniri] circum veniri *B* circunveniri *Mo* ingenio — possit] non possit ingenio atque arte *B* ingenio] in genio *L* atque] et *ES* non *om. A* vincendi *C, sed* d *in ras. corr. c* 6. studiosus, magnanimus] magnanimus studiosus *B* magnanimus] in alio maximus *e* *In C rubr. titulus* Cognitio feminini *praescriptus est* 7. animus est] est animus *LMo* animus] autem *B* *delendum censuit Sauppius* sollers] solers *Mo* 8. idem] .i. *C* *om. ES* immisericors *scripsi* inmisericors *MoC* in alio inmisericors *e* misericors *LuES* atque *om. CES* impatiens] inpatiens *LMoS* 9. amarus] subtilis amarus *E* avarus *A* vel avarus *e* timidus] tumidus *B* timidus amarus *A* 10. Veniamus — masculini *om. CES* *In C rubr. titulus* Signum masculini animi *praescriptus est* caput] capud *AC* Masculinum caput *ES* 11. capillus] capilli *B* crassior] grassior *A* in alio grossior *e* grassi *B* rubeus] et rubeus *B* rubenus *S* cum rubore *scripsi coll. p. 10, 3* subrubore *L* sub rubore *MoCE* vel subrubeorum *B* vel subrubeus *A* subfusus rubore *S* suffusus rubore *Rosius* subrubeus *Sauppius*

stabilis, modice inflexus, color rubeus non clari ruboris vel niger, suffusus tamen rubore, oculi paulo impressiores, minaces, subnigri, quos Graeci χαροποὺς vocant, vel glauci. cervix esse debet moderatae plenitudinis, aliquanto prolixior, vertex capitis subrectior, scapulae ingentes, humeri et superiores corporis partes usque ad umbilicum latiores, inferiores deductae paulatim plenitudine desinente, lacertosus, ossibus magnis, nodis et articulis summorum pedum et summarum manuum firmis, non tamen rigidis, sed absolutis, prope imum seiunctis atque discretis, pectore alto et prominente, iugulis absolutis, ventre lato compresso paululum intrinsecus, pectus non nimia carne contectum, solido et spisso corpore, ossibus quae sunt

1. stabilis] stabili *LCE* modice] id est immodice *E* *(et Rosius)* rubeus] rubenus *S* 2. niger] nigri *AE* suffusus tamen] tamen suffusus *CE* tamen subfusus *S* oculi] Occuli *B* impressiores] impresiores *B* inpressiores *AMo* inproeessiores *C* processiores *ES* in alio inprocessiores *e* 3. minaces *om. C, add. in marg. c* subnigri] In alio nigri *e* quos — 4 vocant *om. LCES* quos] quod *A* χαροποὺς *inserui e Mo* 4. vocant] n notant *A* vel glauci] glaucos *B (et Rosius)* esse debet *om. CES* 5. aliquanto] aliquando *C* in alio aliquanto *in marg. c* subrectior] subiectior *B* surrectior *E* 6. ingentes] vigentes *Rosius* corporis partes] partes corporis *CES* 7. partes] partos *B* umbilicum] umbilicam *corr. ex* umbilicom *B* umbiculum *E* latiores] laciores *BS* 8. deductae] inducti *B* plenitudine] ad plenenitudinem *A* desinente] distente *S* lacertosus] lacertuosus *Lu* lacertis *CE* In alio lacertosi *e* 9. ossibus] et ossibus *E* vel ossibus *e* nodis] nodosis *C* summorum] imorum *u (et Rosius)* ad ima *Mo* 10. sed] set *S* 11. prope] In alio et prope unum *e* imum] unum *AC* in unum *Ec* ĭúsae *B* seiunctis] cunctis *B* 12. et *om. B* iugulis] ungulis *u* absolutis] subsolutis *Mo* compresso] conpresso̅ *Mo* compressus *A* comprehenso *B* 13. paululum] paulum *B* pectus *om. B* 14. solido et *scripsi ex A coll. § 66* solide *BMo om. LCES* ossibus] ossibusque *LC* quae sunt *om. LCES*

sub ilibus, quae a Graecis ἰσχία dicuntur, siccioribus et solidis. item masculinum corpus forte et tolerans laborum est, vocis solidae, aliquanto raucioris, interdum gravis tanquam ex abdito et concavo resonantis,
5 ut est leonum, spiritus densior, multum aëris concipiens ac referens, passibus longis, motus corporis, cum tranquillus est animus, tardior est, cuius minor sit pars inferior ab umbilico quam est a summo capite ad umbilicum.

10 6. Veniamus ad indicia corporis feminini. caput breve, capillus niger vel a rubeo fuscior, quem Graeci

---

1. sub ilibus] subilibus *B* solubilibus *LCE* solido sibi *S* quae — dicuntur *om. LCES* ἰσχία *inserui e Mo* siccioribus] siccis *E* In alio siccioribus *e* 2. item masculinum corpus] Ita et femininum *B* Ita et feminum *Mo* Nec non ita non ita feminia toto corpore *A* forte et] fortis *t* tolerans] tollerans *A* 3. laborum est] laborum *t* laborem *ES* In alio laborum est *e* vocis] et vocis *E* raucioris] paucioris *t* interdum — 4 ex *om. in lacuna septemdecim litterarum S* 4. tanquam] tamquam *L* quasi *B* et] in *B* resonantis] resonans *A* 5. leonum] leonis *C* spiritus densior] spiritu densiore *AMo* spiritu denfiore *B* sit superior *S* densior] In alio depressior *e* multum aëris] acris multum *B* concipiens] con piens *duabus litteris erasis B* 6. ac] et *A* passibus] pedibus passibus *B* passibus longis] longis passibus *E* longis *om. in lacuna decem litterarum S* corporis] corporis tardior *A* 7. tranquillus] tranquillis *E* tardior est] tardior *BMoE om. A* cuius minor sit *om. in lacuna undeviginti litterarum S* cuius] eius *A* 8. sit] fit *E om. A* inferior] *om. s* umbilico] umbilico inferius *A* est] sit *A om. C* a summo — 9 umbilicum] ab umbilico ad summum capitis *A* 9. ad] in *S* 10. Veniamus — feminini *om. ACES* caput] Capud *A* Femininum caput *S* Femininum capud capud *E ante hanc vocem in C titulus* Signum feminini animi *extat* 11. capillus] capllus *B* a rubeo] arubeo *B* a ru *in fine lineae A* fuscior *scripsi ex AMo* fisior *B* suffusior *LCS* suffuseor *E* suffuscior *Maier p. 15* quem — p. 10, 1 vocant *om. LCES* quem] que *A* quod *B*

vocant *φαιὰν τρίχα*, rarior, idem flexibilior ac mollior, cervix exilior eademque longior, color candidus vel cum pallore nigrior, quem Graeci *μελάγχλωρον* vocant, pupillae, quas Graeci *κόρας* dicunt, subnigrae vel evidenter nigrae, vultus omnis lenis, inoffensus ac mollis, serenus, 5 affabilis, labia compressa tanquam sint incisa, iuguli cohaerentes atque constricti, ab humeris usque ad umbilicum corpus angustius et brevius, ab umbilico usque ad genua prolixius ac plenius, a genibus usque ad pedum ima deductius, imae manus ac pedes sub- 10

---

1. vocant] notant *A* *φαιὰν τρίχα scripsi* *φαιὸν τρίχα Mo* *om. LuCES* rarior, idem] idem rarior ac *ES* flexibilior] familior *u* ac] atque *E* 2. cervix] Ita cervix *t* exilior eademque *om. CES* longior] collongior *B* candidus] candus *A* 3. nigrior] nigridior *B* fuscior nigrior *E* quem — vocant *om. LCES* quem] que *A* *μελάγχλωρον inserui ante* vocant *e Mo, post* vocant *Rosius* 4. pupillae] puppille *A* pupillus *B* quas — dicunt *om. LCES* Graeci *inserui ex AMo* *κόρας inserui ante* dicunt *e Mo, post* dicunt *Rosius* subnigrae] sub nigrae *LB* caprinae *CES* vel evidenter nigrae *om. CES* 5. lenis, inoffensus] lenis et inoffensus *A* inoffensus leonis *E* inoffensus] in offensus *L* ac *om. E* mollis] mobilis *BMo* mollis, serenus] serenus mollis atque *E* serenus] severus *B* 6. compressa] compresa *A* conpressa *Mo* tanquam] tamquam *L* *om. Mo* sint] si *A* si essent *B* *om. Mo* incisa] intercisa *EMo* intercissa *C* intercisa et intensa *S* iuguli] iugali *B* ungule *A* 7. constricti, ab] constricti ab *Mo* constricti] constricte *A* usque *om. MoCES* 8. umbilicum corpus] umbilicum. Corpus *Mo* angustius] angusta *B* et brevius *om. t* ab umbilico] adumbilico *B* 9. usque ad genua] usque ad genua usque *A* ad genua usque *BMo* prolixius] et prolixioribus *B* ac] et *A* atque *E* plenius] plena *B* usque *om. t* 10. pedum ima] ima pedum *CS* yma pedum *E* deductius] deductus *B* imae manus ac pedes] Imi manuum ac pedum *L* Ime manuum ac pedum *B* ima pedum ac manuum *A* Imae manuum ac pedum partes *Mo* lineae manus ac pedes *C* Item manus ac pedes *S* *correxi cum E coll. § 122 et 109* subtiles] subtilia *A*

tiles et eleganter circumscripti, planta concava et a reliquo vestigio elatior, vox tenuis, moderata, acceptissima auribus, sermo volubilis ac facilis, incessus decens, brevibus passibus et acceleratis.

5 7. Accidunt praeterea species feminino generi, quas quidem masculino assignavimus. quae in quocunque sexu fuerint, magis edent ex sese fetum generis masculini. ea vero accidentia quae feminino generi assignata sunt in quocunque sexu fuerint, edunt magis 10 sobolem femininam. item in quocunque corpore pars aliqua dextra maior fuerit vel oculus vel manus vel mamilla vel testiculus vel pes, vel vertex capitis ad dextram

---

1. et *om.* *CES* eleganter] eliganter *L* elegantes *CES* circumscripti] circum scripti *B* circumscripta *A* circunscriptae *Mo* circumscripte *E* concava] concavata *B* conplantata *Mo* et a *om.* *t* 2. elatior] et elatior *Mo* elevatior *B* relatior *CE* 3 ac] et *A* 4. et *om.* *CES* acceleratis] accuratis *LBMoE* vel accuratus *e* accurratis *A* accuratus *CS* *corr.* *Rosius* 5. feminino generi *om.* *t* feminino] femineo *S* quas quidem] quod quas *A*, *quattuor litterae superfusae in B* *om.* *S* 6. quidem *om.* *Mo* masculino] masculino generi *tE* *c in marg.* *om.* *S* assignavimus] adsignavimus *Mo* assignata sunt *S* quae *om.* *tS* quocunque] quocumque *L* 7. sexu *om.* *C*, *add. in marg.* *c* fuerint] affuer̃, item(tem *superfusum*)*B* fuerint, ut *AMo* magis edent] edunt magis *S* edent] *superfusum in B* edant *AMo* ex sese — 9 edunt magis *om.* *S* sese] se *CE* fetum] foetum *LB* fructum *AMo* 8. quae] non quae *A* feminino generi] generi feminino *B* assignata sunt] assignavimus *A* sunt assignata *E* assignata] adsignata *Mo*, *ut constanter* 9. sunt in quocunque *superfusum in B* quocunque] quocumque *L* edunt] edent *E* 10. sobolem] subolem *Rosius* item] Tunc *A* quocunque] quocumque *L* 11. dextra *E* *c(in marg.)Mo* *superfusum in B* *om. in lacuna trium vel quattuor litterarum A* exstans *L* extans *CS* 12. mamilla] maxilla *CES* testiculus] teculus *C*, sti *inser.* *c* vel] vel si? ad] et ad *C* dextram] dexteram *LMo* dextras *CE*

magis se conferat, vel si ex duobus verticibus vel tribus maior in dextris partibus fuerit, assignantur haec omnia indicia generi masculino. si aliqua pars ex sinistris maior inventa fuerit, assignatur his indiciis generi feminino. et si vertex capitis ad sini- 5 stram partem magis conversus fuerit vel ex duobus aut tribus maior sinister fuerit, assignabitur generi feminino. sed et nares et labia cum ad dextram partem magis conversa sunt, masculinum, cum ad sinistram, femininum genus profitentur. si autem vel 10 in femina dextras partes maiores vel in masculo

1. magis se] se magis *AE* vel si — 2 fuerit *om. CES* verticibus *om. A* 2. in dextris] indextris *L* in dextribus *B* assignantur *superfusum in B* adsignanter *L* 3. haec omnia *om. S* haec] hic *E* indicia *om. AC, add. in marg. c* generi masculino] masculino generi *A* si] si autem *vel* si vero, *ut Rosius scripsit?* pars] pars vero *C* 4. sinistris] sinistro *Lu* assignatur] adsignatur *L* assignantur *S* his] hiis *A om. CES* indiciis] inditiis *L* 5. generi feminino] generis feminini *ES* feminini generis *C* et] Sed *Lu* Set *Mo* si *om. A* sinistram partem] sinistrum *A* 6. magis *om. sC* conversus *superfusum in B* conversus maior (magis *suprascr. c*) *C* conversus magis *Rosius* fuerit] sit *LMo* fuerit partem *A* vel — 7 fuerit *om. CES* 7. aut] vel *A* sinister *om. B* assignabitur] ad signabitur *L* assignatur *ES* assignata *C* generi feminino] feminino generi *C* femineno (*corr. ex* feminino) generi *E* 8. feminino] feminini *S* sed] Set *E om. A* nares] naros *A* cum] tum *S* dextram] dexteram *C et m² corr. ex* dexeram *L* 9. partem] partem vel sinistram *Mo om. E* magis *om. Mo* conversa] conversae *Mo* sunt] fuerint *AE* masculinum] masculinum genus profitentur *CE* masculinum genus profitetur *S* cum ad sinistram] et *Mo* 10. sinistram] sinistrum *A* genus profitentur *om. CES* profitentur] indicant *A* vel *om. E* 11. in femina] infemina *L* in feminino *S* in foemininum *Mo* maiores *om. CES* vel *om. E* masculo] masculino *AES* masculinum *Mo*

sinistras perspexeris, scito iactantem, qui graece ἀλαζὼν dicitur, ac mendacem esse huiusmodi personam. nam et vitia congruenti ratione contrahunt corpora. nam in masculino quidem genere sinistrae 5 partes magis infirmitatem concipiunt ac vitia, dextrae vero in genere feminino.

8. Iuxta hanc generum divisionem etiam animalia multa discreta sunt et terrena et pennata et aquatilia et serpentina. nam leo, aper ad masculinum 10 genus referuntur, pardus, cervus, lepus ad femininum, aquila, accipiter ad masculinum genus, pavus, perdix, pica ad femininum.

9. Denique tria genera veteres instituerunt quibus

---

1. sinistras — 4 in masculino *om. S* sinistras] sinistra *A* perspexeris] perpexeris *A* maiores perspexeris *Ec* scito] scias *CE* qui — 2 dicitur *om. LCE* qui] que *A* 2. ἀλαζὼν *inserui cum Mo post* dicitur *lacuna quinque vel sex litterarum in B* 3. nam et vitia congruenti] In congruenti namque (nanque *Mo*) *LMo* ingruenti namque *B* incongruam namque *A* ratione] rationem *A* contrahunt] *Ce* conterunt *E* protrahunt *s* 4. nam] namque *A* quidem genere] genere quidem *L* genere quod *B* quidem] quodlibet *S om. AMo* 5. infirmitatem] in firmitatem *L* infirmitates *CE (et Rosius)* infirmitatis *S* concipiunt ac vitia] ac vitia concipiunt *Mo* ac vitia *om. CES* 6. vero *om. A* genere *om. A* genere feminino] feminino genere *E* feminino] femineno *A* 7. generum divisionem] divisionem generum *A* animalia] alia *t* 8. pennata] pinnata *Mo* aquatilia] aquatica *E* 9. et] atque *LAMo* serpentina] serpentia *Mo om. A* aper] et aper *L* per *BMo om. A* ad *om. Mo* 10. referuntur] refertur *tCE* pardus — lepus ad femininum] *locum mutaverunt cum* 11 pavus — 12 ad femininum *in S* pardus] Bardus *B* cervus, lepus] lupus cervus *C* lepus] lupus *BES* 11. accipiter] ancipiter *AS* genus *om. CES, fortasse recte* pavus *e LA restitui collata § 130* pavo *BCES* canis *Mo* pavus, perdix] perdix pavus *A* perdix, pica] pica perdix *CS* 13. tria] per tria *Mo* veteres] veri *u* verti *Mo* instituerunt] instituerunt philosophi *A* quibus] qui *s*

physiognomoniam exercuerunt. nam primo gentium vel provinciarum propositis moribus ad similitudinem singulos quosque homines referebant, ut dicerent: hic Aegyptio est similis, Aegyptii autem sunt callidi, dociles, leves, temerarii, in venerem proni; hic Celto 5 id est Germano est similis, Celti autem sunt indociles, fortes, feri; hic Thraci est similis, Thraces autem sunt iniqui, pigri, temulenti. processu autem temporis etiam hoc genere physiognomoniam assecuti sunt homines, quod observarent, quo quis esset vultu vel in quo 10 corporis statu per singulos animi sui motus, id est

---

1. physiognomoniam] phisiognomoniam *L* phisignomoniam *B* philosophiam *A* Physiognomiam *Mo* phisiognomiam *C* phisiagnomiam *E* phisnomiam *S* exercuerunt] ex̓terunt *A* nam *om. t* 2. vel] velque *B* *om. A* provinciarum] vinciarum *B* propositis] positis *A* moribus] minoribus *B* 3. singulos *om. B* singulos quosque] quosque singulos *A* homines *om. C, add. in marg. c* ut dicerent] et dicebant *CES* 4. Aegyptio] egyptio *LB* egiptio *CE* egiptius *S* est similis] similis est *C* Aegyptii — 5 proni *om. CES* Aegyptii] Aegiptii *L* egiptii *A* ad egyptii *B* callidi, dociles] dociles callidi *B* callidi] ca[di] *in fine lineae A* 5. proni *om. A* Celto] Celte *ES* est Celtae *Mo* In alio hic celto, hic germano *e* 6. est similis] similis est *C* similis *Mo* *om. ES* Celti — 7 feri *om. CES* Celti] Celtae *Mo* indociles] in dociles *B* dociles *A* 7. hic] hic autem *CES* Thraci] trachi *L* traci *uS* traco *C* tracho *E* est *om. A* est similis] similis est *BC* *om. S* *post* est similis *CES praebent verba:* Egiptii (egyptii *E*) sunt callidi (calidi *S*) dociles leves temerarii in venerem proni. Celti (celte *ES* In alio celti. *e*) vero (*om. ES*) sunt indociles fortes feri Thraces] Thraches *L* Traces *uES* Traci *C* autem] vero *B* *om. ES* 8. *voce* pigri *incipit H* processu] Accessu *A* etiam] et *H* 9. physiognomoniam] phisiognomoniam *LB* phisiognomiam *ACH* Physiognomiam *Mo* phisiagnomiam *E* phys. ass. sunt] assecuti sunt phisnomi *S* assecuti] adsecuti *Mo* 10. quod *scripsi e Mo* quo *LAx* qui *B* observarent, quo *om. H* quis] quisque *S* vultu *Mo (et Sauppius)* cultu *LBx* tulto *A* 11. sui *om. S* motus] motus ut observarent *H*

quis esset vultus irati, quis cogitantis, quis timentis, quis in libidinem proni quisque furentis. quemcunque igitur perspexissent physiognomones nulla existente furoris causa furenti habere proximum vultum nec
5 existente ira irascenti nec proposita cogitatione cogitanti, vel furiosum vel iracundum vel cogitatorem pronuntiabant. tertium accessit, ut ad similitudinem animalium de animis hominum pronuntiaretur. et certior ac facilior haec via visa est nec tamen omissae
10 sunt priores. denique signa plurima ad similitudinem animalium referuntur.

10. Haec praedicta sunt ad indicia utriusque speciei sincera et mera concipienda, quo discretio masculini

---

1. vultus] cultus *A* 2. proni *om. x* quisque furentis] quis in furorem *x* quisque] quis *Mo* quemcunque] quemcumque *L* quem *x* que *A* 3. igitur *om. t* perspexissent] perspexisset *C* aspexisset *E* *om. A* physiognomones] phisiognomones *L* phisionomones *AH* phisiognomon *C* phisionomon furentem *S* phisiognomus furentem *E* 4. proximum] proximam *A* nec existente ira] vel *t* 5. irascenti] irarascenti *A* irascenti similem *E c in marg.* nec] vel *B* cogitanti] cogitanti similem *E c in marg.* 6. furiosum vel iracundum] iracundum vel furiosum *ES* cogitatorem] cogitantem *A H* (*in quo supra* tantem m^2 *scr.* vel torom) 7. pronuntiabant] pronunciabant *LA* pronunciabat *x* tertium] Tercium *LBCH* tertium autem *A* ad *om. A* 8. animis] animo *B* ante *S* hominum] In alio hominum quoque similium pronunciaretur *e* pronuntiaretur] pronunciaretur *LH* pronuntiarentur *B* pronuntiarent *A* 9. ac] et *A* facilior] fortior *B* haec] hic *E* In alio hec *e* nec] hec *H* tamen] tantum *LB* omissae] amissae *Mo* *om. A* 10. sunt *om. x* signa] gratias *C* gentes *ESH* plurima] sunt plurima quae *B* (*et Rosius*) ad similitudinem animalium referuntur *scripsi e Mo* ad similitudinem animalium referunt *x* hominum ad similitudinem pronuntiantur animalium *A* ad similitudinem pronuntiantur hominum *B* ad similitudinem hominum pronunciantur *L* (*et Rosius*) 12. Haec *om. A* praedicta] praecepta *B* sunt] sint *MoH* *om. A* 13. concipienda] conpienda *A*

et feminini generis intellectui clara et evidens esse monstretur. verum sciendum permixtionem plurimam esse signorum tam in hominibus quam in animalibus ceteris, et quae generalia posuimus et quae mox specialia subsequentur. nec aliter ingenium bonum 5 constat, nisi virtutem ex masculina, sapientiam ex feminina specie conceperit. ubi itaque multa compugnantia signa convenerint, pronuntiandum quidem secundum ea quae vel plura sunt vel clariora vel potiora. nam multa paucis praeponenda sunt, clara 10 obscuris, potiora minoribus. pro modo autem oppugnantium signorum quae obtinebunt mitigabuntur.

---

1. evidens] evidentius *A* 2. monstretur] monstratur *A* possit *x* sciendum] sciendum est *A (et Rosius)* permixtionem] per mixtionem *LE* plurimam esse] esse plurimam *B (et Rosius)* 3. animalibus ceteris] ceteris animalibus *E* 4. ceteris] caeteris *LMo* et *om. x* quae] omne *A* generalia] generaliter *E* In alio Sed propositis generalibus signis mox specialia subsequentur *e* posuimus] possimus *B* et] etiam *B* *om. EH* quae] quem *A* *om. BCES* 5. specialia] generalia *H* subsequentur] subsequuntur *u* nec] et sciendum quod non *E* ingenium] in genium *L* ingenium bonum] bonum ingenium *A* ingenium hominis *SH* ingenium hominis bonum *E et in marg. c (et Rosius)* 6. virtutem] virtute quae *Mo* virtute que *B* virtute *A* ex] et *A* masculina] masculinam *A* sapientiam] sapientia *B* sapientia, *Mo* ex] et *t* 7. feminina] femininam *A* specie *om. A* conceperit] concepit *A* itaque] igitur *B* autem *H* *om. CES* multa] mixtura *A* compugnantia] conpugnantia *LMo* oppugnantia *A* pungentia *E* 8. pronuntiandum] pronunciandum *Lz* quidem] quod *Mo* quodlibet *S* est *A* 9. ea *om. A* sunt *om. x* clariora] pauciora *A* alacriora *z* 10. potiora] priora *B* potiora sunt *x* clara] clariora *B* 11. potiora] pociora *B* pro modo] promodo *B* oppugnantium] obpugnantium *LuC* repugnantium *y* 12. obtinebunt] optinebunt *CES*

potissima autem signa iudicabuntur oculorum. hos enim tanquam fores animae videri volunt: nam et animam dicunt per oculos emicare et solum hunc aditum esse, per quem animus adiri atque introspici 5 possit, subsequi autem indicia cetera, quae in vultu et capite constituta sunt et prout est singularum dignitas corporis partium, ita et signorum vis habetur.

11. Quicunque igitur physiognomoniam assequitur, primo memoriae maudare debet significationes signo-10 rum, secundo dignitates eorum cognitas habere, tertio quaecunque signa reppererit, conicere atque ea inter se conferre, ut ita verbi causa constituat: habet hic

---

1. autem] enim *x* signa iudicabuntur oculorum] iudicabuntur oculorum signa *CEH* indicavimus oculorum signa *S* iudicabuntur] indicabuntur *B* 2. tanquam] tamquam *L* fores] fontes *A* vel flores *e* videri] videri esse *C* et] etsi *B* 3. dicunt *om. B* 4. esse *om. x* adiri *Mo (et Rosius)* aut adiri *L* audiri *u* *om. x* atque] aut *LA* *om. x* 5. subsequi] subsecuntur *A* indicia cetera] inditia caetera *L* cetera indicia *B* indicia omnia *y* In alio cetera omnia *e* cetera] caetera *Mo* 6. constituta sunt] sunt constituta *B (et Rosius)* prout] pro ut *L* est *om. x* singularum dignitas] dignitas singularum *t* 7. corporis partium] partium corporis *S* signorum] singulorum *B* vis] dignitas et vis *C* habetur] habeatur *L* habente *A* 8. Quicunque] Quicumque *L* physiognomoniam] phisiognomoniam *LB* Physiognomiam *Mo* phisionomiam *A* phisiognomiam *C* phisiagnomiam *E* phisn̊ *S* assequitur] adsequitur *Mo* assecuntur *A* sic assequitur *x* 9. mandare] comendare *E* debet] debet et *B* debent et *A* signorum] singulorum *B* 10. secundo] et secundo *z* dignitates eorum] eorum dignitates *CES* earum dignitates *H* tertio] Tercio *LB* 11. reppererit] repperit *BEH* reperierit *AC* reperit *Mo* conicere] conjicere *Mo* conferre *x* ea *om. A* inter se] in se *LA* pro se *Mo* intra se *E* 12. conferre] inferre *B* comparare *CH* contemperare *S* causa] gratia *E et suprascr. c* constituat] instituat *B* habet hic] Abedic *Mo* habet] .s. habet *E* hic *om. H* hic homo] homo hic *A*

homo cilia quidem loquacis, frontem vero cogitatoris, oculos furiosi. frons loquacem non in totum patitur esse et cilia cogitationi et fronti derogant, rursum oculorum asperitas non nihil statum frontis infringit. secundum haec minus importunae loquacitatis et calidi 5 ingenii potius quam evidenter furiosus homo iudicabitur. sed non tam parvum interest inter oculos furiosos et prope furiosos vel iratos quam videtur, nec tam parvum interest inter frontem cogitantis et saevientis quantum interesse facile aestimatur. parva 10 etenim haec magna sunt et effectus vehementes habent,

---

1. homo cilia] homocilia *Mo* cilia] ilia *C* ylia *E* In alio labia *e* illa *H* illitus *S* quidem] quod *Mo* loquacis] loquens *H* vero] vero quidem *B* *om. x* 2. loquacem] loquacis *x* loquacitatem *Mo, fortasse recte* 3. esse] esse: Nam *s* esse unam *Cz* unam esse *E* esse: una *Rosius* *num* esse eum? et *om. x* cilia *Rosius* oculi *LAMo* occuli *B* speciem oculorum *x* cogitationi] cogitatorum. *CEH* et cogitatorum *S* et fronti] et frontium *S* *om. CEH* In alio et furentium *e* *num* et furori? derogant] Derogans *x* rursum] Rursus *BH* russus *A* 4. oculorum] occulorum *B* asperitas] aperitas *B* non nihil *Rosius* nonnihil *Mo* non nisi *Lu* non eum (*in* equum *corr. c*) *CH* non equum *E* non enim *S* statum *C, sed* um *c in ras.* *om. A* *num* significatum? frontis] fronti *A* infringit] infringunt *A* 5. secundum] sed *H* sed secundum *E* haec] hoc *ACE* importunae] importune *Mo* inportune *L* impune *B* calidi] callidi *sE* 6. evidenter] cui dentur *H* furiosus homo] homo furiosus *E* iudicabitur] indicabitur *LBMoS* 7. sed] Set *E* non tam] notam *B* parvum] parum *LBMoH* interest] inest *u* est inter *H* inter oculos] in oculos *A* inoculos *B* oculos *H* 8. furiosos et *om. H* quam] quia *Mo* videtur] vident *A* 9. nec tam parvum] nec tam parum *LH* parvum nec *A* parum nec *B* parum. Nec *Mo* interest] est *LC* *om. t* inter] in *B* *om. A* frontem] fronte *B* cogitantis] cogitantes *B* et saevientis] exsaevientis *Mo* 10. quantum] quam? interesse] interest *Mo* inest *u* esse *L* aestimatur] existimabitur *B* estimant *A* 11. etenim] enim *BMo* et *C* *om. AH* haec] hoc *A* haec et *y* vehementes] magnos *x*

quamquam ita pleraque obscura sint, ut non oculis interdum, sed vix animo comprehendantur et ex accidentibus potius quam ex semet intelligantur. nam multa signorum et casus fortuiti et conversatio hu-
5 mana et propria industria nostrae facultatis obscurat et celat. nam et aetates et aegritudines et dolor et iracundia et tristitia et sollicitudo temporalis licet non omnia signa, nonnulla tamen permiscent atque permutant. quare artifex rei huius et diutius con-
10 siderabit, ut a temporalibus naturalia discernat, et non uni vel duobus indiciis se committet, sed plura et potiora semper denotabit et ex improviso nec

1. quamquam] Quid quod *B Mo (et Rosius)* Quoque *A* ita pleraque] pleraque ita *H* pleraque] plerumque *A* sint] sunt *tEH* oculis] occulis *B* oculi *ES* 2. sed] sed et *H* vix animo] animo vix *E* animi vix *CS* animis vix *H* comprehendantur] comprehenduntur *A* conpraehendantur *Mo* et *om. u* ex *om. S* 3. accidentibus *C, sed* ac *praepos. c* accirdentibus *A* excidentibus *S* ex semet] exseniorum *B* In alio ex imis *e* semet] imis *C* (*del. c et in marg. pos.* semet) *E* signis *H* intelligantur] intelliguntur *B* intelligatur *A* intellegantur *Mo* 4. multa] multas *B* casus fortuiti] fortuiti casus *x* fortuiti *C, sed* tui *c in ras.* 5. nostrae] nostra *x* facultatis *om. x* 6. celat] celebrat *B* nam] Quippe *A* et *(prim.) om. ACES* 7. tristitia] tristicia *LB* sollicitudo] insollicitudo *B* solicitudo *AMo* temporalis *om. t* temporalis licet] licet temporalis *H* 8. nonnulla] et nonnulla *Mo* atque] et *A* 9. permutant] mutant *A* quare] quare et *H* artifex rei huius *scripsi e LAMo* artifex huius rei *BC (et Rosius)* rei huius artifex *ES* huius rei artifex *H* et *om. H* considerabit] consideravit *B* considerabat *A* 10. ut a temporalibus] et pro tempore *x* a *om. Mo* discernat] discernet *x* 11. non *om. x* indiciis] inditiis *LH* committet] committat *LAMo* comitat *B* non committet *y et in marg. c* plura] prura *B* 12. semper] sepius *LBx* saepius *Mo* potius *A corr. Rosius* denotabit] denotavit *B* ex improviso] exinproviso *Mo* improviso] inproviso *LAC* in proviso *E* improvisa *B* promisso *S*

praecaventem aut se praemunientem considerabit, quamvis et praecaventem attentus artifex detegat. nam et maledicus qui se latere facilius posse credebat inducto ab aliis maledicendi initio libidinem suam lacrimis prodidit, ut voraces, cum suavitatem cibi, temu- 5 lenti, cum vini copiam nanciscuntur. alium in balneis vox absque sermone profecta detexit libidinibus subiugatum, alius sternutamento subito virum se non esse confessus est.

12. Sed priusquam ad singula veniamus indicia 10 vel signa, sciendum est, quod sanguis, in quo sedem Loxus animae esse constituit, si quidem multus sit, corpori quidem praebet augmentum et ruborem et capillis soliditatem et densitatem, sensus tamen et

---

1. praecaventem] praevidentem *z* providentem *CE* aut — 2 praecaventem *om. AMo* aut] nec *CE* se praemunientem] praemunientem se *CH* praeminentem se *ES* considerabit] consideravit *B* 2. attentus] attentus et *A* nam et] nemirum *A* 3. se latere facilius] latere se facilius *CS* latere facile se *H* latere se *E* posse *om. x* inducto] in ducto *B* 4. lacrimis] lacrymis *Mo* lacius *E* lacrimis prodidit] prodidit lacrimis *H* 5. prodidit] prodit *A* ut] et *A, fortasse recte* suavitatem] suavitate *A* 6. vini copiam] copiam vini *E* copiam] copia *A* nanciscuntur] nansciscuntur *L* *om. A* 7. subiugatum] subiugaium *B* subiungant *A* subrogatum *C* subiugavit *S* 8. sternutamento] sternumento *B* sternitamento *E* subito] subitum *C* *om. t* virum se] se virum *CES* 9. confessus] professus *CES* 10. Sed] Set *E* priusquam] prius *C* quam *subiec. c* prius quam *A* ad singula veniamus] veniamus ad singula *C* indicia] in indicia *A* 11. est *om. A* sedem Loxus] loxus sedem *x* 12. Loxus] locus *B* esse *om. Bx* quidem] quodlibet *S* multus] vultus *A* 13. quidem *om. ty* ruborem] robur *x* 14. capillis] cappillis *B* soliditatem et densitatem] densitatem et soliditatem *CES* densitatem atque soliditatem *H* et *(alt.) om. B*

intellectus humani acumen constringit et hebetat atque intercipit, si tenuis et parvus, corpus infirmat, colorem deformat, corporalia omnia extenuat et minuit, mentis autem ingenium confovet et acumen animi excitat
5 nec intercludit mobilitatem eius ac motum, velocitatem denique confert omnibus sensualibus membris quae sunt in nostris vultibus constituta, ut sunt aures, oculi, lingua, nares et quaecunque venae sunt sanguinis. unde medium temperamentum corporis perfectum
10 animum indicat, is autem perfectus est animus, qui pari virtute est atque sapientia, et ita fit, ut omne

---

1. acumen] acuminis *s* ingenii acumen *x* constringit] ex vi constringitur *A* et *om. x* hebetat] hebetatur *A* atque intercipit *del. Rosius* atque] et *E* *om. A Cz* 2. intercipit] minuit *LB* iminuitur *A* et parvus] et parvus sanguis est *CES* et parvus est sanguis *H* *om. t* corpus infirmat *om. H* 3. deformat] infirmat *A* extenuat] attenuat *BE* vel extenuat *e* extunuat *A* et] ac *y* 4. autem ingenium] augmentum *B* confovet] convovet *H* animi] ingenii *B* excitat] procitat *Cz* procreat *E* 5. nec] et *t* intercludit] includit *u* In alio intercidit *e* mobilitatem] moralitatem *LB* mortalitatem *AMo* mobilitatem eius ac motum, velocitatem] velocitatem eius ac mobilitatem *E* eius *om. t* ac] *superfusum in B* et *AC* motum] metum *AMo* metu *B* *om. x* 6. confert] et *H* *om. CES* omnibus sensualibus membris] omnia sensualia membra *x* 7. sunt *om. Ax* nostris vultibus] vultibus nostris *x* constituta] sunt constituta *A* constituta sunt *x* ut sunt] ut sicut *A* *om. x* 8. oculi] occuli *B* et quaecunque *om. x* quaecunque] quaecumque *L* venae] signa *x* 9. medium] mediocritas *CE* medietas *z* In alio medietas et temperantia *e* temperamentum] et temperamentum *CH* et temperamenta *E* et temperantia *S* temperamentum corporis] corporis temperamentum *B* 10. animum indicat] indicant animum *C* indicat] indicant *x* is] iste *C* hiis *A* perfectus est] est perfectus *H* animus] animus quidem *C* 11. atque] et *C* sapientia] sapientia circumfultus *A* et *om. t* fit] sit *A* ut] quod *S* omne] omnem *A*

ingenium ex modo et temperamento sanguinis originem sumat.

13. Sciendum etiam de capillis his qui cum homine nascuntur quod certiora sint signa, ut capitis, superciliorum et oculorum. 5

Incipiamus a capite.

14. Capilli stabiles idemque nigri vel sordidi et aquati ruboris et crassi violentum hominem indicant: referuntur ad suem. capilli molles et ultra modum tenues rubei et rari penuriam sanguinis, enervem, sine 10 virtute ac femininum animum indicant et quanto rariores fuerint, tanto magis subdolum. capilli crispi

---

1. ex] et *t* et *om. AC* temperamento] temperamine *x* 2. sumat] fumat *A* 3. *ante* Sciendum *in H titulus* de capillis etiam] tamen *x* de] quod de *LBMo (et Rosius)* quod *A* his] hiis *AE* iis *Mo om. B* qui — 4 signa] certiora (etiora *S*) signa esse (inesse *H* esse signa *E*) qui (q̄ *E*) cum homine nascuntur *x* cum] in *B* 4. quod *inserui* certiora *om. B* sint] sunt *A* signa] singula *A* ut capitis] primi autem capilli sunt *C* (*post* autem *in marg. inser. c* capitis) primi autem capilli sunt capitis *E* primi autem capilli capitis sunt *z* 5. et oculorum] o occulorum *A om. in lacuna 16 vel 18 litterarum B num* ciliorum? (*cf. Poll. on. II, 50*); *sed cf. p. 93, 2* 6. Incipiamus a capite *om. x ante* Incipiamus *titulus* De natura Capillorum *in Mo* 7. *ante* Capilli *titulus* Signa capillorum *in L,* De signis capillorum *in E* idemque] iidemque *Mo* id est *Az* vel *CE* sordidi] scordidi *A* 8. aquati] vel aquatici *e* et *om. CES* violentum] violentem *A* hominem] animum *x* 9. referuntur ad suem] atque significant *Mo om. u* referuntur] refertur *Lx corr. Rosius* et *om. x* 10. rubei] rubri *Mo* et *om. x* penuriam] penuria *C, fortasse recte* enervem] enuricum *C om. A (in lacuna septem litterarum) et y* sine virtute *om. x* 11. virtute] virtutem *B* vitute *A* ac] et *y om. C* femininum] femineum *H* foemineum *Mo* quanto] vel quando *e* rariores] magis rariores *A* 12. tanto *om. MoCz* subdolum] subdolum fuerint *A* capilli crispi] capi nimium *C* (li nigri crispi *supra*) nigri crispi *in marg. c (et Rosius)*

nimium subdolum, timidum, avarum, lucri cupidum hominem ostendunt. referuntur autem tales ad gentem Aegyptiorum, qui sunt timidi, et ad Syrorum, qui sunt avari. capilli densi imminentes fronti nimium
5 ferum animum declarant, quia referuntur ad speciem ursi. capilli supra medium frontis resupini ad cerebrum respicientes calidum et minus sapientem animum dicunt, referuntur enim ad gentes barbaras. capilli rigidi et rari frigidum hominem et timidum profitentur.
10 capilli flavi et crassi et albidiores indociles et indomitos mores testantur. referuntur autem ad gentem Germanorum. capilli densi et vasti iuxta tempora

1. timidum, avarum] avarum (asperum *x*) timidum *o correxi coll. p. 36, 3* avarior et lucrorum studiosior *et p. 35, 12* lucri cupidum hominem] hominem lucri cupidum *A* 2. hominem *om. y* hominem ostendunt] ostendunt hominem *C* referuntur] Re *in fine lineae A* refertur *y* autem tales *om. x* gentem] gentes *A* Aegyptiorum] egyptiorum *LE* egiptiorum *Az* egytiorum *B* sunt timidi] timidi sunt *ACES* ad Syrorum, qui sunt *om. t* ad Syrorum] assyriorum *CE* assiriorum *z* 4. densi] In alio depressi *e* imminentes fronti nimium] nimium imminentes (inminentes *Mo*) fronti *xMo* imminentes] in minentes *L* immanentes *B* iminenti *A* iminentes *E* 5. ferum] ferrum *B* declarant] indicant *E* quia] quod *B om. x* referuntur] refertur *Ay* speciem ursi] ursum *H* 6. medium frontis] mediam frontem *x* resupini] ruspini *B* resumi *A* supini *CEH* suppini *S* cerebrum] celebrum *A num* cervicem? *cf. Diod. Sic. V, 4* *τὰς τρίχας ἀπὸ τῶν μετώπων ἐπὶ τὴν κορυφὴν καὶ τοὺς τένοντας ἀνασπῶσιν* 7. calidum] callidum *AH* animum] hominem *H om. CES* 8. dicunt] indicant *BMo (et Rosius)* referuntur] refertur *H* enim *om. x* barbaras] barberas *A* 9. frigidum hominem et timidum] timidum et frigidum hominem *x* et timidum profitentur] designant et timidum *B* 10. et (*alt.*) *om. CEH* albidiores] albi dicoris *B* albicundiores *A* indomitos] indoctos *S* 11. testantur] ostendunt et testantur *C* referuntur] refertur *H* autem] enim *B om. Ax* 12. Germanorum] Iermanorum *A* densi] et densi *z* In alio depressi *e* vasti] venusti *Mo* iuxta] circa *x* tempora] timpora *L*

et circa aures calidum et libidinosum ingenium manifestant. capilli iuxta tempora tenues et rari frigidum et sine viribus hominem detegunt. capilli subnigri, quos Graeci *οἰνωποὺς* dicunt, et tenues bonos indicant mores, si non sint nimis densi. capilli flavi tenues 5 bonos mores ostendunt, si sint minus densi. capilli sufflavi tenues aliquanto densiores bonos mores significant. cum autem ultima linea capillorum capitis fronti imminet, animosum ac semiferum indicat hominem. cum autem a fronte recedit, minus calidum et 10 parvi intellectus animum declarat. ultima linea capil-

---

1. et *om. t* circa *om. E* calidum] et calidum *L* et callidum *BMo* callidum *AS* vel callidum. In alio curiosum *e* ingenium] et ingeniosum *B* animum *H* manifestant] testantur *A* 2. capilli] cappilli *A* tempora] timpora *L* frigidum] et frigidum *B* 3. et] ac *MoCE* viribus] finibus *B* detegunt] ostendunt *x* 4. quos] quod *C* *οἰνωποὺς*] ΟΙΝωΙΓΟΙϹ (oinogois. i. subnigros.) *L* *οἰνώνους Mo* ΤΙΝΟωΠΟΙϹ *C* ογ̄nouttoιc *E* ΟΙΗΟϹυΙΤΟΙϹ *S* ΟΙΝΟωΤΟΙϛ *H* *om. u* *post* dicunt *lacuna quattuor litterarum in B* et *om. tx* tenues] tenues et *t* bonos indicant mores] dicunt bonos mores *z* 5. sint] sunt *BC* nimis] minus *sCES* nimium *H corr. Rosius* densi] tenues densi *A* flavi tenues — 6 densi. capilli *om. z del. Sauppius* flavi] subflavi *Mo* 6. bonos mores — 7 sufflavi tenues *om. A* si] si non *BE* 7. sufflavi] subflavi *BMox* aliquanto] aliquando *B* densiores] In alio depressiores *e* significant] ostendunt. si sint nimis densi. Capilli subflavi tenues aliquanto densiores bonos mores indicant *A* 8. ultima linea capillorum] ultima capillorum linea *Cz* capillorum ultima linea *E* capitis *om. x* 9. fronti] sub fronti *A* imminet] inminet *Mo* iminet *ES om. A* ac] et *C* semiferum] femiferum *L* miserum *x* indicat hominem] indicant hominem *A* hominem indicat *CE* hominem indicant *S* hominem ostendit *H* 10. a fronte] supra frontem (vel a fronte) *L* supra frontem *t* recedit] recedunt *B* calidum] callidum *MoH* 11. parvi] parum *B* intellectus] intelletus *A* animum] hominem *y* declarat] declarant *B* indicat *S*

lorum ex parte posteriori cum per mediam cervicem demittitur atque in acutum longius desinit, calidum, insipientem, libidinosum animum indicat. ultima linea capillorum ex posteriori parte cum longe superior
5 a cervice est, tardum, timidum, femineum, iracundum animum indicat.

15. Cutis capitis rugosa vel laxior si fuerit, animum resolutum, mollem, femineum indicat; si dura vel tensa vel astricta est, laudis appetentem et prope
10 stolidum hominem demonstrat. optimum ergo est in cute capitis temperamentum, quod nec laxum satis neque satis strictum sit.

---

1. parte posteriori] posteriore parte *Mo* posteriori] posteriore *Bz* mediam] media *A* medium *Mo* 2. demittitur *corr. ex* dimittitur *L* dimittatur *A* dimittitur *MoCES* acutum] accutum *A* actum *C, in* acutum *corr. c* auctum *z* In alio altum *e* desinit *bis A* definit *B* calidum] callidum *S* 3. insipientem] insapientem *Mo* indicat] indicant *LBE* ultima — 6 animum indicat *om. A* 4. capillorum] capitis *S om. B* ex posteriori] exposteriori *B* posteriori] posteriore *Mo* priore *C* priori *y* parte] parce *B* superior *om. C, add. in marg. c* 5. a cervice est] est a cervice *E* a] ab *B* cervice] vertice *H* tardum] territum *Mo* femineum] femininum *Cz* et femineum *E* iracundum *om. B* iracundum animum] animum et iracundum *E* animum iracundiam *S* animum significat et iracundum *H* 6. indicat] indicant *E om. H* 7. *ante* Cutis *titulus* De cute capitis *in LBMoCH* rugosa vel laxior si] si rugosa vel laxior *x* vel laxior] Naxior *B* fuerit] fuerint *A* 8. mollem, femineum indicat] femineum mollem indicat *C* fem͡s. mollem indicat *S* femininum mollem indicat *H* femininum indicat et mollem *E* 9. vel] ac *C om. y* tensa] densa *o* In alio depressa *e correxi* vel *om. z* est *om. x* et *om. CES* 10. demonstrat] designat *B* significat *E* ergo est] est *A* est igitur *x* 11. quod] quae *C* quo *ES* laxum] loxum *A* laxa *x* satis neque satis strictum sit] sit satis nec satis strictum *A* satis nec stricta satis sit *C* satis nec satis stricta sit *E* cutis nec stricta sit *z* satis] In alio nimis *e* 12. satis] In alio nimis *e*

16. Caput cum aliquanto maius est quam exigit modus, sensibus viget, sed et virtutem et magnificentiam indicat. caput breve sine sensu, sine sapientia est. caput prolixum imprudentiae signum est. caput humile planum insolentiae nota est. caput 5 breve prope rotundum impudentiae argumentum est: refertur ad rapaces aves. caput moderatum ingenium indicat sapiens et vigens sensibus, aliquando tamen timidum et minus liberale. caput immensum stultum et stolidum et indocilem vehementer ostendit. caput 10 obliquum impudentiam designat. caput ex priori

1. *ante* Caput *titulus* De Capitis inditiis (indiciis *Mo*) *in LMo*, De signis capitis *in E*, De capite *in BCH* Caput] Capud *uE* aliquanto] aliquando *BCE* maius] magis *S* quam] quod *A* exigit modus] modus exigat *B* 2. sensibus] sensum *C* viget] auget *x* sed] sedem *z* et *om. A* et *om. B* 3. caput] capud *AE* sine sensu, sine sapientia] sine sapientia sine sensu *A* sensu] senfu *B* *post* sensu *in marg. add. c* ostenditur sine] et *ES* 4. est] ostenditur *E om. Cz* caput] capud *AE* imprudentiae] inprudentiae *LMo* inpudentie *AES* impudentiae *C* impudencie *H* est *om. Az* 5. caput] capud *AE* humile planum] humiliatum *t* insolentiae] insollertie *E* nota] signum *AC* caput] capud *AE* 6. prope] fere *E et supra* prope *c* impudentiae] inpudentiae *L* inpudentie *A* imprudentiae *B* inprudentiae *Mo* inpudencie *S* inpudentia *E* argumentum est] arguitur *x* 7. aves] gentes *x* caput] capud *AE* ingenium indicat sapiens] sensum signat sapientem *A* 8. vigens] ingens *BE* vigentem *A* sensibus *om. A* aliquando] aliquanto *z, fortasse recte* (ἄνανδρον *Adam. II, 30*) 9. minus] nimis *s om. x corr. Rosius* liberale] liberalem *LMo* caput] capud *A* immensum] inmensum *LAMoS* stultum] stuldum *A* stultum et *om. y* 10. et *om. C* stolidum] stollidum *S* indocilem *corr. c* indole *C* indocile *AH* ostendit] ingenium ostendit *H* ostendit et stultum *E* caput] capud *AE* 11. obliquum] oblicum *A* obliquum — designat. caput *om. B* impudentiam] inpudentiam *LMoES* inpudentie *A* In alio inprudenciam *e* designat] est signum *A* caput] capud *AE* priori] posteriori *A* posteriore *BMo*

parte eminens insolentem notat. caput ex posteriori
parte concavum dolosum et iracundum indicat. caput
magnum cum fronte lata et omni vultu prominenti
tardum, mansuetum, fortem, indocilem hominem demon-
5 strat: refertur ad bovem. caput malleo simile ante
ac retro ⟨prominens⟩ impudentem monstrat. caput
rectum quod sit in medio leniter humile ac prope
planum, aliquanto maius quam si sit mediae magni-
tudinis, sensibus vigentem magnanimumque declarat.

10 17. Frons angusta indocilem, inquinatum, voracem
significat: refertur ad porcum. qui frontem spatiosam
nimium habent, pigrioris ingenii sunt. qui frontem

---

1. eminens — 2 iracundum indicat] concavum dolosum et iracundiam indicant. capud ex posteriori parte iminens insolentem notat *A* insolentem] insolertem *C* caput] capud *AE* ex] in *Cz* vel in *e* ex posteriori] exposteriore *B* posteriori] posteriore *Mo* priori *x* 2. dolosum et iracundum] dolis (dolo *E*) et iracundie deditum *x* caput] capud *AE* 3. cum *om. B* lata] In alio elata *e* lato *Mo* prominenti] promiminenti *B* *om. x* 4. fortem] frontem *A* indocilem] et indocilem *E* aliquando *add. e* hominem *om. A* demonstrat] ostendit *y* 5. refertur — 6 impudentem monstrat *om. B* caput] capud *AE* ante] autem *A* promtum (promptum *H*) hominem ante *x* 6. ac] et *AES* retro] r^{o}et *A* ⟨prominens⟩ *inserui collata § 106* impudentem *scripsi cum A collata § 106* in prudentem *L* inprudentem *Mo* *om. x* monstrat] demonstrat *A* indicat *x* caput] capud *AE* 7. leniter] lene *CE* leve *S* rectum *H* humile *om. x* 8. aliquanto] aliquando *BE* maius] manus *B* minus *E* magis *S* In alio aliquanto maius *e* quam si] q. *A* 9. vigentem] gentem *A* viget *x* magnanimumque] magnanimitatemque *x* declarat] indicat *ES* 10. *ante* Frons *titulus* De inditiis frontis *in L*, De indiciis frontis *in BMo*, De signis frontis *in E*, De fronte *in CH* angusta] augusta *C* 11. porcum] portum *E* qui] q *B* spatiosam nimium habent] spatiosum habet nimium *A* habent spatiosam nimium *x* 12. sunt] est *A*

oblongam habent, sensibus praevalent et sunt dociles, ut canes. humilem habere frontem virile non est. curva frons eadem alta et rotunda stoliditatis indicium est. frons quadrata moderatae magnitudinis congruens corpori ac vultui magnae virtutis, sapientiae 5 et magnanimitatis indicium est. qui frontem planam atque continuam habent, plurimum honori suo vendicant et ultra meritum. quibus frons tanquam obducta est capite imminente, insolentes sunt. quibus frons in medium tanquam obstricta convenit, iracundi sunt. 10 qui rugas frontis superius retractas habent et maxime

---

1. oblongam] ob longam *L* oblongam habent] habent oblongam *x* habent] habet *A* sensibus] sibi *BMo* igitur *A* praevalent] praevalet *A* sunt dociles] dociles sunt *B (et Rosius)* est docilis *A* 2. ut] et *Mo* canes] canis *A* comes *Mo* humilem] humile *B* *om. A* habere] habens *A* habere frontem] frontem habere *x* virile] virilem *A* virile non est] non est virile *C* 3. curva — 4 quadrata *om. u* eadem] eademque *Mo* et *om. S* 4. frons quadrata] quadrata frons *E* magnitudinis] mmagnitudinis *A* 5. corpori] corporis *B* dìc *A* ac — 6 magnanimitatis *om. A* ac] et *y* vultui] vultu *B* vultu· *S* 6. magnanimitatis] magnimitatis *A* indicium] inditium *LH* planam atque continuam habent] habent continuam atque planam *y* 7. honori suo] honoris sibi *CS, fortasse recte* honoris *EH* vendicant] vindicant *BMo (et Rosius)* vendicat *A* querunt igitur *E* In alio vendicant *e* vendicant et ultra meritum] et ultra modum sibi vendicant *H* 8. et *om. S* meritum] modum *z* frons tanquam obducta est] est frons tanquam *(om. H)* obducta *x* tanquam] tamquam *L* 9. imminente] inminente *Mo* iminentem *A* iminente *E* tamquam imminente *H* insolentes] in solentes *L* quibus — 10 iracundi sunt *om. B* In alio frons in medio tanquam constricta. conveniens: iracundum designat *e* 10. in medium tanquam] tanquam in medium *A* tanquam[1] tamquam *L* obstricta convenit, iracundi sunt] obstricta, convenit iracundis *Mo* 11. qui — 29, 1 cogitatores sunt *om. A* rugas frontis] rugosas frontes *L* rugosas frontes *Mo* (vel rugas frontis) rugosas superius frontes *B* superius retractas] superius et

eas quae sunt ad originem narium, cogitatores sunt. qui laxam atque diffusam frontis cutem proferunt et tanquam arridentem, blandi quidem, non tamen innoxii sunt: referuntur ad speciem blandientium ca-
5 num. quibus frons aspera est, ut in ea existant sicut colles et cava quaedam tanquam defossa, versuti et avari sunt, si non insani sint et stulti. qui tensam habent frontem, securi sunt.

18. Supercilia cum sunt directa atque prolixa,
10 mollem atque imbecillem animum declarant: respondent generi feminino. supercilia cum coeunt, tristem

2. atque] ac *C* diffusam] profusam *y* frontis] frontem *B* fronti *A* super *S* *om. H* cutem] cudem *A* proferunt] habent vel referunt *B* referunt *A* praeferunt *Mo* super praeferunt *H* 3. tanquam] tamquam *L* arridentem] adridentem *Mo* adridente *B* quidem] quodlibet *S* innoxii] in noxii *L* innoxi *A* 4. referuntur] refertur *H* 5. aspera] aperta *B* ut] uti *ES* et *H* in ea] ita *H* *om. CES* existant] existent *B* existat *CES* exstat *H* sicut] sicuti *L (et Rosius)* 6. colles] collis *Cz* cava quaedam] quaedam cava *B* quaedam] quidem *L* *om. x* tanquam] tamquam *LCH* defossa] defossa sit *x* 7. avari *scripsi ex AMo auctorem pro* ἀπιστίας *apud Polemonem* ἀπληστίας *legisse ratus* asperi *Lx* vari *B* varii *Rosius. cf. p. 23, 1* sunt *om. LB* si non] sive *z* sint] sunt *A* *om. y* et] aut *A* vel *y (et Rosius)* qui] Quibus et *B* tensam habent frontem *scripsi cum Mo* tenuem habent frontem *L* habent tensam frontem *B (et Rosius)* densam habent frontem *A* tenuem frontem habent *x* 9. *ante* Supercilia *titulus* De inditiis (indiciis *Mo*) superciliorum *in LMo*, De Supercilia *in B*, De superciliis *in CH*, De signis superciliorum *in E* sunt] sint *LuES* atque] et *MoCE* *om. z* 10. mollem] malum *o* *correxi coll. Ar. hist. anim. I, 9 p. 491b 12 et Plin. n. h. XI, 275* imbecillem] in becillem *L* inbecillem *ACS* inbecillum *MoEH* declarant] designant *Bx* respondent] respondet *B*

retractas *LMo* et retractas *B* retractas] contractas *H* maxime] maximae *LB*

maxime hominem, sed et parum sapientem significant. superciliorum capilli cum ad superna et ad frontem sunt retracti, animosum, iracundum, stultum demonstrant, ad tempora subrecti immundum. supercilia quae imminent oculis, invidiae arguunt. supercilia 5 quae contrahuntur parvam et angustam mentem indicant. supercilia quae ex altera parte ad oculos demissa sunt, ex altera ad tempora subrecta, immundum, stultum et insatiabilem indicant: referuntur ad porcum. 10

19. Cilium plerumque et quod eminet et quod subiacet oculo est inflatum tanquam vena. quod cum

---

1. sed *om. E* et *om. u* parum] partim *B* significant] designat *C* designant *ES* 2. superna et ad *om. x* ad *om. B* 3. sunt] sint *A* retracti *scripsi cum y* prefracti *L* praefracti *AMo* perfecti *B* refracti *C* In alio directi *e* porrecti *Rosius* iracundum, stultum] stultum iracundum *x* demonstrant] declarant *B* designant *z* 4. ad tempora — immundum *om. x* tempora] timpora *L* immundum] inmundum *s* supercilia] Sed *S* 5. quae] cum *x* imminent] inminent *Mo* iminent *LA* curvantur *x* oculis] occulis *B* occulos *A* ad oculos *H* arguunt] argumentum *A* 6. contrahuntur] contrahunt *A* curvantur *x* indicant] designant *B* 7. altera] maxima *u* ima *Mo* oculos] occulos *u* 8. demissa *scripsi* demersa *L Mo E H* dimensa *A* diversa *B* dimersa *C* demensa *S* ex altera — immundum *om. t* tempora] timpora *L* subrecta] surrecta *CE* immundum] inmundum *LCES* 9. stultum] iustum *B* et *om. x* insatiabilem] insaciabilem *L* instabilem *Mo* stabilem *u* indicant] designant *B* referuntur] refertur *ACEH* 10. porcum] porcos *C* portum *E* 11. *ante* Cilium *titulus* De signis ciliorum *in E,* De cilio *in H* Cilium] Ciliumque *AMo* plerumque] plerunque *Mo* plurimum *S* et *(pr.) om tH* quod *(alt.)*] quidem *B* 12. oculo est *scripsi* et oculos *LMo* et occulos *u* oculo *x* inflatum] inflat *s* tanquam] tamquam *L* tanquam vena. quod cum ita est] magis quam plenum *x*

ita est, somniculosum superius indicat, inferius vinolentum.

20. Nunc de oculis disputandum est, ubi summa omnis physiognomoniae constituta est. nam et aliarum partium signa si oculi affirmaverint, tunc rata
5 magis et certa sunt. ex oculorum enim indiciis physiognomones sententias suas confirmant et hic omnis eorum est auctoritas constituta. denique et quae iam diximus et quae prosequemur indicia ap-
10 plicanda et adiungenda sunt indiciis oculorum, ut

1. somniculosum superius] superius somniculosum *C* superius sompniculosum *ES* superus somniculosum *H* somniculosum] sompniculo *A* vinolentum *C*, n *ante* o *del.* *c* violentum *uES* *post* vinolentum *add.* *E* arguit, *c* argutum 3. *ante* Nunc *titulus* De inditiis (indiciis *Mo*) oculorum *in LMo*, Occul' *in B*, De signis oculorum *in E*, De oculis *in CH* oculis] occulis *u* disputandum est] est disputandum *A* est *om.* *B* summa omnis physiognomoniae] omnis phisiagnomie summa *E* omnis summa phisiognomiae *H* 4. omnis] totius totius *A* *om.* *B* physiognomoniae] phisiognomoniae *LB* physionomie *A* Physiognomiae *Mo* phisiognomiae *C* phisnomia *S* et] cum et *Mo* *om.* *y* aliarum partium signa si] si aliarum partium (parcium *E*) signa *y* 5. si oculi] singuli *B* *om.* *Mo* oculi] occuli *A* affirmaverint] affirmaverunt *BC (et Rosius)* approbaverint *ES* approbaverunt *H* tunc] Tum *B* rata magis] magis rata *B* 6. magis et] et magis *x* et certa sunt] magis certa est *B* ex — 8 auctoritas constituta *om.* *B* enim] itaque *E* *om.* *Cz* indiciis] naturae exploratores inditiis *L* signis *x* 7. physiognomones] phisiognomones *L* phisionomones *A* phisiognomiae *C* phisiagnomii *E* phisn̊ *S* phisiognomi *H* sententias] sentias *A* suas] suas maxime *E* confirmant] affirmant *x* et *om.* *A* hic] hinc *E* vel hec *e* 8. omnis eorum est] est omnis eorum *A* omnis est *C* est omnis *y* auctoritas] autoritas *Mo* 9. prosequemur] sequemur *Mo* sequuntur *B* secuntur *A* iam prosequimur *C* nunc prosequimur *E* nunc persequimur *S* nunc prosequemur *H* indicia] inditia *LH* 10. et adiungenda *om.* *z* adiungenda] ad iungenda *L* sunt indiciis oculorum] oculorum indiciis *C* oculorum sunt indiciis *c* sunt oculorum indiciis *z* oculorum sunt signis *E* indiciis] inditiis *L* oculorum] occulorum *B*

si impugnata non fuerint nec in ambiguitatem deducta, sed potius per oculos confirmata, tunc rata sint.

21. Oculi qui tanquam guttulae liquoris nitidi relucent, mores suavissimos atque gratissimos indicant. pupillae oculorum late iacentes et porrectae vanitatem detegunt, breves malignitatem. hoc utroque signo animalia approbantur: nam ubi moderati sunt orbes pupillarum, secura, innocentia, fortia animalia designant, serpentes autem et ichneumones et simiae et vulpes pupillas parvas habent. cum altera pupilla

---

1. si impugnata] siimpugnata *B* impugnata]·inpugnata *L Mo* inpugnatia *A* expugnata *Cz* expūgnata *E* fuerint] fuerit *Mo* ambiguitatem] ambiguitate dede *B* 2. sed] set *E* potius] *post* oculos *S* *om.* *H* oculos] occulos *u* sint] erunt *B* sunt *C* (magis *in marg add. c*) sunt magis *E* 3. *ante* Oculi *titulus* De signis multiplicibus oculorum *in H* Oculi] Occuli *B* qui] quibus *L Mo* in quibus *A* tanquam] tamquam *L* guttulae] gutulae *B* goctule *E* liquoris] licoris *B* nitoris *C, sed* n *in* l *corr. c* nitidi] nitidum *A* 4. relucent] reducent *B* 5. pupillae] puppille *A* oculorum] occulorum *A* *om. x* late iacentes *scripsi* iactantes *s* *(et Rosius)* iacentes *x* In alio pupille iacentes pene varietatem indicant *e* latescentes *H. N(ettleship). Class. Rev. V, 429* *olim* late patentes *conieci* et *om. x* porrectae] porrecte *uy* vanitatem *C,* indicant *in marg. add. c* vanitatem indicant *E* varietatem *Mo* 6. detegunt, breves malignitatem] breves malignitatem detegunt *x* breves] h'erenes *A* utroque] utrunque *B Mo (et Rosius)* utraque *A* 7. signo animalia] exanimalibus *B* ex animalibus *A Mo (et Rosius)* approbantur] aprobantur *B* adprobatur *Mo* comprobantur *x* approbatur *Rosius* *vertit auctor* δοκιμάζονται moderati] moderate *H* 8. orbes] urbes *B* secura, innocentia] secura et innocua *A* *om. x* innocentia] innocenti *B* fortia] fortiaque *A* 9. designant] designat *B* significant *y* ichneumones *Mo (et Rosius)* igneumones *L* cuchu neumones *B* echneumones *A* igneumones *C* ignauomes *E* igninomes *S* *om. H* In alio stelliones *e* et simiae et vulpes] et vulpes simie *E* et vulpes et simie *S* vulpes et simie *H* 10. et vulpes *om. C* et] ac *Mo* parvas habent] habent parvas *x* cum] cum autem *E*

plus est maior, altera minor, iniquitatem significat. quorum pupillae oculorum in gyrum aguntur tanquam rota axi suspensa, observandum est, utrum uniformiter agantur an varie. si uniformiter, scito eum hominem 5 sceleribus et facinoribus immanibus attineri atque impiis et aut homicidiis domesticis aut infandis cibis vel conubiis esse pollutum, quales Thyestae vel Terei cibi vel qualia Oedipodis conubia fuisse memorantur. cum autem modo involvuntur modo recurrunt oculi 10 modo interquiescunt, ab his nondum perpetrata sunt

---

1. plus *inserui ex LAMo* est *om. x* maior] minor *B* altera] alia *ES* minor] maior *B* minor erit *C* fuerit *z* significat] significant *LBMo* 2. oculorum] occulorum *B* occulo *A* gyrum *Mo* girum *Lux* tanquam] tamquam *LH* 3. rota] t[r]ota *C* axi] ac si *x* ac si *C, corr. in* ax si *c* suspensa] suspenso *BMo* sit suspensa *H* est *om. AMo* utrum] virum *B* uniformiter] informiter *A* 4. agantur] aguntur *MoS* an] aut *A* varie] variae *C* hominem *om. AC, in marg. add. c* 5. sceleribus] sceribus *B om. A* et facinoribus *om. t* immanibus] in manibus *LS* immanis *B* inmanibus *AMoE* immanibus attineri] attineri inmanibus *C* attineri atque impiis] atque inpiis detineri *Mo* attineri *om. in lacuna decem litterarum A* atque impiis *om. x* 6. impiis] inpiis *A* et] flagitiis *A* aut] ut *A om. x* infandis] In alio nefandis *e* cibis] cybis *L* 7. vel] et *x* conubiis] connubiis *Mo* conviviis *CES* pollutum] polutum *A* quales] qualis *Mo* Thyestae] thiestae *LBC* thieste *ES* tyeste *A* thiestis *H* vel] et *CES* Terei] therea *B* therei *CEH* 8. Oedipodis] aedipodis *L* epidodis *A* edipi *Cz* edippi *E* conubia] connubia *BMo* In alio convivia *e* fuisse *om. C, inser. c* esse *A* memorantur] narrantur *z* 9. modo *(pr.) om. A* recurrunt] recursant *Mo* currunt *x* In alio curvantur *e* oculi] occuli *u om. x* 10. interquiescunt] inquiescunt *u* interquiescunt oculis, *sed* s *ultimum erasum C* interquiescunt oculi *EH* intercedunt oculis *S* ab his] abhis *B* ab *A* his *Cz* hiis *E* vel his *e* nondum] non dum *L*

huiusmodi facinora, verum in animo et in cogitatione versantur. si autem ad huiusmodi pupillarum turpitudinem etiam obscuritas quaedam tanquam nubecula circa supercilia versetur atque oculis ipsis immineat, hi gravi perurgentur fato et praesagiunt in rebus 5 domesticis suis iram aliquam divinitus imminentem.

22. Pupillae defixae et status oculorum propemodum defixus hic omnis ingratum hominem designat, sed si cum humore aliquo stabunt, timiditatis erunt

---

1. facinora] fascinora *A* scelera *S* in *(alt.) om. y* 2. si] sed *A* huiusmodi] huius modi *B* huius *AH* pupillarum turpitudinem] turbinem pupillarum *S* turpedinem pupillarum *H* turpitudinem] turbitudinem *L* pinguedinem *A* turbidinem *C* turbinem *E* In alio ab huiusmodi pupillarum turbidine *e* 3. etiam] quid et *B* et *AC* tanquam] tamquam *L* 4. circa] in *t* supercilia] supercilio *A* oculis] occulis *u* ipsis *om. x* immineat] inmineat *LMo* imineat *E* 5. hi] hii *LuEH* perurgentur] perurguentur *B* pregantur *A* perurgentur fato] facto alligantur *C* facto vel facto urgentur *E* fato urgentur *z* fato] eventu *L* eventu *t* et *om. A* praesagiunt] praesagiant *B* praesagunt *A* presagunt *E* in *fortasse delendum* 6. iram aliquam] aliquam iram *z* imminentem] in minentem *L* inminentem *AMoS* īmitie *H* 7. *ante* Pupillae *titulus* De oculis defixis *in LMo* Pupillae — propemodum defixus] propemodum defixe pupillae oculorum et status eorum *E* prope modum defixae oculorum pupillae et status eorum *S* pupille oculorum modice defixe et status earum *H* In alio pupille defixe et status oculorum defixus ingratum hominem significat *e* Pupillae defixae] Pupilla defixa *Mo* defixae] defixa *A* defixa. De oculis. De fixis *B* oculorum] occulorum *B* propemodum] prope modum *L* 8. defixus *om. t* *del. Sauppius coll. p. 36, 11; at cf. p. 45, 3 sq.* hic *om. x* *del. Sauppius, recte, ut videtur* omnis *om. Ax* ingratum hominem designat] ingratus est *BMo (et Rosius)* ingratis est *A* ingratum] in gratum *L* *num auctor ἄτερποι pro ἄτοποι (cf. Ad. p. 308, 7) legit?* designat] designant *Cz* 9. sed si] si vero *A* oculi qui *x* humore aliquo stabunt] aliquo humore stabunt *B (et Rosius)* humore stant aliquo *E* stabunt] stant *x* erunt] sunt *x* erunt indices] indices erunt *A*

indices, si cum siccitate, insaniae. sed qui etiam pallent, horum non tam minus sanae mentes sunt quam potius attonitae. qui autem cum stabilitate et pallore oculorum et supercilia erigunt et spiritum
5 violentius contrahunt atque concipiunt, inconsulti, immites, maledici, iracundi sunt. oculi stantes subrubentes libidinosum et voracem denuntiant. si his signis accedat, ut inferior pars oculi id est cilium inferius potius ad malas vergat et separetur, cum libidine
10 iniquitatem, avaritiam, inconditos et incomprehensos mores, voracitatem etiam et impudentiam indicant. oculi stantes perbreves avarum, lucrorum vehementer

---

1. si] qui *x* In alio qui autem siccitate et sanie etiam pallent: hii mentis atonite sunt. et non sane. *e* si cum] Sicum *B* sicut *A* sed *om. x* qui] *num* quibus? 2. pallent, horum non] pallent horum, non *Rosius* mentes] mentis *t (et Rosius)* 3. potius] etiam *H* 4. oculorum] oculos *L B Mo* occulos *A* et *om. B y* supercilia *om. B* erigunt] erigutur *B* 5. contrahunt] attrahunt *y (et Rosius)* atque] et *y* immites] inmites *L Mo E S* 6. maledici, iracundi] maledici et iracundi *A* iracundi maledici *H* oculi] Occuli *B* stantes] et stantes *A* instantes *Mo* subrubentes] sed rubentes *B* et rubentes *A* 7. libidinosum et voracem] libidinosos et voraces *S* denuntiant] denunciant *L E H* nuntiant *A Mo* indicant *B S* si his — 11 impudentiam indicant *om. x* si] sicut *A* his] hiis *A* signis] sang^is *A* *om. B* 8. ut] ut et *Mo* pars *om. B* oculi] occuli *u* id est] idest *B* 9. potius ad malas] ad malas potius *Mo* separetur] separet *Mo* 10. et *om. A* incomprehensos] in comprehensos *L* inconpraehensos *Mo* 11. etiam *om. A* impudentiam] in pudentiam *L* inpudentiam *Mo* impudenciam *B* 12. oculi] occuli *u* perbreves] per breves *L* breves *t* avarum] avaros *S* lucrorum] lucorum *corr. ex* luclorum *B* lucri *S* vehementer cupidum appetentemque] vehementer cupidum et appetentem *CE* cupidum vehementer et appetentem *S* cupidum et vehementer appetentem *H*

cupidum appetentemque declarant. si autem cum brevitate et statu oculorum etiam frontem cum superciliis ad medium contrahat, multo est avarior et lucrorum studiosior. et si his signis accedat, ut etiam ceterum corpus curvetur atque conducatur, iracundus satis erit ⟨et⟩ fellitus et clamosus. oculi stantes glauci sine splendore indicant hominem dolis et audacia plenum, pervigilem et exquisitorem malitiae. oculi stantes parvi humidi, frons relaxata, palpebrae mobiles indicant hominem docilem, cogitatorem, natura disputatorem: haec sola species stabilium oculorum approbatur.

---

1. cupidum] cupidos *S* appetentemque] adpetentemque *Mo* declarant] significant *B* denunciant *H* si autem — 6 clamosus *om. x* 2. oculorum] occulorum *u* 3. multo] multum *B* avarior] avariorum *A* et] ac *Mo* 4. si *scripsi* si cum *Lu* cum *Mo* his] hiis *A* accedat] accidat *Mo* 5. ceterum] caeterum *LMo* ceterorum *B* iracundus *om. A* 6. ⟨et⟩ *inserui* fellitus *Mo (et Rosius)* felle citus *L* fell^{i}cius *corr. ex* felicius *B* fel^{e}is citus *A* oculi] occuli *B* stantes glauci sine splendore] in splendore glauci micantes *C* (in alio glaciei *in marg. c*) in splendore glaciei micantes *ES* in splendore micantes *H* 7. glauci] glauci et *A* dolis] dolo *E* dolosum *S* audacia] audatia *LBH* 8. pervigilem] per vigilem *L* vigilem *A* exquisitorem] aquisitorem *C* adquisitorem *ES* acquisitorem *H* malitiae] maliciae *LB* esse malitiae *Cz* 9. oculi] occuli *u* parvi humidi] parvi et humidi *A* frons relaxata] fronte laxata *s* frons relaxaxata *H* 10. indicant] significant *B* hominem docilem, cogitatorem] homines dociles cogitatores *E* cogitatorem] cogitatorum *S* natura *Rosius* naturae *L Mo C* nature *uz* vates *E* In alio nature vel vere *e* 11. disputatorem] dispensatorem *B* disputatores *E* oculorum] occulorum *u* 12. approbatur *scripsi ex x* adprobatur *Mo* probatur *Lu (et Rosius)*

23. Nunc de mobilitate oculorum dicemus. oculi qui raptim et velociter moventur hominem perturbati animi indicant et suspicacem, varium, in agendis rebus tardiorem. est autem in his parvo indicio magna
5 discretio. nam quibus palpebrae tam velociter quam pupillae moventur, timidi ac sine virtute sunt. cum autem oculi multo velocius quam palpebrae moventur, in periculis audaces atque securi sunt. qui autem tardos oculorum habent motus, pigros ac torpentes
10 habent sensus, difficile incipientes et difficile desinentes. unde manifestatur etiam ex mobilitatis modo et

---

1. *ante* Nunc *titulus* De Mobilibus oculis *in L* Nunc — dicemus *om. A, in marg. add.* m^2 *om. x* Nunc] Nunc vero *Rosius* de mobilitate] demobilitate *B* mobilitate oculorum] oculorum mobilitate *A* oculorum] occulorum *B* dicemus] dicatur *A* oculi] occuli *B* 2. moventur] monentur *A* hominem] virum *C* perturbati] turbati *AC* perturbari *E* 3. indicant] designant *B* suspicacem] ūi suspicacem *E* suspicantem *S* varium *scripsi secundum Arabem p. 114, 7 et Adam. p. 310, 10* ἄπιστον verum *o* 4. in *om. x* his] hiis *AE* parvo indicio] parvis indiciis *A* 5. tam] tam ita *E* quam pupillae moventur] moventur quam oculi *E* 6. pupillae] oculi *y* timidi — 7 palpebrae moventur *in marg. C om. H* ac sine virtute *om. CES* ac] et *A* sunt *om. A* cum] ubi *CES* 7. oculi] occuli *u* multo *om. B* velocius] citius *S* palpebrae] palbrae *B* 8. in] ut *B* et in *H* audaces atque securi sunt] audaces sunt et securi *C* sunt audaces sunt et securi *S* sunt audaces et securi *H* atque] et *AE* 9. oculorum] occulorum *A* oculorum habent motus] oculorum motus habent *Cz* motus habent oculorum *E* ac] et *A* torpentes] torpentes (vel tepentes) *L* tepentes *x* 10. habent sensus] sensus habent *C* et] ac *Mo (et Rosius) om. CE* difficile] indefficile incipientes et deficile *B om. S* desinentes] finientes *A* 11. etiam] et *C om. AH* ex *om. x* ex mobilitatis] exmobilitate *B* mobilitatis] mobilitate *LMo* motu *A* modo] modum *x om. t* et] ac *x*

temperamento mores optimos indicari. oculi vagi et circumerrantes et obscuriores intemperantiam libidinis arguunt. oculi trementes magni cum pererrant, ut supra dictum est, et obscuri sunt, et voracitatem et intemperantiam vini cum intemperantia veneris et 5 *ἀποπληξίαν* indicant. oculi parvi trementes glauci sine pudore, sine fide, sine iustitia sunt, aluntur autem malis alienis. trementes vero parvi cum glauci non sunt, sed secundum Graecos *χαροποὶ* vel nigri, *χαροποὶ* quidem ad insaniam magis ac dementiam vergunt, 10 nigri autem magis iracundi sunt, minus tamen impudentes quam glaucos diximus. oculi autem fluctu-

1. temperamento] temperato *A* temperamentum *x* indicari] indicare *y* habere *C* *num* iudicari? oculi] occuli *u* vagi] magis *A* 2. circumerrantes] circum errantes *LBMo* et *in marg. C* *om. z* libidinis] libinis *A* 3. oculi] occuli *A* pererrant] per magnum errant *B* 4. supra dictum] supradictum *x (et Rosius)* sunt *om. Mo* et *ante* vor.] etiam *Moz* *om. A* 5. intemperantiam] in temperantiam *L* vini cum intemperantia *om. u* intemperantia] temperantia *Mo C* (in *antepos. c*) et *ἀποπληξίαν scripsi ex Mo coll. p. 56, 10* et αποπʌнxιam *H*, apoplexiam *suprascr. m*[2] et apoplexiam *CES (et Rosius)* *om. Lu* 6. indicant] de signant *B* nuntiant *CES* significant *H*, vel nunciant *suprascr. m*[2] oculi] occuli *B* *in H titulus* De oculis parvis glaucis *antepositus est* parvi *om. Mo* trementes] vehementer *x* glauci] glaui *B* 7. sine *(alt.)*] et *B* sine *(tert.)* *om. B* aluntur — 8 alienis *om. H* autem *om. CES* 8. trementes vero] occuli vero trementes *A* vero] autem *x* parvi cum] cum parvi *t* glauci *om. t* non *om. B* 9. secundum Graecos] vel *Mo* *om. u* *χαροποὶ*] χʌροποẏ *L* *om. u* χαροποι *C* χοpotȳeȳ *E* χοροποι *z* nigri] nigri sunt *t* *om. y* *χαροποὶ*] χαροποẏ *L* *om. u* χαροποι *Cz* χαpotoȳ *E* 10. quidem] quod *BMo* quasi *A* *om. EH* ad *om. u* 11. autem] autem oculi *A* minus — 12 diximus *om. x* tamen] tam *Mo* impudentes] inpudentes *AMo* 12. oculi] occuli *u* autem *om. sH*

antes et tanquam in aestu instabiles proni in venerem et voluptatem sunt, non tamen iniusti nec maligni nec indociles.

24. Oculi glauci parvas habentes pupillas serviles, 5 doli plenos, avidos lucri pronuntiant mores. glauci oculi multas habent species. nam sunt alii cyanei, alii felliti coloris, alii variati diversis coloribus, alii sicci. qui quidem sicci, satis feros mores aperiunt. cyanei igitur, qui plerumque inveniuntur humidi, multo 10 meliores sunt siccis. glauci et albidi timidum et fugacem vehementer hominem nuntiant. secundum

1. tanquam] tamquam *LH* in aestu] in estu *uy* mesti *C* In alio mesti *e* instabiles] in stabiles *L* immobiles *x* proni in venerem et voluptatem] proni veneri et voluptati *E* In alio. in venerem et voluptatem *e* venerem] viverem *B* 2. et voluptatem sunt] sunt et voluptatem *B (et Rosius)* voluptatem] voluptates *z* non *om. S* iniusti] iniusti sunt *Cz* nec] nec (nec *supra*) et *A* maligni nec *om. B* 3. *post* indociles] doli plenos avidos lucri pronuntiant *add. A* 4. *ante* Oculi *titulus* De glaucorum oculorum speciebus *in H* parvas] plures *Cz* habentes] habent *x* pupillas — 6 habent species *om. x* 5. doli] dociles doli *A* 6. oculi] occuli *A* multas] multas (vel plures *supra*) *A* multas habent] habent multas *A* sunt alii] alii sunt *Ec* alii *om. sC* yanei *om. u* actanei *Cz* attanei *E* 7. felliti coloris] fellicoloris *L* fellei coloris *Mo* felli coloris *A* felicioris *B* diversis] diversi *H* 8. qui *om. x* quidem] quod *Mo* *om. A* quidem sicci] siccitas quidem *CEH* siccitas quodlibet *S* satis] fati *B* *om. Mo x* aperiunt] apperiunt *A* parit *CS* facit *E* patitur *H, supra* titur *scrips. m*[2] vel rit 9. cyanei] cianei *u* actanei *Cz* attanei *E* igitur *om. y* qui] si *S* *om. H* plerumque] plerum que *L* plerunque *t* *om. x* humidi *om. u* et humidi *CE* etiam humidi *Mo z* multo] et multo *H* 10. sunt siccis] sunt sicci *A* sunt. Sicci *Mo* sunt. Sicri *B* glauci] Oculi glauci *H* albidi] albi *t* timidum] humidum *Mo* 11. vehementer] vehementem *A* *om. x* hominem] In alio animum *e* nuntiant] nunciant *L* defignant *B* indicant *A* secundum ea igitur] igitur secundum ea *C* secundum igitur ea *y*

ea igitur omnia erit nobis optima species glaucorum, qui fuerint humidi tranquilli magni perlucidi, verum scias etiam in hac specie oculorum animosum esse ingenium.

25. Nunc de variis oculis disputandum. sunt varii interdum et glauci, magis tamen χαροποί. sed prius de glaucis. in his varietas huiusmodi est. guttae quaedam in pupillis pervidentur ad magnitudinem milii, quarum partes rubeae et cyaneae sunt, in gyrum ordinatae. hae subdolum animum ⟨et⟩ insidiosum, verum in acumine ingenii praevalentem, sed minus audacem signant. item cum glaucae et variae fuerint pupillae, dementiam indicant.

26. Inter oculos nigros et χαροποὺς hoc interest,

---

1. erit *om. u* species glaucorum] glaucorum species *E* 2. fuerint] fuīt *E* vel fuerint *e* humidi tranquilli magni] magni humidi tranquilli *H* magni *om. B om. C, in marg. add.. c* perlucidi] et perlucidi *S* 3. etiam *om. x* specie oculorum] oculorum specie *S* 4. *post* ingenium *sequitur* his igitur indiciis *etc.* (= *§ 105*) *in t § 25 usque ad § 48 om. AMo, usque ad § 104 om. B* 5. Nunc — disputandum *rubr. L om. x* sunt] Sunt autem *E* 6. χαροποί] χaponoι *C* χaponoyc *E* χaponoιc *S* χapottoιc *H* 7. his] hiis *E* huiusmodi] huius *H* 8. guttae quaedam] quedam gutte *H* In alio. ut gutte quidem *e* in pupillis *corr. c* adimlis *C om. Rosius* pervidentur] praevidentur *CS (et Rosius)* inveniuntur *H*, vel videntur *suprascr. m²* magnitudinem milii] milii magnitudinem *C* 9. cyaneae] cianeae *L* cianee *y* actaneae *C* 10. hae] Heae *L* haec *CE* hec *z* subdolum] turbidum *Lx correxi* (*Adam. p. 314, 3* δολερὰ ἤθη) ⟨et⟩ *inserui cum H* insidiosum] invidiosum *Lx correxi* (*Adam.* καὶ ἐπίκλοπα) 11. in *om. H* 12. signant] significant *y* cum] si *H* glaucae et variae] varie et glauce *H* 13. fuerint] sint *C* *post* indicant *add. c in marg. et y:* Item oculi nigri (nigriores *H*) et xapottois (xιponoιs *c* χaponoιc *S* xaponoȳc *E*) varietatem in se habent 14. χαροποὺς] χaροπoιc· *L* χaponoιs *C* saropoȳs *E* χapoπoιc *S* xapottoιc. *H* interest] inter est *L* interesse *S*

quod *χαροποὶ* varietatem in se habent et ipsa varietas discreta est. nam partim guttulis tanquam granis milii sublucentibus insigniti sunt, quae guttulae diversos colores habent. nam et pallidae sunt et cyaneae
5 et rubicundae et tanquam scintillae ignis et sanguinei coloris et nigrae et albae, et singula quae praedicta sunt colorum genera vel magis vel minus clara sunt. alia autem varietas est, quam circuli suo colore ac suo tenore quique habent. inter se enim idem circuli
10 varie ordinati sunt. interdum enim exterior circulus niger est, sequens rubeus, interdum albidior. de hac igitur gemina varietate *χαροπῶν* nunc disputabimus.

27. Primo igitur certus esse debes, quia nigri qui veri et meri sunt oculi imbecillem ac sine virtute
15 animum et lucri avidum indicant. *χαροποὶ* cum peni-

---

1. quod *om. y* *χαροποὶ*] χαροποιc· *L* χαροnοιs *C* xaptioȳc *E* χαροnοιc *S* caropois *H* *inter* varietas *et* 2 discreta *inser. c* item 2. est *om. C* partim *corr. c* partem *C* guttulis] guttule *S* tanquam] tamquam *LC* 4. colores habent] habent colores *y* habent *om. C, in marg. add. c* et *(alt.) om. LC* cyaneae] cianeae *C* cianee *y* 5. et *(alt.) om. ES, fortasse recte* tanquam] tamquam *L* sanguinei] sanguinee *H* 6. coloris *om. H* nigrae et albae] albe et nigre *H* quae praedicta sunt] praedictorum *H* 8. colore ac suo tenore] tenore atque colore *H* 9. suo tenore] tenore suo *S* quique] qui *S* *om. H* vel quisque *e* habent] ambiunt *Lx* *correxi* enim] tamen *Lx* *correxi* 10. circulus niger est] niger est circulus *H* 12. igitur gemina varietate] autem varietate gemina *S* *χαροπῶν*] χαροπωɴ *L* χαροnon *C* xapotiocon *E* χαροποιc *S* saropon *H* 13. igitur *om. H* quia] qui *L* quod *E* *om. S* nigri qui] qui nigri qui *S* qui nigri *H* 14. veri et] et veri *H* imbecillem] in becillem *L* inbecillem *CE* et inbecillem *S* *num* infidelem *(Ad. p. 318, 1 ἄπιστα), ut p. 48, 2 et 51, 4* ac] et *S* 15. animum et lucri avidum] et lucri avidum animum *H* *χαροποὶ*] χαροποý *LC* xapotȳoȳ *E* χαροποιc *S* Caropi *H*

tus inspiciuntur, tunc varietatem suam produnt. verum *αἰόλοι*, quorum species ita est, ut nigri pronuntiari possint, ubi guttulae rubicundi coloris non tamen expressi nec vehementer rubentes fuerint, quo intuenti nigra eius oculi species esse videatur, generosum 5 animum, iustum, probum, ingeniosum significant. ubi guttulae fuerint rubicundae vehementer, interdum non rotundae, sed quae ad quadrati speciem subluceant tanquam ignis, et intrinsecus aliae guttulae praeter eas perpallidae permixtae sint et aliae glaucae, circuli 10 autem forinsecus easdem pupillas ambiant sanguinolenti vel cyanei, et magnitudo sit oculorum et nitor, et pupillae quidem ita moveantur, ut ira moveri solent, palpebrae autem pateant, in huiusmodi oculis inhabitat animus qui ferarum omnem immanitatem excedit. 15 nam quicquid infandum cogitari vel non cogitari potest, huiusmodi oculis perpetrabile est: non a domestico

1. inspiciuntur] in spiciuntur *L* 2. *αἰόλοι*] diologi *Lz* dialogi *CE* *corr. Rosius, sed ante hanc vocem* qui graece dicuntur *inserendum videtur* pronuntiari] pronunciari *L* 3. ubi] nisi *z* vel ut *e* expressi] *num* expresse? 4. rubentes fuerint] fuerint rubentes *C* 5. eius oculi species esse] esse eius oculi species *H* generosum] esse generosum *S* 6. ingeniosum] ingenium *H* 7. fuerint rubicundae] rubicundae fuerint *C* 8. non] non etiam *E* sed — speciem] In alio. sed quadrate: vel speciem *e* speciem] species *CES* 9. tanquam] tamquam *L* intrinsecus *om. H* 10. perpallidae] per pallidae *L* pallide *H* permixtae sint] sint permixtae *C* sint] sunt *ES* 11. sanguinolenti] sanguinei *H* 12. cyanei] cianei *x* sit oculorum] oculorum sit *C* 13. quidem] quodlibet *S* ira] in ira *H* solent] solet *S* 14. oculis] vel homine *e* 15. omnem] omnium *S* immanitatem] inmanitatem *ES* excedit] superat excedit *S* 16. infandum cogitari] cogitari infandum *E* vel] autem *E* 17. oculis *om. C, in marg. add. c om. S* perpetrabile est] est perpetrabile *C* a domestico] adomestico *L*

sanguine, non ab impietate ulla, non ab iniuria hominum vel deorum hi oculi abstinebunt. Palemon auctor huius speciei exemplum ex homine temporis sui posuit, quem sceleratissimum fuisse asseveravit.
5 in huiusmodi igitur oculis guttulae quanto magis rubicundae fuerint et minutae, tanto magis iracundum, iniuriosum, adulterum indicabunt, maiores autem et obscuriores vitia haec leniunt. guttulae sanguinolentae vel pallidae in nigris pupillis vel utraeque permixtae
10 maleficos et venenarios indicant, sed pallidae dolis et obscuriori malignitati magis studentes, sanguineae audaces magis indicant. summa observationis huius ista est: quanto certiores et vehementius clari colores guttularum fuerint, tanto vehementiora designant
15 vitia.

---

2. deorum] divorum *y* hi] hii *LE* Palemon — 4 asseveravit *om. L (et Rosius), in quo inter* abstinebunt *et* 5 in huiusmodi igitur *extat § 105* (his igitur — hic edidit) 3. auctor *om. E* 4. sceleratissimum] celeratissimum *ES* fuisse *om. S* 6. rubicundae fuerint] fuerint rubicundae *E* fuerint *om. S* et minutae *om. z* tanto magis] tantomagis *L* 7. iniuriosum] In alio invidiosum *e* adulterum] ad alterum *E* 8. vitia haec] haec vitia *CH* leniunt] lenient *H* guttulae sanguinolentae] sanguinolente gutte *H* sanguinolentae] sanguinee *H* 9. vel *(alt.) om. S* utraeque] utrae que *L* 10. maleficos] malefactos *C, corr. in* malefactores *c* malefactores *EH* malefactorem *S* In alio maleficos et venerarios *e* venenarios] venerarios *L C (et Rosius)* venenarium *S* dolis] dolo *E* 11. obscuriori malignitati] obscuriore malignitate *LS* obscuriori malignitate *C* 12. audaces magis] magis audaces *y* indicant *om. S* *ante* summa *in H titulus est* De diversis signis oculorum observationis huius] huius observationis *Rosius* 13. ista est] est ista *x* certiores et vehementius] vehementius et certiores *H* 14. guttularum fuerint] fuerint guttularum *H, sed transpos. m*[2] designant vitia] vitia designant *E*

28. Veniamus ad varietatem χαροπῶν, quae ex circulis constat. si niger circulus, secundus fuerit rubeus in humidis oculis et nulla alia asperitas interveniat, magnanimum hominem et sapientem, iustum, ingeniosum declarat, iuxta pueros ...... hoc solo vitio non 5 carebit. si autem post nigrum circulum pallidus insequatur, fallacem, furem, pecuniae deditum dicit, iniustum, turpiter cum mulieribus convenientem. sunt interdum circuli tam varii quam est arcus in nubibus, quem Graeci irim vocant. haec varietas si in siccis 10 oculis fuerit, insaniam profitetur, si in humidis, non eos quidem longe ab insania constituit, verum magni-

1. Veniamus — 2 constat *rubr.* *L* *om.* *x* χαροπῶν] χαροπων *L* 2. si niger] Sinister *LCz* Minister *E* *correxi* (*Adam. p. 322, 3* ἴτυς μέλαινα) secundus] si *Lx* *correxi* (*Adam.* ἑτέρα δὲ ἐπὶ ταύτῃ) 3. alia *om.* *E* alia asperitas] asperitas in alia *C* asperitas] vitia *H, suprascr.* m^2 vel asperitas interveniat] intervenerint *H, suprascr.* m^2 vel rit 4. magnanimum hominem] hominem magnanimum *C* iustum] et iustum et ingeniosum *E* 5. declarat] declarant *H* iuxta pueros] In alio: iuxta parvos. hoc sola *e* *post* iuxta pueros *excidit* dementem *(cf. p. 96, 1) vel simile* (furiosum *propos. H. N(ettleship). Class. Rev. V, 429,* nisi iuxta puerosum *scribendum sit*) 6. si — circulum] In alio. Si autem post niger circulum *e* pallidus *om. C, in marg. add. c* *om. H* insequatur] insequitur *x* 7. dicit, iniustum *om. y* 8. cum mulieribus convenientem] cum muliere concumbentem *E* In alio. cum mulieribus convenientem *e* *supra* convenientem *scr. c* concumbentem *post* convenientem *add.* et iniustum dicit *E*, dicit et iniustum *S*, et iniustum indicat *H* 9. circuli] In alio. oculi *e* quam] ut *E* 10. quem] quod *S* Graeci *om. C, in marg. add. c* irim] yrim *L* irin *H* 11. in] In alio. si autem non *e* 12. quidem] quodlibet *S* longe] procul *S* verum] unde *H* magnificentiam, sapientiam] sapientiam magnificentiam *y*

ficentiam, sapientiam, veritatem, virtutem ostendit, iracundiores tamen et iuxta venerem proniores sunt.

29. Nunc de statu oculorum disputandum est. cum sine ulla pravitate sunt oculi et statum [non] 5 obtinent rectum, optimum mentis indicant statum. oculi ad superiorem partem conversi insaniam declarant, sed et voracem venerique ac vino deditum ostendunt. praeterea si et tremor eos exagitet, quae praedicta sunt vitia erunt in his vehementiora. nam 10 et *ἐπιληψίᾳ* non carebunt. idem oculi qui ad superna versi sunt, si etiam pallidi fuerint, immites, homicidas faciunt; si subrubeant et magni sint, vinolentos, aleae deditos, furiosos in mulieribus, intemperatos lingua, promptissimos ad clamorem ostendunt. summa autem

---

1. veritatem] in alio virtutem *in marg. c* sapientiam veritatem *S* *om. E (et Rosius)* (*Ad. p. 323, 4 εὐθυνέπειαν*) virtutem *om. LCz* (*Adam. ἀνδρείαν*) 2. iuxta] circa *C* in *y* proniores] promtiores *S* 3. Nunc — est *rubr. L* *om. x* 4. cum] cum autem *E* ulla] aliqua *y* pravitate] parvitate *x* non *delevi Rosio auctore* 5. obtinent] optinent *Cz* rectum] certum *Lx* *correxi* (*Ad. p. 315, 3 ὀρθὴ στάσις*) 6. declarant] declarat *S* 7. sed] et sed *H* venerique ac vino] vinoque atque veneri *H* ac] et *E* ac vino deditum] deditum et vino *S* vino] In alio: viciis *e* 9. his] eis *y* 10. *ἐπιληψίᾳ*] επyaмýa *L* pyacya *C* inania enyadama *E* In alio. Nam et enyaya *e* epiamia (epilemsia) *S* e Πvaнuacıa *H* idem] item *E* superna] superiora *E* 11. versi sunt] sunt versi *C* si etiam] etiam si *E* etiam] et *C* immites] inmites *LES* 12. subrubeant] subrubei sunt *S* sint *Rosius* sunt *LCEH* *om. S* vinolentos, aleae deditos] alee deditos vi(n)olentos *E* 13. mulieribus] multis *H* in mulieribus intemperatos *Rosius* *num* mulieres? lingua] *num* linguae? lingua promptissimos *Rosius* 14. promptissimos] promtissimos *CS* autem horum *om. E*

horum omnium vitiorum in huiusmodi oculis insania est. oculi deorsum conversi tanquam occidentes eo addunt, quod immites faciant et implacabiles. si autem ad superna conversus fuerit alter — nam et huiusmodi species oculorum plerumque reperta est — et accedat 5 huic tremor ac supercilia subregantur et anhelitus sit asperior ac spissior, de hoc pronuntiandum est, quod sit *ἐπιληπτικός*.

30. Oculi pravi si ad dextram se conferant, stultitiae, si ad sinistram, libidini deditum arguunt. cum 10 autem pravi sunt oculi, si inter se conveniunt et iuxta nares utrique sibimet occurrunt, venerium signum est.

---

1. horum omnium vitiorum] omnium vitiorum horum *C* omnium horum *S* in — 2 est] insania est in oculis *S* huiusmodi *om. H* 2. conversi] versi *Cz* tanquam] tamquam *LH* 3. addunt] accedunt *Lx* *correxi* quod] quo *E* immites] inmites *LS* faciant] faciunt *x* implacabiles] inplacabiles *LE* in placabiles *S* si autem] In alio. si ad superiora conversus fuerit alter epilenticus *e* 4. superna] superiora *z* et] et michi *H* huiusmodi] huius *H* 5. plerumque] plerunque *E* plerisque *C* in plerisque *H* reperta] reperta temperata *S* 6. huic] huic rei *H* tremor] tumor *C* timor *y* In alio. tremor *e* ac] et *EH* subregantur] sub regantur *L* subtegantur *C* subrigantur *y (et Rosius)* anhelitus] anelitus *E* 7. asperior] superior *Lx* *corr. Rosius* (*Ad. p. 316, 7 ἆσθμα τραχὺ*) asperior ac spissior] spissior superior *E* pronuntiandum] pronunciandum *Ly* 8. *ἐπιληπτικός*] επyantιkωc *L* epyaнykolie *C* (epianticos. magis contrarius) antyRoyc *E* ·eηyaнτιkoc· i· epilentitus *S* ꙋꙍΠΛꙋΨ-ΥΥΚΟC *H* (epilenticos) 9. pravi] parvi *ES* praeparvi *H* dextram] dexteram *LEH* stultitiae] stulticiae *LH* 10. arguunt] ostendit *S* 11. pravi] parvi *CES* inter se] introrsum (*Ad. p. 317, 1 εἰς τὸ ἐντός*)? *cf. § 85; 86; 97; ad p. 89, 9* in se conveniunt] conveniant *E* 12. utrique] uterque *CES* utrinque *Rosius* occurrunt] occurrat *CE* venerium signum est] signum est venerium *H* signum est venereum *S* venerium] veneris *CE*

et quanto magis humidi fuerint et si plerumque palpebras iungunt, veneri et amori gratos et obnoxios profitentur. si autem sicciores et patuli fuerint, impudentiae et iniquitatis esse designant. si trementes
5 fuerint, nihil non audebunt quod iniquum sit et improbum.

31. Cavi [igitur] nimium oculi, quantum ad generalem regulam pertinet, in deterioribus signis habentur. verum si idem submoveantur, ut aqua ⟨in⟩ concep-
10 taculo semipleno movetur, et magni sint, si nullum signum aliud molestum interveniat, non sunt recusandi. nam quod cavi sunt, mali nota est; quod maiores et humidi sunt, revocat ac reformat vitium. oculi cavi

---

1. quanto magis] quantomagis *L* plerumque palpebras] palpebras plerique *CE* plerumque] plerique *S* 2. obnoxios] obnoxii *S* 3. impudentiae] et impudentiae *C* inpudentiae *S* In alio. inpudentiam et iniquitatem ostendunt *e* 4. esse] *accusativus, unde genetivi pendeant, ut* totos, *deesse vel* iniquitati studentes *scribendum videtur* trementes] In alio. si trementes iniqui, inprobi audaces *e* 5. fuerint *om. z* nihil] nichil *LCz*, *del. c* *om. E* iniquum] non iniquum *LE* improbum] in probum *LCE* 7. *ante* Cavi *titulus* De Cavis oculis *in L*, De oculis cavis *in H* igitur *om. C, recte, ut videtur* 8. in deterioribus] de interioribus *C*, *inter* in *et* te *suprascr.* de *c* 9. si idem] In alio. si idem sic moveatur, ut aqua concepta semipleno oculo moveatur *e* submoveantur] sic moveantur *L* summoveantur *H* ⟨in⟩ *inserui* (*Ad. p. 324, 2 ἐν ἀγγείῳ*) conceptaculo semipleno] semipleno concepta oculo *E* conceptaculo] concepta oculo *x* 10. semipleno] semini pleno *C* semiplena *H* movetur] moventur *E* sint] sunt *E* 11. signum aliud] aliud signum *EH* molestum interveniat] interveniat molestum *E* 12. quod cavi] quidem cavi *C, corr. in* quod concavi *c* cavi] concavi *E* mali nota est] nota est mali *H* quod] quodsi *C* et humidi sunt] sunt et humidi *E* 13. revocat — p. 48, 1 sunt atque *om. C, in marg. add. c* ac] et *cy* reformat] refrenat *H* cavi parvi] parvi cavi *cE*

parvi subdoli sunt atque invidi; si accedat et siccitas, etiam infideles facit et proditores et sacrilegos; sed cum rigidi sunt, insaniae arguunt. diffluentes similiter dolorum et malignitatis signa sunt. qui in obscuritate diffluunt, stulti sunt. oculi cavi nimium mediae 5 magnitudinis χαροποὶ sicci rigidi praeterea si habeant supercilia lata tanquam genis imminentia et circa oculos pallorem atque livorem, impudentem, malignum, potentibus inimicum, concinnatorem negotiorum atque causarum, nunquam quietum, nunquam non mali ali- 10 quid cogitantem declarant. Palemon auctor etiam hac de causa huius ⟨speciei⟩ exemplum in libro suo extulit ex homine suorum temporum.

32. Alti atque elati oculi in deterioribus signis

---

2. etiam] et *S* proditores] In alio. prodigos *e* sed] Et *z* 3. insaniae] in saniae *L* diffluentes] defluentes *CE* 4. dolorum] doloris *LCES* doli *Rosius correxi coll. p. 36, 7; 43, 10; 50, 5; 53, 14 al.* in] *num* cum (*Ad. p. 325, 4* ἅμα ὑγρότητι), *etsi auctor* ἀμαυρότητι *pro* ἅμα ὑγρότητι *legit?* 5. diffluunt] defluunt *E* deficiunt *C*, defluunt *in marg. c* 6. χαροποὶ] ΧΡΟΝΟΫ *L* хронoẏ *CH* хронoι· *S* xapotoy *E* rigidi] et rigidi *E* habeant] habent *x* 7. tanquam] tamquam *L* imminentia] iminentia *ES* et *om. C, inser. c* 8. atque] et *E* impudentem] inpudentem *E* in pudentem *S* 9. potentibus] parentibus *z* In alio. parentibus ĩctum *e* inimicum] iunctum *LCES* inobedientem *H* *correxi coll. vers. arab. p. 138, 9* concinnatorem] coinquinatorem *E et in marg. c (et Rosius)* In alio. concinnatorem *e* atque] et *E* 10. nunquam non] non numquam *L* non nunquam *E* In alio. nunquam non mali *e* non *om. C* mali aliquid] aliquid mali *H* aliquid *om. S* 11. declarant] declarat *E* ostendit *S* etiam] est etiam *S* est. et *H* 12. hac] hanc *S* hac etiam *H* ⟨speciei⟩ *inserui coll. p. 43, 3* in — 13 temporum] ex homine suorum temporum in libro suo intulit *E* 13. extulit] posuit *C* ex] et ex *H* 14. *ante* Alti *titulus* De oculis altis et elatis et aliis multimodis *in H* atque] et *H*

habendi sunt, sed ubi tumor circum oculos paulatim attollitur, insania inhabitat; ubi ambitus oculi cavus tanquam fossa est, subdolam mentem insidiosamque declarat. prominentes oculi sanguinolenti temulentum 5 hominem asseverant, glauci iniustum et stolidum et plus quam stolidum, si superioribus ciliis onerentur ac praegraventur. si autem promineant et sicci sint .... una species prominentium bona est oculorum: si magni sint nitentes perlucidi humidi, iustum, 10 docilem, prudentem, amatorem indicant. tales existimantur oculi Socratis philosophi fuisse, quem Apollo Pythius prudentissimum pronuntiavit. oculi nimium prominentes rubicundi parvi incompotem mentis hominem et linguae effrenatae, sed nec corpore stabilem

---

1. sunt *om.* *S* tumor] furor. tumor *LS* tumor furor *sed* furor *postea del.* *C* circum] circa *ES* 3. tanquam] tamquam *LH* insidiosamque *in marg. c,* invidiosamque *C* 4. temulentum] temulentus *C,* s *in* m *corr.* *c* tremulentum *E* temulentem *S* 5. asseverant] declarant *H* declarat *S* et *(pr.)* *om.* *y* stolidum] stollidum *S* et plus quam stolidum *om.* *E* 6. plus quam] plusquam *L* ciliis] ciclis *CS* onerentur] honerentur *E* 7. praegraventur] praegranentur *S* 8. sint] sunt *LCEH* *post* sint *excidit praedicatum* (*πατροφόνται καὶ μητροφόνται παιδοκτόνοι τε καὶ φαρμακεῖς Ad. p. 326, 6 sq.*) una] una enim *C* prominentium bona est] bona est prominentium *E* bona est oculorum] oculorum bona est *z* 9. si] Ut si *E* sint] sunt *E* nitentes *om.* *z* perlucidi] et perlucidi et *H* 10. prudentem] providentem *L* r *correxi* (*συνετοί Ad.*) amatorem] ammonitorem *LCH* amonitorem *ES* *correxi* (*ἔρωτος πλήρεις Ad.*) 12. Pythius] pytius *L* pitius *C, in* phitius *corr.* *c* phylosophus *E* In alio. phicius *e* ' phicius *S* pithius *H* prudentissimum] providentissimum *S* pronuntiavit] pronunciavit *LS* pronuntiat *E* 13. incompotem] in compotem *L* incomposite *S* 14. corpore] debilem corpore vel *E* In alio. sed nec corpore stabilem *e* *om.* *z*

esse declarant. hoc exemplum tanquam a se cognitum Palemon posuit.

33. Addidit praeterea, quod trementes micantesque oculi et salientes, quos Graeci *παλλομένους* dicunt, si parvi, dolos et versutias ostendunt, si magni, stul- 5
titia ac furiis attinentur. at ubi moderatae magnitudinis et humidi sunt atque perlucidi, magnificum hominem, magnarum rerum cogitatorem atque perfectorem indicant; sane iracundum et vino deditum et iactantem sui et cupidum gloriae ultra condicionem 10
humanam ostendunt, cui huiusmodi oculorum signa contigerint. scias quia his oculis aestimatur etiam Alexander Magnus fuisse. circumtumentes oculi immites, sine pietate, ventri et veneri studentes et aliis voluptatibus dediti; quod per aures et oculos insipiunt, 15

---

1. hoc] *num* huius *vel* huiusmodi? tanquam] tamquam *LH* a se] ase *L* 3. micantesque oculi] oculi et micantes *E* 4. quos] quas *C* Graeci *om. C, inser. c* *παλλομένους*] παμωNENωýc (pamonenos i. incerti status) *L* naϫωʜaιχ *C* tiaaiconenayc *E* πaαιcbнeнapc. *S* πaмωNεNayc (pamonenais) *H* 5. versutias] versucias *z* ostendunt] dīcunt *E* stultitia ac furiis] furiis ac stultitia *H* stultitia] stultitie *E* stultitiam *S* 6. ac] et *E* attinentur] attinent *E* at] ac *E* 7. atque] et *E* magnificum hominem] hominem magnificum *E* 8. atque] ac *z* 9. sane] sed et? 10. gloriae] gracie *E* vel glorie *e* 11. cui *om. S* huiusmodi] huius *H* 12. contigerint — his oculis *om. C, in marg. add. c* contigerint] contingunt *E* scias] sciat *Lz* quia] quod *E* his] hiis *E* aestimatur] existimatur *E* etiam] et *C om. y* 13. Alexander] Alexander etiam *S* circumtumentes oculi] oculi circumtumentes *S* circumtumentes] circum tumentes *H* immites] inmites *LES* 15. dediti] deditos significant et *H* quod] qui quod *E (et Rosius)* qui *ante* quod *inser. c* qui *H* insipiunt] inspiciunt *CE*

etiam sola ratione molliuntur atque mitigantur. sunt oculi plerumque livore circumdati: qui si interiora signa non meliora habuerint, inter malarum partium indicia accipito. nam et audaces et infideles et in-
5 iusti sunt.

34. Oculi qui tanquam tenebrosi sunt, nocentes sunt, tanto magis, si fuerint sicci, nec interest, an magni vel parvi sint, nisi quod maiorem nequitiam cum parvi sunt profitentur. supradicta species oculi
10 id est tenebrosi, si cavus, temperatae magnitudinis et quietus fuerit, sollicitum, docilem, visendi cupidum, cautum, verum timidum et satis parcum ac nimis continentem significat. oculi caligine obsiti malis artibus imbuti sunt, infideles, intemperantes. unde
15 intelligendum est optimos esse contrarios id est perlu-

---

1. etiam] et *C* sola] *num* nulla? ratione] oratione *z* vel oratione *e* atque] et *E* 2. plerumque] plerique *x* interiora] deteriora *E* In alio. interiora *e* 3. non meliora] meliora non *S* habuerint] habuerunt *E* inter malarum] intermalarum *L* malarum partium] malorum parium *C* (*in* malarum parcium *corr. c*) *et z* 4. audaces — 5 sunt] infideles et audaces sunt et etiam iniusti *C* 6. *ante* Oculi *titulus* De tenebrosis oculis *in H* tanquam] tamquam *LH* 7. tanto magis] tantomagis *L* et tam magis *S* etiam tam magis *H* si] quam *z* fuerint] sunt *S* interest] inter est *L* 8. vel parvi sint] sint an parvi *C* an parvi *S* (*et Rosius*) 9. sunt] sint *E* oculi] oculorum *C* *om. H* (*et Rosius*) 10. tenebrosi] tenebrosorum *C* cavus] cavi *CS* 11. quietus fuerit] quieti fuerint *C* visendi] discendi *Lx* *correxi* (*πολυθεάμονα Ad.p. 330,2*) 12. cautum] maturum *Lx* maturum sive modestum *Aegid. Corbol. v. 508* astutum *Landgraf* *correxi* *coll. Adam. l. l.* *εὐλαβῆ* verum] virum *LC* vel virum timidum *e* versutum *Landgraf* timidum] tumidum *LC* parcum] partum *S* parum *H* ac] et *x* nimis] minus *Lx* *correxi* 13. significat] significant *C* 14. imbuti] inbuti *ES* intemperantes] intemperates *S*

cidos oculos, si nullum extat aliud indicium quod impugnet. tales Palemon auctor refert fuisse oculos Hadriani imperatoris: χαροπούς, humidos, acres, magnos, luminis plenos.

35. Lumen autem ⟨non⟩ ita bonum est, si corusci sint. oculi enim corusci si quidem glauci sint et sanguinolenti, temeritatem indicant et prope insaniam, χαροποὶ autem suspicacem in omnibus rebus hominem declarant. nigri corusci taeterrimi oculi: timidum ac subdolum designant. cum autem risui permixti sunt, summae notam impudentiae ac malitiae proferunt.

36. Oculi acriter intuentes id est γοργόν, ut a Graecis dicitur, molesti sunt, sed qui humidi sunt,

---

1. oculos *om.* *y* extat aliud] aliud est *E* aliud errat *H* extat] exstat *L* errat *C* erit *S* indicium quod impugnet] quod inpugnet indicium *C* impugnet] inpugnet *S* 2. Palemon auctor refert] fert palemon auctor *C* refert] narrat *H* refert fuisse] fuisse refert *E* 3. Hadriani imperatoris] imperatoris Adriani *C* Hadriani] Adriani *LEz* χαροπούς] χαροπoyc *L* χaροнoy̅c *C* xapocιoys *E* ·χapπoιc· *S* xapottoιc· *H* (earopois) humidos] humiles *z* In alio. humiles acres *e* acres] alacres *E* 4. luminis plenos] plenos luminis *C* 5. non *inserui* (*οὐκ ἀγαθοί Adam. p. 331, 2*) corusci] chorusci *CE* corusci non *Rosius* 6. sint — corusci *om.* *C*, *in marg. add.* *c* sint] sunt *S* enim] autem *Lx* *correxi* (γὰρ *Adam.*) corusci] chorusci *E* quidem] quodlibet *S* sint] sunt *CEH* 8. χαροποὶ] curvi *Lx* *correxi* 9. declarant] esse declarant *E* corusci] chorusci *CE* taeterrimi] teterrimi *LCE* teterimi *S* deterrimi *H* oculi] ·o· *S* timidum *E* *Alb. de anim. p. 24b (et Rosius)* tumidum *LCz* In alio. tumidum ac stolidum *e* ac] et *E* 10. designant] hominem significant *E* 11. summae] summam *Lx* *correxi* (εἰς ἀκρότητα ⟨πάσης⟩ κακίας ἥκουσιν *Ad. p. 332, 2*) impudentiae] inpudentie *ES* ac] et *E* malitiae] maliciam *L* malitiam *CE* vel malitie *e* 12. id est γοργόν *scripsi* vel γοργον *Rosius* *om.* *Lx* 13. molesti sunt] sunt molesti *E*

bellatorem indicant, veredicum, velocem in agendis rebus, improvidum, innoxium. qui autem intendunt acriter et sunt idem cavi, parvi, sicci, saevos, insidiosos atque ex occulto nocentes, omnia audentes, omnia 5 perpetrantes indicabunt, eo magis quo superficiem idem oculi habuerint leviorem. praestat enim iuxta huiusmodi oculos frontem obduci, palpebras erigi, supercilia exasperari. est enim haec circumstantia fortitudinis, audaciae, animositatis index, inconsultos 10 tamen ac minus nocentes significat. at ubi frons, supercilia, palpebrae tranquilla et levia fuerint, aciem autem intrinsecus amaram, trucem, asperam idem oculi continuerint, crudelitatem et immanitatem atque saevitiam supradictam et dolos omnes his oculis adiudi- 15 cabis.

---

1. veredicum] veridicum *US* verecundum veridicum *H* iudicem *E* In alio. veridicum vel verecundum *e* 2. improvidum *Rosius* providum *Lx* intendunt] incendunt *E* In alio. intendunt *e* 3. acriter] graviter *E* cavi, parvi] parvi cavi *z* sicci] et sicci *E* insidiosos *Rosius* invidiosos *LCz* et invidiosos *E* 4. atque] et *E* audentes] audientes *S* indicabunt] indicant *z* 5. superficiem idem oculi] oculi superficiem *H* 6. idem *om. x (et Rosius)* oculi habuerint] habuerint oculi *S* habuerint] habebunt *E* leviorem *scripsi cum E et Alb. l. l. p. 24b 16* leniorem *LCz* vel leniorem *e* iuxta *om. C* 7. huiusmodi] huiuscemodi *H* eregi *C, in* erigi *corr. c* regi *Lz* In alio. regi *e* 9. animositatis] et animositatis *E* inconsultos] inconsultas *S* 10. ac] et *E* nocentes] noxios *E* significat] significant *E* frons, supercilia] supercilia frons *C* f. s. *S* 11. palpebrae] p. *S* levia *scripsi cum E et Alb. p. 24b 21* lenia *LCz* vel lenia *e* 12. intrinsecus] intrinsescus *S* 13. continuerint] continuerunt *S* immanitatem] inmanitatem *S* atque] et *y* 14. supradictam *om. E* omnes] omnis *H* his] hiis *E*

37. Oculi cum risui voluptatique permixti sunt, non omnes laudabiles. nam qui sicci sunt et subterintendunt, malitiae sunt indices. sed et cavi oculi qui arrident, tanquam in insidiis constituti habendi sunt, multo magis, si genae et supercilia et labella 5 commoveantur. nam hic risus aut cogitationes rerum nefandarum aut conceptos dolos indicat. et si quidem cum his signis etiam palpebrae interdum coeant, interdum separentur atque interdum oculus commoveatur, detegunt intra cogitationem adhuc esse iniquam. si 10 vero propateant oculi cum risu et errent, perpetratam iniquitatem esse declarant. quanto igitur oculi magis arridere videbuntur, sicci dumtaxat, tanto erunt magis perniciosi. si vero arrideant et sint humidi, innocen-

---

1. *ante* Oculi *titulus* De oculis ridentibus *in H* risui voluptatique] risu voluptateque *z* risu voluptatibusque *E* In alio. cum risui voluptatique *e* permixti] admixti *E* sunt *om. z* 2. omnes] omnis *H* subterintendunt] subter intendunt *S* 4. tanquam] tamquam *LH* in *om. H* 5. genae] genas *L* gene *C, sed* e *alterum in ras.* gene *y num* frons et genae (*μέτωπον καὶ παρειαὶ Ad. p. 335, 4*)? labella] labra *z* vel labra *e* 6. hic] hoc *S* aut] vel *E* 7. nefandarum] nephandarum *S* infandarum *H* si quidem] siquidem *E* quidem] quodlibet *S* 8. cum his signis *bis praebet S* his] hiis *E* interdum coeant] coeant interdum *E* coeant] *num* coniveant (*μύωσι Adam.*)? 9. separentur] *num* reserentur? atque *om. z* interdum oculus] oculi interdum *E* oculus] oculis *C* oculi *y* commoveatur] commoveantur *Cz* comoveantur *E* coniveant *Rosius* 10. intra] intus *C* *om. H* adhuc] ad huc *L* adhuc esse iniquam] iniquam adhuc intra esse *H* 11. propateant] pateant *z* cum] cu *H* 12. iniquitatem esse] esse iniquitatem *y* igitur] ergo *E* igitur oculi magis] magis igitur oculi *C* 13. arridere] cum risu arridere *H* dumtaxat] duntaxat *C* dum taxat *y* erunt magis] magis erunt *y* 14. arrideant] ardeant *C, in* arrideant *corr. c* sint] sunt *H* humidi *scripsi cum E* (umidi *Rosius*) tumidi *LC* (humidi *in marg. c*) *z*

tem quidem animum, verum stolidum, sine sensu perspicaci, sine affectu, sine prudentia, sine continentia addicunt. cum subrident molliter oculi atque humidi sunt, ubi totius vultus aperta atque absoluta laetitia 5 fuerit remissis palpebris, fronte molli, ciliis aliquanto laxioribus, in hoc statu oculorum ingenium magnificum, iustum, mansuetum, religiosum, hospitale, gratum, prudens, docile, amatorium erit.

38. Tristes oculi non omnes timendi sunt. nam 10 qui humidi sunt, in cogitatione constituti sunt et studia optimarum artium inesse indicant. et si supercilia laxiora sint et frons laxior cumque tranquillitate conveniant palpebrae et sint laudabiles, ingenium indicabunt fidum, benignum, pensum gravitate, prudens.

---

1. quidem] quodlibet *S* stolidum] stollidum *S* sine sensu perspicaci *om. L C (add. in marg. c) z* In alio. superstitiosum *e* *videtur deesse* malorum, *nisi* perspicaci *in* perniciei *corrigendum est* (*κακῶν ἀπαθῆ Ad. p. 336, 5*) 2. addicunt] addictum *S* indicant *EH, fortasse recte* 4. ubi] cum *Lx* si *Rosius* *correxi coll. p. 53, 10* aperta] *num* perfecta? atque] et *E* 7. hospitale] hospitalem *L C (sed* m *postea detritum) z* gratum *om. H* 8. prudens *E (et Rosius)* pudens *L C* pudentem *z* docile] docilem *z* erit] indicant *E* declarant *S* declaratur *H* 9. *ante* Tristes *titulus* De oculis tristibus *in H* Tristes] Trites *C, corr. c* Trestes *S* omnes] omnis *CH* timendi] timidi *Cz* In alio. timidi *e* 10. in cogitatione] incogitatione *L* constituti sunt] sunt constituti *C* 11. optimarum artium] artium optimarum *E* inesse] in esse *L* indicant] significant *z* et] at *E* 12. laxiora sint] sunt laxiora *CH* sint] sunt *S* laxior] latior *H* cumque] et cum *C* est et cum *H* 13. conveniant] coniveant *z (et Rosius), fortasse recte* palpebrae et] et palpebrae *Lx* *correxi* sint laudabiles] laudabiles sint *C* sint] sunt *S* indicabunt] indicant *H* 14. fidum] *num* fidum, firmum (*πιστά, βέβαια Adam. p. 338, 2*)? pensum *om. E* prudens] preditum *L* praeditum *C* dedttum *E* In alio. praeditum *e* *om. z* *correxi* (*πινυτά Adam.*)

si autem tristes oculi etiam sicci sint et accedat ad hoc frontis asperitas, aciei intentio, palpebrae subrectae, ⟨erunt⟩ nocentes, feri, nihil intemptatum facinus, nihil inausum relinquentes.

39. Oculi subclausi et coniungentes palpebras si 5 quidem frequenter concluduntur et reserantur, malignos mores et insidiosos et nocentes dant intelligendos. si autem humidi fuerint, bonae artis studiis indicant hominem occupatum. et cum humidi non sunt, sed tremore et pallore permixti, *ἀποπληξίαν* vel certe in- 10 saniam nuntiant. quibus autem status suus permanet, cum palpebras quidem propemodum coniungunt, ipsi autem superius extolluntur, insaniam . . . . . . at hi potius feminae quam viri sunt, sed celare vitium

---

1. oculi etiam] etiam oculi *S* etiam] et *CE* sint *Rosius* sunt *Lx* accedat ad hoc] ad hoc accedat *H* ad hoc] adhoc *L* 2. frontis] .f. *S* 3. ⟨erunt⟩ *inserui* sunt *H* nihil] nichil *x* intemptatum facinus, nihil *om. x* 4. inausum] in ausum *L* 5. *ante* Oculi *titulus* De oculis clausis *in H* subclausi] obclausi *CES* occlausi *H* coniungentes] coniugentes *E* palpebras] palpebre *E* si quidem] siquidem *E* 6. concluduntur] coniunguntur *H* 7. mores *om. H* et *(pr.) om. y* 8. *ante* bonae *fortasse excidit* in cogitatione constitutum et (*φροντισταὶ καὶ φιλότεχνοι Adam. p. 339, 5*) bonae] bonis *E* vel bone *e* 9. occupatum] esse occupatum *S* et] vel at *e* 10. tremore] *num* trementes? permixti] permixta *C, corr. c* *ἀποπληξίαν*] αποπλΑΝξιΑΝ (*supra* apopanξιan) *L* apopaNLιaN *C*, apoplexiam *suprascr. c* apoplexiam *E* αποπξιaH· (*supra* apopleociam) *S* aποπλeξιaH *H* insaniam] insania *S* 11. nuntiant] nunciant *L* significant *S* autem *om. C* 12. cum] et cum *H* palpebras] palpebre *E* palpebris *H* palp̄ (*supra* s) *S* quidem *om. C* quodlibet *S* propemodum *scripsi, ut p. 65, 11* prope modum *Lx* coniungunt] coniunguntur *EH* 13. *post* insaniam *praebet* significant *C* notant *E* *exciderunt plura (Adam. p. 340, 2—341, 7)* hi] hii *EH*

gestiunt atque hoc ipso magis apud experientes deteguntur.

40. Satis de conclusis; nunc de patentibus disputemus. oculi cum frequenter et late patescunt atque
5 consistunt, cogitationem quidem indicant, verum bona necne sit cogitatio, ex supra memoratis qualitatibus colligendum erit. constat enim, si humidi, si lucidi, si maiores, si profundi, si molles fuerint, meliores cogitationes continere, si autem sicci, si obscuri, si
10 parvi, si cavi, si duri, si directi fuerint, malas cogitationes et male cogitatae rei paenitentiam eos profiteri. semper autem patentes oculi vanum et attonitum faciunt. oculi late patentes micantes leniter intendentes tanquam concinnati ad suavitatem et gratiam . . . . . .
15 congruunt . . . . . . a Palemone quidem auctore refe-

---

1. atque] et *E* deteguntur] detegentur *C* 3. Satis — disputemus *rubr. L om. x* 4. et *om. y* late patescunt *Rosius* latescunt *LCz* lacescunt *E* atque] et *E* 5. cogitationem] cogitationi *E* quidem] quodlibet *S* 6. cogitatio *om. z* 8. meliores] meliores eos *H* 10. parvi, si cavi] cavi si parvi *z* si *(sec.) om. C* duri, si *om. H* si *(tert.) om. C* *num* et (duri et directi = *ἀτενές Adam. p. 342, 5)?* malas cogitationes] cogitationem malam *E* In alio. malam cogitate rei penitentiam eos profiteri *e* 11. male cogitatae rei] rei male cogitate *E* male] malam *Lz* malae *C* cogitatae] cogitare *H* paenitentiam] penitentiam *Lx* profiteri] profiteri constat *C* 12. *ante* sin *titulus* De patentibus oculis *in H* semper] sin *LCz* si *E* *correxi coll. vers. arab. p. 162, 3 et Adam. p. 343, 1* et *om. LCS* attonitum *in marg. c* attentum *C* 13. oculi] oculi qui *C* leniter] qui leniter *E* intendentes] intendunt *x* *num* intuentes? 14. tanquam] tamquam *LH* concinnati] concavati *CE (et Rosius)* In alio. concinnati *e* *post* gratiam *plura exciderunt, ante* congruunt *fere haec:* si cetera signa, *post* congruunt *fere haec:* tales fuisse oculi Celti cuiusdam *cf. vers. arab. p. 160, 12sq.* 15. a Palemone quidem auctore] Ad palemonem (palemone *C*) quidem auctorem *Lx* quidem] quodlibet *S*

runtur, qui eunuchum sui temporis fuisse hunc hominem descripsit. nomen quidem non posuit, intelligitur autem de Favorino eum dicere. huic cetera corporis indicia huiusmodi assignat: tensam frontem, genas molles, os laxum, cervicem tenuem, crassa crura, 5 pedes plenos tanquam congestis pulpis, vocem femineam, verba muliebria, membra et articulos omnes sine vigore, laxos et dissolutos. hunc dicit impatientia libidinum quae turpia sunt omnia passum esse et egisse quae passus est, praeterea maledicum, temerarium, 10 sed et maleficiis studentem. nam et letiferum venenum dicebatur clanculo venditare.

41. Oculi qui frequenter clauduntur atque rese-

---

1. eunuchum] innocuum *Lx* *correxi* 3. autem] enim *LCES* de Favorino eum] eum de Favorino *z* huic] hinc habuerunt *E* In alio. hũic certa *e* *post* huic *inser*. habuerunt *c* cetera] caetera *L* 4. corporis] corpis *C* assignat *Rosius* assignata *Lx* 5. laxum] lapsum *C* crassa] grossa *E* vel crassa *e* 6. plenos *corr. in* planos *C* planos *E* vel plenos *e* tanquam] tamquam *LH* 7. verba muliebria] muliebria verba *H* membra *om. C* articulos omnes] omnes articulos *C* articulos] articuli *LS* omnes] omnis *H* 8. laxos] laxus *L* luxos *corr. in* laxos *C* laxum *E* In alio. laxos et dissolutos *e* luxus *S* luxum *H* et *om. H* dissolutos] dissolutus *LS* dissolutum *EH* hunc] In alio. hc dicit in patientia libidinis turpia esse passum: Et egisse que passus est *e* impatientia] in patientia *corr. in* in patientem *C* in patientem *E* in patientia *z* 9. libidinum] libidinis *E* quae *om. Cz* turpia] turpia eum *S* sunt *om. Cz* omnia] omnia eum *LE* *om. z* passum esse] esse passum *z* esse] fuisse *E* 10. egisse] egisse omnia *C* praeterea — 11 studentem *om. H* 12. dicebatur clanculo] clanculo dicebatur *E* clanculo *om. S* venditare] vendicare (vel vendere) *corr. e* vindicare *L* vendicare *CE* vel vindicare *e* venditare *S* vindicare *H* 13. *ante* Oculi *titulus* Item de oculis clausis *in H* qui] que *S* atque] et *E* reserantur] resistunt *H*

rantur, timidum atque imbecillem declarant; sed cum etiam sicci sunt, dolos versare atque ex occulto insidias tendere, si autem perversi sunt vel pallidi, stultitiam indicare noscuntur. cum autem non coniun-
5 guntur oculi, sed, ut [hoc] Graeci aiunt, ἀσκαρδάμυκτοι sunt praetereaque aciem terribiliter intendunt, hi iniquis cogitationibus attinentur. si vero status oculorum sit mansuetus et habeant aliquid humoris, cogitatores sunt, studiosi, mansueti, amatores. at si immobiles
10 idem pallidi vel rubicundi erunt cum siccitate, sit certum his iras et furias imminere et divinitatis iram. si autem cum supradictis signis etiam in tempore semet ipsos tanquam in gyrum torqueant, insaniam vehementissimam produnt.

---

1. atque] et *E* imbecillem] inbecillem *ES* cum] et cum *H* 2. etiam *om. y* atque] et *E* 3. tendere] ponere *e* sunt] *num* sint? vel] et *ES* In alio. vel *e* 4. indicare] indicant *E* noscuntur] nosct̃. *C om. E* cum] Cui *L num* qui? 5. sed] et *C (et Rosius) om. H* ut] et *LE (et Rosius) om. Cz correxi* hoc] hos *Rosius uncis inclusi* Graeci *om. C, inser. c* Greti *E* ἀσκαρδάμυκτοι] ΛCΚΛΡΔΑΜΥΚΤΟΙ· (asoaraamictos·) *L* ackaeaι·ωιptoy̅ *C* acpapatηReoy *E* αckapaaanktoy. *S* ackapaaιaaaktóp. *H* ασκαρδαμυκτους *Rosius* 6. sunt *Lx* sed (?) *Rosius* praetereaque] praeterea qui *Lx correxi* hi] hii *E* Hij *H* 7. attinentur *Rosius* attenuantur *Lx* vero] autem *C* oculorum] oculi *EH* 8. habeant] habeat *x* 9. studiosi, mansueti] mansueti studiosi *E* immobiles] inmobiles *LS* 10. idem *om. z* vel] et *S* 11. his] hiis *E* iras] iram *z* imminere et divinitatis iram] inesse et divinitatis iram imminere *C (et Rosius)* imminere] iminere *E* inminere *S* 12. supradictis] praedictis *S* etiam] et *S* 13. tanquam] tamquam *LH* gyrum] girum *EH*

42. Oculi citi perturbati rapacem dicunt. qui autem incertas palpebras permovent atque coniungunt sub diversis motibus pupillarum ac superius cilium molliter oculis superducunt, cinaedi sunt. qui autem alteram ex superioribus palpebris paulatim deprimunt 5 et molliter revocant et aciem dirigunt, affectatores pulchritudinis sunt, sed ⟨et⟩ moechos et adulteros se profitentur. interdum palpebra superior ad medium ita deducitur, ut hinc atque illinc reflexis atque retractis angulis subluceat oculus simulque incertas palpebras 10 agunt. haec etiam signa moechis et adulteris attributa sunt.

43. Palpebrarum capilli cum sunt nigri ac rigidi ac solidiores in eo capite, cuius deteriora sunt signa, meliorem ac fortiorem animum indicant. rari autem 15 et tenues et rubicundi infirmitatem animi declarant

---

1. citi] ceci *Lx* *correxi* (*ὀξεῖς Adam. p. 346, 1*) *coll. § 91 Aegid. Corb. v. 555* veloces oculi qui contemplantur acute *olim conieci* acuti *vel* acres dicunt] indicant *x* 2. incertas] in certas *L* permovent] promovent *Cz (et Rosius)* movent *E* In alio. promovent *e* coniungunt] contingunt *C* 3. ac] et *S* 4. molliter] molliunt *C* superducunt] super ducunt *L* cinaedi sunt] timidi sunt vel cinedi *E* cinaedi] cynedi *L* timidi *Cz* 5. alteram *om. E* ex superioribus] exsuperioribus *L* deprimunt] deprimunt alteram *E* 6. molliter] molliunt *C* affectatores] vel assectatores *e* 7. pulchritudinis] pulcritudinis *x* sed] set *E* et *Rosius* ⟨et⟩ *inserui* moechos] mechos *LCES* 8. palpebra] pal' *S* ad medium ita] ita ad medium *y* 9. reflexis atque retractis] retractis atque reflexis *E* retractis et reflexis *z* 10. subluceat] sub luceat *L* subluceant *z* oculus] oculis *C* oculi *z* 11. agunt] agant *H* moechis] mechis *Lx* adulteris] ad ulteris *L* 13. *ante* Palpebrarum *titulus* De palpebris *in H* sunt] sint *Lx* *correxi* 14. ac] et *E* deteriora] [d]etiora *S* 16. et *(pr.)*] ac *H*

et prorepere senectutem, sed nec perseverant huiusmodi capilli: facile enim defluunt.

44. Haec de oculis. nec putes ea sola signa in oculis inveniri quae enumerata sunt, sed multo plura 5 et quae accuratius considerari queant et debeant. sed si quis imbutus his quae dicta sunt fuerit, sunt enim prope generalia, etiam meliora perspiciat atque perpendat, et nimirum debet esse perspicuus, nam his quae exposita sunt ⟨potius⟩ deteriora quam bona 10 signa sunt comprehensa. nam et maiorem partem in † rebus humanis veteres posteriorem esse dixerunt, quod est potissimum. nam malitiae res multiformis est, ut etiam si non latius tendatur, constet tamen per

---

1. et *om. S* senectutem] in senectutem *E* et senectutem *S* huiusmodi capilli] capilli huiusmodi *E* capilli his *S* huiusmodi] his *H* 2. defluunt] deffluunt *S* diffluunt *EH* 3. Haec *om. H* ea] esse *E* sola signa] signa sola *C* 4. oculis] .o. *S* inveniri] fieri *Cz* ea fieri *E* enumerata] numerata *L* minime rara *CS* minime rata *H*, vel nunc enarrata *suprascr. m*[2] relata *E* nunc enarrata *Rosius correxi coll. § 89* multo] multa *H* plura *om. z* 5. et *(pr.) num del.?* accuratius] artius *LC* arcius *S* arctius *EH correxi* considerari] considerari *H* (vel ta) sed *om. x* 6. si quis] siquis *L* imbutus] inbutus *ES* his] hiis *E* sunt *(pr.) om. S* 7. prope] proprie *z om. C num* prope omnia*?* etiam] et *E* vel etiam *e* perspiciat] prospiciat *Lx correxi* atque] et *E* 8. nimirum] nimium *E* vel nimirum *e* perspicuus] sollicitus et perspicuus *H* nam] in *Lx correxi* his] hiis *E* his enim *H* 9. sunt ⟨potius⟩ deteriora] sunt. que deteriora *E* ⟨potius⟩ *inserui ante, Bormansius et Rosius post* deteriora quam] que *E* 10. signa sunt] sunt signa *z* nam — 12 potissimum] *locus labem contraxit* maiorem] magnam *H* 11. posteriorem] vel res *e*, deteriorem *coniecit Rosius, probabiliter, nisi* malam *pro* maiorem *et* potiorem *pro* posteriorem *scribendum est cf. Arist. eth. magn. I, 25 p. 1192ª 11* esse dixerunt] dixerunt esse *C* 12. nam] Nam et *E*

multas diversitates. denique et fabulae, quae hydras et chimaeras et gigantes ex variis corporibus fingunt atque constituunt, malitiam multiformem intelligi volunt. at si quis ad diffinitionem signorum respiciat, signa quidem malitiae ⟨multa⟩, quae tamen ex signis 5 his colliguntur atque intelliguntur, non adeo multa esse percipiet. nam et multis et variis signis feritas et immanitas, diversis inhumanitas et imbecillitas et avaritia deputantur. igitur non tam malitia quam malitiae indicia multa atque diversa sunt. 10

45. Post oculos igitur vis signorum est, quae iuxta oculos et in vultu sunt. nam prout quaeque signa proxima sunt oculis, potiora sunt ceteris. nam post oculos frontis et narium ⟨et⟩ oris et genarum ipsiusque capitis idonea signa atque efficacia sunt. 15 sequuntur autem cervicis signa et pectoris et post

1. hydras] ʰydras *L* ydras *CE* ydrias *S* 2. chimaeras] chymeras *L* chimeras *x* 3. atque] et *E* 4. at *Rosius* et *Lx* diffinitionem *scripsi ex Lx* definitionem *Rosius* signorum] vel siglorum *e* 5. quidem] quodlibet *S* malitiae] maliciae *L* malicie *z* ⟨multa⟩ *inser. Rosius* signis his] his signis *H* 6. his] hiis *E* atque] et *E* adeo] ad eo *E* adea *H* 7. esse *om. S* percipiet] perspiciet *CS* perspitiet *H* vel perspiciet *e* et *(pr.) om. E* 8. immanitas] inmanitas *ES* diversis *Rosius* divinis *LCze* largitati *E* inhumanitas *Rosius* humanitas *Lx* imbecillitas] inbecillitas *ES* et *inser. Rosius* 9. avaritia *Rosius* avaritiae *LC* avaritie *y* malitia quam *om. Lx* malitiae quam *Rosius correxi*. 10. malitiae] malicie *E* multa atque diversa] diversa atque multa *S* 11. igitur] autem *H* *om. C* vis signorum] signorum vis *C* quae] in his quae *H* 12. et *om. E* in vultu] invultu *L* vultu] visu *z* prout] pro ut *L* ut *H* 13. ceteris] caeteris *LC* 14. ⟨et⟩ *inserui* 15. idonea] ydonea *E* signa atque efficacia sunt] atque offitiosa signa sunt *H* atque officiosa sunt signa *S* signa] sunt *E* efficacia] officia *L* officiosa *x* *correxi* 16. pectoris et post haec] post haec pectoris et *E*

haec humerorum, manuum, crurum ac pedum. postrema autem sunt signa, ut Palemoni videtur, quae iuxta ventrem sunt. et maxima vis ⟨est⟩ et coloris et vocis et spiritus. et motus magnum est indicium
5 tam totius corporis quam etiam singularum partium, sed et omnis aspectus qui ex omni circumstantia et qualitate corporis occurrit, quem Graeci ἐπιπρέπειαν dicunt, in quo auctores omnes physiognomoniae maximam partem constituunt. eius nominis significatio
10 concipienda tibi est atque dinoscenda. frequenter enim ad eam signa referuntur. nam timidum et audacem, mitem et impium, apertum et subdolum universi corporis facies indicabit, et singula quae minuta sunt et parvula in unam speciem conveniunt
15 ita ut aspicienti faciem occurrat proprietas aliqua quae

---

1. crurum] crurium *C* ac] et *E* 2. sunt signa] signa sunt *Cz* sunt *om. E* 2. ut *om. E* Palemoni videtur] videntur palemoni auctori *E* Palemoni] .p. *S* 3. maxima] vel magna *e* ⟨est⟩ *inserui* 4. et motus *Rosius* Sed multo *Lx* magnum est] est magnum *C* magnum] magis *ES* maius *H* 5. etiam *om. E* singularum] singulariter *E* In alio. tam etiam singularum partium *e* 6. omni] omini *C* 7. corporis *om. C* occurrit *scripsi, ut Pitra Spicil. Solesm. III p. 321 e Parisino, ut videtur* accurrit *Lx* quem] quam *CH (et Rosius)* quod *S* ἐπιπρέπειαν *Rosius* πẏπρeẏʌм (pipreiam) *L* pẏppeẏaaa *C* nitypeyam *E* qṗqpeiaaч. *S* ΠιΠꝑнιam (pipreiam) *H* 8. omnes] omnis *CH* physiognomoniae] phisiognomiae *LCH* phisiagnomie *E* phisnom̃ *S* 9. eius] Cuius *E* 10. concipienda tibi est] tibi est concipienda *C* tibi concipienda est *H* atque] et *y* 11. eam *Rosius* ea *Lx* referuntur] refertur *Ly* referunt *C (et Rosius)* refer te *Pitra l. l.* .*correxi* timidum] et timidum *L (et Rosius)* 12. apertum] aptum *E* 13. indicabit] iudicabit *C* 14. parvula] parva *E*

in eodem corpore conspicitur constituta, quae mentem et animi incerta declarat.

46. .... nam mox etiam ad similitudinem animalis alicuius inspicienti ea quae diximus occurret tibi in animo alium leoni, alium pardo, alium 5 aquilae, alium perdici esse similem: ubi maxime clara est masculini et feminini distantia, quorum discretionem supra prosecuti sumus. nec dubium erit pronuntiare de eo qui ursae est similis, crudelem quidem esse et insidiosum; de eo autem qui 10 leoni est similis, quod violentus, quod fortis, quod simplicior; qui pardo est similis, insidiosus, rigidus, saevus, audax; qui equo est similis, erectus, iactans, honoris ⟨et⟩ laudis cupidus. quotquot sunt species animalium, proprietates suas quaeque habent, ad quas 15

---

2. incerta] vel secreta *e, fortasse recte* *inter* declarat *et* 3 nam *praebet* *L* *§ 106—132* Nunc autem — in promptu habent *post* declarat *plura excidisse demonstrat versio arabica p. 168sq.* 3. mox etiam] etiam mox *E* et mox *Cz* 5. tibi] ita *Lx*; *correxi* alium] aliud *E* In alio. alium leoni etc. *e* alium pardo] pardo alium *C* alium aquilae] aquilae alium *C* alium] aliud *E* 6. alium *om. C, inser. c* aliud *E* similem] simile *E* 7. est] esse *H* quorum discretionem] qua discretione *H* 8. supra] superius *E* prosecuti] secuti *C* persecuti *S* prosecuti sumus] exposuimus *E* 9. pronuntiare] pronunciare *LEH* ursae] urso *E* urso *Cz* (vel e) *(et Rosius)* crudelem — 11 leoni est similis *om. x* 11. leoni] lupo *L* *correxi coll. Ad. p. 349, 10* quod *(tert.)*] est *S* 12. simplicior] simplicior sit *H* pardo] leopardo *LEz* leoni pardoque *C* est *om. C* rigidus] ringulus *Lz* ungulus *E* In alio. rigidus *e* 13. saevus] seuuus *S* equo] eogo *L* leoni *x (et Rosius)* *correxi coll. Ad. p. 349, 16* 14. ⟨et⟩ *inserui ex E* cupidus] est cupidus *H* quotquot] Quot *z* sunt species animalium] species animalium sunt *E*

similitudo singulorum hominum referenda est. quare discernes, utrum masculino an feminino respondeat et cui animalium sit propinquius similis, et iuxta animalis ingenium pronuntiabis tam ex consideratione
5 singularum partium quam ex universitate quam frequenter nominavimus.

47. Nunc de auribus disputandum est.

Magnae aures stultitiae vel impudentiae, parvae malignitatis sunt indices. aures perbreves tanquam
10 praecisae ad stultitiam referuntur. esse autem quadratae propemodum et mediae magnitudinis debent et quae videantur figuratae atque formatae et quae decenter capiti adhaereant. aures nimium rotundae

---

1. similitudo singulorum hominum] singulorum hominum similitudo *H* referenda est] est referenda *C* 2. discernes] discernens *L* decernes *S* an feminino respondeat] respondeat an feminino *S* 3. propinquius similis] propinquus similis *C* propinquior *z (et Sauppius)* *num* propinquus et similis? animalis ingenium] ingenium animalis *z* 5. universitate] universitata e *una littera* (t?) *inter* a *et* e *erasa* *L* 6. *inter* nominavimus *et* 7 Nunc *L* *praebet* *§ 133* Usque adeo — cognoscere veritatem 7. *ante* Nunc *titulus* De signis aurium *in E,* De auribus *in CH* Nunc — disputandum est *rubr. L* *om. x* 8. impudentiae] inpudentie *S* inpudentie sunt signum *E* parvae] parve autem *E* 9. indices] indicium *E* perbreves] per breves *L* tanquam] tamquam *LH* 10. esse — 11 debent] quadre autem debent prope modum et medie magnitudinis *C* Quadrate autem propemodum esse debent et medie magnitudinis *E* 11. propemodum] prope modum *LCz* et] autem et *LS* 12. figuratae atque formatae] formate atque figurate *H* *post* formatae *ex Alberto Magno de anim. I p. 27*[b] *addidit Rosius* semicirculariter 13. adhaereant] ad hereant *L* aures — p. 66, 1 indociles significant *om. z*

indociles significant, aures oblongae et angustae invidiae indicium habent.

48. Nunc de labiis et ore disputandum est.

Labia tenuia in ore maiore, si aliquanto labium superius sit prominentius tanquam superpositum inferiori, magnanimum, fortem indicant. refertur ad leonem. parvo ori cum tenuia sunt labia, imbellem, timidum, versutum ostendunt. optimus autem oris status est, quod nec nimis prominens nec nimis humile est. nam humilitas timidi est et malignitatis arguit, pronitas stultitiam, loquacitatem tribuit et audaciam. os parvum muliebre est potius et tam vultibus quam animis muliebribus convenit; quod maius est, virilibus animis et vultibus convenit. cum

---

1. significant] esse ostendunt *E* 2. indicium habent] sunt signa *E* *post* habent *ex Alberto l. l. addidit Rosius* iacentes autem supra caput applicatae significant hebetudinem et pigritiam *inter* habent *et* 3 Nunc de labiis *Lx praebent finem paragraphi 50: σπασμοὶ* labiorum *(p. 69, 6)* — somno est deditus *(p. 69, 11) ordinem restituit Rosius* 3. *ante* Nunc *titulus* Labiorum signum *in C,* De signis oris et labiorum *in E* Nunc — disputandum est *rubr. L om. x* 5. prominentius] promptius *LCEH* promtius *S correxi* tanquam] tamquam *LH* 6. fortem] et fortem *H* indicant] indicat *H* 7. sunt labia] labia sunt *C* labia insunt *H* sunt] sint *E om. S* imbellem] inbellem *LS* inbecillem *CE* 8 ostendunt] ostendit *S* 9. nimis] minus *E* prominens nec nimis humile est] ingens nec minus humile est *L* utile *C, sed del. et* humile *in marg. pos. c* humile *S* humile est nec minus prominens *E* humile nec nimis pronum est *H (et Rosius) correxi* 11. arguit] artifex *H* animi *S* pronitas] promitas *E* vel prominentia *e* stultitiam] stulticiam *LH* 12. muliebre] muliebrae *C* est *om. S* potius et] et potius *C* 13. muliebribus] mulieribus *H* quod — 14 convenit *om. H* quod] Cum autem *E* 14. virilibus] et virilibus *C* animis] et animis *E* animis et vultibus] vultibus et animis *S*

autem ultra modum recisum os ac reductum est, voracem, immitem, impium indicat. ita enim et maris beluae sunt. quando eminent labia super eos dentes quos *κυνόδοντας* Graeci vocant, maledicum, iracundum, 5 clamosum atque ad inferendam iniuriam promptum declarat. canibus enim proxima est huiusmodi species. quando os longe prominet et est rotundum cum crassitate labiorum et retortum, immundum, voracem, stultum ostendit. porcorum enim haec signa sunt. si 10 labium inferius forinsecus excedat, non quidem malignum, verum non prudentem designat. Loxus dicit cum inferius labium excedit, etiam studiosum laudis vel honoris ostendere. cum parvum os sit ....

---

1. ac] atque *C* 2. immitem, impium] impium immitem *C* immitem] inmitem *LES* impium] inpium *S* 3. eminent labia] labia eminent *H* eos *om.* *C* eos dentes] dentes eos *E* 4. *κυνόδοντας*] KYNOaONTaC *L* kẏnoΔontac *C* quino roste *E* ·κẏnoaontac· *S* kιhoΔontac *H*, *m² suprascr.* vel caninos dentes (cinodontas *supra*) 5. promptum] promtam *S* 6. declarat] declarant *E* *inter* species *et* 7 quando *praebet* *E* labia cum soluta *(p. 68, 5)* — signum est *(p. 68, 7)*. Si labium inferius *(p. 67, 9)* — magis ostendit *(p. 68, 5)* 7. quando] Cum *E* crassitate] crassitudine *CE* 8. et *om.* *S* immundum] inmundum *LCE* invidum *S* voracem, stultum] stultum voracem *C* 9. ostendit] ostendunt *H* enim *om.* *H* (*sed m² inser.*) *et* *E* *inter* sunt *et* si *iterum praebet* *E*: Cum autem ultra modum recisum est ac reductum, voracem inmitem impium indicat. ita etiam et maris belue sunt. 10. quidem] quodlibet *S* 11. non prudentem] imprudentem *EH* inprudentem *S* In alio. non prudentem *e* designat] significat *H* Loxus — 12 excedit *om.* *E*, *add.* *e* dicit] dixit *C* 12. etiam — 13 ostendere] et hic studiosus laudis vel honoris est *E* et studiosum laudis vel honoris ostendit *e* 13. ostendere. cum] ostendunt cum *C* ostendit. cum *H* ostendere cum *Rosius* *correxi* parvum os sit] sit os parvum *z* sit .... 68, 1 declarat] sit. declarat *LES* (*et Rosius*) *post* sit (*vel* est?) *excidit* et longe promineat (*vel* prominet?) *cf. Ad. p. 374, 10 στόμα μικρὸν προέχον ἔξω*

declarat idem et cum oris situs in concavo tanquam in defosso est. nam et haec species pariter malignitatis et invidiae et intemperantiae nota est. Aristoteles huiusmodi oris homines id est concavi libidinosos magis ostendit. labia cum soluta dependent, inertem significant. in asinis ⟨enim⟩ et in equis senibus hoc signum est. 5

49. Qui genas crassiores habent, ignavi et vinolenti sunt, qui nimium tenues habent, maligni sunt. quorum malae tanquam ab oculis abscisae sunt plenitudine ac pondere suo praegravatae et sunt rotundae, invidiae arguuntur. lenes malae et prolixae importunam loquacitatem designant. 10

1. declarat idem] declarat. Idem. *LCS* . Idem: *H* in concavo] in concavo *L* (in concavitate) tanquam] tamquam *LC* 2. haec] hoc *S* pariter malignitatis] malignitatis pariter *C* pariter *om. H* 3. et] etiam *C* invidiae et intemperantiae] intemperancie et invidie *H* *post* est *add. E* et magis sunt libidinosi. Aristoteles] Aristotiles *Lx* 4. oris *om. S* homines *om. ES* libidinosos] libidinos *E* 5. labia cum] Cum labia *S* 6. significant] ostendunt *C* ⟨enim⟩ *inserui* in *om. E, fortasse recte* 8. *ante* Qui *titulus* de genis *in LMoC* *verbis* Qui genas etc. *denuo incipiunt, sed post § 133 praebentes AMo* Qui genas] genas qui *x* crassiores] grassiores *C* vinolenti] violenti *Ax* 9. qui] qui eas *A* Cum *E* habent *om. x* maligni sunt] : sunt maligni *E* maligni] magni *Mo* sunt *om. z* 10. *ante* quorum *titulus* De Malis *in Mo* tanquam ab oculis] ab oculis tanquam *Mo y* tanquam] tamquam *LACH* oculis] occulis *A* abscisae] incisae *LA* abscissae *Mo* abscisae sunt] sunt abscise *C* 11. ac] et *A* et] Si *E* *om. CS* sunt *om. EH* 12. invidiae] invide *A* arguuntur] arguunt *Mox* lenes] plenae *Landgraf* *num* longae? *an legit auctor* λεῖαι (leves) *pro* λίαν? *cf. Ad. p. 379, 2* et *om. A* importunam] inportunam *LAMoC* inportune *E* 13. loquacitatem] loquacem *E* designant] desingnant *A* *om. S*

50. Omnis vultus cum est plenus et crassus, ignavum significat et voluptatibus deditum, deductus cogitatorem, subdolum, timidum, astutum asseverat. vultus parvus parvum et angustum ingenium, enormis
5 stultitiam et ignaviam testatur.

Σπασμοὶ labiorum et genarum et frontis si truces vultus exagitent, insaniam vel stultitiam indicabunt, si laetis vultibus contingant, libidinosum ostendunt. palam est autem pervidere tristem vultum et laetum,
10 item liberalem atque obscurum et malignum discernere, item pervigilem et eum qui somno est deditus.

51. Nares extimae cum ⟨tenues⟩ et acutae sunt, facilem ad iracundiam hominem ostendunt. crassae

---

1. *ante* Omnis *titulus* De vultu *in* *L Mo* Omnis — 11 est deditus *om.* *A* Omnis] Omnis autem *x* est plenus et crassus] plenus et crassus sit *C* 2. significat *om.* *x* deductus *H*, *supra* de *m*[2] *scr.* vel in 3. cogitatorem] cogitatorum *C* subdolum] et subdolum *E* astutum] et astutum *Mo* *om.* *x* asseverat] assignat *z* adseverat *Mo* 4. vultus — 5 testatur *om.* *C* 5. stultitiam et ignaviam] stulticiae et ignavie *L* stultitiae et ignaviae *Mo* 6. *Σπασμοὶ* — 11 deditus *om.* *A Mo* *post verba* invidiae indicium habent *(p. 66, 1)* *praebent* *L x* *huc transposuit Rosius.* *in H titulus* De spasmone *Σπασμοὶ* *Rosius* CΠaCMON *L* *σπacaλoнι* *C* Hacayon *E* enacaʌoн· *S* Spasmon *H*, cπacxoн *suprascr.* *m*[2] truces] *num* tristes? 7. vel] vel et *e* indicabunt] indicant *y* 8. laetis] lentis *H* contingant] contingat *L S* vel contingat *e* ostendunt] ostendit *S* indicant *E* vel indicat *e* 9. est autem] autem est *z* pervidere] providere *L x* *correxi* 10. item] inter *z* liberalem] *num* liberalem et apertum? atque] et *y* 11. item] inter *H* somno] sompno *E S* deditus] deditum *E* 12. *ante* Nares *titulus* De naribus *in* *L Mo C*, De signis narium *in* *E* extimae cum *scripsi* cum extimae *L A Mo (et Rosius)* extremae *C* extreme cum *y* ⟨tenues⟩ *inserui* (*Adam. p. 375, 3 λεπτὸν*) et *om.* *x* sunt] sint *A* *om.* *C S* 13. hominem *om.* *A* ostendunt] ostendit *S* crassae — p. 70, 2 ita sunt *om.* *A Mo*

nares immundum hominem dant intelligi. porci enim et aves sordidae ita sunt. cum imae nares solidae tanquam obtusae et rotundae sunt, fortem et magnanimum dicunt. huiusmodi nares sunt leonibus et canibus generosis. nares longae et tenues avibus 5 sunt proximae et mores huiusmodi dabunt. narium pars quae iuxta frontem est, si a fronte disposita sit honeste et seiuncta, quod Graeci dicunt διηρθρωμένον, virile signum est. refertur enim ad leonem nec non et prudentiae notam tribuit. si origo narium in- 10 discreta atque indisposita sit, stultitiam et imbecillitatem animi indicat. nam signum est femininum. cum directae sunt nares, linguae intemperantiam

1. immundum] inmundum *LC* in mundum *S* hominem dant intelligi] dant intelligi hominem *S* porci — 2 ita sunt *om. z* enim] vero *LACE* 2. cum imae] Continue *A* solidae] solidē *A* 3. tanquam] tamquam *LCH* obtusae et rotundae sunt] sunt obtusae rotunde *C* obtuse sunt et rotunde *E* obtusae] obtunse *H* et *om. S* fortem] fortem hominem *H* et *om. CES* 4. sunt *om. S* leonibus] in leonibus *x* 5. canibus generosis *scripsi ex Mo* canibus generosioribus *L* canibus grossis *A* in canibus generosis *C* ingeniosis canibus *E* vel generosis alibus In alio. generosis canibus et avibus *e* in generosis avibus *z* 6. et] etiam *H* 7. pars quae] parsque *A* si a fronte disposita sit] deposita et a fronte *AMo* a fronte] afronte *L* 8. honeste] honestae *L* honesto *A* et *om. Mo* seiuncta] se iuncta *S* senicta *A* quod Graeci dicunt διηρθρωμένον *inserui ex Mo* διηρθρωμένον *scripsi* διορθώμενον *Mo* 9. virile] In alio. virile signum est. refertur ad leonem. sed etiam inpudentie notam tribuit *e* refertur — leonem *om. E* refertur enim] Nam fertur *C* Nam refertur *z* nec non] Sed *x* 10. et] etiam *S* prudentiae notam] prudentiam *AMo* origo narium] ergo narium pars *x* indiscreta] discreta *ACS* 11. atque] et *A* indisposita] in dispositior *ex* in disputatior *corr. C* indisposicior *E* indisputacior *z* et] atque *x* imbecillitatem] inbecillitatem *LMoCES* 13. cum directae sunt nares] nares cum directe sunt *A* cum sint directe nares *E* intemperantiam] intemperantia *C*

produnt. nares maiores esse melius signum est quam minores. minores enim servilibus ingeniis et furibus et tergiversatoribus assignantur. curvae nares, quas Graeci γρυπὰς vocant, magnanimis attributae sunt,
5 humiliores, quas Graeci σιμὰς dicunt, libidinosis. nares patulae alacritatis et fortitudinis indicium produnt. cum autem perangustae sunt et rotundae et conclusae, stultitiam profitentur. nares perversae perversam etiam mentem esse demonstrant.

10 52. Mentum cum prolixius est, minus iracundum et minus perturbatis moribus esse manifestat ⟨hominem⟩, aliquanto tamen loquacem, aliquanto sui iactantem ostendit. qui parvum habent mentum, vi-

---

1. esse *om.* *AMo* signum est] est signum *z* 2. minores (*alt.*)] Nmoribus *A* ingeniis] et ingenius *A* furibus] foribus *A* furum *C* 3. tergiversatoribus] tergiversatorum *C* assignantur] assingnantur *A* adsignantur *Mo* curvae nares] nares curve enim *A* curvae] Curvi *S* quas — 4 vocant *om.* *AE* quas greci pypypayc vocant *e* 4. γρυπὰς] ririnais PẎPẎNaẎC *L* γρίπας *Mo* pipiнaιc *CH* ·pipнaιc· *S* attributae] attributa *S* adtributae *Mo* 5. quas — dicunt *om.* *AE* σιμὰς] ẏмẏc *L* ·ẏaιc *C* ·ẏaaιc· *S* paaιc *H* libidinosis] libidinosos *S* 6. indicium produnt] dant indicium *y* produnt initium *C* indicium] inditium *L* 7. perangustae] per angustae *L* 8. nares] .N. *S* perversae] parvae *Mo* perversam etiam mentem] etiam mentem perversam *Mo* etiam perversam mentem *x* perversam] per versam *L* 9. esse *om.* *Ax* demonstrant] indicant *Cz* significant *E* 10. *ante* Mentum *titulus* De Mento *in* *LCH*, De signis menti *in* *E* prolixius] prolixum *AMo* est *om.* *A* iracundum *om.* *z* 11. et *om.* *ACz* minus *om.* *z* perturbatis] per turbatis *L* turbato *C* perturbati *y* moribus] animo *C* animi *y* esse manifestat] esse ostendit *ES* ostendit esse *CH* manifestat] manifestatur *LA* ⟨hominem⟩ *scripsi* homo *A* *om.* *LMox* 12. aliquanto] aliquando *Cz* et aliquando *E* tamen — 13 iactantem] sui pietatem *CE* pietatem sui *z* 13. habent mentum] mentum habent *C*

tandi sunt. nam praeter cetera immites et insidiosi sunt. referuntur ad serpentes. si in rotundum desinat mentum, muliebres mores indicat. nam et signum femininum est. virile autem mentum prope quadratum esse debet. mentum cum in ultimo divisum est ita 5 ut tanquam duos vertices habeat, si quidem longe atque in prolixum discernatur [mentum], dolis assuetam mentem indicat, sed si non nimium medietas depressa sit, veneris et gratiarum signum est.

53. Cervix longa et tenuis timiditatem et maligni- 10 tatem declarat. vasta cervix cum prolixitate animosum, iactantem, superbum asseverat. quae ergo moderate et prolixa et vasta cervix est ac minus rotunda, et

---

1. praeter] prae *A* cetera] caetera *LMoC* immites] inmites *LMoES* et *om. AMo* insidiosi] invidiosi *Cz* invidi *E* 2. referuntur] refertur *Az* 3. muliebres] mulieris *A* mulieres *H* mores] mentes *E* vel mores *e* et *om. E* 4. femininum est] est femininum *E* est] ostendit *A* virile] virilem *A* quadratum esse debet] quadratum est *y* est quadratum *C* 5. mentum — 6 habeat *om. x* 6. ut *om. AMo* tanquam] tamquam *L* si quidem] siquidem *L* si quodlibet *S* longe] in longum *C* 7. in prolixum] inprolixum *L* prolixum] proximo *AMo* discernatur] distornant *A* distendatur *Albertus Magnus l. l. p. 38b* mentum *inclusi* dolis] dolus *A* assuetam] adsuetam *Mo* 8. indicat] indicant *A* ostendit *C* designat *E* esse designat *z* sed *om. Ax* medietas depressa] depressa medietas *S* 9. depressa] deprensa *C* 10. *ante* Cervix *titulus* De Cervice *in LMoCH,* De signis cervicis *in E* timiditatem et] hominem meditantem *x* 11. declarat] signat *C* significat *y* 12. iactantem — 13 est ac *om. x* asseverat] adseverat *Mo* moderate *AMo (et Sauppius)* moderata *L (et Rosius)* 13. et *om. A* et] est et *A* minus rotunda] Rotunda *CS* animosum rotunda *E* *om. H* *num* minus soluta? *an* firma robusta (*Adam. p. 367, 2 εὐπαγής τε καὶ ῥωμαλέος*)? et *om. C*

virtutem animi approbat et habilis est corpore. cervix quae soluta et invalida est, nocentes et insidiosos homines praedicat. cervix quae nervis evidentibus tenta est, ineptum atque indocilem demonstrat et si alia
5 signa conveniant, insanum etiam ex claritate nervorum pronuntiabis. sed et venae clarae et enormes intextae cervici idem quod nervi indicabunt. qui vastam nimium cervicem habent, iracundi et indociles sunt. sceleri proxima sunt huiusmodi ingenia. [sues huiusmodi
10 sunt.] brevis cervix re atque exemplis cognita est, quod sit indicium hominis cum timiditate audacis, qui

---

1. virtutem — corpore] habilis corpori virtutem animi approbat *E* approbat] adprobat *Mo* habilis] abilis *S* est *om. CH* corpore] corpus *C, in* corpori *corr. c* corpori *z* cervix — 3 praedicat *om. AMo* 2. et invalida est] est et invalida *x* insidiosos] invidiosos *z* 3. praedicat] significat *E* tenta est] tensa est *A* extenta est *Mo* inter est *CH* interest *ES* „fort. intenta" *Rosius, cf. p. 75, 8* 4. atque] et *H om. CES* indocilem] in docilem *L* demonstrat] declarat *A* monstrat *x* 5. insanum etiam] et insanum *Mo* etiam insanum *CES* etiam *om. H* ex claritate] et in claritate *Mo* inclaritate *A* nervorum] verborum *A* 6. pronuntiabis] pronuntiabitis *Mo* enuntiabis *C, in* enuntiabit *corr. c* indicabit *E* sed] Si *A* venae] neñi *A* clarae] dare *A* et *om. x* enormes] innormes *CES* vel enormes *e* intextae] intenta *A* 7. cervici] cervice *A* indicabunt] indicant *x* 8. cervicem] Servicem *E* iracundi et indociles] indociles et iracundi *A* indociles iracundi *H* et *om. Mo x, inser. c* sunt] *om. CS* sceleri — 9 ingenia *om. x* sceleri] *labem contraxit. num* et scaevi et suibus *scribendum et* sues huiusmodi sunt *delendum est?* (*Ad. p. 367, 9* δυσόργητοι, σκαιοί, ἀμαθεῖς, ὑώδεις) 9. huiusmodi] huius hominum *A* sues — 10 sunt *om. AMo* sues] senes *S* 10. brevis cervix] cervix brevis *AH* re atque *om. A* exemplis] cffectu *H* 11. sit *om. AE* sit indicium] sit inditium *L* indicium sit *C* initium sit *S* vitium sit *H* hominis] hominis est *E* timiditate] tĩdate *A* temeritate *y et in marg. c* qui — p. 74, 1 dicitur *om. x*

graece θρασύδειλος dicitur. cum autem inter coniunctionem scapularum et cervicis originem verticulus eminet nec ceteri leniter sibimet conveniunt, sed per intervalla cohaerent, ut sit nodorum superficies aspera, superbi et insolentes sunt. 5

54. cervix dura indocilem hominem ostendit, cervix ὑγρὰ docilem, ὑγρὸν autem in corporibus Graeci molle quidem et flexibile, non tamen evisceratum nec enerve videri volunt, elimanda vero ac retinenda est huiusmodi significatio nominis eo magis quod et a 10

---

i. audax
1. graece] Greci *A* θρασύδειλος *Rosius* thrasilidos *L* trassilidos *A* θράσυλος *Mo* dicitur] dicunt *A* coniunctionem] coniunctionum *A* iunctionem *Cz* 2. et] atque *z* verticulus] cerviculus *LMo* cerviculis *A* *num* verticillus *vel* verticillum *(Gloss. Graecolat. ed. Goetz p. 207, 16 et 435, 18)?* 3. ceteri] caeteri *LMo* vel cetera *e* leniter] leviter *A* sed] et *AMo* 4. cohaerent] coherent *LH* coerent *AC* sit] sunt *Mo* 6. indocilem] in docilem *L* ostendit] significat *ES* cervix *om. H* 7. ὑγρὰ *Mo (et Rosius)* irra. i. mollis ẎPPa *L* mollis *A* pJpa *C* nipa *E* ·yτpa· *S* mollis *H*, *m*[2] *suprascr.* Uιpa *post* docilem *in marg.* hominem *inser. c*, hominem significat *E* ὑγρὸν *Mo (et Rosius)* iro ẎPO *L* nut *A* ẏpo *C* ypoy *E* ρπo *S* ptto *H* autem *om. A* Graeci] Grece *A* Graeci quod *E* In alio. greci mollem quidem et inflexibilem etc. *e* 8. molle] mollem *E* molle quidem] quidem molle *H* quidem] quid *Mo* quod *A* quodlibet *S* *om. E* et *om. A* flexibile] inflexibile *Cz* inflexibilem *E* non] nec *H* evisceratum *in marg. c* celatum *C* eius ceratum *A* nec] vel *C* nec tamen *H* 9. enerve] enervum *C* enervem *ES* videri] videre *A* elimanda] Eligenda *A* ac] vel *A* atque *C* et *S* retinenda] eliminanda *A* redimenda *x* vel retinenda *e* est huiusmodi significatio nominis] est significatio huiusmodi hominis *Mo* huiusmodi hominis significatio est *C* significatio huiusmodi (eiusmodi *H*) hominis est *z* signa sunt huiusmodi hominis *E* 10. nominis] hominis *LAMox* *correxi* eo magis] eomagis *C* quod *scripsi ex y* quo *LMoC (in* quod *corr. c) (et Rosius)* co *A* In alio. quod et grece per metaforam dicitur *e* et

Graecis per metaphoram dicitur, erit enim frequenter necessaria. aspera cervix tanquam cristata non solum indocilem, sed etiam insolentem declarat. rigida et tanquam defixa cervix indoctum et insolentem signi-
5 ficat. interdum et stultis hoc signum convenit. ceteris igitur signis discernes, utrum per stultitiam an per insolentiam stabilis ac defixa sit cervix. sed dum quidam student et affectant intendere atque rigore quodam firmare cervicem, cum intelligant se fluxae ac
10 dissolutae esse cervicis, eo magis deteguntur. nam et labiorum spasmo et conversione oculorum et incongruis ac dissonis translationibus pedum et motu

---

1. metaphoram] metaforam *L* mensa foram *A* metaphoran *C* methaforam *E* metaforam *z* dicitur] dicunt *E* 2. necessaria] vel necessarium *e* aspera cervix] cervix aspera *A* tanquam] eaque *LAMo (et Rosius)* ea quam *x* *correxi (Ad. p. 368, 6 ὥσπερ λοφιά)* cristata] cristatam dicunt *x* 3. etiam *om. E* insolentem] in solentem *L* arrogantem *H* declarat] decrarat *L* et tanquam defixa cervix] cervix et tanquam defixa *MoE* 4. tanquam] tamquam *LH* cervix *om. LA* significat *om. H* 5. interdum] quiadum *Mo* stultis] stultus *A* stultissimis *E* In alio. stultis *e* convenit] coheret *LAMo (et Rosius)* ceteris] Caeteris *LMo* 6. discernes] decernes *LMo* discernens *S* 7. stabilis] stabulis *C* ac *correxi cum Mo* an *LCz (et Rosius)* at *A* et *E* sed dum *om. x* 8. student et] studentes *x* atque] ac *Cz* et *E* rigore quodam firmare] rigorare *x* rigore] rigare *A* 9. cum intelligant] Sed cum intelligunt *x* ac] at *A* 10. esse cervicis] cervicis esse *x* 11. spasmo et conversione] spasmus et conversio (conversi *S*) *x* conversione] conversionem *A* oculorum] occulorum *A* et *om. A* incongruis ac dissonis translationibus] incongrua ac (et *ES*) dissona translatio *x* 12. ac] et *A* pedum *Rosius* dum *x (del. c)* cum *LAMo* et *om. LA* motu *Rosius* statu *LAMo* statum *C (in* status *corr. c) et S* status *EH*

---

om. CE *del. Maier p. 4* a Graecis] agrecis *L* Graecis *Mo* Graece *y*

lumborum et manuum inconstantia et vocis tremore quae conatu proficiscitur facillime effeminati deteguntur; sed nec ipsarum cervicum in his status certus est, sed si diligenter consideres, interdum contremiscere eos cervicibus pervidebis: facile enim labat ac deficit 5 omnis imitatio.

55. cum autem infracta est cervix, palam esse debet, quod vel stultus vel effeminatus sit qui eam gerit. cetera enim signa intellectum dirigent. stabilitas ergo cum temperata est, tunc ostendit optimos 10 mores. cervix superius retorta insolentem, immitem, stultum et inanem indicat, sed considerandum iterum atque iterum est et ceteris signis discernendum, an per insaniam an per insolentiam retorta sit cervix.

---

1. lumborum] et lumborum *C* (vel verborum *in marg. c*) In alio. verborum *e* inconstantia] in constantia *L* constantia *Mo* et] cum *x* tremore quae] tremulae *CS* tremule *EH* voce quae tremulo conatu proficiscitur *Sauppius* 2. quae] quem *A* proficiscitur] proficissitur *AES* effeminati deteguntur] effeminatos detegunt *E* In alio. effeminati deteguntur *e* 3. sed nec] Si *A* ipsarum] ipsorum *C* in his status] status in his (hiis *E*) *x* certus est] interest *A* 4. interdum] quiadum *Mo* contremiscere] conmisce *A* contremescere *C* 5. cervicibus] servicibus *E* pervidebis] videbis *A* providebis *C* enim *om. C* labat] laborat *AMo* labitur *C* ac deficit] et defficit *S* ac dispicit *Mo* 6. imitatio] inmutatio *A* imnutatio *C* mutatio *y* vel imitatio *e* 7. esse debet] est *E* 8. vel] non *C, del. c om. y* vel] vel et *e* 9. cetera enim] ad cetera *E* et cetera enim *S* Etenim et cetera *H* cetera] Caetera *LMo* intellectum] intellectu *Cz* dirigent] dirige *x* stabilitas *x* (*et Sauppius*) stabilis *LAMo* 10. ergo] igitur *CEH om. S* tunc ostendit optimos mores] optimos mores ostendit tunc *E* 11. cervix *om. S* immitem] inmitem *LMoES* 12. stultum] et stultum *Cz* sed] sed et *C* 13. et] ex *AMo* discernendum] discutiendum *H om. AMo* 14. insaniam an per insolentiam] insolentiam an per insaniam *x*

cum inflexa est cervix ad pectoris partes, potest a cogitationibus occupatum animum ostendere, potest ad parsimoniam, potest ad malignitatem pertinere, prout cetera signa congruerint, certum autem sit nihil
5 simplex huiusmodi, nihil securum, nihil remissum continere. ...... cervix in sinistram partem declinata stultum aliquatenus ac cinaedum magis significat. Aristoteles etiam ad dextram partem declinationem capitis cinaedis attribuit. solida cervix et vasta et
10 quae difficile flectatur rapaces et θρασυδείλους facit: refertur ad lupum et simiam.

---

1. cum inflexa est ce vix] Cervix enim cum infixa est *E* inflexa est] est infixa *C* inflexa] infixa *x* est] sit *A* a *om. Mox* a cogitationibus] acogitationibus *L* 2. occupatum animum] animum occupatum *E* 3. ad] autem *S* parsimoniam] parcimoniam *A (et Rosius)* 4. prout] pro ut *L* congruerint] ingruerint *A* fuerint *y* docebunt *C* certum] Caeterum *Mo* nihil] nichil *Lx* 5. huiusmodi *om. x cf. Kelter, Apul. quae fertur phys. p. 17* nihil] nichil *Cz* nil *E* nihil] nichil *CH* nil *ES* remissum] emissum *Mo* *post* continere *excidisse videntur quae sunt de cervice in dextram partem declinata apud Adamant. p. 370, 7 sq.* 6. cervix] si cervix *x* in sinistram] insinistram *L* declinata] declinata fuerit *x* 7. stultum] stulticiam *L* stultitiam *AMo (et Rosius)* ac cinaedum *Rosius* accinendum *C* (ac timidum *in marg. c*) ac cynedum *E* In alio. timidum *e* ac cinedum *z* et mollem *L Mo* et molle *A* magis *om. x* 8. Aristoteles *Mo (et Rosius)* Aristotiles *LAx* etiam] autem *E* *om. AC* ad] in *A* dextram] dexteram *LCEH* declinationem] indeclinationem *A* inclinationem *Mo* declinatione *S* 9. cinaedis *Rosius* etiam cinedis *C* cynedis (i. cinedis) *E* cinedis *z* mollibus *L* mollibus *Mo A* *cf. Pseudarist. phys. p. 34, 2* attribuit] adtribuit *Mo* solida] sola *C* *om. AMo* et *(pr.)*] ac *z* *om. AMo* et quae] ut *Mo* 10. difficile] diffusa est difficile *A* flectatur] flectitur *CEH* vertatur *S* et θρασυδείλους *inserui* θρασύλους *Mo* *om. LAx* facit] facti *A* 11. refertur] referuntur *A* lupum] lupos *CES* simiam] simias *E*

56. Guttur asperum levitatem animi significat et loquacitatem: refertur ad aves. si singularis vertex tanquam nodus gutturis eminet, levitatem quidem pari modo indicat, non tamen ⟨lingua⟩ audacem nec maledicum ostendit; tristem quoque ac tristificum et 5 suspicacem asseverat.

57. Si iuguli conclusi sunt et compressi ad humeros et pectus, tarditatem sensuum et stoliditatem animi indicant nec operi vel arti idoneas manus. iuguli qui longe ab humeris separati sunt et largum ac 10 latum sinum faciunt, imbecillitatem animi declarant. secundum haec quoque medietas erit optima et ad virtutem et ad prudentiam.

58. Humeri non crassi, sed solidi virtutem indicant.

---

1. *ante* Guttur *titulus* De Gutture *in L Mo C H,* De signis gutturis *in E* animi *om. L A Mo* significat] indicat *CEH* et loquacitatem *om. A* 2. si] Cuius *L Mo* Cum *A om. S* singularis vertex tanquam *om. L A Mo* 3. tanquam] tamquam *CH* quasi *S* quidem] quod *A Mo* pari] partim *C, in* parum *corr. c* partim *ES om. H* 4. modo *om. x* ⟨lingua⟩ *inserui* (*Adam. p. 371, 3* θρασέος εἰς γλῶσσαν) maledicum] maleficum *C* 5. ostendit *om. A* quoque] vero *x* ac tristificum] immo *A* in uno *Mo* et *om. x* 6. suspicacem] suspicantem *E* vel suspicacem *e* suspicace *S* asseverat] adseverat *Mo* ostendit *A* 7. *ante* Si *titulus* De Iugulis *in LH,* De Iugulo *in Mo,* De signis iuguli *in CE* Si iuguli] iuguli si *A* conclusi] vel clausi *e* compressi] conpressi *Mo* 8. et pectus] ad pectus *A* et ad pectus *E* stoliditatem] stolliditatem *S* 9. vel] nec *CH* idoneas] ydoneas *AE* 10. qui *om. A* longe] longo *A* sunt et *om. A* ac] et *CE om. A* 11. latum *om. A* sinum] signum *Mo* imbecillitatem] inbecillitatem *L A Mo C E S* In alio. in becillem animum *e* 12. secundum] Sed *H* haec *om. A Mo* quoque] quae *Mo* medietas] medietatem *A* ad *om. AE* 13. *post* prudentiam *addit A* dispositio 14. *ante* Humeri *titulus* De Humeris *in L Mo H,* De signis humerorum *in E,* De signis humerum *in C*

laxi vero infirmitatem animi et timiditatem ostendunt. humeri tenues et qui in acutum erecti sunt insidiosum hominem indicant. si autem indiscretis articulis et nodis sunt, ad stultitiam referuntur. humeri faciles
5 bene discreti et absoluti honestatem indicant. referuntur ad *ἐπιπρέπειαν*. humeri contracti et impliciti incongruentes. referuntur ad *ἐπιπρέπειαν*.

59. Manus cum ita sunt prolixae, ut, cum demittuntur erecto corpore cetero, genibus propinquent,
10 habiles homines aperiunt et fortitudinis sunt indices. cum autem breves ⟨sunt⟩ et intra medium femur desinunt, malivolos homines ostendunt, gaudentes alienis

1. vero] enim *LAMox* *correxi* ostendunt] ostendit *S* 2. insidiosum hominem] hominem insidiosum *H* 4. stultitiam] stulticiam *LAH* referuntur] refertur *C*, un *inser. c* humeri — 7 *ἐπιπρέπειαν om. x* 5. bene] et bene *A* indicant *om. A* referuntur ad *ἐπιπρέπειαν inserui ex Mo coll. Pseudarist. phys. p. 62, 6* 6. humeri — incongruentes *inserui ex A Mo* contracti] confracti *Mo* n fracti *A* *correxi coll. Pseudarist. l. l. ὅσοις δὲ οἱ ὦμοι δύσλυτοι συνεσπασμένοι, ἀνελεύθεροι· ἀναφέρεται ἐπὶ τὴν ἐπιπρέπειαν* impliciti] inpliciti *Mo* incongruentes *scripsi* incongruenter ref. *Mo* *num* inhonesti (*ἀνελεύθεροι.*)? 7. referuntur ad *ἐπιπρέπειαν inserui ex Mo* 8. *ante* Manus *titulus* De manibus *in LMoCH*, De signis manuum *in E* cum demittuntur *om. x* demittuntur] dimittuntur *A Mo* 9. corpore cetero] cetero corpore *x* cetero] caetero *L Mo* genibus *om. S* propinquent] appropinquent *E* 10. habiles homines] hee habiles *A* homines *om. Mo* aperiunt] apparent *A* operi *Mo* ostendunt *E* *om. Cz* et] vel ad *e* fortitudinis] formidinis *H et C* (*in* fortitudinis *corr. c*) sunt indices] indices sunt *E* indices ostendunt *CH* indices ostendit *S* 11. breves] ad femur *x* ⟨sunt⟩ *inserui* intra] inter *S* medium *om. C, in marg. add. c* desinunt] decendunt *A* 12. malivolos homines] malivolum hominem *z* homines] oculos *C, del. et* homines *suprascr. c* ostendunt] declarant *CEH* declarat *S* gaudentes alienis malis] alienis malis gaudentem *S* malis alienis gaudentem *H* alienis malis] malis alienis *CE*

malis. ut autem de huiusmodi homine pronuntiare possis, quicunque cibos appetentes protendunt os et caput, ut occurrant manui, parvas habent manus et malivoli sunt, gaudentes aliorum malis.

tenues cubiti imbecilles, pleni nimium indociles ostendunt. cum autem mediae soliditatis sunt et articulis et musculis insignes, fortem animum et habile corpus ostendunt. refertur ad ἐπιπρέπειαν. manus cum molles sunt, docilem hominem significant, cum durae, fortem, sed indocilem demonstrant. nimium breves manus et exiguae furtis oportunae et rapaces sunt.

1. ut — 2 possis *om. x* de *om. Mo* homine *om. AMo* pronuntiare] pronunciare *LA* 2 quicunque] quicumque *L* cibos] cibum *x* protendunt] procedunt protendunt *S* *om. A* et *om. x* 3. caput, ut] ut caput *x* caput] capud *A* ut] et *A* uti *Mo* occurrant] occurrunt *Mo* occurrat *x* habent manus] manus habent *x* habent] habentes *A* et *om. A* 4. sunt] sunt et *CES* sunt quod *H* gaudentes aliorum malis] malis gaudent alienis *H* gaudentes] gaudent de *CS* gaudent *E* aliorum malis] malis aliorum *CS* malis alienis *E* 5. *ante* tenues *titulus* De cubitis *in LMoCH* tenues — 8 corpus ostendunt *post* voracem (p. 81, 4) *praebet H* imbecilles] inbecilles *LAMoC* et *ante* inbecilles *inser. et del. c* et inbecilles *ES* *num* imbelles? pleni nimium] nimium pleni *S* 6. ostendunt *om. x* autem *scripsi ex x* ergo *LMoA (et Rosius)* 7. musculis *om. A* insignes *scripsi ex Mo coll. p. 87, 7 sq.* clara ossibus *et p. 90, 11* articulis clari in singulis *A* insignibus *L (et Rosius)* insigniti *x* animum] animum indicant *C* animum declarant *y* habile corpus ostendunt] ad habile corpus referuntur *x* habile] nobile *Mo* 8. refertur ad ἐπιπρέπειαν *inserui ex Mo* manus] Digiti *LAMo* *ante* Digiti *titulus* De digitis *in LMo* 9. hominem *om. x* significant] ostendunt *x* cum — 10 demonstrant *om. x* durae *Rosius* duri *LAMo* 10. sed] et *A* demonstrant] hominem significant *A* nimium] Digiti *A* *om. LMo* 11. manus et] et manus *A* exiguae] digiti *LMo* *om. A* furtis] fortes *Mo x* *auctor legit* φωρίας *pro* μωρίας *cf. Ad. p. 366, 3* oportunae] opor-

crassae quoque manus si digitos ultra modum breves habeant, tergiversatorem, insidiosum et furem indicant. manus tenues et intortae loquacem demonstrant et voracem.

5 60. Ungues albi lati subrubentes optimi ingenii dant indicium, angusti autem et oblongi stoliditatis et feritatis indices sunt. qui inflexi et curvi sunt, impudentes et rapaces sunt. refertur ad aves et ad feras quae violentae sunt. ungues qui impressi sunt 10 et nimium accorporati, magis feri et stolidi sunt. nimium breves ungues malignum hominem declarant.

---

1. crassae quoque] Et quam crasse *C* Et que crasse *y* manus] manus et exiguae *L A Mo (et Rosius)* *om. x* 2. habeant] habent *z* tergiversatorem] tergi versatorem *L* insidiosum] et insidiosum *A* et *om. x* 3. demonstrant] hominem demonstrant *Mo* *om. x* et voracem *om. Mo* 4. voracem] voracem significant *S* *inter* voracem *et* 5 Ungues albi *praebent L A (et Rosius)* item digiti *p. 82, 6* — mores optimos indicant *p. 83, 3* *transposui ex Mo x* 5. *ante* Ungues *titulus* De unguibus *in L Mo H,* De signis unguium *in E* lati *om. z* subrubentes] et subrubentes *E* sive rubentes *S* optimi ingenii] ingenii optimi *S* 6. dant indicium] sunt indicium *S* indicium sunt *C H* indicium est *E* autem *om. A* stoliditatis] stolliditatis *S* 7. feritatis] ferocitatis *E* vel feritatis *e* indices sunt] sunt indices *C* *om. S* curvi] incurvi *z* 8. impudentes] inpudentes *L A Mo E S* sunt *om. Cz* refertur — 9 violentae sunt *om. Ax* ad *(alt.)* *inserui ex Mo* 9. ungues *om. x* qui] qui autem *x* impressi] inpressi *L A Mo C E S* 10. accorporati] adcorporati *L Mo* acorporati *A C (in* incorporati *corr. c)* incorporati *E* ac corporati *S* magis feri et *om. A* stolidi] magis stolidi *Mo* stollidi *S* 11. breves] autem longi *H* ungues *inserui ex Mo C E S* hominem *om. x*

---

tuni *L* opportuni *Mo* optimi *A* oportune *x* et rapaces] et sagaces *C E* vel sine et *e* sagaces *z* *om. L A Mo*

hoc idem significant pallidi et nigri et asperi. ungues qui perrotundi sunt, in venerem proni sunt.

haec signa quae unguibus attributa sunt, per semet ipsa non sunt satis idonea, verum coniuncta potioribus nonnullam habent efficaciam. 5

Item digiti cum coniuncti sunt et cohaerent, immundum hominem significant. qui collecti sunt et conglobati, malignum et avarum indicant. parvi et tenues stultum, parvi et crassi improvidum, audacem, ferum hominem declarant. qui nimium prolixi et 10 nimium tenues sunt, longe a sapientia sunt. qui

---

1. significant *om. x* pallidi] et pallidi *CE* nigri et asperi. *restitui ex A Mo* nigri. Asperi *Lx (et Rosius)* ungues *om. x* 2. perrotundi] per rotundi *L* prope rotundi *A* rotundi *x* in venerem] invenerem *L* proni] prompti *LMo (et Rosius)* vel prompti *e cf. p. 104, 6; 117, 2* proni sunt] sunt proni *C* 3. quae] qm̄ *A* attributa sunt] sunt attributa *E* attributa] adtributa *Mo* sunt *om. S* 4. semet ipsa] semetipsa *Mo* semet] se *A* sunt satis] satis sunt *A* sunt *om. Mo* satis *om. C* idonea] ydonea *AE* coniuncta potioribus *om. z* *num* c. cum potioribus? *at cf. p. 106, 8* 5. nonnullam] non nullam *L* non nullum *S* efficaciam] efficatiam *LH* *post* efficaciam *praebent LA (et Rosius)* haec — sint *p. 83, 4—5* *transposui ex Mo x* 6. Item *om. x, fortasse recte* *In E titulus est* De signis digitorum digiti — cohaerent] digiti cum coherent atque coniuncti sunt *C* Dum coherent digiti et coniuncti sunt *E* Cum coherent digiti atque coniuncti sunt *z* cohaerent] coherent *LA* immundum] inmundum *LAMo* invidum *x* 7. significant] ostendunt *CEH* ostendit *S* collecti] coniecti *Mo* sunt] que *A* et] atque *S* *om. A* 8. conglobati] conglobati sunt *E* malignum et avarum] avarum et malignum *C* avarum] avarum hominem *z* 9. tenues — parvi et *om. E* improvidum] invidum *LAMox* *correxi* (*ἀπρονόητον Adam. p. 355, 1*) audacem] et audacem *C* audacem et *A* 10. ferum hominem declarant] indicant et ferum *C* declarant] indicant *H* indicant. Parvi et tenues stultum *E* prolixi *om. C* proximi *y et in marg. c* et *om. AC* 11. nimium *om. E* longe — sunt] sunt longe a sapientia *C* sunt *om. A* qui] qui autem *A*

immoderato spatio inter se distant, leves et loquaces sunt. qui autem moderatae magnitudinis sunt et honestae speciei, mores optimos indicant.

haec tam de manuum quam pedum unguibus ac
5 digitis dicta sint.

61. Pectus latum dispositum et discretum, cuius clarae sunt singulae partes, quod Graeci dicunt διηρϑρωμένον, optimum est. pectus tenue et invalidum etiam animi imbecillitatem significat. quod autem
10 congestum est carnibus, indociles et ignaros indicat. quibus mamillae dependent et molli carne circumdatum

1. immoderato] inmoderato *LMoE* inmoderate *A* moderato *C* (im *antepos. c*) *et z* spatio — moderatae *om. A* spatio] spacio *L* inter] leves inter *S* 2. sunt] ostendunt *CH* ostendit *S* *om. E* moderatae] temperate *x* magnitudinis sunt] sunt magnitudinis *Cz* sunt *om. E* 3. mores] et mores *Mo* etiam mores *Cz* *post* indicant *repetivit A:* Qui in moderato spatio inter se distant leves et loquaces significant, *sequitur in A et L* Ungues — efficaciam *p. 81, 5 — 82, 5* 4. tam de] tandem *A* pedum] de pedum *x* unguibus — 5 dicta sint] digitis dicta sunt et unguibus *E* et digitis et unguibus dicta sunt *H* unguibus dicta sunt *C*, *ante* unguibus *in marg.* digitis et *inser. c* ac] et *AS* (*et Rosius*) 5. sint] sunt *AMox* 6. *ante* Pectus *titulus* De Pectore *in L Mo CH*, De signis pectoris *in E* latum *om. LAMo* et *om. x* discretum *om. S* 7. clarae *restitui ex Mo* clare *A* latae *LC* (*et Rosius*) late *y* sunt *om. C* (*sed in marg. add. c*) *et z* quod Graeci dicunt διηρϑρωμένον *inserui ex Mo, ut supra p. 70, 8 et infra p. 89, 6* 8. διηρϑρωμένον *scripsi* διορϑώμενον *Mo* pectus tenue] tenue pectus *Mo x* (*et Rosius*) invalidum] in vallidum *S* 9. etiam] esse, et *Mo* *om. AE* imbecillitatem] inbecillitatem *LAMoCES* significat] significant *A* autem congestum est] coniectum est autem *E* 10. et ignaros] et ignavos *LMoEH* ignavos *CS* et inbecilles et ignavos *A* *correxi praeeunte Alberto M. p. 67*[b] (*Ad. p. 362, 8* καὶ σκαιότητα) indicat] significat *S* 11. *ante* quibus *titulus* De mamillis *in MoH* circumdatum] circundatum *Mo* circumdant *A* circumdatae *C* circumdate *EH* circumdati *S*

pectus est, his vinolentia et intemperantia veneris assignatur.

62. Ea quae de pectore dicta sunt, etiam de metaphreno dicta sint, quae pars dorsi est opposita pectori. nam solidum metaphrenum virile est, tenue ⟨et⟩ in- 5 firmum timidum. et caro si nimia sit in hac parte dorsi, stultitiae index erit, sed si parvi spatii metaphrenum fuerit, idem indicabit. latum igitur esse metaphrenum viris convenit. sed etiam si rotundum leniter fuerit, non est recusandum, nam praesentis ingenii hominem 10 indicat, habentem aliquid gratiarum tam in sermone quam in factis. quorum autem incurvum est meta-

---

1. pectus est] sunt *x* his *om.* *AMoC* his vinolentia] vinolentia his *z* vinolentia iis *E* In alio. violencia *e* vinolentia] vinolentiam *Mo* violenciam *A* vinolentia hominis *C* et *om.* *A* intemperantia] intemperantiam *Mo* intemperanciam *A* veneris *om.* *C (sed in marg. add. c) et z* 2. assignatur] assignant *A* adsignat *Mo* 3. *ante* Ea *titulus* De Antistomacho *in Mo* Ea quae — 4 pectori] Ea etiam pars dorsi designanda est, quae est opposita pectori *L (et Rosius)* Que (Quae *C*) pars dorsi postposita est pectori *x* quae de pectore dicta sunt *om.* *Mo* metaphreno] metafreno *A* μεταφρένῳ *Mo* 4. sint] sunt *A* dorsi est] est dorsi *A* opposita] oppressa *A* 5. solidum — virile est] et affri (afri *H*) hoc (qui hoc habent *E*) non virile (virile non *C*) esse testantur *x* tenue] tenuem *Cz* tenuis *E* ⟨et⟩ *inserui (Adam. p. 363, 3* ἀσθενὲς καὶ λεπτὸν*)* 6. timidum] et timidum *Mo* timidum indicat *H* et *om.* *A* 7. sed — 9 convenit *om.* *x* spatii] spacii *L* metaphrenum] metafrenum *A* 8. fuerit] erit *A* indicabit] indicabit *A* latum] laterum *A* metaphrenum] metaphrenon *Mo* metafrenum *A* 9. sed *om.* *S* etiam *om.* *H* leniter] leviter *A* *om.* *H* 10. est recusandum] recusandum est *C* praesentis *C*, *in* praescientis *corr.* *c* praescientis *E* praesenti *A* 11. habentem aliquid] aliquid habentem *E* gratiarum] et gratiarum *Mo* 12. in factis] infactis *L* quorum] *num* cum? autem *inserui ex x* incurvum] vel incurvatum *e* metaphrenum] metaphrenon *Mo* metafrenum *A* dorsum *x*

phrenum et inflectit humeros ad pectus, malignitatem cum invidia indicat, et tunc magis, si omne corpus ita incurvum atque inflexum sit. nam et lucrorum immoderatum studium cum his quae praedicta sunt indicat.

5 63. Emetiendum quoque est spatium ab umbilico usque ad pectoris finem, item a pectoris fine usque ad originem colli. si maior pars pectoris fuerit, prudentiam indicat, si quod infra pectus est, usque ad umbilicum maius fuerit, voracem hominem declarat.

10 64. Venter cum est magnus et congestis carnibus, si quidem mollibus et pendentibus, sine sensu hominem et vinolentum atque intemperantem, deditum luxuriae ac veneri indicat. si nimia caro, verum solida sit, malivolum hominem et malorum artificem declarat. 15 venter si nimio recessu est tanquam inanis, timidum, malignum et voracem indicat. venter aliquanto mollior

---

1. inflectit humeros] inflexi humeri *z* In alio. inflexi humeri *e* 2. invidia] invidiam *A* indicat] indicant *Mo* tunc *om. AMo* 3. incurvum] curvum *S* atque] et *z* sit] est *H* *om. Mo* et *om. A* immoderatum] inmoderatum *LAMoES* 4. studium] studiosum *S* his] hiis *AE* praedicta] dicta *x* 5. Emetiendum] Metiendum *Mo* merendum *A* Et metiendum *E* quoque *om. E* quoque est] est autem *Cz* spatium] spacium *L* spatium quod *x* 6. usque] est *S* *om. H* finem] finem est *CH* item] et *AMo* a pectoris fine *om. AMo* a pectoris] apectoris *L* 7. si] Et si *x* 8. si quod — 13 veneri indicat *om. x* infra] intra *AMo* 10. *ante* Venter *titulus* De Ventre *in LMo* 11. pendentibus] splendentibus *Mo* 12. vinolentum] violentum *A* deditum luxuriae] luxuriae deditum *A* 13. si] Et si *x* nimia] summa *E* In alio. et si nimia caro, verum solida *e* caro, verum solida] solida carne plenum *A* verum] vel *L* venit *E* sit] sit, etiam *Mo* etiam *Cz* *om. E* 14. et] nec non *E* non *Cz* malorum — 16 malignum et *om. x* 15. recessu] recessus *Mo* tanquam] tamquam *L* 16. venter — 86, 2 monstrat *om. H* venter] In alio. Sed non *e* aliquanto] alū *E*

atque impressior virtutem animi et magnificentiam monstrat.

65. Latera tenuia et angusta et depressa timiditatis arguunt, et quae referta sunt carnibus et dura, indociles homines ostendunt. quae autem rotunda 5 sunt tanquam tumentia, loquacem, inanem declarant: nam refertur ad ranas.

66. Dorsum latum solidum virile est, et contrarium muliebre. quorum dorsum incurvum est, si in molli corpore fuerit, quod superius ὑγρὸν nominari a Graecis 10 diximus, non tam malum accipiendum est quam quod in spisso et solido corpore fuerit. qui iuxta ilia angustiores sunt tanquam succincti, et in omni

---

1. atque] et *E* impressior] inpressior *LAMoCES* et *om. C* 2. monstrat] indicat *CES* 3. *ante* Latera *titulus* De lateribus *in LMoCH,* De signis laterum *in E* et *(alt.) om. C* depressa] pressa *AMo* 4. arguunt] arguuntur *LE* argumentum *A* arguit *S* et quae] At quae *Mo* Quae autem *x* referta] tecta *A* 5. indociles homines] indocilem hominem *x* homines ostendunt] ostendunt hominem *E* quae autem — 7 nam *om. x* 6. tanquam] tamquam *L* tumentia] tumencia *A* loquacem] loquacitatem *Mo* 7. refertur] referuntur *E* ad *om. C, in marg. add. c* 8. *ante* Dorsum *titulus* De dorso *in LMo* solidum] et solicum *A* est *om. z* et] et in *S* in *H om. E* 9. muliebre] muliebri *L* muliebri generi *C* est muliebri generi *y* si] et *CE* vel si. In alio. et si in molli carne fuerint *e* in *om. C* 10. corpore] carne *x* fuerit] fuerint *Cz* quod superius — 11 diximus *scripsi ex Mo* quod fruis metafren' a grecis nominari diximus *A, quod olim (ann. philol. suppl. XV, 572) in* quod superius per metaphoram a Graecis ὑγρὸν nominari diximus *correxi om. Lx (et Rosius)* 11. non — 12 fuerit *om. x* quod] cum *AMo* 12. spisso et solido] solido et spisso *A ante* qui *titulus* De Ilibus *in Mo* qui] et qui *x* ilia] alia *A* illya *E* illia *S* 13. *supra* angustiores *titulus* De dorso *in H* tanquam] tamquam *L* In alio. tanquam succincti. et in omni parte virtutis praecellunt. et venerationum studiosissimi erunt. *e* et *om. AMoE* in] ex *LMo* sex *A*

parte virtutis excellent et venationum studiosiores erunt.

67. Spinae pars inferior quae ὀσφὺς graece dicitur, si late iaceat et nimia sit et molli carne circumdata, 5 femininum est: refertur ad ἐπιπρέπειαν. quae prolixa est et in acutum desinit, intemperantiam libidinis et timiditatem ostendit. virilis ergo est, quae clara ossibus et moderata ac solida est.

68. Ἰσχία sunt ossa concludentia ventrem, quibus 10 etiam ossa femorum impressa sunt. si igitur ἰσχία solida et dura et discreta ossibus fuerint, fortem et bellatorem hominem monstrant: refertur enim ad

---

1. parte *om. H* virtutis] virtute *EH* excellent] excellunt *A* praecellent *CS (et Rosius)* praecellentes *E* praecellunt *H* venationum] venerationum *LAS* venationis *CE* studiosiores] studio summi *C* studiosummi *E* studiosissimi *z (et Rosius)* 2. erunt] sunt *H* 3. *ante* Spinae *titulus* De Spina *in LMoCH* Spinae] Opine *E* pars] pl̨ excellit *A* inferior] inferiorum *A* quae — dicitur *om. A* ὀσφὺς] ocωyc *L* occbc *C* ocybyc *E* occvyc *S* ocωpc (osois) *H* 4. late] lacte *A* iaceat] iacet *A* *cf. p. 32, 5* 5. femininum] foeminarum *Mo* refertur — ἐπιπρέπειαν *om. A* ἐπιπρέπειαν] епупреNеуам *L* epyppeнeyaн *C* epynneneaym *E* епунpeнepadl' *S* epilemsiam *H, m² suprascr.* alliavнкciaч quae] de *A* 6. libidinis] libidinum *S* et timiditatem ostendit] ostendit et timiditatem *CE* 7. ergo est] est ergo *A* *om. x* clara ossibus] clarior sibi *x* In alio. rarior et inmoderata *e* 8. et] ac *H* ac] et *EH* 9. Ἰσχία *Rosius* Ischia *LAMo* lcχia *C* ιcxya *E* τeχia *S* peria *H* *cf. l. 10 et p. 115, 12; 119, 16* concludentia] condentia *x* 10. etiam *om. x* ossa *om. Mo* ossa femorum] femorum ossa *x* femorum] faemorum *L* impressa] inpressa *LAMoES* ἰσχία *Rosius* ischia *LAMo* ιcχia *C* icxya *E* τeχia *S* peria *H* In alio. licxia *e* 11. discreta] distenta *H* 12. bellatorem] debellatorem *A* monstrant] indicant *x* refertur — 88, 1 leones *om. A* enim *om. A*

leones; si vasta et carne complexa, muliebre ingenium designant secundum ἐπιπρέπειαν. quae autem nimium exesa sunt rugosa et tenui cute circumdata, ut sunt simiarum, malignitatem indicabunt.

69. Femorum eadem erunt signa secundum Palemonem quae mox de superiori parte crurum dicentur, quam Graeci κνήμην vocant: cuius prior pars tibia superior est, posterior vero usque ad pedes. postea igitur repetemus quae Aristoteles aliter posuit. κνήμη ergo id est pars cruris quae sub geniculo

---

1. si] si vero *CE* si ve *S* vasta et] stent *CS* sint *EH* In alio. stent *e* complexa] completa *x* (conpleta *S*) plexa *Mo* 2. designant] demonstrant *A* indicant *CE* secundum ἐπιπρέπειαν *om. A* ἐπιπρέπειαν] ЄΠΥΠΡΕΝΕΥaΜ (epiprenciam) *L* epyцpeкeyaaa *C* enynpeneyam *E* eqýцpeцevam *S* epilempsiam *H* 3. exesa] exosa *A* rugosa] rogosa *H* cute] carne *C* vel carne *e* circumdata] circundata *Mo* ut sunt *om. AMo* 4. indicabunt] indicant *A* 5. *ante* Femorum *titulus* De Femoribus *in LMoH* 6. mox] mox sub geniculo *E* superiori] superiore *AMo* parte *om. S* crurum] crurium *S et corr. ex* cruruum *C om. A* dicentur] diximus *A* vel dicuntur *e* 7. quam — vocant *om. A* quam] quod *C* κνήμην] KNHMHN (cnemen) *L* кцнaaaц *C* Ryuaaнн *E* кнваiнн *S* кнннны *H* cuius] Crus dicitur cuius *A* prior] superior *x* tibia superior] supra tibia *E* In alio. tibia supra est *e* tibia *om. AMo* 8. superior] superius *A* supra *x* est] est geniculo *A* pedes] pedes est *z* pedes. tibia. *E* postea — 9 repetemus quae *om. x* postea *scripsi* Ea *LAMo* infra *Rosius* 9. Aristoteles aliter] Aliter aristotiles *C* Aristoteles] aristotiles *L* haη *A* Aristotiles *z* aliter] autem *S* posuit] dicit *x* 10. κνήμη ergo id est *scripsi* κνήμη ergo eadem *Mo* ergo eadem *A* ergo idem dicit *L (et Rosius)* .i. *CS* prima *EH* *inter* dicit *et* pars cruris *praebet x:* Genicula — referuntur *(p. 89, 9—10) et e:* Et pars supra geniculum et pars sub geniculo crus dicitur

est posterior id est infra suffraginem, quotiens plena est tanquam gravida, sordidum hominem, intemperantem impudentemque significat, serviles etiam mores comprehendit. cum autem moderatae plenitudinis sunt
5 ⟨κνῆμαι⟩ et moderatae magnitudinis, solidae et discretae, quod Graeci appellant διηρθρωμένον, optimi ingenii sunt indices. molles autem et ἄναρθροι muliebri sexui assignandae sunt.

70. Genicula cum in se conversa sunt atque colli-
10 duntur, ad femineam speciem referuntur.

---

1. est posterior] est. posterior *Mo* posterior] vel posterius *e* id est infra suffraginem *om. x* id est post suffragines *Rosius* id est] idem *A Mo* infra *scripsi* intra *Mo om. L A* suffraginem *scripsi ex Mo* frustraginem *A* suffragines *L cf. p. 116, 15* quotiens] quoties *Mo (et Rosius)* plena — 2 gravida] gravida est tanquam plena *S* plena tamquam gravida est *H* 2. tanquam] tamquam *L* gravida] gravia *A* hominem *om. L A (et Rosius)* intemperantem] et temperatam *A* intemperatum *C E S (et Rosius)* 3. impudentemque] inpudentemque *L Mo* inprudentem *A* impudentem *C H* inpudentem *S* imprudentem *E* significat] indicat *C E S* serviles] similes *H* etiam] esse *Mo* enim *x* comprehendit] conpraehendat *Mo* comprehendunt *C E H* conprehendunt *S* 4. plenitudinis sunt] sunt plenitudinis *Cz* plenitudinis — 5 magnitudinis] sunt magnitudinis et plenitudinis *E* 5. κνῆμαι *inserui ex Mo* (κνήμαι) et moderatae *scripsi ex Mo* et moderate *Cz* et *E* moderataeque *L (et Rosius)* moderate *A* 6. quod Graeci appellant διηρθρωμένον *inserui ex Mo* διηρθρωμένον *scripsi* διορθώμενον *Mo cf. ad p. 83, 8* 7. ingenii] signi *Mo* sunt indices] indices sunt *E* et ἄναρθροι *inserui ex Mo* (et ἀνάρθροι) 8. sexui] generi *E* assignandae] ad signandae *L* adsignandae *Mo* adsignande *C* assignandi *E* vel de. *e* 9. *ante* Genicula *titulus* De Genibus *in L*, De Geniculis *in Mo* in se] inse *L* inter se *Mox* *num* introrsum (*Adam. p. 359, 4 οἱ τὰ γόνατα ἔσω νεύοντες*)? *cf. ad p. 46, 11* colliduntur] concidunt *A Mo* 10. femineam] femininam *E* referuntur] refertur *S*

71. *Σφυρὰ* sunt crurum partes imae proximae talis. *σφυρὰ* igitur et imi pedes et calcanea cum nimium vasta sunt et referta carnibus, stultum hominem indicant vel insanum, hoc a se observatum esse diligenter Palemon refert, et eo magis si et 5 humiles digitos et *κνήμας* vastas in isdem pedibus esse contigerit. *σφυρὰ* solida, quorum ambitus certus, circumscriptus et honestus est et qui non offendat oculos, virum sanctum demonstrant. tenuitas timidum et intemperantem declarat. 10

72. Pedes imi discreti nervis et articulis clari

---

1. *ante Σφυρὰ titulus* De Cruribus *in LMo* *Σφυρὰ inserui ex Mo* sunt] Sunt autem *y* Cum autem *C* crurum partes imae] ime partes crurum *x* crurum] crurium *AMo* proximae talis] talis proximae *Mo* talis igitur proxime *A* 2. talis] tales *S* *σφυρὰ inserui ex Mo* *ante* igitur *titulus* De pedibus *in H* igitur *om. AC* et *om. L y (et Rosius)* imi pedes et calcanea] calcanea et pedes imi *Mo* calcanea et pedes si *A* cum *om. A* 3. nimium *om. Mo x* sunt] sint *A* referta] refletta *A* 4. indicant vel insanum] et insanum indicant *A* vel] et *C* hoc] haec *C* a se] ase *L* observatum esse] esse observatum *A* observatum] observata *C* 5. refert] refertur *A* et *(alt.) om. y* 6. humiles] *num* mutilos (*Adam. p. 357, 4 κολοβοὺς*)? *at cf. p. 91, 3* breves *cum Ad. p. 356, 1* *κνήμας inserui ex Mo coll. Adam. κνήμας παχείας* vastas *scripsi ex Mo* vastos *Lx (et Rosius)* vastam carnem haberi *A* in *om. A* isdem] hisdem *LMo* hiis *AE* his *Cz* pedibus] partibus *x* 7. esse contigerit] contigerit esse *Cz* contingit esse *E* contigerit] contigit *A* contingat *Mo* *σφυρὰ inserui ex Mo* solida, quorum ambitus certus *scripsi ex Mo A* Quorum ergo (vero *E* igitur *S*) ambitus solidus certus *L x (et Rosius)* 8. circumscriptus] circunscriptus *Mo* circumspectus *S* et *(alt.) om. C* 9. sanctum] foecundum *Mo* demonstrant] demonstrat *A (et Rosius)* *om. x* tenuitas] tenacem *CE* *om. z* 10. et *om. x* intemperantem] attemperatum *C* temperatum *E* In alio. intemperatum *e* intemperatum *H* tenacem intemperatum *S* declarat] designat *A* 11. *ante* Pedes *titulus* De Pedibus *in LMoC,* De signis pedum *in E* et] ac *L* *om.*

generosum et virile ingenium declarant. molles et ampla carne circumdati molle ingenium et femininum ostendunt. crassi pedes et breves admodum ferinos mores indicant. nimium prolixiores invigilantem dolis
5 hominem multis ac perniciem cogitantem demonstrant. pertenues et breves malignum produnt. curvi pedes et qui plantam longe cavam ac reductam habent, improbandi sunt. qui aequaliter plani sunt et nullum habent recessum in medios pedes, sed cruribus am-
10 bulant et ex interiori parte calciamenta atterunt,

---

1. et *(alt.)*] si *x* 2. ampla] amplexa *A Mo* carne] carnes *A* pelle *CH* *om. S* circumdati] circundati *Mo* sint circumdati *E* ingenium *C*, um *in ras. corr. c* et] ac *Mo x* femininum] femineum *A* 3. ostendunt] ostendit *AS* crassi] crassos *x* et] ac *H* admodum] ad modum *y* 4. mores *om. x* indicant] indicat *x* prolixiores] prolixos refer (refert *E*) ad *x* prolixi *Rosius* *num* prolixi pedes? invigilantem dolis hominem] hominem dolis (dolosum *S*) invigilantem *x* 5. hominem multis] hominem, multis *Mo* multis ac] et multam *x* ac *om. A Mo* perniciem *om. C, in marg. add. c* demonstrant] demonstrat *A* *om. x* 6. pertenues] per tenues *C* et breves] et breves pedes *CES* pedes et breves *H* malignum produnt] hominem malignum produnt *C* produnt malignum hominem *E* malignum hominem produnt *S* malignum hominem ostendunt *H* 7. ac] et *C (et Rosius)* improbandi] inprobandi *L Mo CS* 8. qui] ln alio. qui autem pleni sunt et calciamenta terunt etc. *e* aequaliter] equaliter *C, sed* equa *in ras. corr. c* et — 10 atterunt *om. C, in marg. add. c* nullum — 10 parte *om. z* 9. habent recessum] recessum habent *CE* in medios] inmedios *L* *num* in medio pede? sed] sed et *A* sub *CE* ambulant *om. C* *del. E* 10. ex interiori] exteriori *CE* interiori] interiore *Mo* parte *om. A* calciamenta] calceamenta *Rosius* atterunt] terunt *x*

Mo clari *scripsi coll. Adam. p. 355, 5* νευρώδεις ἀρθρώδεις *et p. 87, 7* clara ossibus clarum *L A Mo x*

versutam et malignam mentem ostendunt. Aristoteles addit etiam hos esse versutos, qui habent inflexa supercilia, sicut sunt in personis senum comicorum.

73. De capillorum varietate haec superius quidem discretio facta est, quod crispi timidum ostendant, 5 quod directi ferum, hoc idem et spissi, quod rari insidiosum, quod molles nimium effeminatum, quod nigri timidum nimium et avarum, quod rubei subalbi avaros mores et quod harum omnium contrarietatum medietas optima sit, sed qui vehementer rubicundi sunt, 10 ut flos mali granati, repudiandi sunt: nam et avarum

---

1. ostendunt] significant *E* produnt *H* Aristoteles] Aristotiles *LCz* Harū *A* a,r *E* 2. addit] addidit *A* etiam hos] hos etiam *E* *om. H* hos] os *C*, h *antepos. c* hoc *A* 3. sicut] sicuti *C* in personis] inpersonis *L* senum *om. x* 4. *ante* De *titulus* De Capillorum Qualitate *in L*, De Capillis *in Mo* De capillorum varietate *om. x* haec] et *Mo* *om. A* superius quidem] quidem superius *H* quidem discretio] descriptio quidem *E* quidem] quod *A* quaedam *Mo* quodlibet *S* *om. C* 5. discretio] descriptio *CE* quod] qui *A* crispi] crispidi *A* Scripsi *E* In alio. quod crispi timidum ostendunt, quod directi ferum, hoc idem et spissi *e* timidum] timidi *A* tumidum *Cz* ostendant] ostendunt *AMox* 6. quod] Qui *A* hoc idem et] et hoc etiam *E* quod] Qui *A* rari insidiosum, quod *om. x* insidiosum] infidiosum *A* 7. quod] Qui *A* molles nimium] nimium molles *x* quod — 8 avaros mores *om. A* 8. timidum] tumidum *C* nimium — 9 mores et *om. x* nimium *num del.? cf. Ad. p. 393, 4* subalbi] subalbidi *Mo* *ante* avaros *nonnulla excidisse atque hoc in* asperos *vel* pravos *mutandum videtur (Ad. l. l. ἀμαθίαν καὶ σκαιότητα καὶ ἀγριότητα)* 9. quod *om. A* harum — contrarietatum *om. x* contrarietatum medietas] medietas contrarietant *A* 10. optima sit] sit optima *L (et Rosius)* optima est *A* optima erit tenenda *C* optima sit tenenda *y* (vel dicenda *e*) sit *om. Mo* sed] Si *A* set *S* vehementer] vehenter *C*, *corr. c* rubicundi sunt] sunt rubicundi *E* 11. mali granati] maligranati *LS (et Rosius)* malignati *E* maligranati rubicundus est *C* et *om. y*

et ferum et indocilem significant. sed quoniam et praeter caput et supercilia et oculos in aliis etiam partibus corporis exoriuntur capilli, retinenda est quidem in his partibus regula de capillis superius 5 dicta, sed et specialiter assignandae proprietates ceteris partibus sunt. crura densis et longis capillis obsita indocilem et ferum hominem indicant. ὀσφὺς id est ima pars spinae et femora similiter capillosa idem indicant. venter et pectus si nimio capillo circum- 10 tecta fuerint, levem et instabilem hominem produnt, quem Graeci *ἀλλοπρόσαλλον* vocant. praeterea

---

1. et *om. LE* et *om. E* significant] significat *Ly* *(et Rosius)* *ante* sed *titulus* De capillis in diversis partibus corporis *in H* quoniam] quomodo *Mo* quoniam et *om. x* 2. caput] capud *AE* in] et in *A* etiam *C* ex *E* et *z* etiam] quoque *AMo* in *C* 3. partibus corporis] corporis partibus *H* exoriuntur capilli] exoriuntur etiam capilli *A* capilli exoriuntur *CE* capilli oriuntur *z* capilli, retinenda] capilli. Retinenda *x* 4. quidem *om. LAMo* quodlibet *S* autem *H* in his] in his etiam *C* et in hiis *E* etiam in his *H* regula de capillis] de capillis regula *z* superius] supra *CES* 5. et] etiam *Cz* *om. Mo* specialiter *om. z* assignandae — 6 sunt] partibus sunt proprietates *A* ceteris (caeteris *C*) partibus assignande sunt proprietates *x* assignandae] adsignandae *Mo* ceteris *om. Mo* 6. crura densis et *om. AMo* densis] diversis *S* et longis *om. C (sed in marg. add. c) et z* longis capillis obsita] capilli longi *AMo* 7. et ferum hominem] hominem et ferum *Mox* indicant] indicat *C, sed* n *supra at pos. c* ὀσφὺς id est *inserui ex Mo* 8. ima — 9 indicant *om. A* similiter capillosa] si similiter capillosa sunt *Mo* idem] *fortasse* libidinem *vel* libidinosum *scribendum coll. vers. arab. p. 252, 7 sq. et Ad. p. 394, 6* 9. indicant] significant *ES* circumtecta fuerint] contectum fuerit *y et in ras. c* circumtecta] circuntecta *Mo* 10. et instabilem hominem produnt] hominem et *(om. C)* instabilem designat *x* hominem] hominem: cum tecta fuerint *Mo* 11. quem Graeci *ἀλλοπρόσαλλον* vocant *inserui ex Mo*

sine religione, sine pietate esse hoc ingenium declaratur. cum solum pectus capillos praefert, calidum et animosum significat. cum humeri et metaphrena capillis circumdata sunt, avium mores id est leves et instabiles indicant. cum omne corpus contectum est 5 capillis, animum quadrupedis potius quam hominis indicat. cum cervix a capite capillosa est, fortem et animosum indicat: refertur enim ad leonem. et cum ad mediam frontem capillus decurrit, ex utraque autem parte repressus vel reflexus est, ad equi speciem re- 10 fertur.

74. Motus corporis alius est naturalis, alius affectatus. affectati tres sunt species. una cum homo

1. esse] hominem *A* ingenium *C, suprascr.* signum *c* signum *E* vel ingenium *e* declaratur] declarat *A* 2. solum pectus] pectus solum *E* calidum] callidum *Lx* 3. significat] significant *AMo* designat *CH* prefert *S* cum humeri — 5 instabiles indicant *om. C (sed in marg. add. c) et z* metaphrena] metaphrenae *L* metafrene *A* metafrena *CE* 4. circumdata] circundata *Mo* sunt] sint *A* avium] animi *ACE* id est] et *A om. C* leves] lenes *A* 5. indicant] significat *CE* contectum] contextum *AE* In alio. contectum *e* tectum *z* 6. capillis] capillo *Cz (et Rosius)* animum quadrupedis] quadrupedem *x* quadrupedis potius] potius quadrupedis *A* hominis] hominem *x* 7. indicat] indicant *L* significant *A* cum *om. x* a capite] quae iuxta caput *C* iuxta capud cum *E* iuxta caput *z* capillosa est] est capillosa *CE* est *om. z* 8. indicat] indicant *Mo* significant *A* refertur — leonem *om. A* enim *om. x* 9. frontem capillus decurrit] decurrit capillus frontem *A* capillus] caput *S* decurrit] percurrit *x* 10. repressus] repressum *A* vel] et *E om. AMo* reflexus *om. AMo* est *om. E eras. C* equi] aequi *L* eque *A* refertur] referuntur *Mo* 12. *ante* Motus *titulus* De motu corporis *in LCH,* De Motibus *in Mo,* De signis motus corporis *in E* Motus] Totus *E* alius *om. C, inser. c* est *om. x* affectatus] est affectatus *L (et Rosius)* affectatus est *E* 13. affectati] affectatus *A* tres sunt species] sunt

honorem vel potestatem vel lucrum vel nuptias captans, prout acceptissimum esse potioribus arbitratur, ita se constituit. nam et luxuriae et bonitatis similitudinem induit et erectus et deiectus est et squalidus
5 et ignavus et misericors et industrius, ubi pauperiem, rusticitatem, parsimoniam, parvitatem et misericordiam imitandam putat. secunda species est affectationis eorum qui ad pulchritudinem student quique vultum et omne corpus ita informant, ut aut virginibus in-
10 sidientur aut matrimonia perturbent; sed et qui in

---

1. vel *(pr.) om. z* captans] capiat *C* 2. prout] pro ut *L* esse potioribus] potius esse *x* 3 et *om. Cz* luxuriae] luxuria *S* et *om. EH* similitudinem] speciem *z* vel speciem *e* 4. induit] in duit *L* et *(sec.) om. LAH* etiam *S* et deiectus est] est et affectatus *E* est affectatus *H* deiectus] deductus *Mo* affectatus *x (et Rosius)* In alio. affectus *e* *verba sequentia labem contraxisse videntur* est et *om. LA* squalidus et ignavus] ignavus est validus *H* squalidus] validus *x* 5. et *om. LA* ignavus] ignavus est *L* ingnavus est *A* *num* ingratus? misericors] inmisericors *LA* et] est *H* industrius] industris *ACE* *num* rusticus? ubi] ut *S* qui *H* pauperiem] paupē *S* 6. rusticitatem] et rusticitatem *AMo* ut *H* *om. CES* parsimoniam] et parsimoniam *Mo* parvitatem] et parvitatem *MoCES* parvitatem animi ut *H* et *om. H* misericordiam] mansuetudinem *x (et Rosius)* 7. imitandam] imitandum *LA* inmitandam S species *om. A* est *om. E* est affectationis] affectationis est *S* affectationis] affectionis *MoE* In alio. affectationis *e* 8. qui] que *A* ad *om. z* pulchritudinem] pulcritudinem *L* quique] quiquidem *E* 9. ita *om. A* ut aut] et ut *A* insidientur] incidiantur *A* 10. aut—perturbent *om. H* perturbent] perturbant *A* sed] Sunt *z* et *om. AMo* et qui] qui et *z* qui in pueros] quidem impuri *A*

---

species tres *E* una *scripsi ex LMo* prima *A (et Rosius)* prima species *E* *om. C* (prima species *pos. in marg. c) et S* cum] cum enim *C*

pueros dementes sunt aut mulierum loco se ipsos constituunt, quo viros in se provocare possint, affectatum atque elaboratum corporis motum habent. tertia species est eorum qui cinaedi quidem certa fide sunt, verum suspicionem a se removere conantes virilem 5 sumere speciem sibimet laborant. nam et incessum pedum iuvenilem imitantur et semet ipsos rigore quodam confirmant et oculos et vocem intendunt atque omne corpus erigunt, sed facile deteguntur vincente se ac nudante natura. nam et collum et vocem ple- 10 rumque submittunt et pedes manusque relaxant aliisque temporariis indiciis facile produntur. nam et

---

1. dementes *om. C, in marg. add. c* mulierum] muliebri *CES* mulieris *Mo* se ipsos] seipsos *Mo* 2. quo] qui *Mo Cz* quique *E* provocare] probare *C (sed* provocare *in marg. c) et z* possint] possum et *A* possunt *x* possint, affectatum] possunt. Hii affectatum *H* affectatum] et affectatum *L* et affectatum habent *Mo* 3. corporis] corporum *A* habent *om. Mo* 4. est eorum] eorum est *C* cinaedi] cynedi *C* quidem] quod *Mo om. x* quidem certa] dicuntur certantes que *A* certa fide sunt] sunt certa fide *x* faciles sunt *A* 5. suspicionem] suspitionem *L* suspicionem a se] a suspicione *CH* a suspectione *ES* vel suspicione *e* conantes] curantes *A* conantur et *x* 6. sumere speciem] speciem sumere *Mo* sumere speciem sibimet] speciem assumere sibimet *CE* speciem sibimet assumere *z* et *om. A* 7. pedum iuvenilem] iuvenilium pedum *x* In alio. passuum *e* semet ipsos] semetipsos *Mo* rigore quodam confirmant] rigorant *x* 8. et vocem] vocemque *L (et Rosius)* vocem *A* 9. deteguntur] detegunt *A* vincente *om. x* *post* vincente *una littera vel interpunctio in L erasa* 10. se ac nudante] nudante eos *x* eos ac nudante *Rosius cf. p. 102, 3* collum et] pollutam *x* et vocem] vocemque *A* plerumque] plerunque *A Mo Cz* plerique *E* 11. submittunt] summittunt *A* emittunt *x* manusque] et manus *Mo Cz* ac manus *E* aliisque] et sic *x* 12. temporariis *om. L A Mo* indiciis *om. C, in marg. add. c* officiis *H, m² suprascr.* vel indiciis facile *om. E*

timor subitus et gaudium improvisum ab imitatione eos procurata excutit atque ad suum ingenium revocat. plerumque etiam oscitantes detecti sunt. signa igitur omnia quae ex motibus corporis colliguntur, ad quat-
5 tuor has species referenda sunt: ad unam quae vera et naturalis est, ad tres, quas fictas et simulatas esse constituimus.

75. Qui longis passibus incedunt, magnanimi sunt et efficaces; parvi autem et restricti passus inefficaces,
10 parci, parvae mentis sunt, dolorum artifices et obscurae

---

1. subitus] subitusque *A* et gaudium] gaudiumque *L (et Rosius) om. A* improvisum] inprovisum *L Mo* subitum *x* ab imitatione] ab inminatione *Mo* ad imitationem *CS* 2. eos procurata] procuratam eos *CS* procurata eos *EH* procurata] curata *L* perturbat et *Mo* perturbat *A* atque] et *x* suum ingenium] ingenium suum *Mo x* revocat] eos revocat *S* 3. plerumque] plerunque *A Mo C z* plerique *E* etiam] et *C om. AS* oscitantes] ocitantes *A* 4. motibus] motu *E* colliguntur] conliguntur *Mo* intelliguntur *A* quattuor] quatuor *Mo* quattuor has species] quorum species *A* has ·IIII· species *Cz* has species quatuor *E* 5. referenda sunt — quae] referuntur. una *A* ad *om. Mo* quae] quaeque *E* 6. et naturalis est] est et naturalis *A* ad *om. A Mo* et simulatas esse] esse et simulatas *CES* 8. *ante* Qui *titulus* De Passibus *in L,* De Incessu pedum *in Mo,* De passibus longis et brevibus *in H,* De signis incessus *in E,* De incessu *in C* passibus] pedibus *Rosius* magnanimi] magnanimes *A post* magnanimi *una littera in L erasa* sunt et efficaces] efficaces sunt *E* 9. parvi autem et restricti passus] parvi autem restrictique passus *L (et Rosius)* Qui angustis passibus ambulant *x num* parvi autem et restricti passus ⟨quibus sunt⟩*?* inefficaces *om. A Mo* 10. parci] parce *H om. A Mo C* parci, parvae mentis] prave mentis parci *E* parvae] parvo *C, in* prave *corr. c* parce *S om. H* pravae *Rosius legisse videtur auctor μικροὶ pro πικροί, cf. Ad. p. 398, 10* sunt] parci atque *CS* atque *EH* sunt, dolorum] sunt. Dolorum *Mo* dolorum] dolore *(sed eraso* re*)* astricti et *C* dolore astricti et *z* dolo constricti et *E* artifices] etiam artifices *A* et *om. x* obscurae] obscuri *C, in* obscûre *corr. c*

mentis. celeritas motus cum est erecto corpore et honesto atque claro, calidum hominem indicat, qui aggrediatur res agendas magis quam perficiendas. si autem celeriter quidem movetur, verum submittit oculos et se comprimit et vultum deducit atque omne 5 corpus implicat et colligit, nimium timidum, parcum, versutum, minus liberalem indicat. cum autem celeritatem motuum pervideris atque incessus ⟨et⟩ oculorum perturbationem, capitis inconstantiam, anhelitum spissum, haec indicia hominem cladium magnarum 10

---

1. mentis] mentis sunt *x* celeritas *Rosius* Distorti passus celeris *L* distorti passus sceleris *A* distorti passus. Celeritas *Mo* celeritatis *Cz* sceleritatis *E* distorti passus *videtur lectio varia ad antecedens* restricti passus est *delendum videtur (Ad. p. 398, 12 ἅμα μὲν ὀρθότητι)* erecto corpore et honesto] honesto corpore et erecto *z* et *om. A* 2. atque] et *A* claro] callido *z* calidum] callidum *z* In alio. callidum *e* *om. A Mo* indicat] indicant *A* declarat *C* 3. aggrediatur] adgrediatur *Mo* egreditur *A* aggreditur *C* agreditur *E S* res agendas] agendas res *E* magis quam] magnasque *Mo* perficiendas] *num* perficiat? 4. celeriter] sceleriter *A E* quidem] quid *Mo* quodlibet *S* *om. A* movetur] moveatur *x (et Rosius)* verum *om. A Mo* submittit] summittat *L H* submittit autem *Mo* summitatem *A* submittat *E S* 5. oculos] occulorum *A* comprimit] conprimit *Mo* comprimat *Cz* conprimat *E* et vultum] vultumque *A* deducit] deducat *x* atque] et *A* 6. implicat] inplicat *Mo* implicet *x* colligit] conligit *Mo* colligat *x* nimium] animum *E, fortasse recte* In alio. nimium *e* timidum, parcum] parcum, timidum *Mo* parcum, versutum *om. A* versutum parcum *E* 7. minus] minusque *A* celeritatem] sceleritatem *A* sceleritati *E* celeritati *C (et Rosius)* celeritate *z* 8. motuum] motus *Rosius* pervideris] provideris *A* *om. x (et Rosius)* incessus] incessum *L* incessus accidit *x (et Rosius)* ⟨et⟩ *inserui* oculorum perturbationem] perturbatio oculorum *x (et Rosius)* oculorum] occulorum *A* 9. inconstantiam, anhelitum spissum] inconstantia, anhelitus (anelitus *E*) spissus *x (et Rosius)* anhelitum] anelitum *A* 10. haec] haec

auctorem et immanis audaciae declarant. qui breves passus habet eosdemque accelerat, malignus et plus quam timidus et imbecillis habendus est. tardus incessus si naturalis sit, etiam animum pigriorem in-
5 dicat, si non potiora signa dissentiant. si autem procurata sit tarditas et interdum resistat, circumspiciat, cervicem erigat, superbiae dabit signum; recte autem eum etiam moechum et adulterum pronuntiabis.
76. cum autem manuum ac pedum motus cum totius
10 corporis consentiunt motibus et cum humeri moderate et tranquille inferuntur cum leni inclinatione cervicis,

---

1. auctorem *om. Cz* immanis] nimiae *L* minime *A* nimiae *Mo* nimie *E* In alio. immanis *e* (vel immanis) immunis *H* in munis *S* audaciae] audatiae *L* 2. habet] habent *AS* eosdemque] eosque *CH* et eos *E* accelerat] accessant *A* et] est *x* 3. quam] tamen *x* et] atque *CEH* imbecillis] inbecillis *ACES* inbecillus *Mo* *num* imbellis, *ut p. 66, 7; 106, 6; 107, 2; 131, 10? at cf. ad p. 120, 6* habendus est] est habendus *H* 4. sit] est *Ax* 5. signa *om. C, inser. c* dissentiant] discenciant *A* 6. et] ut *x* interdum] quia dum *Mo* resistat — 7 cervicem] circumspiciat et resistat et cervicem *z* resistat] recistat *A* restat *Mo* resistat et *CE* circumspiciat] circunspiciat *Mo* 7. cervicem] et cervicem *MoCE* erigat] resistat *S* reflectat *H* In alio. reflectat *e* dabit] est *E* erit *z* 8. eum] cum *A* euntem *x* etiam *om. Ax* moechum] maechum *L* mechum *x* et adulterum] mechiūdiū *A* pronuntiabis] pronunciabis *Lz* pronunciab'it *A* 9. manuum ac pedum] pedum et manuum *x* ac] et *AMo* 10. consentiunt motibus] motibus consentiunt *x* humeri] bene *x* 11. et tranquille *scripsi ex Mo* tranquilleque *L (et Rosius)* ac tranquille (tranquillae *C*) *x* tranquillam *A* leni] laeni *L* levi *A* cervicis] capitis vel cervicis *CES* capitis atque cervicis *H*

---

omnia *E* indicia] india *C, sed* ci *suprascr. c* indicio *S* hominem *om. LAMo* cladium magnarum] magnarum cladium *x*

magnanimum hominem dicunt et fortem: huiusmodi leonis incessus est. qui autem humeros commovet, erigit tamen collum atque tendit, superbus atque insolens rectissime iudicabitur: est enim talis equorum incessus. haec satis esse arbitratur Palemon ad in- 5 stitutionem: minuta enim quaeque et similitudines subtilius atque accuratius comparatae ex his quae dicta sunt haud difficile constitui possunt. qui autem omni corpore moventur, manifeste atque evidenter effeminati sunt. ex his tolerabiliores sunt, qui cum moventur, 10 corpus inclinant ad dextram partem, stultiores autem

---

1. hominem dicunt] dicunt hominem *C* huiusmodi leonis incessus est] Referuntur (refertur *E*) ad leonem cuius incessus huiusmodi est *CES* *om. H* 2. leonis] Leonum *Mo* qui autem — 4 equorum incessus *om. A* 3. erigit] et erigit *y* dirigit *LMo* tamen] tantum *E* In alio. tamen *e* tendit] vel tendit erigit *L* erigit *Mo* superbus] super bus *L* atque *scripsi ex Mo x* et *L (et Rosius)* 4. rectissime] recte *E* talis *om. x* 5. haec] hec autem *A* esse arbitratur] arbitratur esse *S* esse *om. AMo* Palemon] .p. *S* institutionem — 6 quaeque et] institutionem minutae inquisitionis· unde *LMo* instructionem minime inquisitionis. unde *A* 6. similitudines] similitudinis *A* In alio. institutiones *e* 7. accuratius *scripsi* artius *LAx* arctius *Mo* comparatae] paratae *Mo* his] hys *A* hiis *E* dicta sunt] sunt dicta *S* 8. haud] aut *A* haut *CE* hanc *S* difficile] facile *L* difficulter *H* constitui possunt] possunt constitui *x* constitui] dici *A* 9. corpore] tempore *Ax* moventur] permoventur *Cz* promoventur *E* In alio. permoventur *e* moventur, manifeste *scripsi* moventur manifeste *LAx* atque] et *z* effeminati — 10 moventur, corpus *om. x* 10. his] hys *A* tolerabiliores] tollerabiliores *A* sunt *om. Rosius* moventur *scripsi ex Mo* movent *LA (et Rosius)* 11. inclinant] inclinant se *A* declinant *x* dextram — p. 101, 1 declinat ad *om. A* dextram] dexteram *MoEH* stultiores autem sunt *scripsi ex Mo coll. Adam. p. 401, 1* ἀνοητότεροι stulti autem et acres sunt *L (et Rosius)* stulti sunt acres autem *x* recte *ante* stulti *E et in marg. c*

sunt, quorum corpus declinat ad sinistram partem. qui autem submittunt sese atque omne corpus infringunt, inhoneste blandi sunt, quos Graeci κόλακας vocant: refertur hoc ad canes.

5 77. Cum quietus est spiritus ita ut aut nullum aut pertenuem praebeat sensum incurrens ac recurrens, in cogitatione constitutum hominem declarat, cuiusmodi autem cogitationes, fere [et] oculi indicabunt. cum spiritus interdum quiescit, longo autem post 10 intervallo nimium trahitur vel editur tanquam in aestu

---

1. quorum corpus declinat] qui corpus declinant *Mo* sinistram] sinistrum *S* sinistram partem] partem sinistram *LMo* partem *om. z* 2. autem *om. A* submittunt sese] sese submittunt *C* submittunt] summittunt *y* sese] se *A* infringunt] instringunt *AMo* 3. inhoneste] in honeste *L* inhoneste blandi] inhoneste, blandi *Mo* quos — 4 canes *om. A* κόλακας] ΚΟΛΑΚΟC *L* κoaakoc *Cz* soaaRoc *E* 4. refertur] referuntur *CES* hoc *om. x* 5. *ante* Cum *titulus* De Anhelitu *in LMo,* De signis spiritus *in C,* De spiritu *in H* Cum] Dum *E* 6. praebeat] hanc *A* sensum] *num* sonum? *(Adam. p. 401, 4 ἀπνόῳ)* incurrens ac recurrens] incurrentium aut recurrentium (retrentium *E*) *x* ac] atque *A* 7. in cogitatione] incogitatione *A* cogitationum genera (genera et *E*) *x* et in cogitatione *in marg. c* constitutum — 8 fere et *om. C (sed in marg. add. c) et z* cuiusmodi *Rosius* Huiusmodi *LAMoE* huius *in marg. c* 8. cogitationes] *num* cogitatio sit? *(Adam. ὁποία ἡ φροντίς)* fere et *om. CE* et *delendum duco* indicabunt] indicabunt cum suprascriptis *C* indicabunt cum supradictis *z* indicant cum supradictis *E* 9. cum — quiescit] Interdum cum quiescit spiritus *E* Interdum cum quiescit *C* Interdum cum quiescunt *S* Interdum autem cum quiescit *H* quiescit] conquiescit *Mo* longo autem post intervallo] longo autem temporis intervallo *E* In alio. post longum autem intervallum si nimius trahitur *e* post longum autem intervallum *C* longum autem (aut *S*) post intervallum *z* 10. nimium] nimius *Mo* si nimius *CEH* si nimis *S* trahitur] contrahitur *A* vel — p. 102, 1 revolutus] velut hedi in aestu revoluti *L* velud edi in estu constituti *A* velut hoedi tanquam in aestu revoluti *Mo* tanquam] tamquam *H* in] ex?

revolutus, in magna tristitia indicat hominem constitutum. cum autem etiam caput quatit et ingemiscit, paenitentiam rei a se male gestae vel male dictae continet. si tamen oculis in officio constitutis ac vigentibus ita videatur cogitationem versare, rem potius 5 malam agere credendus est quam rei gestae paenitentiam sustinere. spiritus cum mugit et graviter concipitur atque editur, feritatem et vinolentiam indicat. quorum anhelitus ita perturbatus ac spissus

---

1. revolutus] vel resolutum *e* in] magis et in *CES* In alio. in magnis *e* tristitia] tristicia *LH* indicat hominem constitutum] hominem esse indicat revolutum *A* hominem indicat constitutum *C* hominem constitutum indicat *E* hominem *om. z* constitutum] resolutum *H* 2. autem *om. E* etiam *om. Ay* caput] capud *AE* quatit] etiam quatit *S* et quatit *H* et ingemiscit] vel ingenii sicut *A* 3. paenitentiam] precium *L* (vel paenitentiam) precium *A* pretium *Mo* rei] et rei *A* rei a se male gestae] male acte rei *z* a se] ase *L* *om. x* male gestae] malegestae *L* *om. C* gestae] acte *E* vel *Rosius* et *LAMo* *om. x* male dictae] maledictae *L* *om. y* 4. continet] *num* sustinet *ut l. 7?* oculis] occulis *A* officio] initio *C*, officio *in marg. c* constitutis] constitutus *S* 5. vigentibus] ingentibus *AS* urgentibus *C* ita] In alio. ita verius *e* videatur] verius *CS* verius est *H* cogitationem] cogitare *A* in cogitationem *CS* in cogitatione *MoEH* versare] versari *Mo* rem potius malam] potius malam (ad *C*) rem *x* rem] spem *Mo* specie *A* 6. malam] mala *A* agere] gerendam *EH* gerendam esse *CS* credendus] credibilius *Mo* paenitentiam] penitentiam *LCz* poenitentiam *Mo* 7. cum] qui *A* mugit et *om. C, in marg. add. c* graviter concipitur] granditer concitatur *AMo* 8. et] atque *H* vinolentiam *Mo (et Rosius)* violentiam *LAx* 9. *post* indicat *add. E et in marg. c verba quae supra (p. 98, 9 sq.) leguntur:* anelitus spissus habet haec indicia (habet haec indicia *om. c*). hominem magnarum cladium et inanis (In alio. immanis *e* immanis *c*) audacie declarant (declarat *c*) anhelitus] anelitus *AE* perturbatus] perturbatur *A* ac] atque *E*

est, sicut post cursum hominis esse solet, inconsulti, iracundi sunt, quibus omne sit actu dictuque facile et satis promptum. qui desuper trahunt spiritum et sursum versus revocant quibusque levis et spissus est 5 anhelitus, timidi, imbelles, interdum effeminati sunt, si cetera signa conveniant.

78. Qui vocem gravem et quassam tanquam ex quassato vasculo promunt, stulti sunt et voraces. et quorum sonus ingratus est, sive sit solidus sive sit 10 ovium voci proximus, stultitiam indicat. qui incipiunt a gravi voce et in acutam desinunt, faciles ad fletum ac lugubri animo sunt. qui acutam vocem cum siccitate promunt, versipelles ac subdoli sunt. qui acu-

1. est *om. S* sicut *scripsi ex Mox* ut *LA (et Rosius)* hominis] homini *A* hominis esse] esse hominis *L* esse homini *Mo* 2. iracundi sunt] sunt atque iracundi *E* In alio. atque iracundi. Quibus autem eque lenis vel levis et spissus est anelitus *e* iracundi] et iracundi *AMoH* quibus — 3 promptum *om. x* sit] fit *A* dictuque] atque dictu *Mo* dictuque facile et] dictu et facile *A* 3. qui — 4 revocant *om. C (sed in marg. add. c) et z* trahunt] currunt *A* 4. quibusque] Quibus autem aequae (eque *z*) *Cz* Quibus etiam *E* levis] lenis *Mo C* et] ac *Mo* 5. anhelitus] anelitus *AE* imbelles] inbelles *LMoS* inbecilles *ACE* interdum] quia dum *Mo* sunt *om. A* 6. si] sic *Mo* cetera] etiam cetera *E* caetera *Mo* signa *om. x* conveniant] conveniunt *Lx* consentiunt *Mo* 7. *ante* Qui *titulus* De voce *in LMoCH* gravem et quassam *scripsi cum E* gravem et *LMo* grandem et *A* quassam (crassam *S*) et gravem *Cz (et Rosius) (Adam. p. 404, 1 βαρὺ πάνυ καὶ σαθρὸν)* tanquam] tamquam *LC* ex quassato] exquassato *L* quassato ex *S* 9. ingratus] ingutture *LA* est *om. C* sit *om. E* solidus] *num* horridus? sit *om. Mox, fortasse recte* 10. voci *om. LAMo* voci proximus] voci sit proximus *C* sit proximus voci *E* incipiunt] concipiunt *z* 11. a gravi] ę gravi *L* egra *A* ad fletum *scripsi ex LMo* affletum *A* affectum *E* affectu *Cz (et Rosius) (Adam. ὀδύρται, δύσθυμοι)* 12. animo sunt] sunt animo *A* 13. promunt] depromunt *z* deprimunt *Mo* versipelles] versi pelles *A*

tam et mollem habent vocem, effeminati sunt. qui vocem tanquam ex concavo depromunt gravem et inflexibilem, ingenio sunt virili et magnanimi. qui tardum et gravem vocis edunt sonum, tranquilli sunt, iocundi, affabiles. horum et iusti mores sunt. qui in 5 modum avium vocem intendunt, proni in venerem, inanes et instabiles sunt. infracta vox et tenuis ac lugubris tristem, avarum ac suspicacem indicat. quorum vox incurrit in nares, ita ut resonent nares, mendaces, malivoli, invidi, gaudentes malis aliorum sunt. 10

---

1. et — vocem] vocem et mollem habent *E* et] ac *A* vocem *om. LA* 2. tanquam] tamquam *LH* concavo] cavo *E* depromunt] deprimunt *A* 3. ingenio sunt virili] ingeniosi viriles *Mo* virilis ingenii sunt *x* virili] viriles *A* magnanimi] magnanimes *L* magnanimi sunt *Mo cf. not. ad* et iusti mores sunt *l. 5* 4. et gravem] gravemque *L (et Rosius)* gravem *A* edunt sonum] sonum edunt *x* 5. iocundi] et iocundi *x* iocundi, affabiles] affabiles, et iocundi *Mo* et iucundi *Rosius* affabiles. horum *scripsi* horum affabiles *Cz (et Rosius)* affabiles *LAE* horum *Mo* In alio. horum affabiles mores *e* et iusti mores sunt] morumque iustorum *L* morum iustorum *A* mores *om. E videntur auctoribus Adam. p. 405, 2 sq. et vers. arab. p. 266, 14 sq. verba* horum et iusti mores sunt *ex hoc loco post* magnanimi *l. 3 transferenda* in modum] inmodum (vel more) *L* more *A* in morem *H* 6. avium] animum *A* vocem] voces *A* in venerem — 7 instabiles sunt] sunt in Venerem, et inanes et faciles *Mo* sunt in venerem inanes faciles (et faciles *E et c*) *x* in venerem] invenerem *L* 7. et instabiles *scripsi coll. p. 93, 10; 94, 5; 138, 17 et Ad. p. 405, 7* καὶ μετάρσια νοοῦντες facilesque *L (et Rosius)* faciles *A* infracta] inflata *x* et *om. Ax* ac] et *A* 8. avarum] avarum (vel asperum) *L* asperum *x* ac *om. x* et *Rosius* suspicacem] suspicantem *S* indicat] dicit *Mo* quorum] quos *A* 9. incurrit in nares *scripsi ex Mo x* currit in nares *A* currit per nares *L (et Rosius)* ita *om. x* ita — nares *om. A* resonent] consonent *x* nares *om. x* 10. malivoli] mavoli *C*, li *inser. c* gaudentes malis aliorum *scripsi coll. p. 80, 4 et Ad. p. 406, 4* πήμασιν ἄλλων χαίροντες gaudentes malorum alienorum *L* malorum gaudentes alienorum *A* gaudentes malis alienis *MoCEH (et Rosius)* gaudentes alienis malis *S* sunt *om. E*

intenta vox vehemens cui tanquam sonus quassus permixtus est, violentum, iniustum, odia gerentem omnibus significat. tarda vox inertem, praeceps imprudentem declarat. referenda est etiam vox sicuti 5 cetera ad similitudines animalium: nam et canibus et simiis et asinis voces similes sunt in hominibus, et alius equo, alius porco proximam vocem emittit. ex similitudine igitur intellectum capies. quod autem supra de contrarietatibus constituimus et medium esse 10 in plerisque optimum iudicavimus, hoc etiam de motu corporis et de voce pronuntietur, ut nimietatem ad

---

1. intenta] Item *C* *om. z* cui *om. x* tanquam] tamquam *LH* sonus — 2 est] permixtus sonus *x* quassus] squassus *A* 2. violentum] vinolentum *LMoCEH* odia] odium *x (et Rosius)* gerentem] generantem *LAMo* omnibus *om. E* 3. inertem] inhertem *E* praeceps imprudentem *Rosius* praecipitem inpudentem *L Mo x* principem inpudentem *A* 4. est] autem *Mo* etiam *om. AE* sicuti] sicuti et *E* sicut *Mo z* sicuti cetera *om. A* 5. similitudines] similitudinem *x* et *om. LA* canibus] animalibus *A* 6. et *(pr.) om. LA* simiis et asinis] avibus et simiis *z* et *(alt.) om. L A z* asinis *Rosius* avibus *L A Mo C E* voces similes sunt in hominibus *scripsi ex Mo y* similes voces sunt in hominibus *C (et Rosius)* voces hominum similes sunt *L* vox hominum similis est *A* 7. *ante* et *inser.* ut *Ec* equo] aequo *L* alius] et alius *A* porco] sui *x* *num* urso, alius ovi? *(Ad. p. 407, 6 οἱ δὲ ἄρκῳ, ἄλλοι δὲ προβάτῳ vers. arab. p. 268, 15 sq.* alii voci ursi similes, nonnulli arietis voci*)* proximam vocem] vocem proximam *E* 8. intellectum] intellectu *A* intellectus *C* capies] mutuabis *Cz* mutabis *E* 9. supra de] de supradictis *C* et supra de *y (et Rosius)* contrarietatibus] continentibus *A* tractatibus *C*, contrarietatibus *in marg. c* constituimus] constituitur *C* et *om. x* esse *om. Ax* 10. in plerisque] inplerisque *L* implendum sicque *C* iudicavimus] indicavimus *AMo* iudicandum *CE* iudicandum est. *z* 11. de *om. z* pronuntietur] pronuncietur *LH* pronunciandum. *E* ut *om. x* ad] in *E*

malam partem accipias, medietatem ac temperamentum optimum iudices.

79. Colorum species in corporibus gentibus attributae sunt. prout sunt igitur gentium ingenia, ita colorum similitudo noscenda est. color niger lenis 5 imbellem, timidum, versutum indicat: refertur ad eos qui in meridiana plaga habitant, ut [sunt] Aethiopes, Aegyptii et qui his iuncti sunt. color albus subrubeus fortes et animosos indicat: refertur ad eos qui in septentrione commorantur. color vehementer 10 albus virtuti est contrarius. cum color rubicundus est evidenter in omni corpore, dolis hominem stu-

---

1. malam] palam *A* accipias] accipi *x* ac *om. C* In alio. ad *e* temperamentum] adētemperamentum *C* 2. iudices] indices *A* iudicari *CEH* indicari *S* 3. *ante* Colorum *titulus* De Coloribus corporis *in L,* De Colore corporis *in Mo,* De coloribus *in C,* De signis colorum *in E,* De colore *in H* in corporibus *om. x (et Rosius)* attributae] adtributae *Mo* attributae sunt] sunt attribute *E* 4. sunt *om. S* prout] Pro ut *L* pro *A* sunt *om. A* sunt igitur] sunt. Igitur *x* ita — 5 noscenda est] ita *(om. y)* ut colores sunt constituenda (constituenda sunt *H*) *x* 5. colorum] et colorum *A Mo* noscenda] nocenda *A* niger] igitur *A* lenis *om. A Mo recte, ut videtur* 6. imbellem] inbellem *L A Mo z* inbecillem *CE* timidum *om. x* versutum] versutum invidum *S* 7. in meridiana plaga] meridianam plaga *A* circa meridiem *x* habitant] inhabitant *Mo* ut — 8 Aegyptii] et (.i. *z*) ad *(om. H)* egyptios (egiptios *z*) *x* sunt *delendum puto* Aethiopes] ethiopes *LA* 8. Aegyptii] egyptii *L* egipthi *A* his iuncti] coniuncti *A* subrubeus] sub rubeus *L* et rubeus *C* rubeus *EH* rubenus *S* 9. et *om. Cz* indicat] indicant *A* ostendit *x* refertur] et refertur *C* 10. in septentrione commorantur] septentrionalis plage sunt (sunt plage *E*) *x* commorantur] morantur *A* vehementer albus] qui vehementer albus est *S* 12. est evidenter] est vehementer *S* vehementer est *H* evidenter] In alio. vehementer *e* hominem] hominum *L* studentem *om. H*

dentem versutumque declarat. color qui pallore deformatus est, imbellem, timidum eundemque tergiversatorem significat, si non aegritudo sit causa palloris. cum fuscior color pallori permixtus est,
5 quod Graeci μελάγχλωρον vocant, voracem, loquacem, intemperatum irae atque linguae denuntiat. color ignitus ad insaniam vergit. color tranquille et moderate rubeus docile ingenium veloxque declarat. cum pectus solummodo rubore obductum est, iracundia
10 inflammatum animum demonstrat. cum venae cervicis et temporum extant sanguineique sunt coloris, iracundum animum et vehementem ostendunt, nonnun-

---

1. versutumque] versutum *A* *om. x* deformatus est] deformatur *LAMo* 2. imbellem] inbellem *LAMoES* inbecillem *C* In alio. inbecillem *e* eundemque] eundem *A* *om. x* 4. fuscior] fuscus *A* 5. quod Graeci μελάγχλωρον vocant *inserui ex Mo* quod] *num* quem? μελάγχλωρον *scripsi* μελάνχλωρον *Mo* voracem *om. x* 6. intemperatum] temperatum *C*, in *antepos. c* intemperatae *Mo* In alio. intemperamentum lingue atque iracundie nunciat *e* irae atque linguae *scripsi ex Mo* irae linguaeque *L (et Rosius)* ire lingue *A* iracundie atque linguae (lingue *z*) *Cz* lingua iracundum *E* denuntiat] denunciat *L* nuntiat *CS* significat *H* 7. ignitus] igitur *Mo* insaniam] insaniem *A* vergit] vertit *E* color] Collor *E* tranquille — 8 rubeus] tranquillus et moderatus *x* et moderate] moderateque *Rosius* 8. docile — veloxque] boni ingenii virum *x* veloxque] velox *A* declarat] ostendit *CES* nuntiat *H* 9. solummodo] solum *A Mo* tantummodo *E* obductum est] est obductum *E* 10. inflammatum] flammatum *AMo* demonstrat] declarat *CE* ostendit *z* 11. temporum] timporum *LCES* extant] exstant *AMo* existunt *x* vel extant *e* sanguineique] sanguinei q̄ *A* et sanguinei *Moy* vagillin *cum lacuna trium litterarum* et sanguinei *C* coloris *scripsi* oculi *LAMox* *(Adam. p. 388, 5 αἱματώδη τὴν χρόαν)* 12. animum et vehementem] vehementer *C* animum vehementer *ES* vel hominem *e* hominem vehementer *H* nonnunquam] non numquam *LCS* nonnumquam *A*

quam et insanum. cum vultus rubet, aut verecundum aut vinolentum declarat. discernamus ergo hunc ruborem oculorum indiciis. nam si oculi rubeant cum aliquo liquore, vino indulgentem ostendunt; si sicci sint et rubeant, iracundum, si temperati, verecundum. 5

80. Nunc repetenda sunt, ut supra proposuimus, quae proprie Loxus seu Aristoteles posuerunt vel aliter interpretati sunt, quamvis etiam locis suis aliqua adiunxerimus. quae enim Palemon dixit et consentanea sunt reliquis auctoribus, propemodum prosecuti 10 sumus.

81. Loxus tres oculorum colores optimos constituit. et primam speciem ponit oculorum χαροπούς, quos inter nigros et glaucos vult videri, secundam con-

---

1. et] etiam *A* rubet] rubeus *E* In alio. vultus rubet *e* verecundum] vel iracundum *e* 2. vinolentum] violentum *AS* discernamus] discernemus *A* Discernes *Mo* ergo] igitur *Mo* hunc *om. x* ruborem oculorum indiciis] indiciis ruborem oculorum (oculorum ruborem *E*) *x* 3. indiciis] inditiis *LH* nam — rubeant] oculi si rubent *x* cum *om. x* 4. vino] vini *C* ostendunt] ostendit *S* declarant *E* 5. sint *Rostius* sunt *LAMox* verecundum] verecundum esse demonstrant *Mo* verecundum hominem designant. *E* 6. Nunc] Non *C*, nunc *in marg. c* sunt] est *A* ut] sicut *Mo* proposuimus] diximus *x* 7. proprie Loxus] loxus proprie *E* seu *om. A* Aristoteles] aristotiles *LCz* aꝛ *A* ar *E* posuerunt vel] aut dixerunt aut *H* seu *S* 8. sunt] In alio. alij *e* 9. adiunxerimus] adiunximus *A* iunxerimus *CH* iunximus *S* dixerimus *E* In alio. iunxerimus *e* adiunxerimus. quae enim] adiunxerimus, quae latius *Mo* et *om. A* 10. auctoribus] auctoritatibus *A* propemodum] prope modum *LCES* prosecuti] consuti *A* persecuti *EH* consecuti *S* 11. *post* sumus *vocem, qua x desinit, praebet C:* Explicit phisiognomiae secundum tres philosophos liber, *S:* Explicit phisnomia palemonis philosophi, *E:* Explicit 12. oculorum] occulorum *A* 13. oculorum] occulorum *A om. Mo* χαροπούς *inserui ex Mo* 14. inter *om. A* secundam] Secundo *Mo*

stituit *αἰγωπούς*, quos magis glaucis proximos, albidiores tamen constituit, tertiam speciem ponit nigris proximos. idem pingues oculos dicit mansuetos quidem esse, verum ad libidinem et ad lacrimas faciles.
5 idem siccos impudentes pronuntiat; glaucis nimium adimit fortitudinem, impudentiam relinquit. idem dicit, quod pupillae, quotiens foris sunt et ad aures conversae, iocundum animum et mansuetum mentemque timidam indicent, conversas autem pupillas ad aures
10 nimietatem in omnibus rebus ostendere. idem dicit, cum pupillae pars magna palpebra inferiore contegitur, mollioris animi esse, inanis, misericordis, angustae mentis, atque ita constituit medietatem oculi debere pupillam obtinere. idem dicit palpebram superiorem,
15 si parva sit, tardum ingenium ostendere, si prolixior et deorsum summissa, infirmum atque imbecillem.

---

1. *αἰγωπούς scripsi coll. Arist. hist. an. I, 10 p. 492ᵃ 3 et gen. an. V, 1 p. 779ᵃ 35 ἀρτώπους Mo om. L A* glaucis] glaucos *A* 2. tertiam] Terciam *L* tertiamque *A* speciem *inserui ex Mo* ponit] constituit *A* nigris] nigros *A* nigro *Mo* 3. quidem] que *A* quod *Mo* 4. esse, verum ad] est verum, ad *Mo* ad libidinem] albedinem *A* lacrimas] lacrymas *Mo* 5. impudentes *Rosius* inpudentes *L A Mo* pronuntiat] pronunciat *L* nimium adimit] si nimium *A* 6. impudentiam *Rosius* inpudentiam *L A Mo* relinquit] relinquid *A* idem] idem loxus *A* 7. quotiens] quoties *Mo (et Rosius)* 8. iocundum] iucundum *Mo (et Rosius)* mansuetum] mansuetam *Mo* mentemque *scripsi ex A* mentem *L Mo (et Rosius)* 9. timidam] et timidam *Mo* indicent] indicant *A Mo* aures] anres *A num* nares*?* 10. rebus *om. A* ostendere] ostendere dicunt *A* dicit *om. A* 11. inferiore] inferiore *bis A* 12. mollioris animi esse] molliores anime est *A* inanis] in anis *A* 13. ita *om. Mo* 14. obtinere] optinere *A* 15. si] Sed *A* 16. et] ac *Mo* summissa] submissa *Mo* imbecillem] inbecillem *A* inbecillum *Mo*

idem dicit circumcisionem palpebrarum, si rotunda fuerit, animosum magis quam sapientem indicare; si longa incisio fuerit et angusta, iniustum animum ostendere, si lata, immoderatum. idem dicit, cum anguli oculorum in acutum incisi sunt, non integram 5 vel fidelem mentem ostendere, nisi sanguinolenta sit oculorum caro. idem dicit omnes qui cum pravis oculis nascuntur ad insaniam vergere. idem dicit palpebras crassas nec sanitati corporis convenire nec verae mentis indices esse. tenues palpebras et in 10 sanitate optimas et mentem deo proximam indicare. 82. idem dicit capillos qui intra aures sunt, si plures sunt et spissi longique multum, calidum animum, libidinis appetentem indicare. cum autem aures pilis non carent, vigorem sensuum et mentis indicant, verun- 15 tamen surdi tales plerumque efficiuntur. idem dicit capillos qui intra nares hominis nascuntur, si quidem

---

1. circumcisionem] circuncisionem *Mo* palpebrarum, si rotunda fuerit] *bis A* 3. longa *om. A* incisio] intercisio *Mo* et *om. A* iniustum] in iustum *A* animum *scripsi ex LMo* animosum *A (et Rosius)* 4. immoderatum] inmoderatum *Mo* dicit *om. A* 5. in acutum] inacutum *A* incisi] intercisi *Mo* 6. ostendere] ostendunt *A* 7. oculorum] angulorum *Mo* omnes] omnis *A* qui cum] quicumque *L* quicunque *Mo* pravis *scripsi ex Mo coll. p. 45, 4; 46, 9; Ar. probl. XXXI, 7 p. 958ª 16* parvis *LA* 10. verae] vere *A* vero *L (et Rosius)* vomentis *Mo* mentis *om. Mo* palpebras] palpebrae *Mo* in sanitate] insanitate *L* 12. idem dicit capillos *scripsi* Capilli *L* Loxus capilli *A* idem dicit. Capilli *Mo* *ante* Capilli *titulus* De Auribus *in Mo* aures *scripsi ex Mo* nares *LA* si plures sunt *inserui ex Mo* 13. et *om. A* longique] et longi *Mo* multum, calidum] multum calidum *Mo* 14. appetentem] apparetem *A* indicare] indicant *Rosius* 15. vigorem sensuum et mentis indicant] vigorem indicant sensuum et mentis *Mo* 16. plerumque] plerunque *A Mo (et Rosius)* 17. si quidem] siquando *Mo*

densi multi crassique sint, immobilem animum durumque ostendere, si pauci mollesque sint, facilem ac docilem animum nuntiare. idem dicit balbos, quos Graeci *τραυλοὺς* ⟨vocant⟩, omnes esse elatos, superbos
5 et corde rigidos existere.

83. Aristoteles dicit, cum frons compressior fuerit ad caput, quod graece *ἀναστεῖλον* dicitur, et nares in origine sua prope simae sunt, liberales esse et referri ad leonem. idem Aristoteles dicit eos qui supercilia
10 obducunt deorsum, pupillas autem superius tendunt atque omni vultu summisso sunt, *κόλακας* esse id est inhoneste blandos et referri hoc ad canes. idem Aristoteles dicit eos qui vultu omni tranquillo sunt, pari modo blandos id est *κόλακας* esse et hoc ad canes

---

1. multi crassique] et multi et crassi *Mo* multi] multum? sint *scripsi* sunt *L A Mo (et Rosius)* immobilem] in mobilem *L* inmobilem *A Mo* durumque] et durum *Mo* 2. mollesque] molles *A* et molles *Mo* sint] fuerint *Mo* ac docilem animum] animum ac docilem *A* 3. nuntiare] nunciare *L* annunciare *A* *ante* idem *titulus* De Balbis *in Mo* balbos blandos *A* quos Graeci *τραυλοὺς* ⟨vocant⟩ *inserui* 4. omnes] homines *A* esse *om. Mo* superbos] superbos quos Graeci *τραυλοὺς Mo* 5. corde *scripsi ex A* corpore *L Mo (et Rosius)* 6. *ante* Aristoteles *titulus* De fronte *in L Mo* Aristoteles] aristotiles *L A* compressior] conpressior *Mo* fuerit] fuit *A* 7. caput] capud *A* quod graece *ἀναστεῖλον* dicitur *inserui ex Mo* *ἀναστεῖλον scripsi coll. phys. pseudarist. p. 80, 12* *ἀνασέιωδιον Mo* 8. prope simae] propesime *A* liberales] liberalem *Mo* 9. *ante* idem *titulus* De Diverso corpore *in Mo* Aristoteles *om. A* 10. deorsum *inserui ex Mo* superius] supius *A* 11. omni vultu] vultu communi *A* summisso] submisso *Mo* *κόλακας inserui ex Mo* id est *scripsi* quod est *Mo* quidem *L* qui *A* 12. inhoneste] in honeste *L* in honestate *Mo* et *om. A Mo* referri] refer *A* hoc *inserui ex Mo* Aristoteles] aristotiles *L* *om. A* 13. eos *om. Mo* sunt *inserui ex Mo* 14. blandos id est *κόλακας* esse *scripsi* blandos esse idem *κόλακας Mo* blandos esse *L A (et Rosius)* hoc *scripsi* hos *L A Mo (et Rosius)*

referri. idem dicit, qui tenuem et acutam habet narem, querulum esse, qui graece *μεμψίμοιρος* dicitur. idem dicit, quibus origo narium tenuis est, impudentes esse: referri ad speciem corvorum. idem Aristoteles dicit prominentes satis oculos inertes esse: referri hoc ad asinos. idem dicit oculos caprinos libidini esse deditos: referri hoc ad caprum. idem dicit, qui rotundiores oculos splendidosque gerunt, quos Graeci *στίλβοντας* dicunt, insatiabiles esse veneris, ut galli, quos *ἀλεκτρυόνας* Graeci vocant. idem dicit animosos esse eos, quorum post primam iuventutem genae quodammodo duriores et nudae sunt, extimum autem mentum barba est obsitum. idem dicit eos qui vocem ita intendunt, ut proxime caprino balatu eam exasperent, furiosos esse in venerem: referri hoc ad capras. idem dicit insidiosos esse qui brevem habent cervicem, tanquam si infulciatur cetero corpori.

---

1. idem — 2 dicitur *inserui ex Mo* habet *scripsi* habent *Mo* 2. narem] *solet quidem noster* nares *dicere (cf. ann. phil. suppl. XV, 589), sed cf. p. 134, 13 et 14; 139, 12* 3. impudentes] inpudentes *L Mo* inpudent *duabus litteris abreptis A* 4. idem *om. A* Aristoteles] Aristotiles *L A* 5. prominentes *scripsi* promptos *L A Mo* oculos] occulos *A* referri hoc] refer *A* 6. caprinos] rapinos *A* 7. referri hoc] referuntur *A* 8. splendidosque] et splendidos *Mo* quos Graeci *στίλβοντας* dicunt *inserui ex Mo* *pro στίλβοντας phys. pseudarist. p. 78, 4 στιλπνοὺς praebet* 9. insatiabiles] insaciabiles *L* veneris] veneri *L Mo* 10. quos *ἀλεκτρυόνας* Graeci vocant *inserui ex Mo* *ἀλεκτρυόνας*] *ἀλεκτρύονας Mo* idem] Arʒ *A* 11. esse eos] eos esse *A* genae] gense *A* 12. quodammodo *inserui ex Mo* autem] aut *A* 13. vocem *Mo (et Maier p. 10)* voce *L A* 14. ita *om. A* intendunt] intedunt *L* eam *om. A* exasperent] exalperetur *A* 15. in venerem] invenerem *L* referri hoc] refertur hos *A* 16. idem] Aꝛ *A* insidiosos] in sidiosos *L* esse *inserui ex Mo* 17. tanquam] tamquam *L* infulciatur *scripsi ex Mo* infulciat *L A* infulciant? *Maier p. 10*

μυκτηρισμὸς subsannatio vel aspiratio est narium et concussio prima vultus ac reductio oris, ut in risu solet fieri vel certe cum indignatione concepta *εἰρωνικῶς* sermone utimur, ut est ille sermo in bucolicis
5 Vergilii: 'Mopse, novas incide faces, tibi ducitur uxor. sparge, marite, nuces, tibi deserit Hesperus Oetam.' qui haec ita dicebat, considerandum in quo statu oris † vel motus *σαρκασμὸς* dicitur. hoc vultu qui frequenter sunt absque indignatione, *σαρκάζειν* dicuntur. *σαρκά-*
10 *ζοντας* igitur Aristoteles dicit contingere ea loca quae non oportet. 85. idem dicit, quotiens torus in fronte est superpositus superciliis, inquietos esse ac furiosos vel ut ipse nominavit *ἄνους καὶ φρενιτικοὺς καὶ μωρούς*. idem dicit eos qui colorem varium habent tanquam

---

1. *μυκτηρισμὸς scripsi ex Mo* et quibus *L (et Rosius) om. A* aspiratio] adspiratio *Mo* 2. prima] *num* perpetua? reductio oris *scripsi (ann. phil. suppl. XV p. 587) cum Mo* reducti oris *L* reductoris *A* in risu] inrisu *L num* in irrisu? 3. *εἰρωνικῶς inserui ex Mo* 4. est ille sermo] vergilius *A* 5. Vergilii *scripsi* Virgilii *Mo om. LA* Mopse] mobse *A* incide] incende *A* ducitur] dicitur *A* 6. deserit] deseri *una littera abrepta A* Hesperus] Hespersus *A* Oetam] Octam *A* 7. qui — 8 *σαρκασμὸς* dicitur *dedi, ut in Mo leguntur, etsi parum integra (num* in quo statu oris vel motu fuerit. ... *σαρκασμὸς* dicitur.?) et status oris vel motus corporis esse dicitur *L* Status oris vel motus dicitur *A* 8. frequenter *scripsi ex Mo* frequentes *LA* 9. *σαρκάζειν* dicuntur. *σαρκάζοντας inserui ex Mo* 10. Aristoteles] aristotiles *L* a𝔭 *A* dicit *scripsi ex A* prohibet *L (et Rosius) om. Mo* ea] eo *A* 11. quotiens] quoties *Mo (et Rosius)* torus] thorus *LA* 12. superpositus] super positis *L* superciliis] ciliis qui *A* vel ut ipse nominavit *om. L* vel *scripsi* et *Mo om. A (et Rosius)* 13. nominavit *scripsi ex Mo* nominat *A (et Rosius)* *ἄνους καὶ φρενιτικοὺς καὶ μωροὺς inserui ex Mo* *φρενιτικοὺς scripsi* *φρενήτους Mo* 14. idem] A𝔭 *A* tanquam] tamquam *L*

lente aspersum, quos φακώδεις Graeci appellant, vitam turpem, facta turpia exercere tam mulieres quam mares. idem dicit imperitos ac rusticos esse qui cum incedunt brachia inferunt et immoderate commovent et qui calcaneis innituntur. idem dicit eos quibus parvum est veretrum atque siccum, mulieribus esse deditos et quibus etiam cum non intenditur rectum est et qui feminis proximos habent vultus et ceteram corporis speciem, masculis autem esse deditos, qui corpore et vultu sunt virili et qui alterum ex oculis habent glaucum. ita et de mulieribus dicit mulieres coire cum mulieribus, quarum species est muliebris, masculis autem magis deditas, quae magis ad virilem speciem respondent, quae ἀρρενικαὶ dicuntur. qui virilia habent magna laneaque, stolidi sunt. idem dicit eos qui cum ambulant calcaneis introrsum, pedibus autem forinsecus conversis incedunt, posteriora sectari. idem dicit attemptantibus se facilem esse qui in alios turpis est, qui

1. aspersum] asperum *A* quos φακώδεις Graeci appellant *inserui ex Mo* φακώδεις *scripsi* φακώθεις *Mo* 3. imperitos] inperitos *LAMo* esse] esse et inmoderatos *Mo* cum incedunt] intendunt *A* 4. inferunt] inferant *Mo* immoderate] inmoderate *LMo* commovent] conmovent *Mo* 5. parvum est veretrum] veretrum parvum est *AMo* 6. atque] et *A* 7. non *om. A* 8. feminis] feminalibus *A* 9. masculis autem] masculinis etiam *A* corpore et vultu] vultu et corpore *Mo* 10. et qui] Equi *A* ex oculis] exoculis *L* 11. ita et] *num* idem? de mulieribus] demulieribus *L* *num del.? cf. p. 116, 6* 12. quarum] quorum *Mo* est *om. Mo* masculis] masculinis *A* 13. deditas] deditos *A* quae *Mo (et Rosius)* vel quae *L* qui *A* speciem *om. A* 14. quae ἀρρενικαὶ dicuntur *inserui ex Mo* 15. laneaque, stolidi sunt *om. A* laneaque] et lenia *Mo* cum *om. A* 16. autem] vero *A* 17. attemptantibus] atemptantibus *L* a'temptantibus *A* adtentantibus *Mo*

vultum gerat femininum et qui nigrum quod est intra oculum aliquanto pinguius habeat et qui laevum oculum glaucum gerat. 86. idem Aristoteles dicit sensibus esse eos tardiores, quorum crura incurva
5 sunt, quae graece *ῥοικὰ* dicuntur: quos certum est detrectatione potius delectari. *ἀδόλεσχοι* vero sunt otiosi homines convenientes ad locum certum ineptisque narrationibus studentes et stolidis. *ἀδολέσχους* Aristoteles dicit esse, quibus aures magnae et ad
10 vultum conversae sunt pedesque in modum falcium recurvi et quorum voci insonant nares et quorum latera tumida sunt ac recurva et quorum *ἰσχία* introrsum retracta sunt. idem dicit colorem plumbo similem et qui distinctus est maculis rotundis, quem
15 ipse *μολύβδινον* appellat, omnemque sordidum colorem cutemque crassam ac rugosam, rotundum ventrem

---

2. laevum] levum *L* lenum *A* 3. oculum] occulum *A* idem *om. A* Aristoteles] aristotiles *L* Arꝑ *A* dicit *scripsi* dixit *L A Mo* 4. esse eos tardiores] eos tardiores esse *A* tardiores esse eos homines *Mo* 5. quae graece ῥοικὰ dicuntur *inserui ex Mo* ῥοικὰ *scripsi* ῥοιη *Mo* quos] qui os *Mo* 6. detrectatione *scripsi ex Mo* detractione *L* detractorem *A* ἀδόλεσχοι *scripsi* ἀδολέσχεις *Mo* per hos *A* *om. L* vero sunt otiosi *scripsi* enim sunt otiosi *Mo* sunt enim ociosi *L* enim occisi sunt *A* 7. ineptisque] in eptisque *L* et ineptis *Mo* 8. studentes et stolidis *scripsi ex Mo* studentes et stolidi sunt: *A* studentes. Et stolidos *L* ἀδολέσχους *inserui ex Mo* 9. Aristoteles] aristotiles *L* Arꝑ *A* esse *om. A* magnae] magnas *A* 10. pedesque] pedes *A* et pedes *Mo* in modum] inmodum *L* 11. et *(pr.) inserui ex Mo* 12. latera tumida] lacerta timida *A* quorum ἰσχία *om. A* ἰσχία *scripsi ex Mo (cf. ad p. 87, 9)* genua *L (et Rosius)* 13. sunt *om. A* plumbo] plumbi *Mo* 14. et] ei, et *Mo* *om. A* est *om. A* quem — 15 appellat *om. L* 15. μολύβδινον *scripsi* μολύβδειον *Mo* *om. A* 16. cutemque] et cutem *Mo* ac] et *A* atque *Mo*

et prominentem quibusque caro durior est et quibus surae crassae atque nervosae sunt et quibus vultus naresque crassae sunt, stoliditatis omnia haec esse indicia. deinde Aristoteles dicit invidos esse, qui sinistras partes maiores habent et quibus supercilia 5 ad oculos detracta sunt. 87. de maledicis idem dicit, ubi ea pars quae super gingivas et oram labii superioris est eminet, id est medietas eius spatii quod inter nares est oramque labii superioris, maledicum designari. idem dicit maledicos esse, quibus labium 10 superius altum est, vultus pronior hispidus subrubeus vel ut ipse dixit *ὑπέρυθρος*. accipitur autem *ἐρυθρὸν* in aliis rebus et ceteris animalibus magis de salacibus. idem dicit suras cum retractae sunt ad genua vel suffragines, indicare hominem qui ad coitum facilis sit 15 et velox. idem dicit femur cum nimia carne circumdatum est, femininum potius videri, siccius solidisque

---

1. prominentem] pronitentem *A* quibusque] et quibus *Mo* 3. naresque] naris *A* et nares *Mo* omnia — 4 indicia] haec omnia indicia sunt *A* 4. Aristoteles] aristotiles *L* Arist' *A* 6. detracta] retracta *A* de maledicis *om. Rosius; cf. p. 114, 11* 7. gingivas] giragivas *L* 8. est *om. A Mo* eminet] iminet *A* id est — 9 superioris *om. A* id est] item *Mo* spatii] spacii *L* quod *scripsi* quae *L Mo (et Rosius)* 9. inter *Mo (et Rosius)* in *L* oramque] et oram *Mo* maledicum] maledictum *A* 10. maledicos] maledictos *A* 11. superius altum *scripsi* altum superius *L Mo (et Rosius)* alterum superius *A* 12. vel — *ὑπέρυθρος om. L* vel *scripsi* et *A Mo* ut] uti *Rosius* ipse dixit *scripsi ex Mo* dixit ipse *A* *ὑπέρυθρος scripsi* *ὑπέρυθρον Mo* gerere *A* *cf. Ps. Pol. p. 427, 8 sq.* accipitur — 13 de salacibus *inserui ex Mo* *ἐρυθρὸν scripsi* *ἐρίηρον Mo* 13. ceteris] caeteris *Mo* 15. indicare] indicat *A* 16. idem] A℞ *A* femur] femur tamen *A* circumdatum] circundatum *Mo* 17. siccius *scripsi ex Mo* siccis *L* similis *A* solidisque] et solidis *Mo*

ossibus virtuti assignari. idem dicit cum hispida nimium sunt femina et crura, pronos in venerem ostendere. refertur hoc ad capros. idem Aristoteles dicit nates sicciores viriles esse, nates amplis carnibus
5 effeminatum ostendere. referri hoc ad *ἐπιπρέπειαν*. nates autem tanquam abscisas malignitatis esse signa. refertur hoc ad ursum et simiam. 88. idem dicit pantomimis et aleae deditos esse, qui brachium ab humero usque ad cubitum brevius habent quam est spatium
10 ab humero usque ad caput summum. isdem vitiis attineri dicit eum qui femina parva, crura autem habet longiora. idem dicit tristes id est *δυσθύμους* esse, quibus vultus omnis rugosus est. idem dicit parva corpora velocia. cum autem sicca caro est in
15 parvo corpore colorque calidus, inefficacem hominem ostendit. cum vero magno corpori caro mollis est,

---

1. assignari] adsignari *Mo* 2. femina] femora *A* crura] curva *LMo* pronos] pronor *A* 3. refertur hoc] refer *A* Aristoteles *inserui ex Mo* 5. referri hoc ad *ἐπιπρέπειαν* *inserui ex Mo* 6. nates] nate *A* tanquam] tamquam *A* abscisas] abscissas *Mo* malignitatis esse] esse malignitatis *A* 7. refertur] referuntur autem *A* pantomimis] pantoninis *A* pantomimos esse *Mo* 8. deditos esse] esse deditos *A* esse *om. Mo* qui] quia *A* brachium] brachia *A* brachios *Mo* 9. cubitum] caput *L* manum *Mo* brevius] breviora *A* breves *Mo* quam] cum *L* quod *Mo* est *om. A* spatium] spacium *LA* 10. caput] capud *A* isdem *Rosius* Idem *LAMo* 11. attineri] adtineri *Mo* dicit *om. Rosius* qui] et qui *Mo* femina] femora *A* 12. habet longiora] longiora habent *A* tristes id est *δυσθύμους* *scripsi ex Mo coll. p. 111, 14; 118, 7; al.* tristes *LA (et Rosius)* 13. idem] Arꝭ *A* 14. parva *om. Mo* autem *scripsi* igitur *LAMo* sicca] sic *Mo* 15. colorque] color *A* et color *Mo* calidus *scripsi, ut olim (Ar. Pseud. p. 708) Rosius* candidus *LAMo* inefficacem] in efficacem *A* 16. ostendit *scripsi ex A* esse *LMo (et Rosius)*

quae ὑγρὰ graece dicitur, vel color est frigidus, inefficaces sunt. color autem calidus niger est, subniger, ignitus, rubeus, color frigidus albus est, medius inter nigrum et pallidum, quem Graeci μελάγχλωρον vocant, habetur. et calidi coloris signum, ut supra dictum est, meridianae plagae, frigidi septentrionali attributum est. rursum cum corpus parvum molli id est ὑγρᾷ carne circumdatum est et colorem ex frigidioribus sortitum est, facile perficit coepta et est efficax. corpus autem magnum cum sicca carne circumdatum est et colorem ex calidioribus sumpsit, efficax est vigetque sensibus.

89. Haec sunt quae apud Loxum et Aristotelem notanda esse credidimus, quae etiam a Palemone vel non dicta vel aliter dicta esse perspeximus. in ceteris enim propemodum omnibus hi tres auctores sibimet

---

1. quae ὑγρὰ graece dicitur *inserui ex Mo* est frigidus] frigidus est *A* 3. color] color autem *A* medius] Medius color *Mo* inter *Mo (et Rosius)* in *LA* 4. pallidum] pallidus *A* *num* album pallidus? *cf. p. 120, 7 sq.* quem Graeci μελάγχλωρον vocant *inserui ex Mo* 5. calidi] calidi quod *Mo* signum *om. A Mo* ut] sicut *Mo* supra dictum] supradictum *A (et Rosius)* 6. septentrionali] septemtrionali *A* attributum] at tributum *L* adtributum *Mo* 7. rursum] Rursus *A* parvum] parum *L* molli id est ὑγρᾷ *scripsi ex Mo coll. p. 132, 9* molli *LA (et Rosius)* 8. circumdatum] circundatum *Mo* 9. coepta] cepta *LA* est efficax] efficax est *A* 10. sicca carne] carne sicca *A* circumdatum] circundatum *Mo* est *om. A* 11. sumpsit] sumsit *A* vigetque] et viget *Mo* 13. Haec sunt quae] Que *A* Aristotelem] aristotilem *L* arψ[15] *A* 14. notanda esse credidimus] esse credimus notand' supra dicta sunt *A* Palemone] Polemone *A (et ut constanter Mo)* vel *om. A* 15. dicta esse] esse dicta *A* ceteris] caeteris *LMo* 16. propemodum] prope modum *L* prope modis *A* hi] hiis *A* auctores] autores *Mo* sibimet consentiunt] sibi consensiunt *A*

consentiunt. quoniam igitur et signa membrorum et
significationes ipsae signorum propemodum expositae
atque enumeratae sunt tanquam prima elementa, ut
supra diximus, litterarum, nunc concipiamus atque
5 constituamus species aliquas ex pluribus, sicut ex
litteris syllabae constituuntur, ut informati a paucis
exemplis tam Aristotelis quam Palemonis etiam per
nosmet ipsos interpretari ac sociare signa valeamus
et de moribus hominum instructi esse possimus, quam-
10 quam et superius nonnulla huiusmodi habeantur ex-
empla.

90. Constituamus virum f o r t e m. recto corpore
debet esse, latera, articuli, ima pedum manuumque
solida, ossa grandia, capillus durior, venter latus, ali-
15 quanto cavus, humeri fortes, scapulae seiunctae, pectus
et metaphrena solida, *ἰσχίον* durum, surae solidae,
crura non indigentia carnis, imi pedes discreti arti-
culis, color acrior magis quam pressior, acies oculi
velox humida, oculi non satis grandes non nimium

---

1. quoniam] Qui *A* signa] singna *A* 2. expositae *om. A* 3. enumeratae] connumerate *A* *num* enarratae? tanquam] tamquam *L* 4. litterarum] literarum *Mo* concipiamus] incipiamus *A* 5. ex pluribus] expluribus *L* 6. litteris] pluribus literis *Mo* syllabae] sillabe *A* 7. exemplis] extemplis *A* Aristotelis] aristotilis *L* a♃[l'] *A* Palemonis] Palamonis *A* 8. valeamus] voleamus *A* 9. et] ut *A* quamquam] quanquam *Mo (et Rosius)* 10. nonnulla] non nulla *L* 12. *ante* Constituamus *titulus* De Fortibus *in L*, De Viro forti *in Mo* 13. manuumque] et manuum *Mo* 16. metaphrena] metafrena *A* *ἰσχίον* durum *inserui ex Mo coll. Adam. p. 409, 3 ἰσχίον σκληρόν; cf. ad p. 87, 9* surae] sure *LA* 17. imi] ima *A* articulis, color acrior] .articuli coloratiores *Mo* 18. color acrior *Rosius* coloratior *L* color arcior *A* pressior] pressiores *Mo* 19. humida *om. A*

patentes nec nimium conclusi, supercilia non extenta, frons nec levis nimium nec nimium aspera, vox durior ac vehementior, magnanimitate praecellens, anhelitus quoque tranquillus: huiusmodi viro virtus et fortitudo assignanda est. 5

91. T i m i d u s et imbecillis capillo est molliore omnique figura remissiore, collo longiore, colore nigro vel pallido vel albo, sed et cum pallore albo, oculis siccis perturbatis, palpebris citis atque mobilibus, anhelitu pavido, cruribus tenuibus, ima parte spinae, 10 quae graece ὀσφὺς dicitur, longa, pectore imbecilli, manibus longissimis, voce molli ac sonora. his timidus, ut diximus, indiciis declaratur.

92. I n g e n i o s u s esse debet non satis procerus nec brevis, coloris albi, cui sit permixtus etiam rubor, 15 capillo flavo non adeo crispo sed nec extenso, corpore

---

1. nec] non *A* 2. nec *(pr.)*] non *A* levis] lenis *L Mo* nimium *(alt.) om. A* vox] noto *A* 3. magnanimitate] magna nimietate *Mo* insignanimitate *A* *num* magna, claritate? *cf. Ad. μεγάλη et vers. arab. p. 270, 8* voce clara anhelitus] anhelitu *L Mo* anelitus *A* 4. quoque] *num del.?* 5. assignanda] adsignanda *L Mo* 6. *ante* Timidus *titulus* De Timidis *in L*, De Timido *in Mo* imbecillis] inbecillis *L Mo* *num* imbellis? *at cf. p. 59, 1; 80, 6; 83, 9* capillo] capillus *A* molliore *Rosius* mellino. ore *L Mo* mellino ore *A* omnique] et omni *Mo* 8. vel *om. A* pallido] palido *A* et] etiam *A* oculis] occulis *A* 9. anhelitu] Anhelitus *Mo* anelitus *A* 10. pavido *scripsi* pavidus *L Mo (et Rosius)* avidus *A* tenuibus *scripsi ex A* tenuis *L Mo (et Rosius)* 11. quae graece ὀσφὺς dicitur *inserui ex Mo* longa] longo *A* imbecilli] inbecilli *A* inbecillo *L Mo* 12. his timidus, ut diximus] Timidus quem diximus his *Mo* 13. indiciis *om. A* 14. *ante* Ingeniosus *titulus* De Ingeniosis *in L*, De Ingenioso *in Mo* Ingeniosus esse debet] Ingeniosi ita esse debent *Mo* 15. sit permixtus etiam] permixtus est et *A* 16. flavo] fulvo *Mo* sed *om. A*

recto, membris magnis, articulis discretis, carne moderata, aliquanto molliore, crura feminaque habens modice pleniora, suras robustas, manuum pedumque articulos fortes, digitos simplices moderate prolixos 5 a se separatos, vultus non refertos carnibus nec nimium exiles, oculos humidos splendidos χαροπούς.

93. Qui sine sensu est, ita esse debet: albus nimis vel nimis niger, carne ambiri nimia, ventre ultra modum prominere, crassis cruribus, parvis articulis 10 obligatis atque constrictis, iugulis nimium coniunctis atque conclusis, cervice vasta brevique, ima manuum pedumque habere debet imperfecta, malas et genas congestas carnibus, frontem rotundam, aciem oculorum non penetrabilem nec efficacem sed patulam.

15 94. Impudens homo ita esse debet: oculis patentibus lucidis, palpebris plurimum reseratis, crassis pedibus et manibus, contra intuens, altius se erigens,

---

2. feminaque] famora que *A* et femina *Mo* 3. pedumque] et pedum *Mo* 4. digitos *Mo (et Rosius)* digestos *LA* 5. a se] ase *L* a se separatos] separatos a se *Mo* vultus *inser. Rosius* refertos] refertis *LMo* refectis *A* nec] non *LMo* 6. oculos] occulos *A* humidos splendidos] splendidos humidos *A* χαροπούς *inserui ex Mo* 7. *ante* Qui *titulus* De Insensatis *in L,* De Hebete *in Mo* 8. ambiri nimia] nimia ambiri *A* ambiri] ambri *Mo* 9. prominere] prominente *A, fortasse recte* 10. obligatis atque constrictis] obligatus atque constructus *A* 11. vasta] vafra *Mo* brevique] et brevi *Mo* 12. pedumque] et pedum *Mo* habere debet *inserui ex Mo* imperfecta] inperfecta *LAMo* malas *om. A* 15. *ante* Impudens *titulus* De Inpudentibus *in L,* De Inpudenti *in Mo* Impudens] Inpudens *LA* oculis] occulis *A* 16. reseratis *scripsi* separatis *LAMo* *post* reseratis *fortasse inserendum* crassis, item *(Adam. p. 413, 2 ἀναπεπεταςμένα παχέα)* 17. manibus] naribus *Rosius coll. Adam. l. l. παχύρριν, at vide Polem. vers. arab. p. 274, 7* crassis manibus et pedibus contra intuens *scripsi (Adam. ἀντίον ὁρῶν)* contra intuentes *L Mo (et Rosius)* contrahentuentes *A* altius *om. A* se] sese *Mo*

rubicundus colore, vocis acutae. huiusmodi impudens, iniuriosus homo est.

95. Constituamus hominem temperatum atque moderatum. vox est in eo gravior, tardus incessus, motus palpebrarum temperatus nec spissus nec per 5 longum intervallum, χαροπός, cuius non tam perluceant oculi quam humorem proferant, vultus rubori honesto permixtus.

96. Homo securus ita intelligitur: frontem habet non tenui cute sed pleniore carne contectam, eandem 10 levem et humilem atque omnem vultum in plenitudine magis quam in macie constitutum eundemque vultum tanquam ex somno vel somno proximum, oculos humidos perlucidos sine vitio intuentes, qui etiam tranquille moveatur et mansueta voce sit. 15

97. Tristis homo ita intelligitur: vultus tenuis,

---

1. vocis acutae] acute vocis *A* huiusmodi] huius modi *L* impudens] inpudens *Mo* 2. homo *om.* *LMo* 3. *ante* Constituamus *titulus* De Temperatis *in L*, De Moderato *in Mo* 5. nec per longum intervallum *inserui ex Mo coll. Adam. p. 413, 7* τὰ βλέφαρα κινεῖ μέσως, οὔτε συνεχῶς οὔτε διὰ χρόνου 6. χαροπός *inserui ex Mo coll. Adam.* χαροπός perluceant] per luceant *L* perluceat *A* 7. oculi] occuli *A* proferant] perficiantur *A* proferant, vultus] praeferant vultus *Mo* 9. *ante* Homo *titulus* De Securis *in L*, De Securo *in Mo* intelligitur] intellegitur *Mo* frontem habet] Si frontem habeat *Mo* 10. pleniore — 11 vultum in *om.* *A* pleniore] planiore *Mo* carne *scripsi ex Mo* cute *L* contectam] tectam *Mo* eandem] eundem *Mo* 11. levem *Rosius* lenem *L* levem et humilem] humilem et lenem *Mo* 12. magis quam] magisquam *L* 13. tanquam] tamquam *LA* ex somno] a sompno *A* somno] sompno *A* oculos] occulos *A* 14. etiam] et *A* 15. moveatur] moveantur *A* 16. *ante* Tristis *titulus* De Tristibus *in L*, De Tristi *in Mo* ita intelligitur] esse debet *A*

frons rugosa, supercilia introrsus conversa, cilia intenta.

98. [De androgyno,] qui inter virum est et feminam, quem Graeci ἀνδρόγυνον vocant, ita intelligitur:
5 oculos habet humidos, qui impudenter intuentur, cuius quatiuntur et circumvolant pupillae, cuius frons contrahitur et malae, cuius non stant supercilia, cuius inclinata est cervix, cuius ὀσφὺς id est ima pars spinae non quiescit, cuius omnes artus incerti status
10 sunt, qui insilit frequenter imis pedibus et calcaneis saepius insurgit, qui genua collidit, qui resupinatas plerumque manus praemovet, qui se circumspicit,

---

1. introrsus] in trorsus *L* introrsum *A* intenta] ingentia *Mo* 3. *ante* De androgyno *titulus* De Androgenis *in L* De androgyno *titulus in Mo, cancellis inclusi* androgyno] androgeno *L* androgino *A* inter virum *Mo (et Rosius)* invirum *L* in virum *A* 4. quem — vocant *om. A* *ἀνδρόγυνον scripsi ex Mo coll. Adam. p. 415, 4* HPMaΦPωΔYΘωɔ-. (ermafroditon) *L* ερμαφροδιτον *Rosius, quod mihi videtur glossa comparanti Plin. n. h. VII § 34 (Gell. IX, 4, 16)* ita intelligitur] intelligitur ita *A* intelligitur] intellegitur *Mo* 5. oculos habet humidos] occulos habent lucidos *A* impudenter] inpudenter *L A Mo* cuius quatiuntur et circumvolant pupillae *inserui ex Mo coll. Adam. l. l.* καὶ δονεῖται τὰ ὄμματα καὶ περιτρέχει 6. circumvolant] circunvolant *Mo* 7. non stant] monstrant *Mo* supercilia] et supercilia *A* 8. inclinata] indignata *Mo* ὀσφὺς *inserui ex Mo* id est *scripsi ex Mo* idem *A* quidem *L (et Rosius)* 9. spinae non *om. A* quiescit] inquiescit *A* omnes artus] omnis actus *A* 10. frequenter imis *scripsi ex A Mo* frequenter, imis *L (et Rosius)* 11. qui] et qui *A* collidit] colligit *A* conligit *Mo* resupinatas *scripsi cum Mo coll. Adam. l. l.* χειρῶν φοραὶ ὕπτιαι *Pseudarist. phys. p. 34, 3* αἱ φοραὶ τῶν χειρῶν ὕπτιαι καὶ ἔκλυτοι *Dion. Chrys. or. 33 p. 18 D. (II, 26 R)* χερσὶν ὑπτίαις διαλέγεσθαι resupinatus *L* resuppinatus *A* 12. plerumque] plerunque *L A Mo (et Rosius)* praemovet] *num* permovet, *ut p. 60, 2?*

qui voce est tenui et tanquam quae insonet gutturi, cuius vox prope garrula nec ingrata interdum est nec interest an nimium tarda vox sit an praeceps.

99. Qui amarus est et litigiosus his indiciis apparebit: subrideat necesse est, quod Graeci *σεσηρέναι* 5 † dicunt, quod talium vultibus hunc iracundia facere consuevit, prope pallebit, ovatis palpebris et siccis oculis intuebitur, frontem habebit rugosam, faciem vinolentam, anhelitum spissum, manus saepe collidet vel inter se complicabit, solum pedibus saepius tundet. 10

100. Mansuetum ingenium tale est: vultus omnis iocundus, carne molli, quam Graeci *ὑγρὰν* vocant, et aliquanto pleniore circumdatus, membra moderata, oculi tranquilli tardi, motus omnis corporis tardus,

---

1. tanquam] tamquam *L* quae *scripsi* quis *L* qui *Mo* quidem *A* quid? *Rosius* 2. vox prope] prope est *A* nec ingrata *corruptum videtur* 3. interest] inter est *L* inest *A* an] autem *A* an *om. A* 4. *ante* Qui *titulus* De Amaris *in L,* De Amaro et Litigioso *in Mo* Qui amarus est et *om. A* his indiciis] hiis signis *A* apparebit] adparebit *Mo* 5. est] est esse *A* quod Graeci σεσηρέναι dicunt *inserui ex Mo* *σεσηρέναι scripsi* *σηρέναι Mo* 6. quod — 7 consuevit *inserui ex A Mo* talium] in talium? hunc] habent *A* *delendum videtur* 7. pallebit] pallebit quam integram *A* *post* ovatis palpebris *fortasse excidit* asperis *(Adam. p. 417, 1 τραχὺ καὶ ξηρὸν βλέπειν)* 8. oculis] occulis *A* rugosam] rugusam *A* faciem vinolentam] faciem violentam *A* *num* vocem violentam? *(Adam. φθέγγεσθαι σφοδρὸν vers. arab. p. 282, 1* magniloquus*)* 9. anhelitum] anheltum *L* anelitum *A* collidet] conlidet *Mo* 10. inter se *scripsi cum Mo* inse *L* in se *A* complicabit] conplicabit *Mo* saepius *om. A* 11. *ante* Mansuetum *titulus* De Mansuetis *in L,* De Mansueto *in Mo* tale] talis *A* vultus omnis] hominis veltus *A* 12. iocundus] iucundus *Mo (et Rosius)* quam — 13 moderata *om. A* 13. circumdatus] circundatus *Mo* 14. omnis corporis] omni corpore *A*

vox gravior remissa, ultima linea capillorum capitis superius erecta.

101. *Εἴρωνας* Graeci dicunt occultos aliquanto et obscurae mentis homines, quorum os tamdiu fictum
5 atque simulatum est et qui sibimet derogant id quod in aliis praeferunt, quoadusque obtineant quod proposuerunt obtinere. *εἴρων* ergo est qui circa oculos cutem habet relaxatam, oculos instructos ad speciem bonitatis, vocem summissam facilem ac volubilem,
10 cuius incessus et sermo ita moderatus est, ut *ῥυθμῷ* id est numero proximus esse possit.

102. Qui pecuniae cupidi sunt, ita sunt: parvis membris, parvis oculis, parvis vultibus, celeri incessu, incurvi, celeri voce et acuta et quorum vultus tan-
15 quam rubore superfusus esse videatur.

---

1. remissa *inserui ex Mo coll. Adam. p. 418, 1 μαλακὴ* capillorum capitis *scripsi ex A* capitis capillorum *L Mo (et Rosius)* 2. superius *om. Mo* 3. *ante Εἴρωνας titulus* De Yronicis *in L* *Εἴρωνας*] YPONAC *L* Dronas *A* (ironas) et *om. A* 4. quorum] corum *A* os] cor *Mo, fortasse recte om. L* tamdiu] tandiu *A om. Mo* 5. est *om. A* qui *scripsi ex A* quod *L* quidem *Mo* id *scripsi ex Mo* et *LA (et Rosius)* 6. quod] qui *A* quoadusque] quo adusque *A* obtineant quod proposuerunt obtinere *scripsi ex Mo* certis signis atque indiciis detegantur *L om. A fortasse post* obtinere *est scribendum* sed certis signis atque indiciis deteguntur. 7. *εἴρων*] Ypon *L* (iron) Iron *A* oculos *om. A* 9. summissam] submissam *Mo* 10. sermo] *num* motus? *(Adam. p. 418, 5 βαινέτω εὔστροφον καὶ κινείσθω πάντῃ εὐρύθμως)* *ῥυθμῷ*] PYΘMΩ *L* (rithmo) rithmo *A* 12. *ante* Qui *titulus* De Cupidis *in L Mo* pecuniae *scripsi cum Mo* pecunia *LA* 13. membris, parvis oculis] occulis, parvis membris *A* celeri] celsi *A* 14. incurvi *scripsi (Adam. p. 419, 3 ἐγκεκυφότα)* iniuriosi *L A Mo* celeri voce et acuta *scripsi (Adam. ταχύφωνον, ὀξυβόην)* scelesti ut et vita *L Mo* celesti ut in vita *A* et quorum vultus *scripsi (Adam. τὴν χροιὰν ὑποφοινίσσοντα)* eorum et actus *L Mo* eorum tactus *A* tanquam] tamquam *L* 15. superfusus] perfusus *A*

103. Homo hirsutus capillis nigris directis, hirsuto ore ac mento et temporibus, oculis pinguibus relucentibus furiosis erit p r o n u s i n l i b i d i n e m, s t u d i o s u s p a n t o m i m o r u m et a l e a e d e d i t u s.

104. Sunt quidam homines c u m s t u l t i t i a n o c e n t e s, qui graece μωροβλάπται dicuntur. hi signorum non una ratione noscuntur. nam interdum animalia signa gerunt, quae explorata atque perspecta dabunt etiam in uno homine utriusque rei intellectum. in quibusdam autem hominibus signa quidem sunt stultitiae, verum eadem exasperata atque efferata. quo igitur magis hoc clarum atque certum sit, respiciamus ad ea animalia, quorum unum quidem genus est atque

---

1. Homo — 4 aleae deditus] *hanc paragraphum, quae in LAMo male post finem § 104* (efferati sunt) *legitur, huc referendam esse Adamantius p. 419, 5 sq. et Polemonis versio arab. p. 280, 5 sq. docent.* *ante* Homo *titulus* De Furiosis *in L*, De Furioso et Libidinoso *in Mo* hirsutus] hyrsutus *LA* hirsuto] hyrsuto *L* 2. mento] mente *A* temporibus] timporibus *L* temperantibus *A* oculis] occulis *A* 3. furiosis *scripsi coll. Pseudarist. phys. p. 38, 10 λιπαρὸν τὸ ὀμμάτιον καὶ μάργον et Adam. l. l.* furiosus *LAMo* in] ad *A* *num* in vini libidinem? *(Adam. φίλοινος)* 4. pantomimorum] pantominorum *A* aleae deditus *scripsi (Adam. φιλόκυβος)* maledicus *LAMo* *post* maledicus *L:* Explicit *A:* Explicit phisonomia anno iesu xpi milesimo centesimo LII. *Mo:* Finis libri De diversa hominum natura, prout a veteribus Philosophis ex corporum speciebus reperta est, cognoscenda. 5. quidam *scripsi ex Mo* quidem *LA* homines] hominum *Mo* stultitia] stulticia *LA* 6. qui — dicuntur *om. L* μωροβλάπται *scripsi* μωροβλάπτοι *Mo* *om. A* μωροπόνηροι *(post* dicuntur*) Rosius* hi] hij *A* 7. animalia *scripsi* alia *LAMo* 8. quae *om. A* perspecta] perfecta *A* 9. uno homine] unum hominem *Mo* in quibusdam] inquibusdam *L* quibusdam] quibus *A* 10. quidem] quaedam *Mo* sunt *om. Rosius* 11. igitur] ergo *A* 12. hoc] hic *Mo* certum] incertum *L* 13. unum quidem] quidem unum *A* quidem] aliquod *Mo*

unum nomen, animus autem et corporis qualitas diversa atque discreta. nam quemadmodum ovis mansueta est, ita et alia animalia, ut asinus et capra et equus et sus et multa alia. sed quae mansueta magis 5 sunt, et molliora sunt ac leviora et tranquilliora, quae vero ferociora, sicciora sunt et asperiora et vehementiora. ita in hominibus ergo interdum stultitia ipsa ferocior asperior horridior est, interdum affabilior ac lenior. nec solam stultitiam putemus vel stultitiae 10 signa hanc habere discretionem: sunt et alia vitia quae in animi motibus denotantur interdum nocentiora, ⟨interdum leniora⟩ [sunt] et signorum duritia vel mollitia atque vel inaffectata simplicitate vel exquisita et elaborata simplicitate discernuntur atque no- 15 scuntur. nam et hominibus duobus iniustis propositis

---

1. animus] alius *A* *num* animi? 2. quemadmodum] quem admodum *A* 3. ita et] et ita *A* et *om. A* et *om. A* 4. et *(pr.)* *om. A* quae] quoniam *Mo* 5. sunt ac *om. A* leviora] leniora *L Mo* 6. ferociora] ferocia *L* ferocia ac *Mo* et *om. L Mo* et *om. L Mo* 7. ita] Ut *L* et *Mo* *num* ita et? *post* hominibus *nonnulla excidisse videntur, quae sunt apud Adamantium p. 422, 3 καὶ ἐπὶ ἀνθρώπων τοίνυν οὕτω χρὴ διαιρεῖν* stultitia] stulticia *L* stultiora *A* 8. horridior] orridior *A* affabilior *scripsi coll. p. 10, 6; 104, 5; 128, 1* fallacior *L A (et Rosius)* facilior *Mo* 9. stultitiam] stulticiam *L* stultitiae] stulticiae *L* stulticie *A* 10. hanc *om. A* discretionem] discrecionem *A* 11. denotantur interdum *Rosius* denotantur. Interdum *L A* denotantur, interdum *Mo* nocentiora] innotiora *Mo* 12. ⟨interdum leniora⟩ *inserui (Ad. p. 423, 6 τὴν μὲν ἀγριωτέραν ἀδικίαν, τὴν δὲ ἠπιωτέραν)* sunt *del. Rosius* duritia] duricia *L A* vel *om. Rosius* 13. mollitia] mollicia. que *L* mollicia *A* atque *scripsi* quasi *A* quae *Mo* *om. L* vel inaffectata *scripsi ex Mo* vel in affectata *L (et Rosius)* affectata *A* vel exquisita et elaborata simplicitate *inserui ex Mo* 15. et hominibus duobus *om. A* iniustis] inistis *L*

alter mollius et affabilius, alter atrocius ac violentius iniustus existit, et intemperantia est quaedam mollior, est et vehementior. et qui molles sunt, pars mansueti, pars bruti atque efferati sunt.

105. .... his igitur indiciis quibus stoliditas 5 denotatur si accedant, ut supra diximus, quae ferociora sunt aut asperiora aut vehementiora aut sicciora aut intenta, etiam malitia non inferior quam stultitia adiudicanda est. redeamus nunc ad superiorem speciem. quo igitur indicio in eo corpore nocentem stultitiam 10 deprehendamus, in quo partim malitiae, partim stultitiae signa sunt, exemplum quod Palemon auctor huius speciei ex homine temporis sui posuit quem sceleratissimum fuisse asseveravit prosequamur. De

---

1. mollius] melius *A* affabilius] effabilius *Mo* atrocius] attrocius *A* violentius] violencius *A* 2. iniustus] Iniustis *L* ex iniustis *A* existit *scripsi cum Mo* ex istis *L* istis *A* intemperantia] in temperantia *L* 3. pars *om. A* 4. bruti] abrupti *L Mo* efferati *scripsi* effeminati *L* effrenati *A Mo* *post* sunt *exciderunt signa stoliditatis* 5. his igitur etc. *denuo incipit B post finem § 24 (p. 40, 3* esse ingenium*) praebet t* his] hiis *A* indiciis] inditiis *L* induciis *B* quibus *om. Mo* 6. denotatur] innotatur, sed in exterso *A* accedant *Rosius* accedat *L B Mo* accidat *A* ferociora *Mo (et Rosius)* facinora *L B* facinorosa *A* 7. asperiora] asperiosa *A* 8. intenta] *num* deteriora *(Ad. p. 421, 4* καὶ σκαιότερα*)?* etiam] eciam *L* malitia] malicia *B* stultitia] stulticia *L B* adiudicanda] adindicanda *B* adiudicandum *Mo* 9. redeamus — speciem *om. L* superiorem] priorem *A Mo* 10. indicio] inditio *L* iudicio *A* in eo *om. B* nocentem] nocente *A* stultitiam] stulticiam *L B* 11. in quo] inquo *B* malitiae] maliciae *L B* stultitiae] stulticiae *L B* 12. quod — 13 posuit] quod temporibus suis palemon auctor huius speciei ex homine posuit *L (et Rosius)* quod temporibus suis pelemon (plemon *B*) posuit *u* quod Polemon temporibus suis posuit *Mo* 13. temporis sui *scripsi cum Maiero p. 4 coll. p. 43, 3* quem — 14 asseveravit *om. t*

homine vero dicit cuius erat nocens stultitia capillo fuisse tenso eodemque horrido tanquam ex frigore, capite angusto obliquo, auribus ingentibus inclinatis ac propemodum infractis, cervice dura, temporibus 5 rotundis non levibus sed ut ipse Palemon nominat γλαφυροῖς; frons in eo fuit angusta et aspera, oculi parvi tenebrosi sicci cavi subdiffluentes rigidi, genae angustae prolixae, barba longissima, os longe rescissum patens semper ac si incisus vultus esset, omne inter- 10 vallum oris eius apertum, incurvus ipse, utero prominente, cruribus crassis, articulis manuum et pedum vastis atque duris, quod est proprium stultorum, colore subpallido, tumentibus ciliis ita ut semper eum ⟨crapula⟩ vel somno pressum esse diceres, vox ovium 15 similis impudens deformis detestabilis. praeterea

---

1. vero *om. t* stultitia] stulticia *LB* 2. tenso *scripsi coll. p. 137, 12; 120, 16; 140, 18 (Ad. p. 424, 4 τετανόθριξ)* denso *s* horrido] calido *B* tanquam] tamquam *L* ex frigore] exfrigore *B* 3. angusto] augusto *A* ingentibus] in gentibus *L* inclinatis] in clinatis *L* obc⁴mātis *A* 4. propemodum] prope modum *L* propemodum infractis] prope infractis modum *A* infractis] in fractis *L* temporibus] timporibus *L* 5. levibus] lenibus *LB* sed] si *B* Palemon] p^e^lemon *B* 6. γλαφυροῖς *inserui ex Mo coll. Adam. l. l.* eo] ea *B* 7. subdiffluentes *scripsi ex Mo coll. p. 48, 3 et 5* subdefluentes *L (et Rosius)* subride de fluentes *B* que defluentes *A* 8. barba *scripsi (Adam. γένειον μακρόν)* labia *s* rescissum] recisum *u* 9. ac si incisus] acsi proscissus *Mo* omne] omnem *A* intervallum] inter vallum *L* 10. oris eius] eius oris *A* incurvus] in curvus *LB* utero *scripsi ex LBMo* oculo *A* ventre *Rosius* 11. et pedum] acpedum *B* 12. est proprium] proprium est *B* 13. subpallido] sub pallido *L* ⟨crapula⟩ *inserui coll. Adam. l. l.* ἐξ ὕπνου καὶ κραιπάλης 14. vel *inserui ex B Mo* somno] sompno *A* pressum] oppressum *A* esse *om. u* diceres] dicens *A* 15. impudens] inpudens *LAMo* deformis *om. Mo*

humeros eidem et palpebras spasmus frequentissime contrahebat; qui ita taedio et intemperantia agebatur, ut dentibus barbam absumeret semper atque ederet, ex mento autem vel alios longe positos capillos manu intorquens ori devorandos applicabat. hic autem homo omnes feras secundum Palemonis sententiam et omnes homines sui temporis malitia malos, stultitia stultos supergressus est et utriusque speciei larga et clara indicia homo unus hic edidit.

106. Nunc autem primo dicendum est de invere-cundis. qui inverecundus est, ita esse debet: patulis oculis lucidis, palpebris crassis et sanguinolentis, aliquanto incurvus, scapulis in acutum eminentibus, non tamen erectus, ⟨verum⟩ pronior, mobilis, aspersus rubore, sublucente intrinsecus sanguinolento colore, vultu rotundo, pectore superius retracto, inferiore palpebra magis crassa; et quibus caput in modum

---

1. eidem] idem *B* eiusdem *A* spasmus] spatmos *B* 2. taedio] tedio *LB* tedeo *A* *num* inedia? 3. absumeret *scripsi cum Mo* ab sumeret *L* assumeret *u (et Rosius)* 4.
n
ex mento] Exmento *L* Ex merito *B* ex merido *A* et mento *Mo* alios] alias *A* 5. intorquens] in torquens *L* hic *Rosius* His *LB* hys *A* Is *Mo* autem *om. Mo* 6. omnes] omnis *B* feras] feros *Mo* 7. malitia] malicia *LB* malos — 9 indicia *om. B* stultitia] stulticia *L* 8. supergressus] super gressus *L* 9. indicia] inditia *L* iudicia *A* homo — edidit] nimis hic edidit homo *A* 10. Nunc autem — de inverecundis *rubr. L* de inverecundis *rubr. B* De Inverecundis. *Mo* *om. A* 11. est, ita] est. Ita *A* esse debet] debet esse *B* 12. oculis] occulis *A* lucidis] lucis *B* 13. incurvus] in curvus *L* bicurvis *B* scapulis] spatulis *B* in acutum] inacutum *L* in acutis *A* non] nec *A* 14. erectus] eretis *B* ⟨verum⟩ *inserui coll. Pseudarist. phys. p. 30, 16 ἀλλὰ μικρῷ προπετέστερος* 15. intrinsecus sanguinolento] intrinsecus. sanguinolento *Mo* 17. caput] capud *A* in modum] inmodum *LB*

mallei prolixum est et prominet ante ac retro, et quibus cutis oris tensa est, inverecundi sunt.

107. Honestas morum et tranquillitas hominis qui graece κόσμιος dicitur his indiciis colligenda est: 5 movetur tardius, loquitur gravius, vocem infirmi potius spiritus quam expressam et claram habet, quam Graeci τὴν κοιλοστομίαν vocant, oculis erit non perlucidis, magis nigris, non satis clausis nec ⟨patulis⟩, ⟨palpebris⟩ tardis: palpebras enim celeres diximus 10 alias imbellem, alias calidum indicare.

108. Homo animosus, qui graece θυμοειδὴς dicitur, ita erit: corpore rectus, lateribus idoneus, artus omnibus membris atque concinnus, prope rubicundus. huius

---

1. ac] a. ac *B* et *A* et] ac *A* 3. *ante* Honestas *titulus* De honestatae Morum *in L*, De honestate morum *in Mo* 4. qui — dicitur *om. L* qui] que *A* κόσμιος *scripsi cum Rosio, qui post* dicitur *inseruit* λόις *Mo om. u, sed in B post* dicitur *lacuna quinque litterarum* his] hys *A* indiciis] inditiis *L* indiscys *A* colligenda] conligenda *Mo* 5. tardius] tardus *B* loquitur] loquetur *B* 6. spiritus *om. Mo* expressam *scripsi ex B Mo* expressum *L A (et Rosius)* claram *scripsi cum Mo* clarum *Lu* habet *scripsi coll. p. 104, 1; 135, 4* subit *L A Mo (et Rosius)* subiit *B* quam — 7 vocant *om. L* quam] quod *B (et Rosius)* que *A* 7. τὴν κοιλοστομίαν *inserui ex Mo cf. Quintil. inst. or. I, 5, 32* *post* vocant *lacuna septem litterarum in B* perlucidis] per lucidis *L* 8. magis *om. A, et fortasse delendum (Pseudarist. phys. p. 32, 3 ὀμμάτιον ἀλαμπὲς μέλαν)* nigris] nigrum *A* ⟨patulis⟩ *inserui* apertis *Rosius* 9. ⟨palpebris⟩ *ego ante, Rosius post* tardis *inseruit* 10. imbellem] inbellem *s* calidum] callidum *L* 11. *ante* Homo *titulus* De Animosis *in L B Mo* qui — dicitur *om. L* θυμοειδὴς *scripsi* θυμωειδὴς *Mo om. u* θυμώδης *post* dicitur *inser. Rosius* 12. lateribus] laboribus *Mo* idoneus *scripsi ex B Mo coll. Pseudarist. phys. p. 34, 12* εὔπλευρος idoneis *L A* artus] artubus *Mo* 13. membris atque] atque membris *Mo* concinnus] concinnis *L Mo* continuis *A* *voce* rubicundus *desinit B*

scapulae grandes separatae latae, extremitates pedum et manuum grandes tenaces, leve pectus, levia inguina, barba facile increscens, ultima linea capillorum capitis deorsum demissa, frons rotunda, capillus non planus, sed assurgens; supercilia trucia atque subrecta ha- 5 bebit et nares in origine sua id est super cilia aliquanto inferiores.

109. Mansuetus homo ita intelligitur: erit solido ac forti vultu, carne ampliore ac molli id est *ὑγρᾷ*, corpore maiore magis quam minore, mensuris corporis 10 inter se congruentibus, aliquanto resupinus, ultima linea capillorum capitis superius reducta, imae manus ac pedes *γλαφυραί*, *γλαφυρὸν* autem intelligendum est, quod non uniforme est nec congestum sed discretum tanquam interrasum vel insculptum. 15

110. Misericordem ex his intelliges: *γλαφυροῖς* membris esse debet, cuius nominis significationem

2. leve] laeve *Mo* levia] laevia *Mo* inguina] nigra *A* 4. demissa] dimissa *A* 5. assurgens] adsurgens *Mo* 6. et] etiam *Mo* nares] aures *Mo* in — 7 inferiores *inserui ex Mo* obuncas *Rosius olim* cavas *vel* patulas *conieci coll. Ps. Pol. § 70 p. 427, 7* *ῥινῶν κοιλότης* super cilia *scripsi* supercilia *Mo* 8. *ante* Mansuetus *titulus* De Mansuetis *in LMo* solido *om. A* 9. ac] et *A* carne] et carne *A* id est *scripsi ex Mo* idem *L (et Rosius) om. A* *ὑγρᾷ* *inserui ex Mo* 10. maiore *om. A* 11. inter *scripsi cum Mo* in *LA* resupinus] resupini *A* 12. imae] sine *A* 13. pedes e pedis *corr. L* pedis *A Mo (et Rosius)* *γλαφυραί* — intelligendum est *inserui ex Mo* aut intelligendum est *A om. L (et Rosius)* intelligendum] intellegendum *Mo* 14. uniforme] uniformi *A* 15. tanquam] tamquam *L* interrasum] intra *A* vel *om. A* insculptum] inscultum *A* prosculptum *Mo* 16. *ante* Misericordem *titulus* De Misericordibus *in LMo* his] hiis *A* intelliges] inteliges *A* intellegis *Mo* *γλαφυροῖς inserui ex Mo ante* membris, *Rosius post* debet debet *ὑγροῖς Sauppius* 17. membris esse] membris. Esse *L* esse menbris *A* debet] debet misericors *L om. A*

supra insinuavimus, coloris albi, nitidis oculis, naribus ex superiori parte tenuioribus. huiusmodi homines et ad lacrimas sunt faciles, mulieribus dediti et edunt facilius sobolem femininam, moribus autem prope-
5 modum multiformes.

111. Qui amoribus est deditus ita intelligitur: memor esse debet, ingeniosus, calidus, oculos habere prope lacrimantes et prope pallidos.

112. Libidinosi et intemperantes libidinum ita
10 sunt: color albus, corpus hispidum rectis capillis, partes oris hispidae directis et solidis capillis et nigris, item tempora hispida similibus capillis. oculos habebunt pinguiores humidos, crura tenuia nervis intenta atque hispida, ventrem pinguem, mentum reflexum ⟨ad⟩
15 nares ita ut inter nares et mentum cava sit quaedam

---

1. nitidis *scripsi (Pseudarist. p. 36, 14 λιπαρόμματοι)* nigris *LAMo* 2. tenuioribus] tenuoribus *A* 3. et *om. A* ad lacrimas] adlacrimas *L* lacrimas] lacrymas *Mo* 4. sobolem] subolem *Rosius* femininam] femineam *A* *verba* moribus — 5 multiformes *labem contraxisse videntur* autem] autem unus *Mo* autem sunt*?* 5. multiformes] uniformis *Mo* *num* uniformes*?* 6. *ante* Qui *titulus* De multiformibus moribus deditis *in L*, De moribus deditis *in Mo* amoribus *Rosius* diversis moribus *L* moribus *AMo* intelligitur] intellegitur *Mo* 7. calidus] callidus *LMo* 8. lacrimantes] lacrymantes *Mo* 9. Libidinosi] et libidinosi *L* et *scripsi ex A* id est *LMo (et Rosius)* ita sunt] sunt ita *A* 10. hispidum rectis capillis *scripsi (Pseudarist. p. 38, 10 δασὺς εὐθείαις θριξί)* hispidum, recti capilli *LAMo* 11. item *Rosius* ita *LAMo* 12. tempora] timpora *L* habebunt] habent *A* 13. pinguiores *scripsi (Pseudarist. λιπαρὸν τὸ ὀμμάτιον)* pigriores *LAMo* tenuia] tenua *A* nervis intenta] quae nervis intenta sunt *Mo* 14. hispida] hyspida *A* ⟨ad⟩ *inserui (Ps. Pol. § 72 p. 428, 2 ἀνεσπάσθαι τὸ γένειον πρὸς τὴν ῥῖνα)* 15. ut] ut pronae *Mo* quaedam] quondam *A*

planities, et quibus vena in brachiis est, et qui in palpebris capillos raros et defluentes habent.

113. Loquaces sunt, qui superiores partes corporis multo maiores habent quam inferiores ab inguine, qui vultus habent γλαφυρούς, supra autem expositum est hoc nomen, qui ventrem hispidum habent.

114. Quibus memoria viget, superiores partes corporis minores habent, easdem etiam γλαφυρὰς et sicciores.

115. Molles autem, quos Graeci κιναίδους dicunt, ita sunt: inclinato ad ⟨dextrum⟩ latus capite, coniunctis scapulis, qui extollunt calcanea, qui plerumque iunctos habent pedes, qui cum loquuntur glauciunt aliquatenus ut oves, qui narem suam respiciunt et qui narem digitis suis dirigunt atque fingunt, qui quod aut ipsi sputant aut alii sollicite calcant et ob-

---

1. in palpebris] inpalpebris *L* palpebras *Mo* 3. corporis *om. L Mo* 4. ab inguine] abinguine *L* qui vultus habent *om. L* 5. γλαφυρούς *Mo (et Rosius)* ὑγρούς *Sauppius om. L A* supra] superius *A (et Rosius)* autem *om. A* 6. habent. Quibus] habent, quibus *Mo* 8. etiam] esse *Mo* γλαφυρὰς *inserui ex Mo* et *om. A* 9. sicciores] solidiores? *(Pseudarist. p. 38, 16 σαρκωδέστερα)* 10. Molles (molles) *scripsi* Cinedi *L* inedi *A* Cinaedi *Mo* autem *scripsi ex L Mo* aut *A (et Rosius)* quos — dicunt *om. L* Graeci *scripsi* quidem *A Mo (et Rosius)* κιναίδους dicunt *scripsi ex Mo* dicunt ἀνδρογύνους *Rosius* κιναίδους *om. A* 11. ad] ab *A* ⟨dextrum⟩ *inserui coll. p. 77, 8 et Pseudarist. p. 34, 2 ἐγκλίσεις τῆς κεφαλῆς εἰς τὰ δεξιά* capite] capite erunt *A* coniunctis] conductis *Mo* 12. scapulis] spatulis *L Mo* calcanea] calcaneum *A* plerumque] plerunque *A Mo* 13. qui cum loquuntur *scripsi* cum loquuntur (locuntur *A*) qui *L A (et Rosius)* cum loquuntur: qui *Mo* 14. aliquatenus] quatenus *A* acutius *Mo* narem suam] *num* nates suas? 15. suis *om. A* fingunt] figunt *A* 16. alii] alius *Mo* sollicite] soliciti *A* solicite *Mo* obterunt] ob terunt *L*

terunt, qui saepe inspiciunt partes eas sui corporis quas pulchriores sibi habere videntur, qui frequenter subrident loquentes, qui vocem tanquam perfractam habent, qui supercilia seiuncta, qui demissum superius 5 cilium ita ut inferius occupetur, quibus salientibus etiam scapulae prosiliunt, qui movent corpus ut mulieres, qui brachia perversa habent et qui tunicam circa lumbos tendunt, qui cum rident clamant et qui frequenter manus aliorum apprehendunt.

10 116. Multis locis dictum est nimietates esse vitiosas et optimam esse medietatem, sed nunc repetimus non sinceram esse medietatem nec summo examine exploratum id quod medium est nec semper atque in omnibus praevalere, sed interdum temperamentum tunc 15 optimum iudicari, cum non medium inter duas nimietates constituitur, sed cum magis ad partem alteram vergit. exemplis igitur duobus vel tribus propositis erit hoc manifestius, quae signa sint optima. diximus etenim ⟨et altos et⟩ cavos oculos esse vitiosos. si igi- 20 tur ad certam medietatem respiciamus, plani oculi

---

2. quas] quis *A* pulchriores] pulcriores *A* 3. tanquam] tamquam *L* 4. demissum] diversum *A* superius *om. A* 5. occupetur] occultetur? 6. movent corpus] corpus movent *A* 8. qui *(pr.)*] et qui *A* 9. frequenter] frequentes *L* apprehendunt] aprehendunt *A* adpraehendunt *Mo* 12. sinceram] cinceram *A* synceram *Mo* *num* certam, *ut l. 20 et p. 136, 14?* nec] nec nisi *Rosius, fortasse recte* 13. exploratum *om. A* nec] non *A* atque] eque *A* 14. praevalere *om. A* interdum] dum in *A* 15. inter *Mo (et Rosius)* in *LA* nimietates *Rosius* medietates *LAMo* 16. partem alteram] alteram partem *A* 18. quae] quem *A* 19. etenim *Mo (et Rosius)* et enim *L* enim *A, fortasse recte* ⟨et altos et⟩ *inserui coll. p. 48, 14 et 47, 7 sq.* oculos] occulos *A* 20. respiciamus *scripsi ex LMo* respicimus *A* respiciatur *Rosius* oculi] occuli *A*

erunt optimi; sed constituimus eos oculos esse optimos, qui aliquanto inferiores sunt quam plani: refertur enim hoc ad leonem. diximus etiam enorme et nimium caput nec non et breve esse vitiosum: secundum hanc igitur diffinitionem mediae magnitudinis caput 5 optimum debuit iudicari, sed iudicatur optimum caput, quod aliquanto sit medio maius. item diximus os et cum breve est et cum enorme, esse vitiosum: secundum haec igitur mediae magnitudinis os optimum esse debuit, sed non ita est: os enim tunc optimum est, 10 cum aliquanto est maius quam medietas constituit: refertur enim etiam hoc ad leonem. secundum haec igitur exempla medietas non ex mensura nec modo neque pro ratione cum in diversos motus fuerit certa capienda est, sed prout eam *ἐπιπρέπεια* dictaverit, 15 haec enim medietatis et temperaminis auctor esse debet.

117. Quae sit autem vis *ἐπιπρεπείας*, superius expositum est: quae animum intuentis atque conside-

---

1. erunt optimi] optimi erunt *A* 2. refertur] defertur *A Mo* 3. hoc] hos *A* enorme] enormae *L* 4. caput] capud *A* nec non] necnon *Mo* 5. diffinitionem *scripsi ex L A coll. p. 62, 4* definitionem *Mo (et Rosius)* caput] cap̄ *A* 6. iudicatur] iudicant *A* caput] cap̄ *A* 7. et] que *A* 8. est *scripsi ex Mo* esset *L A* cum] est *A* esse] esset *A* 9. haec *om. A* 12. etiam *inserui ex Mo* hoc *om. A* ad leonem] adleonem *L* haec *om. A* 13. ex mensura] exmensura *L* nec] neque *A* 14. pro ratione *inserui ex Mo* cum] quae? in diversos] indiversos *L A* diversus *Mo* *num* inter diversos? motus *om. A Mo* 15. prout] pro ut *L* eam] ea *A* *ἐπιπρέπεια* *scripsi ex Mo* ratio *L* *om. A* 16. haec *scripsi ex Mo* nec *L A* ea *Maier p. 4* medietatis] meditatis *A* temperaminis] temperanimis *A* 18. *ἐπιπρεπείας* *scripsi ex Mo* artis huius *L* phisiognomie *A* *cf. p. 63, 6 sq.*

rantis ad certae speciei similitudinem mox trahit, cum aut feminini aut masculini aut alicuius animalis ingenium imaginatur. ut autem etiam proprietates possis animalium colligere, pauca ex Loxo exempla proponemus. nam Palemon partem hanc operosius, Aristoteles solito obscurius, Loxus autem breviter quidem locum hunc sed planius est exsecutus, quod homines sint animalibus similes.

118. Equus animal erectum est atque exultans, in certando animosum, victoriae cupidum, non impatiens laboris. homines ergo qui ad huius animalis speciem referuntur, capillo erunt tenso rubeo, genas habebunt maiores, collum longius, nares magis patulas, labium inferius demissum, erunt calidi in venerem, iactantes sui, contentiosi nimium, sapientes minus.

119. Asinus animal est iners, frigidum, indocile, tardum, insolens, vocis ingratae. qui ad huius ani-

---

1. ad *Mo (et Rosius)* et *LA* 2. aut] aud *A* aut] aud *A* aut] aud *A* 3. imaginatur] immachinatur *A* etiam proprietates *scripsi* proprietates etiam *Mo* proprietates *LA (et Rosius)* possis *Mo (et Pitra Spicil. Solesm. III p. 321 e Parisino, ut videtur)* possit *LA (et Rosius)* possis animalium] animalium possit *A* 4. colligere] conligere *Mo* ex Loxo exempla] exempla de Loxo *A* (ex) 5. Aristoteles] aristotiles *LA* 6. solito] secundo *LMo* breviter — 7 exsecutus] breviter est, quod ad locum hunc adtinet, set planius executus. *Mo* quidem] quam *A* 7. est *om. A* exsecutus] executus *A (et Rosius)* quod — 8 similes *titulus in Mo* 8. similes] similes et cetera de equo per exemplum *A* 9. erectum est] rectum est *bis A* exultans, in certando] exultans in certando *L* 10. impatiens] inpaciens *L* inpatiens *A Mo* 12. referuntur] referentur *Mo* 15. contentiosi] optentōsi *A* nimium] nimis *A* sapientes minus] minus sapientes *A* 16. iners] nimis *Mo*

malis speciem referuntur homines, necesse est sint cruribus crassis, longo capite, auribus crassis longis, labiis demissis, voce deformi: qui sunt tardi, frigidi, penuriae atque iniuriae contemptores.

120. Bos animal est habens caput grande, frontem latam, oculos grandes, os latum, nares latas, latera grandia, ventrem pleniorem. ad huius animalis speciem homines qui referuntur, erunt indociles, consilii egentes, loquendi et agendi ignavi, tardiores, regi magis quam regere apti, non tamen sine honestate nec iniusti, sed fortes.

121. Cervus animal est timidum, velox, iracundum, incautum. qui ad huius animalis speciem referuntur homines, erunt longi, angustioribus membris, habentes genas maiores, velociter ambulantes: qui etiam facile ad iracundiam provocantur, parvum animum gerentes, instabiles, calidi et acuti nimium et inefficaces erunt.

122. Leo animal est edendi avidum magis quam bibendi, saevum cum irritatur, quietum cum non impellitur, vehemens cum cibo indiget, tranquillum cum satiatum est, forte et invictum cum dimicat. qui ad huius animalis speciem referuntur homines, erunt capite

---

1. sint] ut sint *A* 2. longo] longis labiis longo *A* longis, labiis *om. A* 3. demissis] remissi *A* remissis *Mo* deformi] deformes *A* qui] quidem *A* 4. contemptores] contentores *A* 5. caput] capud *A* 7. ventrem] ventre *A* 10. quam] quem *Rosius* apti *om. A* 13. incautum] in cautum *L* 14. erunt *om. A* membris] menbris *A* 15. qui] quin *Pitra Spicil. Solesm. III p. 322* 17. calidi *scripsi* callidi *Mo om. LA (et Rosius)* nimium] animi *Mo* 19. irritatur] iratur *A* impellitur] inpellitur *LA* interpellatur *Mo* 21. forte *om. A* et *inserui ex Mo*

grandiore, oculis perlucidis, rescisso ore, naribus capacibus, cervice solida, humeris et pectore ingentibus, ilibus angustioribus, femoribus siccioribus, pedes imos et manus habebunt discretas atque seiunctas, rubei
5 aliquantum, refracto capillo. in his ingeniis affectus nullus, nulla fides amicitiae, nulla religio.

123. Canis animal est quod facile irascitur, facile blanditur, cibis suavibus deditum, quod Graeci λίχνον vocant, offenditur facile, quod graece φιλεγκλῆμον
10 dicitur, vigilat facile. qui ad huius animalis speciem referuntur homines, erunt acuti vultus, proscissi oris, longi corporis, acutae naris, oculorum eminentium, maledici, calidi, leves, facile irascentes.

124. Simia est animal malignum, ridiculum, turpe.
15 qui ad huius animalis speciem referuntur homines, erunt parvi, cavis oculis, malae barbae, brevibus cervicibus, parvorum oculorum, rugosi vultus, imitatores

---

1. perlucidis *scripsi cum Mo* perlucidi *L (et Rosius)* superlucidis *A* rescisso *scripsi coll. p. 129, 8* scissi *L Mo* sicco *A* 3. femoribus] faemoribus *L* *om. A* imos] imolis *L* 4. *post* seiunctas *lacuna statuenda videtur* rubei] rebei *A* 5. aliquantum] aliquantulum *A* his] hiis *A* *num* huiusmodi? ingeniis *scripsi ex Mo* ingenii *L A (et Rosius)* 6. fides amicitiae, nulla] fides, amicitiae nulla *Mo* 7. irascitur] irascatur *L (et Rosius)* 8. blanditur] blandiatur *L (et Rosius)* deditum] deditus *A* quod — 9 vocant *om. L* λίχνον *scripsi* λιχνὸν *Mo* *lacuna octo vel novem litterarum in A* 9. offenditur — 10 dicitur *post* vigilat facile *A (et Rosius)* quod — 10 dicitur *om. L* φιλεγκλῆμον *scripsi* φιλεγκλήμων *Mo* *om. A* 10. *post* dicitur *lacuna decem vel undecim litterarum in A* 11. homines *inserui ex Mo* acuti — oris] parvi, vultu intercisioris *Mo* proscissi oris] procisioris *A* 12. acutae naris *scripsi ex Mo* acuti moris *L A (et Rosius)* 13. calidi *scripsi ex A* callidi *L Mo (et Rosius)* leves] lenes *A* facile] faciles *A* 15. homines *inserui ex Mo* 16. malae] male *L A* 17. oculorum] occulorum *A*

ingeniorum alienorum, ipsi imperfectum ingenium habentes.

125. Anser animal est audax, pigrum, inane, clamosum. qui ad huius animalis speciem referuntur homines, erunt latis pedibus, cruribus brevibus, grandibus calcaneis, naribus longis et directis, capite propemodum rotundo, oculis rotundis splendidis, dorso lato. huiusmodi hominibus nihil est commendandum: non enim reddent quod acceperint, fidem autem minus repraesentant ex eo magis quod edaces sint ⟨quam⟩ quod parum fideles. idem ipsi et quod dederunt reposcere negligunt.

126. Lupus animal est rapax, iracundum, insidiosum, audax, violentum. qui ad huius animalis speciem referuntur homines, ita erunt: naribus obuncis, deorsum detractis superciliis coniunctis hispidis, oculis parvis clausis subcavis, capite parvo rotundo, hispido corpore, protensis capillis, reductis ac restrictis cruribus. huiusmodi homines callidi, impii, gaudentes sanguine, ad iracundiam faciles, moribus pravi usque adeo sunt,

1. imperfectum] inperfectum *L A Mo* 3. est *om. A* audax] *num* edax *coll. l. 10? at cf. Pol. vers. arab. p. 184, 2:* anser rigidus pavidus audax pigrum] pig̊ *A* 5. homines *om. A* grandibus] grandis *A* 6. propemodum] prope modum *L A* 9. quod acceperint *om. L Mo* 10. repraesentant] *num* praestant*?* ex *om. A* magis quod] quod magis *A* edaces]aedaces *L* quam *Mo (et Sauppius) om. L A (et Rosius)* 11. dederunt] dederint *Mo* 12. negligunt] necligunt *A* neglegunt *Mo* 13. animal est] est animal *L (et Rosius)* iracundum] iracundis *A* 14. ad huius] adhuius *L* 15. homines *inserui ex Mo* ita *om. A* deorsum] dorsum *A* 16. coniunctis] contectis *A* 17. clausis] clusis *Mo* subcavis] sub cavis *L* hispido corpore] corpore hispido *A* 19. homines *om. A* callidi] calidi *A* impii] inpii *Mo* 20. moribus *om. Mo* pravi] parvi *A*

ut quod datur vel offertur non accipiant, quod non datur rapiant.

127. Testudo animal est iners, stultum, vorax, quod neque sibi aliquid neque cuiquam alteri prodest. mulier 5 quaecunque ad huius animalis speciem refertur ita est: collo brevi, dorso lato, pedibus latis, rugoso vultu et maxime malis. huiusmodi mulier inepta, inefficax, ingrata.

128. Coluber animal est saevum, nocens, insidio- 10 sum, cum constituerit animum terribile, cum timuerit fugax, gulae deditum. qui ad huius animalis speciem referuntur homines, ita erunt: capite parvo tenui rotundo, oculis parvis rotundis lucidis, collo longo tenui, ore praeciso, prolixo corpore, pectore acuto, caput velociter 15 et facile commovebunt. homicidae quoque huiusmodi homines erunt, audaces, timidi, studentes malitiae.

129. Noctua, quae graece ⟨γλαῦξ⟩ dicitur, animal est loquax, ignavum, mutabile, nunquam in isdem permanens locis, sine affectu adeo ut pullos non ipsa

---

1. quod datur vel offertur] quae dant vel offerunt *A* 2. datur rapiant] dant recipiant *A* 4. cuiquam *om. A* 5. quaecunque] quaecumque *A* 7. inefficax, ingrata] ingrata inefficax *A* inefficax] in efficax *L* 10. constituerit animum terribile *scripsi ex Mo* constiterit, animum terribilem *L A (et Rosius)* 11. fugax *scripsi ex Mo* fugit *A* fingit *L (et Rosius)* huius] huiusmodi *A* 12. homines *inserui ex Mo* ita *om. A* 14. praeciso] rescisso *Mo* acuto *Pitra l. l.* astuto *L A Mo num* angusto? 15. huiusmodi homines] homines huiusmodi *A* 16. timidi] tumidi *Rosius, sed cf. l. 10 et p. 73, 11* 17. quae — dicitur *om. L* γλαῦξ *inserui ex Mo ante (Rosius post)* dicitur *om. A* 18. est *om. A* loquax *inserui ex Mo* ignavum] ignavium *A* nunquam] numquam *L* isdem] hisdem *L A Mo* 19. locis *om. Mo* sine] cum *A* pullos] pulles *A*

educet, masculus enim educat filios, cum pullis convenit, variis locis habitat, mediis in muris commoratur: adeo pigra est. mulier quae ad huius ⟨animalis⟩ similitudinem refertur, ita erit: obuncis naribus, genas magnas habebit, oculos magnos rotundos, humeros fortes, dorsum latum crassum. huiusmodi mulier nec filiis fidelis nec marito, parsimoniae ignara, manu iners, linguae indulgens.

130. Pavus animal est pulchritudini studens, stultum, posteriores partes corporis sui referens, clamosum, femininae vocis. quicunque ad huius animalis speciem referuntur homines, erunt graciles, non indecori corpore, capite prope rotundo, speciosis oculis, cervice procera, incessu pulchri. idem ipsi erunt faciles ad largiendum, moechi, cinaedi.

131. Gallus, qui graece ἀλεκτρυὼν dicitur, animal

---

1. educet *scripsi cum Mo* educat *L (et Rosius)* educat suos *A* educat] educit *Rosius* 2. mediis *inserui ex Mo* 3. mulier — 4 similitudinem] Quae ad huius similitudinem mulier *Mo* ⟨animalis⟩ *inserui* 4. ita *om. A* 6. mulier] mulieres *A* 7. filiis fidelis nec marito *scripsi* fidelis (fideles *A*) filiis nec marito *L A* filiis nec marito fidelis *Mo* parsimoniae ignara, manu *Rosius* parsimonia et ignara manu *L A* parsimoniae gnara, manu *Mo* 8. linguae] lingua *L Mo* lingue *A* 9. animal est] est animal *A* pulchritudini] pulcritudini *A* pulchritudinis *Mo* studens] tumens *Mo* 10. partes corporis sui *scripsi ex Mo* partes sui corporis *L (et Rosius)* sui corporis partes *A* 11. femininae] feminee *A* quicunque] Quicumque *L* ad huius] adhuius *L* huius] huiusmodi *Mo* 12. homines *inserui ex Mo* erunt *om. A* non indecori] nec indeceri *A* 13. oculis] occulis *A* 14. pulchri] pulcro sunt homines huius *A* idem] Iidem *Mo* 15. moechi] mechi *A* cinaedi] cini *A* 16. qui — dicitur *om. L* ἀλεκτρυὼν *ante* dicitur *inserui ex Mo, post* dicitur *Rosius* *post* dicitur *lacuna quinque vel sex litterarum in A* animal est] est animal *A*

est ineptum, in venerem calidum, speciei ac vocis suae gerens fiduciam magnam. qui ad huius animalis speciem referuntur homines, ita erunt: oculo rotundo nitenti, capite parvo mobili, subrecti collo, levibus humeris,
5 in quibus vis et calor eorum omnis constitutus est. interdum coma capitis gloriabuntur, erecta habebunt crura, barbam honestam, ⟨erunt⟩ vocales, honorem sibi plurimum deferentes, quos necesse est et certamina celebrando superbos esse, aliena libenter assu-
10 mere, non esse contentos matrimoniis propriis, sine gravitate, sine consilio, sine reverentia esse.

132. Iuxta haec exempla etiam ceterorum animalium proprietates tam minimas quam maiores corporis partes considerans ad species humanorum morum, prout
15 cuique animali quisque proximus fuerit, referes. retinendum autem, quod interdum ex diversis animalibus de quibus iudicavimus signa conveniant in unum hominem, quae res difficilis quidem ad considerationem,

---

1. in venerem calidum *om. Rosius* ac] et *A* 3. referuntur] refertur *A* homines *inserui ex Mo* ita *om. A* oculo] occulo *A* nitenti] intenti *A* 4. mobili] mobiles *A* subrecti] surrecti *A* subrecto *Mo* levibus *Mo (et Rosius)* lenibus *LA* 5. calor] color *L* 7. crura] crucra *A* ⟨erunt⟩ *inserui* 9. superbos] etiam superbos *Mo* assumere] adsumere *L* haud sumere *Mo* 10. esse] esse conantur *A* 12. haec exempla etiam] hoc exemplar et *Mo* ceterorum] caeterorum *Mo* animalium] animalis et *A* 13. minimas] minimi *LMo* animi *Pitra l. l.* quam maiores *om. LMo* maiores *om. Pitra* corporis] compositionis *A* 14. partes *om. LMo* considerans *Rosius* consideratas *LAMo* prout] pro ut *L* 15. referes *scripsi* instrueris *LAMo* instruxeris *Rosius* 16. interdum] dudum *Mo* ex diversis] exdiversis *L* est diversis *A* 17. conveniant in unum] in unum conveniant *A* 18. quae] quam *A* quidem] quod est *Mo*

sed tamen ad speciem suam singula referenda sunt nec dubitandum pluribus animalibus unum hominem similem pronuntiare. si enim ita evenerit, ut et equi et simiae signa conveniant, non dubitabis eidem et equi insolentiam et simiae malignitatem assignare, 5 vel si tribus animalibus proximus quis fuerit, trium animalium mores illi confidenter ascribe. certum autem est inspectionem hominum ex eo difficilem esse, quod homo unusquisque vitium suum celare nitatur. sed et studia et conversationes satis humana ingenia ob- 10 scurant, idque ipsum de quo nunc agitur frequenter evenit, ut multiforme sit unius hominis ingenium, animalia autem simplicia, nuda atque incauta sunt et naturam suam singula in promptu habent.

133. Usque adeo autem Palemon et Loxus doctri- 15 nam hanc proferunt, ut etiam futurorum quaedam praedicere eam confirment. ex pluribus igitur quae

---

1. tamen] tantum *Mo* singula] signa *A* 2. animalibus] animalis *A* 3. et *om. A* equi] aequi *L* eque *A* 4. *post* conveniant *verba* in unum hominem — signa conveniant *(p. 143, 17—144, 4) in Mo repetita sunt ita ut pro* quidem *legatur* est quod, *pro* tantum *extet* tamen non dubitabis] indubitandum *A* 5. equi] aequi *L* eque *A* insolentiam] insolentia *A* assignare] adsignare *Mo* 6. animalibus] alia *A* 7. mores illi confidentur ascribe] ascribe mores illi confidenter *A* ascribe] asscribe *L* adscribere *Mo* certum] Tertum *A* autem est] est autem *A* 8. inspectionem] inspectionum *A* ex eo] exeo *L* difficilem esse] esse difficilem *Mo* 9. vitium] vicium *L* celare] caelare *L* nitatur] vitatur *A* 10. et *(alt.) om. Mo* 11. idque] id que *A* 13. sunt et] et secundum *A* 14. in promptu] inpromptu *L* in promtu *A* *inter* habent *et 15* Usque *in L verba* nam mox — frequenter nominavimus *p. 64, 3—65, 6 leguntur* 16. proferunt *scripsi* preferunt *L* praeferunt *Mo (et Rosius)* praefertur *A* ut *om. A* futurorum quaedam] quedam futurorum *A* 17. praedicere] praedicte *A*

Palemon se praedixisse retulit duo vel tria ponemus exempla, ne vel hoc omissum sit. Apud Samum in convivio hominis vultum se considerasse dicit, qui mutaret interius cuiusque oculi differentiam ...... et †
5 splendorem vivacitatis suae pupillae, inquit, eius amiserant. haec igitur intuens Palemon divino etiam praesagio praedixit quid ei futurum esset, et tunc maxime coepit ex his indiciis cognoscere veritatem .....

---

1. ponemus exempla] exempla ponemus *Mo* 2. omissum] postmissum *A* Samum] sāmū *A* 3. convivio] continuo *A* 4. interius *om. A* *num* frequenter colorem? *cf. Pol. vers. arab. p. 288, 8 sq.* oculi] occuli *A* differentiam] differenciam *A* *haec et sequentia labem contraxerunt* 5. splendorem] splendorum *A* inquit] inquid *A* amiserant *scripsi ex L Mo* amiserunt *A (et Rosius)* 6. etiam] et *A* praesagio] instinctu *Mo* istificato spiritu *A* 7. esset] etiam *Mo* 8. coepit] caepit *L* cepit *A* his] hiis *A* cognoscere] agnoscere *Mo* *post* veritatem *quae extabant perierunt; in L sequuntur verba* Nunc de *etc. p. 65, 7, in A Mo* Qui genas *etc. p. 68, 8 sq.*

V.

A.

PSEUDOPOLEMONIS
CODICIS GOTHANI ARABICI VERSIO
LATINA.

Vocabula quibus asteriscus appositus est coniectura continentur

PSEUDOPOLEMONIS CODICIS GOTHANI ARAB. A. 85 (CAT. ACCESS. 1757) PHYSIOGNOMONIA EX ARABICO IN LATINUM CONVERSA.

| In nomine Dei misericordis miserantis, quem pre- fol.23v
5 camur auxilium, et laus sit Deo domino mundorum. Deus fortunet dominum nostrum Muhammedum eiusque puram familiam.

Haec epistula (agit) de scientia physiognomoniae secundum Afîlâmûnem — Deus sanciat
10 eius spiritum — et comprehendit capita:

I.

De signis frontis.

Dicit: qui frontem corrugat, iracundus* est. et cuius frons parva est, ignarus est. et cuius frons
15 magna est, piger aut iracundus est. cuius frons multas rugas* habet, eius possessor superbus est. et si levis est, sine rugis*, litigiosus et calumniator* est.

Caput II.

De signis supracilii.

20 Multitudo capillorum in supracilio indicat possessorem multam curam et tristitiam et paucam loquelam habere. et si supracilium longum usque

---

9. Afîlâmûnem] *rasum correctum*

ad tempus* extensum est, possessor vanus et superbus est. cuius supracilium nasum versus deorsum et tempus versus sursum vergit, agrestis et stolidus est.

Caput III.

De signis coloris. 5

Si quis praecipue ruber et fulvus est, hoc multum sanguinis cum calore indicat. color qui inter album 24r et rubrum est aequitatem | animi significat, si cutis simul mollis* est. cuius color flammae ignis similis est, irritator* et insanus est. et cuius color leniter 10 ruber est, verecundus* est. cuius color viridis niger est, maligni moris est.

Caput IV.

De signis capilli.

Mollis capillus timiditatem indicat; asper capillus 15 fortitudinem significat. Multi capilli in spina dorsi fortitudinem significant; multi capilli in utroque umero et collo stultitiam et vehementiam* indicant. Multi capilli in ventre et pectore non multum acuminis indicant. Capillus qui in capite et toto corpore 20 arrectus stat, stultitiam indicat.

Caput V.

De signis oculi.

Cuius oculus magnus est, piger est. Cuius uterque oculus prominet, ignarus et ineptus est. cuius 25 oculi non nihil introrsum recedunt, eius animus nobilis

---

11. verecundus] *ms.* audax   18. vehementiam] calorem?

est; cuius oculi [prorsus] reclines sunt, hypocrita* est. cuius pupilla valde nigra est, timidus est. si oculus ruber est ut carbo candens, possessor eius furibundus et temerarius (in hostem) est. cuius
5 oculi glauci vel albi coloris sunt, timidus est. cuius oculi umidi* sunt, impudens est. cuius | oculi colore 24v vini clari sunt, ignarus est. et cuius oculi fulvi et turbidi sunt, timidus est. oculus qui in glauco fulvum habet, vilitatem morum indicat; nam glaucum stupidi-
10 tatem* et languorem significat, et fulvum timiditatem et pavorem indicat, et certo si utrumque convenit, mixtura rerum existit. multa puncta in oculo circa pupillam indicant possessorem malum esse. hoc autem si in glauco oculo est, malum plus est quam
15 bonum. et glaucus oculus malum indicat. si pupilla circa est ut catella, hoc indicat possessorem invidum et ineptum, malum esse; cave igitur eum. nigra fulva pupilla indicat possessorem interfectorem et caedis cupidum esse. oculi fulvi fulgurantis et viridis,
20 ut fîrûzeg*, possessores mali sunt. si cum hoc rubra vel alba puncta coniuncta sunt, possessor pessimus et ignavissimus homo est. qui oculum glaucum viridem habet, perfidus malus est. cuius oculi lucent et qui fulgurat, desiderio ardet. optimi oculi sunt
25 cyanei, et scias leonem, regem ferarum, | et aquilam, 25r regem avium rapacium, oculos cyaneos habere. si cilium oculi nictans est vel reflexum, eius possessor mendax, deceptor, stultus est. vultus aegrotus i. e. cinaedicus similitudinem feminarum [significat]. cuius

---

6. umidi] *ms.* igniti 20. fîrûzeg] *i. e. Türkis*

oculi velociter et acriter moventur, qui acuti vultus est, fallax, callidus, calumniator* est. cuius oculorum motus tardus est, ac si fixus esset, multae cogitationis et dolositatis est. qui oculum frequenter* trementem habet, malus est, si parvus est; si vero 5 magnus est, minus malitiae et plus stultitiae habet. oculus qui continuum obtutum habet, insaniam et stultitiam indicat. cuius oculus colore oculo caprarum similis est, ignorantiam significat. cuius vultus vultui feminarum similis est, salax et rudis* est. 10 cuius vultus vultui puerorum similis est et in cuius vultu totaque facie risus et laetitia est, longae vitae est. cuius oculus oculo boum similis est, stultus est. si oculus tremebundus est, possessor languidus, piger et mulierum amans est. si oculus glaucus 15 parvus, facile mobilis, multum circumspiciens est, 25v possessor vilissimus est. rubri crassi sursum | retorti oculi possessor ignarus est, vilis, iactans*. si pupilla prominet, dum reliquus oculus suo loco manet, eius possessor valde stultus est. 20

Caput [VI].

De signis nasi.

Cuius nasus extremus tenuis est, litigiosus, instabilis, levis est. qui nasum crassum plenum habet, pauci ingenii est. cuius nasus convexus simulque 25 valde laxus* est, iracundus est. cuius summa pars nasi crassa est, paucum iusti sensum habet. cuius nasus frontem versus arcuari incipit, insolens est.

---

26. laxus] inflatus?

cuius nasus arcuatur, eius animus nobilis est, ut aquila. cuius nasus depressus est, dum frontem versus rotundus est, salax est ut gallus.

Caput [VII].

5 **De signis oris, labii et dentium.**

Qui latum os habet, audax est, fortis, scilicet leoni similis. qùi labium crassum inferius demissum habet, rudis est animi et stultus. Cuius labium paucum colorem habet, facile aegrotans(?) est. cuius 10 labia tenuia sunt, quae in loco ubi conveniunt, laxe dependent, ut aliquid labii superioris in inferius cadat, eius animus nobilis est, | ut leonis. cuius labium 26r crassum est et cuius superius supra inferius pendet, stultus est ut asinus vel simia. qui debiles dentes 15 distantes habet, habet debilem constitutionem. cuius dentes canini longi et validi sunt, avidus et malus est.

Caput [VIII].

De signis faciei.

Si facies hominis faciei irati similis est, iracundus 20 est, et secundum hoc metire. qui faciem carnosam habet, languidus et stultus est. qui genas carnosas habet, crassae naturae est. qui faciem macram habet, de rebus sollicitus est. cuius (facies) valde rotunda est, languidus, stultus et vilis animi est. cuius facies 25 crassa est, languidus est. cuius facies parva est, vilis, hypocrita, adulator est. optima (facies) est

---

5. dentium] *ms.* linguae 19. irati] *videtur vox corrupta nomen bestiae, fortasse hyaenae continere*

media (inter magnam et parvam). qui foedam habet faciem, raro tantum pulchrorum morum est. [Ait (Muhammedus), supra quem salus!: „quaerite bonum apud eos qui pulchras facies habent". nam mixtura (temperamentum) quae figuram et mores efficit, una 5 est]. qui faciem longam habet, insolens est. qui plena tempora habet et venas colli inflatas, iracundus est.

Caput [IX].

De signis risus. 10

26v Qui multum ridet, est facilis*, | contemptor(?), non multum sollicitus de rebus. qui non multum ridet, est adversator, oblocutor, non contentus actionibus hominum. qui magnum ridet, impudens est et cavillator. qui in risu casu tussire et anhelare incipit, 15 impudens est, cavillator, tumultuosus.

Caput [X].

De signis auris.

Cuius aures magnae sunt, stultus est et diu vivit.

Caput XI. 20

De signis colli.

Cuius collum crassum est, validus est et violentus; cuius collum gracile est, non multum animi habet. cuius collum crassum et plenum est, iracundus est. cuius collum aequa (media) magnitudine est, nec nimis 25 magnum nec nimis crassum, eius animus nobilis est. cuius collum valde breve est, tam insidiosus est quam

---

11. contemptor] auxiliabundus?

lupus. cuius collum gracile et longum est, timidus est ut cervus.

Caput [XII].

De signis vocis, spiritus, sermonis.

5 Cuius vox crassa est et clara, fortis est et deceptor. cuius sermo magnus est, praeceps est et pauci ingenii; cuius vox summissa est, contrarius (illi) est. cuius respiratio longa est, vilis ambitionis est. cuius vox gravis est, ventre avido est. cuius vox per nares* 10 exit, invidus est et malitiam celat. | qui pulchram habet 27r vocem, stultitiam, stupiditatem et paucam intellegentiam monstrat.

Caput [XIII].

De indicio figurae.

15 Multa caro dura crassitudinem sensus et intellegentiae indicat. caro mollis liberalem naturam et intellegentiam indicat. cuius corpus gracile* est et ossibus validis, praedae (venaticae) amans est. cuius loca* ventri contigua tenuia sunt, duplex* est, primum 20 ut mas, deinde ut femina.

Caput [XIV].

De signis spinae dorsi.

Cuius spina dorsi aequa (media) magnitudine est, fortis animi est. cuius spina angusta et debilis est, 25 debilis animi est. cuius latera plena sunt, ac si essent inflata, eius sermo multus et exilis est. in quo loca ab umbilico* usque ad pectus extremum maiora

---

17. gracile] *ms.* proportionale 19. loca] *ms.* ubera duplex] *ms.* debilis

sunt locis* quae a pectore collum versus iacent, vorax est, pauci sensus, quia ventris impletio intellectum absumit et agitatio patinarum escariarum eius magna est. cuius spiritus validus est, fortis est. qui debiles artus habet et sine carne est, pauci animi est. 5

Caput [XV].

De signis motuum.

Tardus motus stupiditatem indicat, celer instabili-27v tatem; | temperatus est laudabilis.

Caput [XVI]. 10

De signis ventris.

Tenuitas ventris bonitatem intellectus indicat; magnitudo ventris multum concubitum indicat. angustia et tenuitas costarum debilitatem cordis indicant.

Caput [XVII]. 15

De signis dorsi.

Latitudo dorsi vehementiam, superbiam, iracundiam indicat. inflexio dorsi vilitatem* morum indicat; planum dorsum signum laudabile est. angustus umerus exiguum intellectum indicat. latus umerus 20 affluentiam intellectus indicat. prominentia umeri summi stultitiam indicat.

Caput [XVIII].

De signis cubiti et umeri.

Si ambo bracchia tam longa sunt, ut manus genu 25 attingat, nobilitatem animi, magnificentiam et amorem

18. vilitatem] *ms.* voluntatem 19. angustus] *ms.* tenuis

principatus indicat. si ambo bracchia valde brevia sunt, possessor malum diligit, praeterea timidus* est. manus mollis subtilis celerem scientiam et intellegentiam indicat. manus valde brevis stultitiam indi-
5 cat; manus valde angusta maledicam linguam et fatuitatem indicat.

Caput [XIX]

De signis ilium, coxae, tibiae, pedis.

Constrictus* durus pes | possessorem vaniloquum 28r
10 et hilarem esse indicat. angustia calcis timiditatem indicat; crassitudo calcis strenuitatem indicat. cuius pes parvus et subtilis neque validus est, eius animus debilis est. qui deorsum curvatos et digitos pedis et ungues habet, audax est. cui duo pedis digiti cohae-
15 rent, timidus est. Crassitudo carnis in tibiis et genibus animum solutum et impudentem indicat. cuius tibia nervosa est, eius animus fortis est. cuius femur magnum et nervosum est, fortis est. cuius femur carnosum et plenum est, eius animus debilis
20 est. qui paucam carnem in natibus suis habet, ac si eas prorsus detrivisset, eius mores viles sunt. cuius natium ossa acuta sunt, validus et heros est.

Caput [XX].

De physiognomonia quae cum mancipiorum emptione
25 cohaeret.

Necessarium est primum ut color eius magna cum diligentia inquiratur. nam si color variatus est, morbum in hepate vel renibus vel ventre vel fistulas (haemorrhoides) indicat, e quibus multum sanguinem

profundit. deinde in loco lucido superficies corporis eius inquiratur, ne qua tenuis scabiei labes lateat, nam in 28v initio valde occulta est. | ubi enim tenuis albedo vel nigredo conspicitur, iam (scabies) confirmata est atque invaluit. 5

Caput [XXI].

De dinoscendis temperamentis.

Altitudo vocis calorem temperamenti indicat, lenitas frigus, celeritas sermonis calorem eundemque velocitas obtutus. et collum longum, frigida arteria 10 (larynx), ronchans* et aspera vox siccitatem temperamenti indicat. magnitudo oculi et pulchritudo*, gravitas et prominentia umorem temperamenti indicat. oculus qui oculo Turcorum similis est, umorem temperamenti indicat. simus nasus, multa caro in genis, 15 pauci capilli in maxillis umorem temperamenti indicant. haesitantia linguae umorem indicat. color variatus cum spasmo faciei et tumore cilii* inferioris debilitatem hepatis indicat. distantia, tenuitas et debilitas dentium* debilitatem corporis et brevitatem 20 vitae indicat. brevitas digitorum et crassitudo* frigus et umorem significat. subtilitas talorum et pedum debilitatem conformationis et constitutionis et paucitatem caloris naturalis indicat.

Caput [XXII]. 25

De signis impletionis.

29r Impletionem cavernarum significat rubor coloris, | ardor corporis, pandiculatio, oscitatio*, somnus, sanguis

20. dentium] *ms.* hominis 27. Impletionem — rubor] *ms.* Impletio cavernarum significat ruborem 28. oscitatio] *ms.* mystax

e naribus profluens, gravitas capitis, oculi, temporum, turbatio intellectus et sensuum et magnitudo ovorum. signa impletionis sunt defatigatio* virium, defectio cupiditatis, remissio, languor.

5 Signa dominationis sanguinis sunt dulcedo in ore, vesicae, furunculi, rubor et crassitudo urinae atque id plerumque in adulescentia et in cibis qui eum verno tempore* procreant.

Signa dominationis bilis: color fulvus, amaritudo 10 oris, vis sitis, debilitas appetentiae cibi, proclivitas ad vomitum, siccitas linguae, album oculi flavescens, rubor urinae et tenuitas.

Signa dominationis melancholiae: ardor in ventre, appetentia cibi fallax, decoloratio coloris, nigredo 15 et crassitudo sanguinis, nigredo urinae vel rubor cum decoloratione; et raro in albo pingui pilorum experti* corpore occurrit.

Signa dominationis phlegmatis: multa saliva glutinosa*, sitis exigua, alba urina, pigritia, stupor, 20 frequens sternutatio, tarda concoctio.

Caput [XXIII].

De signis passuum.

Cuius passus breves et celeres sunt, praeproperus est, operam rebus dans, sed eas non perficiens.

25

Caput [XXIV].

De signis fortis. | 29v

Crassitudo capilli et asperitas, erectio staturae, soliditas ossium, partium extremarum et artuum,

firmitas cervicis, latitudo pectoris, angustia lumbi, capillus in fronte, nates detritae, longa utriusque umeri distantia, etiam levitas frontis.

Caput [XXV].

De signis timidi. 5

Mollities capilli, flexio staturae, fulvus color, debilitas oculi, intercapedo obtutus, subtilitas manuum et pedum, tristis obtutus.

Caput [XXVI].

De signis viri cordati bonae indolis. 10

Mollities, umor et paucitas carnis; neque crassus neque gracilis est neque faciei carnosae, sine carne in spina; color eius inter album et rubrum; color eius habet splendorem; est cute tenui; capillus eius non est abundans neque durus neque valde niger, et 15 oculi eius sunt cyanei.

Sed Deus potissimum rectum scit; ad eum est reditus ac domum itio. Laus sit Deo soli et (dei) gratia Muhammedo et toti eius familiae!

B.

RASIS PHYSIOGNOMONIAE VERSIO LATINA A GERARDO CREMONENSI FACTA.

Conspectus siglorum in apparatu critico adhibitorum.

M = codex Monacensis lat. 35
*M*² = manus secunda correctrix in *M*
Ba = editio Basileensis versionis latinae Gerardi Cremonensis a. 1544.

ABUBECRI RASIS AD REGEM MANSOREM DE RE MEDICINA LIBER II TRANSLATUS EX ARABICO IN LATINUM A GERARDO CREMONENSI.

5 ## Cap. XXVI.

Significationes capillorum.

Capilli lenes timoris sunt significativi. crispi autem audaciam significant. in ventre etiam pilorum multitudo reperta luxuriosum demonstrat. super dorsum 10 vero si multi fuerint pili, audacia indicabitur. sed si super spatulas et collum multitudo fuerit pilorum, dementia et obstinatio significabuntur. in ventre quoque et pectore pilorum multitudo reperta sapientiae innuit paucitatem. pili in capite vel in toto corpore 15 stantes reperti timorem significant.

Cap. XXVII.

Significationes colorum.

Color rufus vel rubeus sanguinis et caloris innuit multitudinem. color vero inter rubeum et album 20 medius aequalem significat complexionem, si cum hoc

---

6. Significationes] Significatio *Ba* 10. multi] multa *M* pili *om. M* indicabitur] iudicabitur *MBa* 12. significabuntur] significabitur *M* 17. Significationes] Significatio *Ba* colorum] coloris *M* 20. si] et si *M*

cutis a pilis nuda fuerit. cuius autem color est velut flamma ignis, irascibilis est et maniacus. cuius etiam color rubeus et clarus conspicitur, verecundus est. cuius praeterea color viridis apparet vel niger, irascibilis est. 5

Cap. XXVIII.

Significationes oculorum.

Cuius oculi sunt magni, piger est. cuius quoque oculi in profundo sunt, callidus est et deceptor. cuius oculi foris prominent, inverecundus est et loquax 10 ac stolidus. quando autem oculi in corporis longitudine positi fuerint, callidum et deceptorem demonstrabunt. cuius vero pupillae multa participant nigredine, timidus est. cuius oculi in colore caprarum oculis similes existunt, stolidus est. cuius oculi cito 15 mobiles sunt et acute cernentes, deceptor est et callidus atque latro. cuius oculi adeo sunt immobiles, ut quasi lapides sint, callidus est. cuius vero intuitus mulieris intuitui assimilatur, luxuriosus est et inverecundus. quando autem ita ac si puer esset intuetur 20 atque tota eius facies et oculi quasi ridere videntur, laetus est et diuturna potietur vita. cuius autem oculi magni sunt et tremuli, homo piger est et spaci-

---

1. *inter* cuius *et* autem *supra lineam* quidem *M* 2. irascibilis] instabilis *Ba* maniacus] maniacus est *M* 7. Significationes] Significatio *Ba* 8. sunt *om. M* 9. sunt *om. M* callidus — deceptor] calidus est atque impostor *Ba* 12. callidum] calidum *Ba* 14. oculi] occuli *M* 15. oculis *om. M* stolidus] stollidus *M* 16. callidus] calidus *Ba* 18. sint] sunt *M* callidus] calidus *Ba* 19. mulieris intuitui] mulieris intuitu *Ba* intuitu multis *M* 21. quasi *om. M* ridere videntur] videre ridentur *M* 22. cuius autem] Cum *Ba*

osus et amator mulierum. cuius oculi parvi sunt et tremuli ac varii, valde est inverecundus et mulierum amator. cuius oculi in rubore prunae assimilantur, homo pessimus est et obstinatus. pupilla si est nigra,
5 pigrum portendit et hebetem. oculi varii suo colori citrinitatem habentes admixtam, qui quasi croco tincti esse videntur, pessimos significant mores. maculae multae circa pupillam in oculo apparentes malum significant hominem. quod si cum his etiam oculus
10 fuerit varius, erit deterius. oculi si parvi fuerint et foris prominentes, ut oculi cancri, stultitiam significabunt et stoliditatem et suas sequentem cupiditates. cum oculi fuerint parvi et multum mobiles, palpebrae quoque frequenter palpitantes, hominem significabunt
15 pessimum. pupillae in quarum circuitu margaritae apparet similitudo, hominem demonstrant invidum et verbosum et timidum et pessimum. oculi qui sunt vaccarum oculis similes amentiam portendunt. cum pupilla nigra existens talem habet citrinitatem, ex qua
20 quasi deaurata apparet, hominem malum, homicidam, sanguinem fundentem declarat. oculi sursum tendentes sicut oculi boum qui etiam cum hoc rubei videntur

---

periti
1. parvi] parvi *M* 6. admixtam] ammixtam *Ba* 7. significant] significat *M* 8. oculo] occulo *M* 9. etiam oculus] oculus etiam *Ba* 10. et foris prominentes *bis M* 11. foris] foras *Ba* significabunt] significant *Ba* 12. stoliditatem] stolliditatem *M* 13. cum] Quum *Ba* 14. significabunt] significant *M* 15. quarum — 16 similitudo] quorum similitudo circuitu mãginis apparet *M* 16. demonstrant] demonstrat *M* 18. oculis similes] similes oculis *M* portendunt] protendunt *Ba* 19. pupilla *om. M*, puppilla *in marg. add. M*[2] talem habet citrinitatem] habet citrinitatem talem *M* 22. etiam] et *Ba*

et maximi, hominem pessimum, stolidum atque stultum et ebriosum significant. oculi autem meliores esse dicuntur, qui inter nigrum et varium medii sunt, si cum hoc nec multum sint radiosi nec rubedo vel citrinitas apparet. oculi enim isti bonam demonstrant naturam. oculi varii cum citrinitate radiantes aut ut color lapidis fisuret virides hominem significant malum. praeterea homines cum hoc habentes in oculis maculas rubeas ut sanguis aut albas omnibus hominibus sunt deteriores et magis deceptores. qui autem pupillam foris prominentem cum totius oculi substantiae latitudine habet, est amens. cum oculi profundi fuerint et parvi, callidum et deceptorem et invidum indicabunt. et quando pili palpebrarum curvantur inferius vel ad unam naturaliter partem torquentur, significant mendacem et stolidum et stultum. homo habens oculos valde tremulos malus est. cum oculi fuerint parvi, homo erit malus et stultus. oculus vero si fuerit magnus, minor erit malitia et stultitia maior. qui oculos habet varios et virides, malus est et latro. oculi quorum palpebrae cum magna palpitant frequentia, hominem timorosum et maniacum declarant.

---

1. stolidum] stollidum *M* 2. autem *om. M* 3. sunt] sint *M* 4. nec *(alt.)*] neque *Ba* 7. ut *om. M* fisuret] sissure *M* 9. rubeas] multas *M* 12. latitudine] latitudinem *M* cum] cuius *M* 13. callidum] calidum *Ba* callidus *M* deceptorem] deceptor est *M* 14. curvantur] continuantur curvantur *M* 16. significant mendacem] mendacem significant *Ba* stolidum] stollidum *M* calidum *Ba* 17. cum] Quum *Ba* 20. varios et virides] virides vel varios *M* 21. quorum] quoque *M* palpitant] palpitatione *M* 22. frequentia] frequenter *M*

Cap. XXIX.

Significationes superciliorum.

Qui in superciliis pilorum habet multitudinem, multarum est cogitationum et multae tristitiae atque 5 eius loquela fœda est et crassa. cuius supercilia longa sunt, arrogans est et inverecundus. cuius supercilia inferius descendunt a parte naris et superius elevantur a parte timporis, inverecundus est et hebes.

Cap. XXX.

10 Significationes narium.

Cuius narium extremitas est subtilis, homo est diligens lites. cuius nares magnae sunt et crassae, paucae sapientiae homo est. cuius narium extremitas longa est et subtilis, festinus est et stultus atque 15 levis. cuius nares latae sunt, luxuriosus est. cuius narium foramina valde sunt aperta, irascibilis est.

Cap. XXXI.

Significationes frontis.

Cuius frons plana est rugas non habens, litigiosus 20 est et commovens rixas. cuius frons est rugosa ad medium sui declinans, irascibilis est. qui parvam

2. Significationes] De significationibus *Ba* 5. foeda] fetida *M* crassa] crossa *M* cuius supercilia *om. M* 6. longa — inverecundus *om. M, in marg. add. M*[2] arrogans] arrogatus *M*[2] *Ba* est *om. Ba* 8. elevantur] ellevantur *M* timporis] temporis *Ba* 10. Significationes narium] Significatio quae sumitur a narium forma *Ba* 12. cuius — sunt *om. M* et — 14 atque levis *om. M, in marg. add. M*[2] crassae] crosse *M*[2] 14. est *(pr.) om. M*[2] 15. levis] lenis *M*[2] latae] magne *M,* late *suprapos. M*[2] 21. medium] media *M*

habet frontem, stolidus est. qui vero magnam habet frontem, est piger. cuius frons vehementer est rugosa, inverecundus est.

Cap. XXXII.

Significationes oris, labiorum et dentium. 5

Qui magnum habet os, gulosus est et audax. cuius magna sunt labia, stultus intelligitur et hebes. cuius labia non sunt bene tincta, aegrotans est. cuius dentes debiles sunt et rari et minuti, totum eius corpus est debile. cuius canini longi sunt et firmi, 10 gulosus est et malus.

Cap. XXXIII.

Significationes faciei et formae.

Cuius facies hominis ebriosi faciei assimilatur, ebriosus est. iracundo vero cum assimilatur, ira- 15 scibilis est. cum autem verecundo invenitur similis, verecundus est. cuius facies carnosa est, piger est et stultus. cuius maxillarum caro crassa est, crassae est naturae. qui subtilem habet faciem, multarum est cogitationum. cuius facies vehementer rotunda 20 est, stultus existit. cuius facies est permaxima, piger est. cuius facies est valde parva, malus est et calidus et adulator. cuius facies est deformis, mores habere bonos non potest nisi raro. cuius facies est longa,

1. stolidus] stollidus *M* 7. hebes] ebes *M* 8. sunt bene] bene sunt *Ba* 16. cum — 17 verecundus est *om. M, in marg. add. M*[2] 18. crassa] grossa *M* crassae] crossae *M* 23. adulator] adulterator est *M* habere — 24 potest] non potest habere bonos *M*

inverecundus est. qui timpora habet inflata et venas et arterias crassas, irascibilis est.

Cap. XXXIV.

Significationes aurium.

5 Cuius aures magnae sunt, stolidus est et longae vitae.

Cap. XXXV.

Significationes vocis et anhelitus et loquelae.

Cuius vox est valde crassa et alta, audax est. 10 cuius loquela est velox, festinus est et parvi intellectus. cuius loquela cum quadam festinatione velox est, festinus est, irascibilis et malorum morum. cuius anhelitus longus est, vilis est. qui vocem habet gravem, sui ventris serviens est. cuius vox est aspera, invidus 15 est et malum in corde tenet occultatum. bonitas vocis stultitiam et paucam demonstrat sapientiam.

Cap. XXXVI.

Significationes carnium.

Carnes multae et durae crassum declarant sensum 20 et intellectum. carnes vero lenes bonam naturam significant et intelligentiam.

---

1. timpora] tempora *Ba* 2. et arterias] arteriatas *Ba* crassas] cͦssas *M* 4. Significationes] Signa *M* aurium] auricule *M* 8. Significationes] Signa *M* vocis] vocs *Ba* velocis *M* et *om. M* anhelitus] hanelitus *M* 9. est — alta] crossa est et alta *M* 12. *supra* irascibilis *pos.* est *M*[2] anhelitus] hanelitus *M* 14. ventris] ventri *Ba* 15. est *om. M* tenet] tenet et *M* 19. crassum] cͦssum *M* sensum et intellectum] intellectum et sensum *M*

Cap. XXXVII.

Significationes risus.

Qui multum ridens est, benignus et omnibus est conveniens neque pro rebus aliquibus sollicitus est. qui vero parum ridet, huic contrarius est. displicent enim ei omnia hominum facta. qui alta ridet voce, inverecundus est. qui autem cum ridet tussit aut inspirandi difficultatem patitur, inverecundus est et tyrannus.

Cap. XXXVIII.

Significationes motuum.

Motus tardus significat hebetudinem. motus festinus levitatem designat.

Cap. XXXIX.

Significationes colli.

Qui collum habet curtum, callidus est et ingeniosus. cuius collum est longum et gracile, stolidus est et garrulus atque timidus. qui crassum habet collum durum ac forte, iracundus est et festinus.

---

2. Significationes] Signa *M* 4. aliquibus *bis M* 5. huic] huius *M* 6. hominum facta] facta hominum *M* 8. est *inser. M* (*m^1, ut videtur*) 9. tyrannus] tyrannus est *M* 11. Significationes] Signa *M* 12. hebetudinem] ebitudinem *M* 13. levitatem] sevitatem (lenitatem *supra*) *M, sed tria puncta sub* evi *a M^2 addita esse videntur* 15. Significationes] Signa *M* 16. curtum] cortum *M* callidus] calidus *Ba* 17. stolidus] stollidus *M* 18. crassum] cºssum *M* 19. ac] et *M*

Cap. XL.

Significationes costarum.

Costarum fortitudo et super ipsas carnium multitudo stoliditatem declarat. corporis subtilitas multam 5 significat astutiam. ventris magnitudo libidinis declarat nimietatem. costarum gracilitas atque earundem subtilitas cordis innuit debilitatem.

Cap. XLI.

Significationes dorsi.

10 Dorsi amplitudo fortitudinem declarat et arrogantiam atque irae vehementiam. dorsi vero curvitas morum innuit malitiam. aequalitas dorsi bonum est signum.

Cap. XLII.

15 Significationes spatularum.

Spatula subtilis sensus ostendit paucitatem. spatula lata bonum indicat intellectum. capitis spatulae elevatio valde elongata stultitiam significat.

Cap. XLIII.

20 Significationes brachiorum.

Cum brachia adeo fuerint elongata, ut manus ad genua attingant, subtilitatem animae et arrogantiam

---

2. Significationes] Signa *M* costarum] ventris *M* 4. stoliditatem] stolliditatem *M* declarat] declarant *M* 6. atque] ac *M* 9. Significationes] Signa *M* 15. Significationes] De significationibus *Ba* Signa *M* 18. stultitiam] stulciam *M* 20. Significationes] Signa *M* 21. Cum] Quum *Ba* 22. genua] genu *Ba* subtilitatem] subtilitas est *M*

ac regendi designant cupiditatem. cum brachia multum curta sunt, hominem timidum et malitiae amatorem significant.

Cap. XLIV.

Significationes volarum manuum.

Manus leves et subtiles sapientiam multam et bonum designant intellectum. manus valde curtae stultitiam significant. manus graciles et multum longae tyrannidem declarant atque stultitiam.

Cap. XLV.

Significationes ancharum, coxarum et pedum.

Pedes in quibus carnis est multitudo atque ipsius duricies, mali intellectus hominem portendunt. pedes parvi et pulchri hominem fornicatorem et iocosum innuunt. cum calcaneum est gracile, timorem significat. crassum vero et forte cum fuerit, fortitudinem indicabit. cum cavillae utrinque atque crura crassa fuerint, hebetem et inverecundum demonstrabunt. coxae cum exterius multas habent carnes, fortitudinis imbecillitatem atque laxitatem declarant. quando coxarum ossa foris prominuerint, audaciam significabunt. ancharum quoque ossa cum exterius ten-

---

1. ac] atque *M* 2. sunt] fuerint *M* 5. Significationes] Significationum *Ba* Signa *M* 6. leves] lenes *M* 7. designant] significant *M* 11. Significationes] Signa *M* ancharum] ilium *Ba* coxarum] et coxarum *M* et pedum *om.* *M* 14. iocosum] iocundum *Ba* 15. innuunt] innuit *Ba* cum] Quum *Ba* timorem] amorem (timorem *suprascr.*) *M* 16. crassum] crossum *M* 17. cum] Quum *Ba* crassa] ossa *M* 18. hebetem] ebetem *M* 20. atque laxitatem *om.* *M* 22. ancharum] Ilium *Ba*

duntur, fortitudinis demonstrant multitudinem et virilitatem. ancharum gracilitas mulierum significat amatorem et corporis debilitatem atque timorem.

Cap. XLVI.

5 **Significationes passuum.**

Cuius passus ampli sunt et tardi, spaciosus est. cuius passus veloces sunt et breves, festinus est et pro rebus quibuslibet valde sollicitus, quas tamen disponere ignorat.

10 ## Cap. XLVII.

Signa audacis.

Audax est, cuius capilli sunt fortes et asperi et statura ipsius erecta est, ossa quoque fortia et extrema atque costae, nec non et iuncturae fortitudinem 15 habentes et magnae. pectus praeterea magnum et venter magnus ac spatulae magnae, collum quoque forte et crassum, in quo carnis non sit multitudo. est etiam thorax latus et coxae absconditae atque lacertus qui in pulpis cruris ab interiori invenitur, 20 inferius descendit. cutis etiam eius atque carnes siccitatis sunt maioris, frons quoque eius venas habens et rugis carens nec est sine pilis. sunt praeterea audaciae signa carnium aequalitas et staturae erectio

---

2. ancharum] ilium *Ba* 5. Significationes] Signa *M* 6. Cuius passus] Passus cum *M* 11. Signa] Significationes *Ba* audacis] audaciae *Ba* 13. est *om. Ba* 15. pectus — 16 magnae *om. M, in marg. add. M*[2] 16. collum] et collum *M* 17. crassum] c̊ssum *M* 18. thorax] torax *M* 20. atque] et *Ba* 21. maioris] addicoīs *M* 22. et] nec? rugis carens] rugas habens *M*

ac iuncturarum et digitorum fortitudo et ventris gracilitas et quod eius nates parvae vel omnino videntur deletae et quod utrasque spatulas magnum distinguit spacium et quod supercilia sunt erecta et frons non est rugosa. ipse quoque est valde iracundus et semper iram conservans, et est etiam in pectore pilosus et spatulis.

Cap. XLVIII.

Signa timidi.

Timidus est, cuius capilli sunt plani et statura curva et musculi cruris interiores sursum ascendunt, color citrinus et oculi debiles et frequenter palpitantes, manus quoque et pedes subtiles et macri. intuitus vero eius intuitui tristis similis est.

Cap. XLIX.

Signa hominis boni intellectus et bonae naturae.

Huius signa sunt, quod carnes sunt lenes et molles et paucae, medius inter crassum existens et macrum, non multas in facie habens carnes, et ipsius spatulae sunt elevatae, cuius dorsum carnes non habet, et eius color inter rubeum et album est medius et tener et lucidus atque clarus. cutis praeterea est subtilis.

---

2. nates] nares *M* 3. deletae] delere *M* 6. conservans] conservans est. *M* et *om. Ba* 7. *supra* spatulis *inser.* in *M* 9. Signa] Significationes hominis *Ba* 12. palpitantes] pal[pitan]pantes *M* 14. intuitus] Intuitu *M* vero eius] eius vero *M* 16. Signa] Significationes *Ba* et bonae naturae *om. M* 18. medius] medium *M* 19. in facie habens] habens in facie *Ba* 21. est medius *om. M, in marg. add. M*[2] et lucidus] est lucidus *M*

capilli etiam non sunt multi et duri nec multum nigri. cuius oculi sunt inter varios et nigros medii, sunt etiam molles.

Cap. L.

5 **Signa corporis habentis bonam naturam.**

Huius signa sunt, quod inter longum et curtum, crassum atque macrum medium invenitur et est album paucam habens admixtam rubedinem. manus quoque et pedes inter magnos et parvos atque inter multas 10 habentes carnes et paucas medii existunt. caput praeterea corporis magnitudini est proportionale; in cuius collo pauca extat crassities. capilli quoque eius inter lenes medii et asperos rubedini parumper vicinantur. facies quoque eius rotunda et nares erectae 15 et perpulchrae et in magnitudine aequales. oculi etiam sunt inter nigros et varios medii, in quibus humiditas existit et claritas.

Cap. LI.

Signa hominis philosophi.

20 Huius signa sunt, quod eius statura est erecta. carnis quoque tenet aequalitatem et est albus parvam habens rubedinem admixtam. capilli eius inter multos

---

1. etiam] vero *M* 5. Signa] Significationes *Ba* *in M titulus demum post verba* invenitur et est *extat* habentis] habens *M* 7. album] albus *M* 8. admixtam] ammixtam *Ba* augmentatam *M* 11. magnitudini est proportionale] magnitudinem proportionalem *M* 12. extat] existit *M* crassities] crossicies *M* 13. parumper vicinantur] parum perveniantur *M* 14. facies quoque] faciesque *M* nares] nares eius *M* 17. existit] existat *M* claritas] caliditas *M* 19. Signa] Significationes *Ba* 22. admixtam] ammixtam *Ba*

et paucos et planos et crispos sunt medii et inter nigros et rubeos. manus quoque sunt planae digitos habentes divisos. frons etiam est magna et oculi inter varios et nigros sunt medii, molles quoque sunt, et quod eius intuitus ridenti vel gaudenti similis 5 invenitur.

Cap. LII.

Signa hominis qui est crassae naturae.

Huius signa sunt, vel quod est multum albus vel multum niger vel fuscus, venter quoque est magnus 10 et digiti curti et facies valde rotunda atque in maxillis carnis multitudo. de suis praeterea significationibus est, quod in collo et pedibus et in eo quod est inter ea multa existit carnositas. venter quoque cum rotunditate foris prominet, et quod eius spatulae sursum 15 sunt elevatae et frons in rotunditate pilae similitudinem, ac si esset gibbosa, tenet, multas habens carnes. mandibulae etiam eius magnae et crura longa, est etiam longa facies et collum crassum.

Cap. LIII. 20

Signa inverecundi.

Inverecundus est, cuius oculi multum sunt aperti et foris prominentes et acute intuentes; eius quoque

---

1. inter *om.* *M* 2. manus] Et manus *M* 3. habentes] habens *M* divisos] duros *M* 8. Signa] Significationes *Ba* crassae] crosse *M* 9. Huius] Cuius *M* signa] figura *Ba* 10. niger] primus *M* 13. in *(alt.)*] cum *M* 14. ea *om.* *M* 18. etiam] autem *M* 19. est etiam longa] longa ē et est longa *M* etiam *om.* *M* crassum] crossum *M* 21. Signa] Significationes hominis *Ba* 22. aperti] apti *M* 23. acute] acutae *Ba*

palpebrae crassae, statura autem eius non multum longa. cum vero incedit, pectus parumper anterius tendit. cuius praeterea spatulae elevatae sunt, motus festinus, color vero rufus, multum habens sanguinem, 5 facies rotunda, thorax parumper gibbosus. de suis insuper significationibus est, quod oculi multum aperiuntur et sunt acute intuentes. est etiam multum loquax.

Cap. LIV.

10 **Signa hominis malorum morum.**

Huius signa sunt facies foeda colorem cum quadam obscuritate rubeum habens, cutis faciei sicca, totius corporis macies, rugosa facies ac capillorum nigredo et lenitas.

15 Cap. LV.

Signa luxuriosi.

Huius signa sunt albedo coloris rubedinem habens admixtam, capillorum etiam multitudo et crassities, lenitas atque nigredo, praeterea quod super timpora 20 multos habet capillos et quod eius oculi sunt crassi.

---

1. crassae] crosse *M* 2. cum] Quum *Ba* vero] verum *M* parumper] paurumper *M* 4. rufus] ruffus *Ba* 5. thorax] torax *M* parumper] paurumper *M* 7. acute] acutae *Ba* est] et est *M* 10. Signa] Significationes *Ba* morum] humerum vel morum *M* al' signa iracundi *in marg. M* 11. Huius] Cuius *M* 16. Signa luxuriosi] Significationes hominis luxuriosi *Ba* 17. Huius — coloris] Cuius signum est caloris albedo *M* rubedinem] et rubedinem *Ba* 18. admixtam] ammixtam *Ba* crassities] crossities *M* 19. timpora] tympora *M* tempora *Ba* 20. habet] habeat *M* capillos] pilos *M* crassi] crossi *M*

Cap. LVI.

Signa feminae.

In omnibus animalium generibus feminae magis mortuum habent animum minusque sunt patientes et citius converti possunt citiusque irascuntur et velocius 5 sedantur maiorisque sunt calliditatis. sunt praeterea praecipites et inverecundae. caput etiam habent parvum et faciem et collum subtilia, pectus quoque et spatulas habent magis angusta atque costas minores. coxas vero utrinque habent crassas et nates similiter. earum 10 insuper crura gracilia sunt, manus autem et pedes tenues. quae in omnibus animalium, ut praedictum est, generibus masculis et timidiores et deterius inveniuntur morigeratae.

Cap. LVII. 15

Signa eunuchi.

Eunuchus malorum est morum. est enim stultus et cupidus et praesumptuosus. qui autem castratus non fuit, sed sine testiculis natus vel parvissimos habens eunuchus apparet, cui videlicet barba nunquam 20 nascitur, deterior est.

---

2. Signa feminae] Significationes foemineae *Ba* 3. feminae *om. M, inser. M*[2] foeminae *Ba* magis mortuum] *num* magis timidae sunt et deterius morigeratum? *cf. l. 12 sq.* 5. citiusque] citius *M,* que *add. M*[2] 6. maiorisque] minorisque *M* calliditatis] caliditatis *MBa* 7. caput] capud *M* 10. crassas] crossas *M* similiter. earum insuper] similiter eorum. Insuper *M* 12. animalium] animalibus *M* 14. morigeratae] morierate *M* 16. Signa] Significationes *Ba* De signis *M* eunuchi] eunuchorum *M* 17. enim] etiam *M* stultus] stultus. est *M* 18. autem *om. M* 20. eunuchus] enuchus *M*

Cap. LVIII.

De summa eorum quae in consideratione phisonomiae sunt necessaria.

Oportet ut cum iudicare volueris, non unam tantum
5 attendas intentionem, sed in quantum vales ad ipsarum intendas aggregationem et si quando significationum acciderit contrarietas, ipsarum virtutes et testimonia metiaris. deinde ad fortiores ipsarum declina et earum iudica testimonio et similiter quando plures sunt.
10 praeterea scire debes, quod faciei significatio et praecipue oculorum omnibus aliis significationibus in fortitudine et firmitudine praeiudicat.

---

2. De summa eorum] Signa *M* phisonomiae] physionomiae *Ba* 4. ut *om.* *M* tantum *om.* *M* 5. ad] et *M* 8. earum] eorum *M* 9. testimonio] testimonia *M* quando] quae *Ba* 12. praeiudicat] praeiudicant. ≈ Completus est tractatus secundus auxilio dei, cui gratie sint infinite. *M*

C.

PHYSIOGNOMONIAE SECRETI SECRETORUM PSEUDARISTOTELICI VERSIONES LATINAE.

Conspectus siglorum in apparatu critico adhibitorum.

1. in recensione primaria (= S.)

1 = codex Gothanus arab. 1870
2 = codex Gothanus arab. 1871
3 = codex Gothanus arab. 1869

2. in Philippi Tripolitani versione (= Ph.)

L = codex Laurentianus XV sin. 9
M = codex Laurentianus LXXXIII, 2
B = codex Berolinensis lat. qu. 70
C = codex Chisianus *H* VII, 238
o = consensus codicum *LMBC*

3. in recensione secundaria (= s.)

c = codex Berolinensis Sprengerianus 943
h = codex versionis hebraicae Steinschneiderianus.

SECRETI SECRETORUM PSEUDARISTOTELICI DE PHYSIOGNOMONIA CAPUT.

S

§ 1. E rerum summa quarum scientiae non indigeas, est cognitio eius quod concipit anima per signum apparens, quando abstracta est a desideriis et liberata a rebus abiectis, et haec

4. *Haec paragraphus excepto fine p. 191, 4 sq. (vide notam) in 1 deest* 7. est] o Alexander, est *3* 9. per signum apparens] sciens, apparens *2*

Ph.

Et inter ceteras res est illa quam te non oportet ignorare, scilicet cognitio quam investigat et cognoscit anima tua per signum nobile, cum abstracta fuerit a desideriis et concupiscentiis

5. est illa] illa est *B* illam *C* illa *L* est alia *M* 7. scilicet] videlicet *M* 8. quam] qua *BC* investigat] investiget *M* 9. cognoscit] cognoscat (i) *L* 10. tua *om. M* 12. cum] (cum) sive *B* sive *C* abstracta fuerit] fuerit abstracta *M* abstrata fuerit *L* 14. concupiscentiis] concuspicentiis *L*

s.

Scias physiognomoniam esse unam e scientiis subtilibus et speculativis et intellectualibus, quas novisse et intellegere te decet, quia hominum multum indiges, ut iis utaris.

4. Scias — 6 unam] Cum physiognomonia sit una *c* 10. quas] atque unam ex iis quas *h*

S.

pars cognoscitur per cogitationem, et quando anima est dominans corpori et praeponderans ei et nihil intercessit inter materiam luminatam quae est in corde et inter materiam animalem quae est in cerebro, et purum [i. e. defaecatum] est ingenium ab impuro, et inversum est ad inquirendum, quid fuerit [vel sit] ars hariolandi, quae iam in-

6. *enuntiatio* et — 12 cerebro *in 2 corrupta* 16. inversum] inversione *3*

Ph.

et cum fuerit liberata a nocivis, et haec divisio cognoscitur cogitatu. cum itaque fuerit anima superans et dominans corpori et ei praeponderans et virtus flammea existens in corde non desinat inter ipsam et virtutem animalem existentem in cerebro, tunc sublimatur et augmentatur et declaratur intellectus supra mensuram. unde si

3. divisio] omnino *LB* 4. cognoscitur] cognoscuntur a *B* 8. et *om. M* ei praeponderans] praeponderans ei *B* 10. flammea] flaminea *C* 12. desinat] designat *C* 17. augmentatur] augmentabitur *BC* et declaratur *om. B* 19. supra] secundum *BCM om. L*

s.

hoc igitur capite tibi constituam argumenta physiognomoniae, quatenus eorum cognitio tempore praeterito apparuit et eius experientia diebus praeteritis comprobata est, deo volente.

5 10 15 20

S.

venitur in quodam docto vera [=vera facta?], quoad praedicitur miraculis occultis sine origine [= quorum origo occulta est?]; et circulatio [reversio] huius est etiam secundum ascendentem coniunctionis [stellarum] qui [quae?] incidit [?] in hanc virtutem generatam: sicut te oportet quaerere cum pulchritudine naturae scientiam physiognomoniae, et est

15. in — 16 generatam] haec virtus generata *2*

Ph.

quis quaerat causam prophetarum qui probati sunt in hoc mundo purissimi intellectus et verae visionis, cum miraculis innativis prae ceteris ex praedictis provenit. accidit etiam hoc ex constellatione geneseos mutantis hanc virtutem generativam: sicut te oportet quaerere signa et vestigia cum pulchritudine naturae, scilicet scientiam phisonomiae,

3. qui *om. M* 4. in hoc mundo *om. M* 11. hoc *om. M* 12. geneseos] geneos *L C* 13. mutantis] imitantis *o* 14. generativam] generatam *M* 19. naturae] dierum tuae naturae *M* 20. scientiam] scientia *LMC*

s.

S.

scientia magna, et [iam] diebus antiquissimis ea usi sunt antiqui et gloriati sunt in pulchritudine naturae in hac scientia et attributus est ad veritatem eius ex antiquis Aclimas auctor physiognomoniae et demonstravit compositionem hominis e moribus animae suae. et occurrit de eo narratio pulchra

Ph.

quae est scientia magna, et per longitudinem dierum usi sunt antiqui hac scientia et gloriati sunt in inquisitione pulchritudinis naturae in hac scientia. cuius perfectio attribuitur de numero antiquorum Philimoni summo doctori et magistro phisonomiae. et revera investigabat ex compositione hominis

s.

5 10 15

---

7. scientia] scientia. et est scientia vera et nisi esset longitudo [rei], indicavissem tibi causam quae veritatem eius et eorum qui eam possident necessariam reddit *3*

1. quae] et quae *M* 5. et — 9 scientia *om.* *C* 6. in *om.* *M* 7. inquisitione] inquisione *L* 9. in hac scientia] per hanc scientiam *M* 11. de] ex *C* 13. Philimoni] Philomeni *B* Phisonomi *M* 16. investigabat] investigabit *M* 17. ex compositione] expositionem *M*

S.

mirabilis, quam referam, ut eam cognoscas.

Et hoc [est], quod discipuli excellentis Hippocratis formaverunt [= depinxerunt] formam Hippocratis in pergameno, deinde portaverunt eam Aclimae et dixerunt: considera

3. cognoscas] cognoscas, si deus excelsus voluerit *2*

Ph.

qualitates et naturas animae eius. et occurrit in ipso historia pulcra et extranea; constitue te super eam, ut intelligas.

Disciputi siquidem Ypocratis sapientis depinxerunt formam eius in pergameno et portaverunt eam Philimoni dicentes: considera hanc figuram et indica nobis qualitates et com-

1. qualitates] et qualitates *M* 2. animae *om. M* 3. occurrit] currit *LC* erunt *M* cetera *B* ipso] ipsa *o* 8. siquidem] quidem *M om. B* 10. depinxerunt] depinserunt *M* 12. pergameno] pergamenis *M* 14. Philimoni] Philomini *LC* Philomeni *B* phisonomi *M* 18. complexiones eius] eius complexiones *M*

s.

S.

hanc figuram et iudica nobis de moribus eius. et inspexit compositionem eius et coniunctionem partium eius cum partibus [= unius cum altera], deinde dixit: hic [est] vir fraudulentus, deceptor, amans coitum. et voluerunt interficere eum et dixerunt: o stulte, haec est figura excellentissimi [ho-

Ph.

plexiones eius. qui respiciens compositionem et dispositionem figurae comparavit partes eius ad partes dicens: iste homo luxuriosus est, deceptor, amans coitum. ob quam rem voluerunt eum interficere dicentes: o stulte, haec est figura dignioris et melioris hominis, qui sit in hoc mundo: haec est figura Ypo-

s.

5

10

15

7. partium] membrorum *3* 17. excellentissimi—p. 189, 5 figura *om. 3*

2. respiciens] respexit *M* 4. figurae] figurae et *M* 6. eius ad] ad eius *L* 8. luxuriosus est] est luxuriosus *M* 10. quam rem] hanc causam *M* 14. dignioris et melioris] melioris et dignioris *BM* 17. hoc *om. C* haec est figura Ypocratis *in o post* et correxit dicens *(p. 189,3) leguntur* 18. Ypocratis *om. LC*

S.

minum] qui [sint] in terra et abstinentissimi eorum et nobilissimi eorum, haec est figura excellentis Hippocratis. et dixit iis: sane quaesivistis a me scientiam meam et indicavi vobis. quando pervenerunt ad Hippocratem et narraverunt ei quod artificiose fecerant et quod dixerat [Aclimas], dixit

Ph.

cratis. Philimon autem pacificavit eos et correxit dicens: quod quaesivistis a me de mea scientia, hanc ostendi vobis et quod inde sentio secundum ipsam. quando ergo pervenerunt ad Ypocratem, dixerunt ei quid fecerunt et quid respondit eis Philimon et iudicium eius. quibus dixit Ypocras: certe verum dixit

1. Philimon] Philomon *B* phisonomus *M* 2. autem] vero *M* 4. quod] quod enim *B* quid hoc *L* quid ad hoc vos *M* sed hoc quod *C* 6. hanc] hoc *B* *om. C* 7. et *om. B* 10. ergo] vero *MB* 13. quid] quod *M* 14. quid] quod *M* respondit] respondidit *M* 15. Philimon] philomon *B* fisonomus *M*

s.

S.	Ph.	s
iis Hippocrates: verum dixit Aclimas neque per deum praetermisit litteram, verum ex quo perspexi has res, feci animam meam [= me ipsum] regnare super eas et vici robur concupiscentiae meae in hoc. hoc est augmentum excellentiae Hippocratis, philosophia enim est regnum concupiscentiarum.	Philimon nec praetermisit unam litteram, verumptamen ex quo ego perspexi et consideravi haec turpia esse et reprobanda, constitui animam meam regem super ipsam et retraxi eam ab eis et triumphavi super retentione concupiscentiae meae. haec est itaque laus et sapientia Ypocratis, quia philosophia nihil aliud est	

1. iis *om.* *2* 4. praetermisit] praetermisit in eo quod interpretatus est *3* 5. litteram] litteram; haec est qualitas mea et haec est condicio mea *3* 10. eas] eas, et superavit intellectus meus concupiscentias meas, et quivis sapiens, cuius intellectus non superat concupiscentias suas, non est sapiens *3*

1. Philimon] philomon *B* phisonomus *M* 3. verumptamen] veruntamen *M* 4. ego *om.* *M* 5. perspexi] prespexi *LC* inspexi *B* 7. et *om.* *B* 9. meam] meam et *L* 13. retentione] retentionem *M* 14. concupiscentiae] concuspicentiae *L* 17. Ypocratis] ex operibus Ypocratis *BM* 19. est *om.* *M*

S.

Ego tibi con-
5 stituo scientiae
physiognomoniae
vestigium [= de-
scriptionem] ab-
breviatum et suf-
10 ficiens, quod tibi
sufficiet in pul-
chritudine natu-
rae tuae et nobi-
litate substantiae
15 a multis [i. e. quod
tibi permittit
multa neglegere],
si deus excelsus
voluerit.

4. Ego tibi constituo] Porta abbreviata de physiognomonia, et, o Alexander, ego tibi constituo *3* Ego — 11 sufficiet] Et hoc est aliquid e scientia physiognomoniae praescriptum, abbreviatum, intelligibile, idoneum, sufficiens *1*

Ph.

quam abstinentia
et victoria con-
cupiscibilium.

Constituo ergo
tibi ex hac scientia
phisonomiae re-
gulas et constitu-
tiones abbrevia-
tas et sufficientes,
quae dabunt tibi
magnum commo-
dum et pretium
ex nobilitate na-
turae tuae et pu-
ritate tuae sub-
stantiae.

2. concupiscibilium] incuspicibilium *L* 5. ex] rex ex *B* scientia] scientie *B* 6. phisonomiae] philosophiae vel phisonomie *B* 8. abbreviatas] abreviatas *M* 10. quae] et *C om. L* dabunt] dabit *M* debet *L* dicent *C* erit *B* 11. commodum et *om. M* 14. tuae *om. C* 15. substantiae] scientiae *M*

s.

S.

§ 2. Iam scis matricem esse fetui idem quod ollam ferculo. et albedo diffusa [vel splendida] cum colore caerulei simili et splendide rubro et rubor splendidus signum est diminutae decoctionis. et si accedit ad hoc diminutio in

4. et — 11 decoctionis *om. 2* 6. colore *om. 1* 7. et — 8 rubro *om. 1*

Ph.

Scias ergo, quod matrix est embrioni sicut olla ferculo decoquendo. albedo ergo cum livido colore et flavus color nimius est signum diminutae decoctionis. si ergo accidit cum hoc diminutio in temperatura, dimi-

1. Scias] De cognitione qualitatum hominis per signa spiritualia quae dicitur phisonomia aristotilis. Scias *B* ergo *om. B* 2. matrix] mater *M* est *om. MB* embrioni] embrio *L* embrio est *B* ebrionis *M* 4. ferculo] ferculi *M* fercula *B* 7. nimius] eius nimius *M* *om. B* 8. est signum] signum est *M* 9. diminutae] dimitae *L* 11. accidit] accidat *LC* cum hoc *om. CM* 12. diminutio] diminutio hoc *C* *om. M* temperatura] creatura *CM*

s.

Iam scis, Alexander, matricem esse fetui idem quod ollam ferculo. temperamenta diversa secundum creaturam et naturas inter se discrepant secundum compositionem. scias igitur album diffusum cum colore

12. diffusum] splendidum *h*

S.

indole, iam diminuta est natura. cave ergo ab homine caeruleo et splendide rubro: haec est indoles impudentiae et fraudis et improbitatis.

§ 3. O Alexander, cum videris hominem qui fre-

5. rubro] rubro et paucis praedito pilis *3* 20. O Alexander, *om. 2*

Ph.

nuetur similiter et natura. fuge ergo ab omni homine livido et flavo, quoniam declivis est ad vitia et luxuriam.

Et cum videris hominem frequentantem in te vi-

1. similiter] simul *C* sibi *M* et] in *M* 4. et *om. CM* 5. quoniam] quoniam flavus *M* declivis] declivus *L* declinans *B* 6. vitia et luxuriam] luxuriam et vitia *C*

s.

qui caeruleo similis est et splendide ruber est, impudentiam et fraudem indicare et improbitatem parvamque intellegentiam. itaque cave ab omni homine cuius color caeruleus et splendide ruber est. si autem accedit quod frons lata aut mentum angustum et capillus copiosus est, cave ab eo, ut a vipera caves.

O Alexander, cum videris hominem qui fre-

6. improbitatem] coitum *h* 7. *post* intellegentiam *h addit:* Inspice tibi Germanos has ultimas proprietates possidentes scilicet stultitiam, perfidiam et impudentiam. 20. *haec § post § 5 extat*

S.

quenter te aspicit et cum eum aspexeris, erubescit et pudibundus fit et irridere videtur, noli eo delectari. si oculus eius lacrimat, is te diligit et metuit. si vero contrarium fuerit, tibi invidus est et te contemnit.

Cave ab omni

Ph.

sum, et cum respicis eum, terretur ex hoc et erubescit et maxime si invitus suspirat et lacrimae apparent in oculis, hic diligit te et timet te; si vero contrarium fuerit, erit invidus et contempnens te.

Cave et prae-

s.

quenter te aspicit et cum eum aspexeris, erubescit et pudibundus fit et irridere videtur, noli eo delectari. si oculus eius lacrimat, te diligit et metuit idque eo magis, si oculus est inter gratos, de quibus antea sermo fuit. si tu eum aspicis et ille te aspicit sine pudore et metu, tibi invidet, parvi te facit neque tibi fidus est.

O Alexander,

---

20. Cave — p. 195, 5 caves *om. 1*

1. respicis] respexeris *M* 2. terretur] et terretur *L C* teratur *M* 3. erubescit] turbescit *M* *post hanc vocem nonnulla perierunt* 4. invitus] inter *B* 10. invidus — 12 te] contempnens te et invidus *B* invidus et contempnet te *M* 20. Cave *om. B*

8. diligit et metuit] metuit et diligit estque amicus fidelis *h* 10. si — 11 gratos] si in oculis sunt signa laudata *h*

S.

homine imperfectae indolis vel qui noxa affectus est, ut ab inimicis tuis caves.

O Alexander, et maxime aequalis in indole convenienti est mediocritas staturae et nigredo capillorum et oculorum horumque profunditas et vultus rotunditas; albedo vero commixta rubedini et fuscus

7. O Alexander *om. 3*

Ph.

cave ab omni homine infortunato et diminuto in aliquo membro, sicut cavendum est tibi ab inimico.

Aequior et temperatior creatura est, cui convenit mediocritas staturae cum nigredine oculorum et capillorum et cum rotunditate vultus, albedo vero commixta rubedini et fuscus color temperatus

1. omni *om. L C* 2. infortunato] informato *L C* 5. cavendum est] est cavendum *B* 6. tibi *om. M* 7. temperatior] temperantior *B* 8. creatura] natura *C* 9. est *om. M* cui] que *B C M* 10. mediocritas] mediocritati *B C M* mediocritate *L* 13. capillorum et *om. M* 17. fuscus] rufus *M* 18. temperatus *om. M*

s.

cave ab omni homine imperfectae indolis, ut ab inimicis tuis caves.

3. ut — 4 caves *om. h*

S.

color aequabilis cum integritate indolis et aequalitate staturae et mediocritate capitis in parvitate et magnitudine, raritate verbi, nisi cum necesse fuerit, mediocritas in sonoritate vocis et subtilitate et quae inclinat ad tenuitatem modum non excedentem. quando etiam natura declinat ad nigredinem et

Ph.

cum integritate corporis et rectitudo staturae ac capitis mediocritas in parvitate et magnitudine et raritas verborum, nisi cum necesse fuerit, mediocritas in sonoritate vocis et subtilitate. quando etiam natura declinat ad nigredinem et croceitatem, etiam tunc est optima temperantia et creatio: haec pla-

s.

5

10

15

---

2. rectitudo] rectitudine corporis et rectitudine *M* 3. ac] et *B* 4. capitis mediocritas] capitis [corporis] mediocritas *B* · mediocritas capitis *M* 7. raritas] raritatis *M* 11. et *om.* *M* 14. nigredinem] negredinem *M* 15. etiam *om.* *B M* 18. haec] hoc *M* placeat] placeant *G* placet *M*

S.	Ph.	s.
croceitatem, haec [est] maxime aequalis indoles quae tibi placeat 5 ad societatem tuam.	ceat tibi, hanc habeas tecum.	
Et ego interpretor tibi res per modum separatio- 10 nis [i. e. separatim], tu autem eas temperabis in rectitudine intellectus tui.	Et ego interpretor tibi quoddam per modum separationis, tu autem temperabis ipsum in rectitudine intellectus.	
15 § 4. Capilli molles significant pusillanimitatem *et frigiditatem cerebri et parvam*	Capilli autem plani et suaves significant mansuetudinem et frigiditatem cerebri.	Scias capillum durum animositatem et sanitatem cerebri indicare et capil-

7. Et—12 in *om. 1* 19. parvam intellegentiam *om. 3*

10. tu] eum *M* 11. temperabis] temptabis *L B C* temptaberis *M* 12. ipsum] eum *B* in rectitudine] per rectitudinem *M* 15. Capilli autem] De capillis. Capilli *B* 16. plani] plurimi *L C* et *om. L C* 17. mansuetudinem] magnitudinem *B* 18. frigiditatem] firmitatem *B M*

S.

intellegentiam. capilli duri animositatem *et sanitatem cerebri* significant. multitudo vero pilorum in umeris et collo significat stultitiam et calorem. multitudo pilorum in pectore et ventre designat *ferocitatem naturae et* diminutionem prudentiae in iudicio *et amorem oppressionis.* rubor capillorum significat stultitiam

1. capilli — 4 significant *om. 2* 5. multitudo *om. 2* 7. collo] oculis *2* 16. amorem] multitudinem *3*

Ph.

multitudo vero capillorum super utroque humero significat fatuitatem et stoliditatem. multitudo etiam capillorum in pectore et in ventre declarat horribilitatem et singularitatem naturae et diminutionem apprehensionis et amorem iniuriarum. rufus vero color est signum insipientiae et multae irae et insidiarum,

1. vero] etiam *L C* 5. et stoliditatem *om. M* 7. capillorum] pilorum *B* 8. in — 9 ventre] in ventre et pectore *M* 10. horribilitatem] oribilitatem *M* 13. apprehensionis] apprensionis *M* 16. color] color in capillis *C* 17. est signum] signum est *M* 18. et] ac *M* 19. et *om. L C*

s.

lum mollem pusillanimitatem et frigiditatem cerebri et parvam intellegentiam indicare. multitudo pilorum in umeris et collo stultitiam monstrat, est etiam signum festinationis. multitudo pilorum in pectore et ventre ferocitatem naturae et parvam prudentiam in iudicio et amorem oppressionis indicat. rubor capillorum

10. est — 11 festinationis *om. c* 14. ferocitatem naturae] beluinam naturam *h* 15. parvam] malam *c* 17. oppressionis] fallaciae *h* 19. capillorum — p. 199, 1 atque *om. c*

S.	Ph.	s.
et multitudinem irae et oppressionem, et niger innuit retentionem 5 et amorem iusti. medius est inter utrumque.	et niger capillus innuit retentionem et amorem iustitiae. mediocris vero inter hos duos colores est homo diligens pacem.	stultitiam atque multitudinem et celeritatem irae, oppressionem quoque significat; niger capillus intellegentiam, patientiam, amorem iusti significat. et 10 medius inter hos duos aequitatem indicat.
§ 5. Qui habet oculos magnos 15 et prominentes, invidus est, impudens, piger, infidus et praecipue si	Qui vero habet oculos magnos, invidus est, inverecundus, piger, inobediens et praecipue si sint	O Alexander, indiciis oculorum non errabis, ut iis benevolentiam et iram, amorem et odium

1. et *om. M* 2. retentionem] rectitudinem *o* 4. iustitiae] iustiae *M* mediocris] mediocres *LC* 5. hos] istos *B* 6. duos] ·n· *B* est *om. C* 13. Qui] De oculis. Qui *BC* habet] habent *C* 15. invidus — 17 inobediens] invidi sunt et inverecundi pigri inobedientes *C* 16. piger] piger et *B* 18. sint—p. 200, 2 oculi *om. M*

4. oppressionem quoque *om. c* 7. patientiam] animi demissionem *h* 13. O Alexander — p. 200, 1 cognoscas] *post sequens enuntiatum h*

S.

sunt caerulei; cuius vero oculi sunt mediocres declinantes ad profunditatem et ad colorem stibii vel nigredinem, is est vigilans, prudens in iudicio et fidus amicus.

Cuius oculi in longitudinem corporis abeunt, is est deceptor. cuius oculi sunt similes oculis bestiarum rigiditate et intuitu quodammodo limo, ignarus

9. fidus amicus *om. 3* 12. corporis *om. 1*

Ph.

lividi. cuius vero oculi sunt mediocres declinantes ad caelestem colorem vel nigredinem, penetrabilis est intellectus, curialis et fidelis. qui vero habet oculos extensos cum extensione vultus, talis est malitiosus nequam. et qui habet oculos similes oculis animalis, insipiens est et durae naturae. cuius vero oculi mo-

1. cuius] cum *B* 2. sunt] sint *B* 6. penetrabilis est] est penetrabilis *B* 9. qui vero] et qui *B* 13. nequam] et nequam *B* 14. qui] cum *C* 15. similes] similis *B* *om. M* 16. oculis *om. M* animalis] asininis *C* asininos *M* asinis *L* asini *B* 17. et *om. LÇ* 19. vero *om. M*

s.

cognoscas. pessimus oculorum est is qui caeruleus est, et pessimus caeruleus, qui ad [instar lapidis] firusadji [amethysti]. qui magnos et extantes vel prominentes oculos habet, invidus est, impudens, piger, infidus, et si caerulei sunt, hoc magis valebit. et tum necessario malo oculo erit. cuius autem oculi medii sunt, incli-

4. pessimus caeruleus *om. h* 5. ad] ad colorem inclinat lapidis qui dicitur *h* 9. vel prominentes *om. h* 19. inclinantes ad *om. h*

S.

et durae naturae est. cuius oculi moventur cum celeritate et acu- 5 mine visus, est fraudulentus, fur, ex annonae caritate lucrans. si oculi sunt rubei, 10 ille cuius sunt, animosus, valde audax est. deteriores autem oculorum sunt cae- 15 rulei et inter hos qui [colorem] firusadji [habent]. si circa eos sunt maculae albae aut 20 nigrae aut rubrae, eorum possessor pessimus et ab-

19. aut] et *1 2* 20. nigrae aut *om. 1*

Ph.

ventur velociter et visus est acutus, talis homo est fraudulentus, latro, infidelis. si vero oculi fuerint rubei, ille cuius sunt, est animosus, fortis et potens. deteriores vero oculi sunt illi qui habent maculas albas aut nigras vel rubeas circumquaque, quia talis homo deterior est omnibus hominibus et magis reprobandus.

3. homo *om. C* homo est] est homo *M* 5. latro] latro et *B* 6. fuerint] sint *B* 11. illi *om. C* 14. vel] aut *M* 16. est omnibus hominibus] omnibus hominibus est *M* 18. et *om. M*

s.

nantes ad profunditatem et colorem stibii aut nigredinem, vigilans [vel circumspectus], prudens in iudicio et fidus amicus est. si inclinantes ad longitudinem nasi sunt, possesor est deceptor. cuius oculi similes sunt oculis bestiarum rigiditate quorumque motus parvus est, ignarus et durae naturae est. cuius oculi cum celeritate et acumine moventur et facilitate, fraudulen-

8. si — 11 deceptor *om. c* 16. motus] motus et intuitus *h* 19. oculi] caput et oculi *h* 20. et acumine *om. c* 21. facilitate] celeritate *h*

S.

iectissimus hominum est.

§ 6. Supercilium quod habet multos pilos, impeditionem et corruptionem loquendi indicat, et quando extenditur supercilium ad tempora, eius posses-

Ph.

Supercilium quod habet multos pilos, significat impeditionem loquendi, et quando extenduntur supercilia ad timpora, habens talia est immundus.

12. Supercilium] De superciliis Supercilium *B C* 13. quod] quid *M* multos pilos] pilos multos *C* 15. impeditionem] ineptionem *L B C* ineptitudinem *M* 18. timpora] tempora *L C M* 19. habens talia] talis habens *M* 20. immundus] invidus *M*

s.

tus, fur, perfidus est. si oculi rubri sunt, is cuius sunt, animosus, valde audax est. et si 5 circa eos sunt rubrae maculae, eorum possessor pessimus et abiectissimus hominum 10 est.

Supercilia quae habent multos pilos, multitudinem loquen- 15 di indicant, et si supercilia ad tempora extenduntur, eorum possessor superbus, glorio- 20

6. eos] oculos *h* 9. abiectissimus] abiectissimus moribus et actionibus *h* 14. multitudinem] neglegentiam et crassitudinem [elationem?] *h* 20. gloriosus—p. 203, 1 placens *om. h*

S.

sor superbus, gloriosus est. *cuius supercilia rara et aequalia in longitudine et brevitate et nigra sunt, is vigilans, prudens est.*

§ 7. Si nasus tenuis est, eius possessor agilis est. cuius nasus longus est protensus fere ad os, animosus est. cuius nasus simus, libidinosus est. et cuius nasus foramina habet spiri-

1. superbus] fidus *1* nobilis *2*

Ph.

cum vero supercilia rara sunt commensurata in longitudine et brevitate et sunt nigra, huiusmodi est facilis impressionis ad intelligendum.

Nasus cum fuerit subtilis, eius dominus est valde iracundus. et qui habet longum nasum et protensum ad os, est probus et audax. nasus vero simus est impetuosus. et qui habet foramina

1. cum] quando *B* Cuius *M* vero] autem *B* 5. nigra] magna *o* 6. huiusmodi] hic *M* 10. Nasus] De naso Nasus *BC* Nasus vero *L* 13. et *om. M* 16. probus et audax] audax et probus *M* 20. foramina] formam *M*

s.

sus et sibi placens est. cuius supercilia rara et aequalia in longitudine et brevitate et nigra sunt, is vigilans et prudens est.

Si nasus tenuis est, eius possessor agilis est. cuius nasus longus est ad os fere protensus, animosus est. cuius nasus simus est, libidinosus et amans coitum est. et cuius nasus fo-

5. et brevitate *om. c* 12. agilis] mollis moribus *h* 18. libidinosus — 19 est] in periculum se conicit *h*

S.

tum gravem trahentia, iracundus est. *et si nasus latus est, in medio ad simitatem inclinans, gloriosus et mendax est. et nobilissimus nasorum est, qui longus, sed non nimis longus est et cuius crassitudo mediocris ad extremitatem, cuius foramina non multum longa.*

Ph.

nasi gravis apertionis vel durae, est irascibilis. et cum fuerit nasus latus in medio declinans ad simitatem, est verbosus et mendax. et in nasis ille est magis aequalis, qui est mediocriter longus, et cuius latitudo est mediocris ad extremitatem et cuius foramina non multum magna.

s.

ramina habet spiritum gravem trahentia, iracundus est. et si nasus latus est, in medio ad simitatem inclinans, gloriosus et mendax est. nobilissimus nasorum est, qui longus, sed non nimis longus est et cuius crassitudo mediocris ad extremitatem inclinans: hoc est signum intellectus et prudentiae [in iudicio].

---

13. ad — 16 longa *om. 1*

1. apertionis] compactionis *Porta de hum. phys. II, 9* 2. vel] vel *B* 3. est *om. L* 6. simitatem] summitatem *o* 8. et *om. LC* et *om. M* 9. in nasis] nasus *B* ille — 10 aequalis] est illa magna aequalitas *M* 12. cuius] eius *LC* 13. est *om. LC* 15. cuius] eius *o*

10. longus] paulum longus *h*

S.

§ 8. Frons extensa in qua nullae rugae sunt, signum est altercationis et discessionis et stupiditatis et gloriositatis. *cuius frons media in latitudine et tumore et in qua rugae sunt, est fidelis, amicus, gnarus, prudens, vigilans, valde ingeniosus.*

§ 9. Cuius os latum est, animo-

Ph.

Facies plana carens tumorositate significat litigiosum, discolum, iniuriosum et immundum. qui vero habet faciem mediocrem in genis et timporibus vergentem ad pinguedinem, est verax, amans, intelligens atque sapiens, servitialis, bene compositus et ingeniosus.

Qui habet os latum, est bellico-

s.

Cuius frons extensa, in qua nullae rugae sunt, altercationem et studium indicat. cuius autem frons media in latitudine et tumore et in qua rugae sunt, est fidelis, amicus, gnarus, prudens, vigilans, valde circumspiciens.

Cuius os latum est, animo-

---

1. Frons — 14 ingeniosus *om. 1* 9. tumore] pustulis *2* 14. ingeniosus] ingeniosus. cuius autem frons conspicui tumoris est, taciturnus, sollers in rebus exsequendis et providus est *3*

1. Facies] De facie Facies *B C* plana] plena *L* *om. B* 2. tumorositate] tumositate *M* 3. significat] fatigat *L* 4. discolum] discolum et *L* 6. vero habet] autem *B* 13. atque sapiens *om. B* 17. Qui] De ore Qui *B C* habet] vero habet *L C* os latum] latum os *L C* 18. est bellicosus et] bellicosus est *M*

2. extensa — 6 autem frons *om. c* 9. sunt] visibiles sunt *h* 12. vigilans *om. c* circumspiciens] cogitans et acutus *h*

S.

sus est. et qui habet labia crassa, stultus est.

§ 10. Carnosus in facie est impudens, ignarus, mendax. cuius facies macra est, circumspectus in

Ph.

sus et audax. et qui habet labia grossa, stultus est.

Et qui est carnosus in facie, est minus sapiens, importunus, mendax. et qui habet gracilem faciem,

s.

sus est. cuius labia crassa sunt, stultus est. cuius labia media sunt crassitudine cum rubore iusto,. aequalis est. cuius dentes prominent et cohaerent, fraudulentus est, astutus, infidus. cuius dentes longi sunt, rari et inter quos spatium sit, intellegens, certus, fidus est.

Carnosus in facie et cuius maxillae inflatae sunt, ignarus, grossae naturae est. cuius facies

---

2. crassa] crassa et dentes latos *3* 3. est] est. qui os angustum habet, pauca loquitur *3* 19. ignarus *om. 1* 22. circumspectus in operibus *om. 1* circumspectus — p. 207, 5 croceitatem, est *om. 2*

1. et *(alt.) om. M* 20. mendax] et mendax *B* 22. gracilem faciem] faciem gracilem *B*

5. cum rubore iusto] et multum rubra sunt *h* 9. fraudulentus est] verba eius dura sunt *h* 15. certus, fidus] fidus, cogitans *h* 19. maxillae] oris anguli *c* 20. ignarus *om. h*

S.

operibus, prudens in iudicio est. et qui habet faciem parvam declinan-5 tem ad croceitatem, est abiectus, deceptor, fraudulentus et ebriosus. cuius 10 facies oblonga est, impudens est.

§ 11. Cuius tempora inflata 15 et venae plenae sunt, iracundus est.

9. ebriosus] durus *3* *om.* *1* 11. impudens] impudens in loquela sua *1* est] est. optima facierum est, quae pulchra latitudine, aperta venis, non valde extensa neque valde parva in superficiebus *(?)*, tenuibus labiis, bene ordinatis dentibus, non copiosis capillis in genis et superciliis *3* 17. est] est. qui crassa tempora habet, est ignarus, sed bonae memoriae *1*

Ph.

est circumspectus in operibus suis, subtilis intellectus. et qui habet parvam faciem declinantem ad croceitatem, est pessimus, vitiosus, deceptor et ebriosus. et qui habet oblongam faciem, est iniuriosus.

Et qui habet timpora inflata et venas plenas, est valde iracundus.

3. subtilis] et subtilis *B* 5. parvam faciem] faciem parvam *M* 10. et *om.* *LB* 11. oblongam] obliquam *M* 13. Et] De timporibus Et *B* 14. inflata] plana inflata *M* 15. venas] genas *o* plenas] planas *C*

s.

macra et subrubra est, malus, deceptor, fraudulentus est. cuius facies oblonga est, impudens est.

Cuius tempora inflata et venae plenae sunt, iracundus est.

3. fraudulentus] furatur mentem creaturarum *h*

S.	Ph.	s.
§ 12. Cuius aures valde magnae sunt, ignarus est, sed bonae retentionis. *cuius aures valde parvae sunt, est stultus, fur, luxuriosus, pusillanimus.*	Et qui habet auriculas magnas valde, est fatuus, sed erit bonae retentionis et memoriae. et qui habet aures valde parvas, est stolidus, latro, luxuriosus.	Cuius aures magnae sunt, ignarus est, sed bonae retentionis. cuius aures parvae sunt, est stultus, fur.
§ 13. Qui habet vocem sonoram, est animosus. *cuius loquela aequalis est in crassitudine et*	Et qui habet grossam vocem et sonoram, est bellicosus et eloquens. cuius vox	Cuius vox grossa [vel sonora] est, animosus est. cuius loquela aequalis est in

1. Cuius — 4 retentionis] *post* 5 cuius — 8 pusillanimus *1* 2. valde *om. 1* 3. ignarus — 4 retentionis] pusillanimus. cuius aures longae sunt, est mansuetus *1* 13. animosus] animosus, audax, magnanimus *3*

1. Et] De auribus Et *B* habet — 6 memoriae. et qui *om. M* 2. auriculas] aures *BM (cf. Trogus Pompeius apud Plinium h. n. XI § 276* oricularum magnitudo loquacitatis et stultitiae nota est) 3. valde, est] est valde *LC* 4. sed] hoc excepto quod *LC* 5. retentionis] retemptionis *L* 11. Et] De voce Et *C* De voce *B* 12. grossam] vocem *B* 13. sonoram] sonorem *C* 14. et *om. MC* 15. vox] vero vox *M*

4. bonae retentionis] intellegens *h* 11. *haec § post § 22 in h extat* 15. aequalis *om. h*

S.

tenuitate atque gravitate (?) et tarditate, est intellegens, providus, fidus. cuius loquela celeris est, eo magis si eius vox tenuis est, impudens, ignarus, mendax est. si vox eius grossa est, iracundus est et morum malorum. cuius vox per nares exit, invidus, versutus est. cuius vox crassa est, indicat stultitiam, parvam intellegentiam, superbiam animae.

1. atque — 2 tarditate *om. 1* 4. fidus] fidus, bonus moribus et pulcher in consensu [successu?] *3* 7. tenuis — 10 vox eius *om. 1* 14. vox] loquela prorsus *3* 15. invidus — 17 crassa est *om. 2* 17. crassa] depressa *(?) 1*

Ph.

est mediocris in subtilitate et grossitie, est sapiens, providus, verax et iustus. qui vero est velox in verbis et praecipue si habet gracilem vocem, est improbus, stolidus, importunus et mendax. si vero vox sua fuerit grossa, erit iracundus et praecipitans, malae naturae. et qui habet dulcem vocem, invidus est et suspiciosus. pulcritudo etiam vocis indicat stoli-

4. providus, verax] providus et verax *L* verax providus *B* et *om. L* 10. stolidus] stolidus et *M* 11. si vero] cuius vero *M* et si *B* 12. sua *om. MC* 17. vocem] vocem sonoram *M* 18. invidus est] est invidus *M* 19. et *om. M* 21. indicat] significat *M*

s.

crassitudine et tenuitate atque celeritate et tarditate, est intellegens, providus, fidus. cuius loquela celeris est, eo magis si eius vox tenuis est, impudens, ignarus, mendax est. si vox eius grossa est, iracundus est et morum malorum. cuius vox per nares exit, invidus, versutus est. cuius vox crassa est, signum est stultitiae, parvae intellegentiae, superbiae animae.

5. providus *om. h* 15. per nares exit] turbata est *h*

S.	Ph.	s.	
	ditatem, insipientiam et magnanimitatem.		
§ 14. *Qui multum movetur et ludit corpore suo, est gloriosus et iactator, mendax. qui vero gravis quietus est, perfecti est intellectus, providus, sani consilii.*	Qui vero movetur frequenter et loquitur motu manuum, est invidus, eloquens et deceptor. qui vero est abstinens a motu manuum, est perfectus intellectu, bene dispositus et sani consilii.	Qui multum movetur, gloriosus et iactator est et fraudulentus; qui autem gravis [modestus] est in sedendo et cuius loquela est conexa, si loquitur, et qui manus suas movet loquens per inter-	5, 10, 15

4. Qui — 6 suo] Cuius corpus multum e pedibus et ludit manibus suis *3* 5. et] vel *2* 6. gloriosus — 8 mendax] levis [moribus], exigui [intellectus], calvus, fraudulentus, gloriosus *3* 8. mendax *om. 2* 9. quietus] multum silens *3* *om. 2* 10. perfecti est intellectus] perfectorum est morum *3* 12. consilii] fidei *2* intellectus, non bene loqui potest, imperfectus est in loquela et intellectu *3*

2. et *om. C* 4. Qui] De motu corporis Qui *B* 5. frequenter] frequens *M* 6. motu manuum] manuum motu *L* 7. invidus] invidus et *M* immundus *B* 8. et *om. M* 9. qui — 10 abstinens] et qui abstinet *B* 11. est] hic est *M* 13. bene dispositus] est bene dispositus *M* bonae dispositionis *L* 14. et *om. M* sani] boni *B*

6. et iactator *om. h* 12. conexa] perfecta *h* 15. per intervalla] sectionibus notis [*i. e.* certis, determinatis] *h*

S.

§ 15. Cuius collum longum et tenue est, clamosus, stolidus, pusillanimus est. cuius collum valde breve est, fraudator, deceptor est. cuius collum crassum est, ignarus, vorax est.

Ph.

Qui vero habet collum gracile et longum, est sonorus, stolidus. qui vero habet collum breve valde, est callidus, defraudator, astutus et dolosus. qui vero habet collum grossum, est stolidus et comestor magnus.

s.

valla, perfectus est intellectu et pulcher habitu.

Cuius collum valde breve est, fraudator, deceptor est. cuius collum longum tenue est, clamosus, stolidus, pusillanimus est. si cum hoc parvitas capitis coniuncta est, stolidus est, sine astutia. cuius collum crassum est, ignarus et vorax est. cuius collum in longi-

---

5. longum et tenue] tenue longum *3* 6. clamosus *om. 3* 8. cuius — 10 deceptor est *om. 2* 9. valde *om. 1* 10. fraudator] ignarus, fraudator *3* 13. vorax] sibi placens *1* 14. est] est, sed optimum eorum medium est, cuius venae prospicuae sunt, qui paulum carnosus in femore *3*

4. Qui] De collo Qui *BC* vero *om. B* 7. stolidus] et stolidus *M* qui vero] et qui *B* Qui *M* 9. valde *om. M* 10. callidus] calidus *M* 15. comestor] commestor *B* ymestor *L*

3. pulcher habitu] cogitans mente sua *h* 12. hoc] longitudine colli *h* 14. stolidus — 15 astutia] fatuum sine sale *(cf. Iob. 6, 8) h* 16. crassum] longum et crassum *h* 19. longitudine] longitudine quae non turbata est *h*

S.	Ph.	s.
		tudine et crassitudine aequale est, homo intellegens, providus, amicus, certus est.
§ 16. Cuius venter magnus est, stolidus, ignarus, sibi placens, amans coitum est, *et tenuitas ventris et angustia pectoris multitudinem intellectus et pulchritudinem consilii significant.*	Qui vero habet ventrem magnum, est indiscretus, stolidus, superbus, amans coitum. mediocritas vero ventris et strictura pectoris significat multitudinem intellectus et boni consilii.	Cuius venter magnus est, stolidus, ignarus, pusillanimus est, et tenuitas ventris et angustia pectoris multitudinem intellectus et pulcritudinem consilii significant.
§ 17. Latitudo umerorum et dorsi significat animositatem	Latitudo vero pectoris et grossities humerorum et tergi si-	Latitudo umerorum et dorsi significat animositatem cum fa-

12. angustia] praestantia *1* parvitas latitudinis pectoris *3* 18. et dorsi *om. 1 3*

6. Qui] de ventre de pectore Qui *C* De ventre pectoris et dorsi Qui *B* 9. stolidus] stolidus et *M* 11. coitum] cohitum *M* 12. vero] nullo *B* 14. multitudinem] altitudinem *o* 19. humerorum] humerum *M* 20. significat] significant *L*

5. certus] fidus *h*

S.

cum facilitate intellectus, et curvitas dorsi significat malignitatem 5 morum. tenuitas pectoris et aequalitas dorsi signum aestimatum est. eminentia ume- 10 rorum malignitatem intentionum et nequitiam modi vivendi designat. 15

3. dorsi] dorsi non nimia *3* 6. pectoris] pectoris et dorsi *2* 9. eminentia umerorum] umeri *3*

Ph.

gnificat probitatem et audaciam cum retentione intellectus et sapientiae, subtilitas vero tergi significat hominem discordantis naturae, mediocritas vero pectoris et tergi aequalitas signum est optimum et approbatum. elevatio vero humerorum signum est asperi-

2. et *om. M C* 3. cum retentione] et rectitudinem *M* 6. vero] ergo *M* 7. hominem — 8 naturae] discordantis naturae hominem *M* 10. vero *om. B* 13. et *om. M* 14. elevatio] De humeris et brachiis Elevatio *B* de humeris Elevatio *C* Elevationes *M* vero] etiam *B* 15. humerorum] humerum *M* signum est] sunt signum *M*

s.

cilitate intellectus, et curvitas dorsi malignitatem morum et agilitatem (?) indicat. aequalitas dorsi signum aestimatum est. eminentia umerorum malignitatem intentionum et nequitiam modi vivendi designat.

5. agilitatem *om. h vox corrupta videtur*

S.

§ 18. Si bracchia tam longa sunt, ut manus ad genu perveniat, significat animositatem et nobilitatem. si bracchia brevia sunt, possessor eorum amicus mali [rixarum?], pusillanimus est.

§ 19. Palma longa cum digitis

Ph.

tatis naturae et infidelitatis.

Quando vero brachia protenduntur in tantum, quod manus proveniant ad genua, significat audaciam et probitatem cum largitate. quando vero decurtantur brachia, signum est amantis discordiam et ignorantis.

Palmae vero longae cum digi-

s.

Si bracchia tam longa sunt, ut manus ad genu perveniat, significat animositatem et nobilitatem et generositatem animae. si bracchia brevia sunt, possessor eorum amicus mali [rixarum?], pusillanimus est.

Palma longa cum digitis longis

---

5. genu] umerum *1*

1. naturae — 2 infidelitatis *om. M* 4. brachia protenduntur] protenduntur brachia *M* 6. proveniant] proveniunt *LB* 9. et *om. C* 11. vero] vero protenduntur *M* decurtantur] accurtantur *C* 13. signum — 15 ignorantis] significat hominem conantem discordiam et ignorantem *M* 16. Palmae] De palma (palmis *C*) Palmae *BC*

8. nobilitatem et generositatem] honorem et bonitatem *h* 12. amicus mali, pusillanimus] pusillanimus, amicus mali [rixarum] *c* 16. *haec § post § 21 in h*

S.	Ph.	s.
longis peritiam artium et sapientiam in rebus gerendis et regimen 5 civitatis demonstrat. *crassitudo digitorum et eorum brevitas ignorantiam et stoliditatem* 10 *significat.*	tis longis significant dominum suum bene dispositum ad multas artes, praecipue ad mechanicas, et sapientem in operibus; signum etiam est boni regiminis. grossities vero digitorum et brevitas significat stoliditatem et insipientiam.	peritiam artium et sapientiam in rebus gerendis et regimen civitatis demonstrat.
15 § 20. Pes carnosus et crassus igno-	Pedes vero grossi et carnosi	Pes carnosus et crassus igno-

3. in — 5 civitatis] et iudiciorum et operum *1* 6. crassitudo — 10 significat] cuius digiti breves sunt et palmae, signum est ignorantiae et stultitiae *1* 9. stoliditatem] stoliditatem et brevitatem [paucitatem] imaginationis *2* 15. carnosus et crassus] crassus, carnosus, latus *3*

1. longis *om. M* significant] significat *M* 4. ad] cum *L* in *C* tamen *M* 6. mechanicas] mechanicis *L C* mecanicis *M* mecanicas *B* 9. etiam est] etiam *L C* est etiam *M* 10. grossities] de digitis Grossities *C* 12. significat] significant *L C* 15. Pedes] de pedibus et tibiis Pedes *B* de pedibus Pedes *C* vero] parvi *B* 13. grossi et carnosi] et leni *B* carnosi et grossi *M*

S.

rantiam et amorem iniuriae indicat, pes parvus et tenuis nequitiam indicat. tenuitas calcis pusillanimitatem, crassitudo animositatem indicat.

§ 21. Crassitudo crurum cum tibiis significat debilitatem cognitionis, impuden-

Ph.

significant fatuitatem et amorem iniuriae; pedes vero parvi et leves significant duritiem. et subtilitas tibiarum significat ignorantiam et earum grossities significat audaciam et fortitudinem.

Latitudo vero tibiarum et talorum significat fortitudinem corporis. multitudo

s.

rantiam et amorem iniuriae indicat. pes parvus et tenuis nequitiam indicat. tenuitas calcis pusillanimitatem, crassitudo animositatem indicat.

Crassitudo crurum cum tibiis significat debilitatem cognitionis et impudentiam et

---

4. nequitiam] nequitiam, iracundiam et *1* 5. indicat] indicat. melius utroque est pulchrum medium et robur, levitas carnis, perfectio unguium et [iustus] ordo digitorum *3* tenuitas calcis *om.* *1* 7. crassitudo] crassitudo pedum *1* 14. cum tibiis] et tibiarum *3* *om.* *1* 17. impudentiam *om.* *1*

4. vero *om.* *B* leves] lenes *B* 5. duritiem] duritiam *L* 6. et] de tybiis Et *C* *om.* *BM* 7. significat *bis* *B* 8. ignorantiam] ignorantem *LBC* 9. et] tibi *M* earum grossities] grossities earum *M* 10. significat *om.* *B* 13. Latitudo — 16 corporis] *bis* *M* vero *om.* *B* 14. talorum] calor *priore loco* *M* 17. multitudo] de carne Multitudo *C*

4. et tenuis — 8 crassitudo *om.* *h* 13. Crassitudo — p. 217, 1 corporis] *post* multitudo — indicat p. 217, 2—6 *h*

S.	Ph.	s.
tiam et robur corporis. multitudo carnis coxarum debilitatem roboris et imbecillitatem significat.	vero carnis in genibus significat debilitatem virtutis et mollitiem.	robur corporis. multitudo carnis coxarum debilitatem roboris et demissionem animi indicat.
§22. Cuius passus lati tardi sunt, prosper est in omnibus rebus et factis suis, prudens in iis quae res agendas sequentur. et cuius passus breves celeres sunt, praeproperus, durus, res non iudicans, malae intentionis est.	Cuius passus sunt lati et tardi, prosperabitur in omnibus operibus suis et factis. et cuius passus sunt breves, est impetuosus, suspiciosus, impotens in operibus, malae voluntatis.	Cuius passus lati tardi sunt, prosper est in omnibus factis suis, prudens in iis quae res agendas sequentur. et cuius passus celeres et breves sunt, praeproperus, res non iudicans et mali cordis est.

(Line numbers 5, 10, 15, 20 in the margin of column S.)

S.: 4. debilitatem *om. 1* 15. celeres *om. 1* 16. praeproperus] praeproperus in rebus *1* 17. durus] quietus *2* *om. 1* 18. res non iudicans *om. 1*

Ph.: 1. vero *om. B* 11. et *(alt.)* *om. B* 16. operibus] omnibus *M* malae] est malae *M* mihi *B*

s.: 4. et demissionem animi *om. c* 16. praeproperus] praeproperus in operibus suis *h* res non iudicans] non videns quod gignitur *h* 17. et mali cordis *om. c*

S.

§ 23. Vir aequalis iudicii, fortis naturae est, cuius caro mollis, umida est, mediocris inter tenuitatem et crassitudinem et [qui est] inter longitudinem et brevitatem, albus ad rubedinem inclinans, aequabilis aspectus, longus capillus inter de-

1. Vir — 3 cuius] Quod attinet ad virum, si est aequalis valde naturae id est si est eius *1* Optimus virorum est vir aequalis iudicii, fortis naturae, cuius *3* 4. mollis] valde mollis *1* 12. rubedinem] rubedinem et [colorem] fuscum *3* inclinans] inclinans, nitens, fuscus *3* 14. aspectus — p. 219, 1 planum] aspectus, longa simulque tenuia habens supercilia, pulcher capillus inter demissum, mollem et planum *3*

Ph.

Ille vero homo est optimae memoriae et bene compositus in natura, qui habet carnes molles, humidas, mediocres inter asperitatem et levitatem, non nimis longus nec nimis brevis, albus declinans ad rubedinem, mitis aspectus, capilli plani mediocres,

1. Ille vero] De aequalitate hominis Ille *B* homo est] est homo *M* 2. optimae] bone et optime *B* 3. et *om.* *LM* 9. levitem] lenitatem *LMC* 10. nec] neque *M* 11. albus] atque *LC* albus et *M* 13. rubedinem] rubiditatem *M* 14. aspectus] adspectus *L*

s.

Cuius caro mollis et umida est, mediocris inter tenuitatem et crassitudinem et [qui medius est] inter brevitatem et longitudinem, albus, ad rubedinem et ruborem inclinans, aequabilis aspectus, longus capillus medius inter demissum et planum, rubicun-

1. Cuius] Statura aequalis est, cuius bona natura haec, nimirum *h* 2. umida] bona *h* 3. inter — 4 crassitudinem *om.* *h* 13. medius *om.* *c* 14. demissum] crispum *h* 15. rubicundus] rubicundus medius *h*

S.

missum et planum, rubicundus capillus, magnis oculis ad profunditatem inclinantibus, capite aequali in magnitudine, in collo aequalitas, umeri declinantes (?), carens carne in crure et coxis, cuius vox clara cum aequalitate crassitudinis et tenuitatis, palma protensa, longi digiti paulum ad tenuitatem

3. capillus *om. 1* magnis] mediis *3* 7. in magnitudine *om. 3* 8. in collo aequalitas *om. 1* 9. umeri declinantes] et aequalis est in umeris *1* declinans *2* declinans ambo simul *3* 15. tenuitatis] colli *2*

Ph.

magnorum oculorum declinantium ad profunditatem, mediocris et mensurati capitis in magnitudine, colli aequalis, bene dispositi, cuius humeri parum declinant, carens carnositate in cruribus et genibus, clarae vocis cum temperantia in subtilitate et grossitie, longarum palmarum, longorum digitorum

1. oculorum] oculorum et *L* 3. profunditatem] rotunditatem *o correxit Taubius* 4. et] etiam *B* 5. in *om. LBC* 9. parum *om. LC* 10. carens] carentis *M* carentes *B* carnositate in] carnositatis *M* 12. et] et in *M* 15. subtilitate] sublimitate *LC* 17. longorum] et longorum *B*

s.

dus, magnis oculis ad profunditatem inclinantibus et ad nigredinem, capite aequali in magnitudine, in collo aequalitas, umeris tenuibus, carens carne in crure et coxis, cuius vox clara cum aequalitate crassitudinis et tenuitatis, palma protensa, cuius digiti longi sunt, paulum ad tenuitatem inclinantes, cuius

4. nigredinem] nigredinem et kohol *h* 5. in magnitudine *om. c* 8. umeris tenuibus *om. c* 11. vox] forma *c* clara] clara et levis *c* 14. protensa] lēvis *h* 16. paulum *om. h*

S.

inclinantes, paucus risus et iocus et fictio, sicuti misceret aspectus eius laetitiam et hilaritatem.

3. sicuti] sicuti potissimum *1* 6. hilaritatem] hilaritatem, si ambulat, circumvertit se longum [lente?], paucae loquelae in eo, cuius curam non habet, relinquens impatientiam non aggreditur rem quae concupiscitur *3* *om.* *1*

Ph.

declinantium ad subtilitatem, modici risus et derisionis et fictionis, cuius aspectus quasi commixtus est laetitiae et iocunditati.

3. et derisionis] modicae densionis *M* 4. fictionis] modicae fictionis *M* *om.* *LC* 5. aspectus] adspectus *LCM* 6. quasi — 7 est] est quasi commixtus *M* quasi] q. *C* 7. laetitiae] letie *B* iocunditati] iocunditate *C* iocunditati *M*

s.

loquela pauca est, nisi ubi necesse fuerit, qui non multum ridet nisi ubi necesse fuerit, qui non expetit cibum (?) et coitum, nisi quatenus robur habet, et quasi misceretur in aspectu suo gaudium et laetitia: haec est maxime aequalis naturarum hominum et hic est is quo

2. nisi — 3 fuerit *om.* *h* 3. qui — 5 fuerit *om.* *c* 9. habet] habet, et cuius natura inclinat ad melancholiam et ad choleram et ad rubram *h* 12. laetitia] laetitia sine malignitate cordis [invidia] propter id quod est tibi, et non principem se facit tuum, nisi in eo cuius ei non est potestas *h* 15. hominum] quas deus creavit *h* 16. quo — p. 221, 2 ferrem] quem tibi eligo *h*

S.

§ 24. Verumtamen, o Alexander, oportet te non praecipitare sententiam in uno signorum, sed collige testimonia tua omnia, et cum tibi occurrunt testimonia contraria, declina ad potius et praeponderans: succedet tibi in iudiciis

7. Verumtamen] Et si assecutus es, o Alexander, eum cuius qualitas haec est, et eum tibi vindicasti, fac eum praefectum rerum custodiae tuae et negotii tui *3* 12. collige *om. 1* 19. succedet tibi] prosperaberis *3* 20. iudiciis] rebus *2*

Ph.

Verumptamen non oportet te praecipitare sententiam et iudicium tuum in uno istorum signorum, sed collige testimonia universorum, et cum tibi dant diversa signa et adversa, declina semper ad meliorem et probabiliorem partem.

7. Verumptamen] Verumtamen *M* 8. non — te] oportet te non *M* 12. istorum signorum] signorum istorum *LC* 19. et probabiliorem *om. M* 20. partem] partem. Completus est tractatus de signis et moribus naturalibus hominum ad regem ma-

s.

te socio uti grato animo ferrem. itaque stude quaerere eum qui huius qualitatis est, et recta via incedes.

Iam nosti principem egere hominibus magis quam hi eo. itaque intellege haec signa quae tibi commemoravi et perpende ea clara tua ratione et sufficiente tua observatione, et magnam inde utilitatem capies deo volente.

6. recta — incedes] prosperaberis per eum *h* 14. clara] perfecta *h*

S.	Ph.	s.
tuis, si deus excelsus voluerit.		

---

gnificum Alexandrum, qui dominatus fuit toti orbi dictusque monarcha in septentrione. Explicit liber aristotilis de secretis secretorum *L* partem. Explicit tractatus qui dicitur secretum secretorum, quem misit Aristoteles ad regem magnificum Alexandrum *B*

VI.

ANONYMI BYZANTINI PHYSIOGNOMONICA.

Conspectus siglorum in apparatu critico adhibitorum.

L = codex Laurentianus LXXIV, 13
P = codex Parisinus gr. 2991 A
a = consensus codicum L et P
S = codex Sinaiticus 459.

ΦΥΣΙΟΓΝΩΜΟΝΙΚΑ.

1. *Φοξὴ κεφαλὴ μεστὴ ἀνοίας. μικρὰ κεφαλὴ ἄνους, κἂν στρογγύλη. μεγάλη κεφαλὴ πλήρης γνώσεως καὶ μάλιστα εἰ στρογγύλη. οὐ πᾶσα φαλακρὰ*
5 *φρόνιμος, ὥσπερ οὐδὲ πᾶς βαθυπώγων.*

2. *Ὀφρύες μετάρσιοι σημεῖον ὑψηλοφροσύνης. ὀφρύες συχνάκις ὑψούμεναι τύφον δηλοῦσι. μία ἐπαιρομένη καὶ ἑτέρα καθιεμένη περιεργίας τύπος. τὸ μὴ παντελῶς ὀφρῦς ἔχειν ὀργίλου τύπος· τὸ πυκνὰς*
10 *λίαν ἔχειν μαλακοῦ τύπος· τὸ διεστώσας ταύτας ἔχειν ἀγνώμονος· τὸ ἡνωμένας λίαν ταύτας ἔχειν ὀργίλου τε καὶ δειλοῦ.*

3. *Ὀφθαλμοὶ μέλανες ἀγαθοῦ σημεῖον, εἰ μείζους εἰσίν. ὀφθαλμοὶ δίκοροι ἀστάτου γνώρισμα καὶ*
15 *ἀνυποστάτου, εἰ μάλιστ' ἐν τῷ αὐτῷ ὀφθαλμῷ εἰσιν. ὀφθαλμοὶ ὕφαιμοι, εἰ μόνον ὑγιεινοί, ἀνδρείας σημεῖον. ὀφθαλμοὶ ὑπόκιρροι, ⟨εἰ⟩ μὴ ὑπὸ νόσου, μανίαν*

---

1. *ΦΥΣΙΟΓΝΩΜΟΝΙΚΑ*] *Φυσιογνωμικά* S *τὰ ἐκ φύσεως γνωμικὰ τοῦ ἀνθρώπου* L *τὰ γνωμικὰ φυσικὰ τοῦ ἀνθρώπου* P 3. *ἄνους*] *αὖτις* S *πλήρης*] *πλήρωσις* S 4. *εἰ*] *ἢ* S *φαλακρὰ* scripsi *φαλάκρα* a S 5. *πᾶς*] *πᾶσα* S 7. *τύφον*] *τύφου* P *δηλοῦσι*] *δηλοῦν* L, sed *ν* parum certum 8. *ἐπαιρομένη* scripsi *ἐγειρομένη* a *διεγειρομένη* S 9. *τὸ* — 12 *δειλοῦ* om. S 11. *ἀγνώμονος* — *ἔχειν* om. P 14. *δίκοροι*] *δίκροι* coni. Must. 15. *μάλιστ'*] *μάλιστα* S 16. *ὑγιεινοί*] *εἰγιεινοὶ* S *ἀνδρείας*] *ἀνδρίας* L 17. *ὑπόκιρροι*] *ὑπόκιροι* S ⟨*εἰ*⟩ inserui *νόσου* om. in lacuna decem vel duodecim litterarum P

δηλοῦσιν. ὀφθαλμοὶ ὀλίγον τὸ γλαυκὸν ἔχοντες, πλέον δὲ τὸ λευκὸν φιλαργύρου τρόπον πόρνου τε καὶ δυσγνώμονος δηλοῦσιν. ὀφθαλμοὶ διηνεκῶς λημῶντες τίκτουσιν ἀνοησίαν. ὀφθαλμοὶ γοργοὶ σημεῖον ἀστασίας, εἰ ἀεὶ κινοῦνται. ὀφθαλμοὶ διάστροφοι φυσικῶς καὶ μὴ ὑπὸ πάθους ἀνδρείας σημεῖον. ὀφθαλμοὶ τὸ φῶς ἀποστρεφόμενοι, εἰ μὴ ὑπὸ λήμης, κακίας καὶ ἀνανδρίας σημεῖον. ὀφθαλμοὶ βαρυνόμενοι τὸν ἀμελῆ δηλοῦσιν. ὀφθαλμοὶ συχνῶς τοῖς βλεφάροις σκεπόμενοι δειλίαν καὶ δυστροπίαν δηλοῦσιν. ὀφθαλμὸς δεξιὸς εἰ μείζων τοῦ εὐωνύμου ἐστί, τὸν ἀγαθὰ αἱρούμενον σημαίνει. ὀφθαλμὸς εὐώνυμος εἰ μείζων ἐστὶ τοῦ δεξιοῦ, τὸν κακοεργῆ καὶ πονηρὸν ἄνθρωπον δηλοῖ. εἴ τις ὁμιλῶν τὸν δεξιὸν ὀφθαλμὸν καμμύει, εἰ μὴ διὰ τέχνην, σκολιός, ἧττον δ' ὁ τὸν ἀριστερόν. ἀτενεῖς καὶ ἀσκαρδαμυκτὶ ὁρῶντες ὀφθαλμοὶ τὸν ἀναιδῆ καὶ ἀναίσχυντον δηλοῦσι καὶ μάλιστα ἐὰν γυνὴ ᾖ. εἰ ὁμιλῶν τις καμμύει ἕνα τῶν ὀφθαλμῶν, πονηρίαν καὶ περιεργίαν δηλοῖ ἔχειν αὐτόν. ὀφθαλμοὶ ἐν τῷ ὁρᾶν μὴ ἀνανεύοντες εἰς τὴν ψυχὴν αἰσχύνην ἔχειν δηλοῦσιν.

---

1. *δηλοῦσιν*] *δηλοῦσι* P 2. *τε* inserui e S 3. *δυσγνώμονος*] *διαγνώμονος* S *δηλοῦσιν*] *δηλοῦσι* a *ὀφθαλμοὶ* — 4 *ἀνοησίαν* om. S 6. *ἀνδρείας*] *ἀνδρίας* L 7. *λήμης*] *λύμης* S *νόσου* L 10. *δειλίαν*] *δηλίαν* S 11. *αἱρούμενον*] *ἐργαζόμενον* S 12. *σημαίνει*] *δηλοῖ* S *εἰ* om. S 13. *ἐστὶ τοῦ δεξιοῦ*] *τοῦ δεξιοῦ ἐστιν* S *κακοεργῆ*] *κακοῦργον* coni. Must. *ἄνθρωπον* om. S 14. *δηλοῖ*] *δηλοῦσιν* S *εἴ τις* — 15 *ἀριστερόν* om. S 15. *ἧττον* Boisson. *ἥττων* a *ὁ τὸν*] *ὅταν* Boisson. 16. *ἀτενεῖς* S et Must. *ἀτενοῖς* P *ἀτενῶς* L *Ἀτενὲς* Boisson. *ἀσκαρδαμυκτὶ*] *ἀσκαρδαμυκτοὶ* S *τὸν*] *τὸ* S 18. *τις*] *τίς* a *ἕνα τῶν ὀφθαλμῶν*] *ἕνθα τὸν ὀφθαλμὸν* S 19. *ἐν τῷ* om. PS

4. *Βαθέα ὑπώπια ἐπί τε ἀνδρὸς καὶ γυναικὸς τὸν φαῦλον δηλοῖ καὶ μάλιστα τῶν γυναικῶν, εἰ μέλανά εἰσι, δηλοῦσι ταύτας ἐν φυσικῇ ἀκαθαρσίᾳ εἶναι. εἰ δ' ὦσι ταῦτα πλήρη καὶ ἐξέχοντα, μάλιστα τὸν ἐλα-* 5 *φρὸν κατὰ τὰ νοήματα δηλοῦσιν· εἰ δὲ νηστεύων τις ταῦτα βαθέα ἔχει, καινὸν οὐδέν.*

5. *Παρειαὶ αἱμόχροοι τὸν μαλακὸν καὶ βραδὺν καὶ εὐγνώμονα δηλοῦσιν, εἰ δὲ παχεῖαι καὶ εὐτραφεῖς, μάλιστα τὸν δειλόν. αἱ δὲ κιρραὶ καὶ λειπόσαρκοι* 10 *τὸν ποικίλον καὶ ὀργίλον καὶ σύντομον καὶ δύστροπον δηλοῦσιν, εἰ μὴ ἄρα ὑπὸ ἐγκρατείας οὕτω γεγόνασιν. παρειαὶ βαθεῖαι τὸν δύστροπον καὶ ποικίλον δηλοῦσιν. παρειαὶ ἐρρυτιδωμέναι ἀνδρός, εἰ μὴ ὑπὸ βαθέος γήρως, τὸν πονηρὸν δηλοῦσιν. παρειαὶ γυμναὶ τριχῶν* 15 *τὸν παμπόνηρον δηλοῦσιν.*

6. *Ῥὶς σιμὴ τὸν περίεργον καὶ ποικίλον καὶ πονηρὸν δηλοῖ. ῥὶς ὀξεῖα ἁπλοῦ καὶ εὐθέος σημεῖον. ῥὶς ἐπικαμπὴς τὸν φίλαρχον δηλοῖ. ῥὶς σταλαγμὸν οἱονεὶ ἐπ' ἄκρου αὐτῆς ἔχειν φαινομένη τὸν ὀργίλον* 20 *καὶ ἀμυντικὸν δηλοῖ. ῥὶς κοντὴ τὸν ἀλαζόνα δηλοῖ. εὐρυρώθων ἄνθρωπος ὀκνηρὸς καὶ ἀνεπιτήδειος εἰς*

---

1. *ὑπώπια* om. S *τὸν*] *τὸ* S 2. *δηλοῖ*] *δηλοῦσι* L 3. *δηλοῦσι ταύτας*] *δηλοῦσι· ταύτας* P *εἰ* — 5 *νοήματα δηλοῦσιν* om. S 4. *ἐξέχοντα, μάλιστα* scripsi *ἐξέχοντα μάλιστα* a 5. *δηλοῦσιν*] *δηλοῦσι* P *τις*] *τὶς* L *τίς* P 6. *καινὸν*] *καλὸν* S 8. *εἰ*] *Αἱ* S *εὐτραφεῖς, μάλιστα*] *εὐτραφεῖς μάλιστα,* Must. 9. *μάλιστα*] *καὶ μάλιστα* S *δειλόν*] *δηλὸν* S *κιρραὶ*] *κιραὶ* S *λειπόσαρκοι*] *λοιπόσαρκοι* S 10. *σύντομον*] *σύντονον* coni. Must. 11. *γεγόνασιν*] *γεγόνασι* S 13. *ἀνδρός* num delendum? 14. *τὸν πονηρὸν* post *γήρως* posui e S, ante *εἰ μὴ* praebet a *δηλοῦσιν*] *δηλοῦσι* L 15. *δηλοῦσιν*] *δηλοῦσι* LS 16. *περίεργον*] ...*εργον* S *ποικίλον*] *ποικίλλον* P 17. *ῥὶς* — *σημεῖον* om. S 18. *σταλαγμὸν*] *σταλαγμοῦ* P 19. *ἄκρου*] *ἄκρον* S (et Boisson.) *φαινομένη*] *φαινομένην* S *τὸν*] *τοὺ* P 21. *ἀνεπιτήδειος*] *ἀνεπιτήδιος* S

τὸ μανθάνειν· εἰ δὲ γυνὴ τοῦτ' ἔχει, πόρνη ἐστὶν ἔξοχος καὶ κλέπτρια.

Ῥὶς μεγάλη σημεῖον πολυμήτου, ῥὶς μικρὰ πονηροῦ. ῥὶς κοτζώδης σημεῖον ὀργίλου. ῥὶς ἱερακοειδὴς σημεῖον φιλάρχου καὶ ἀλαζόνος καὶ μωροῦ καὶ φιλαύτου. 5

Ῥὶς καμπύλη ὑπερηφάνου σημεῖον.

7. *Χείλη* παχέα καὶ μάλιστα τὰ ἄνω μωρίας σημεῖον. χείλη λεπτὰ εὐγνώμονος καὶ οὐχ ἁμαρτοεποῦς σημεῖον. εἰ φακὸν ἐν χείλεσί τις ἔχει, δύστροπός ἐστι καὶ ψεύστης· εἰ δ' ἐγγὺς ὀφθαλμοῦ τοῦτον ἔχει 10 τις, φθονερός· εἰ δ' ἐν χειρὶ τοῦτον ἔχει τις, ἀνελεύθερος, καὶ μάλιστα εἰ ἐν τῇ δεξιᾷ.

8. *Πώγων* διχαλὸς εὐγνώμονος σημεῖον. πώγων ὀξὺς ἁπλότητος σημεῖον. πώγων μακρὰς τρίχας φέρων ἀνοήτου καὶ ὑπερηφάνου σημεῖον, εἰ μάλιστα πυκναί 15 εἰσιν. πώγων ἀραιὰς τρίχας καὶ κοντὰς ἔχων τὸν φρόνιμον δηλοῖ. πώγων παντελῶς ἄτριχος πονηροῦ σημεῖον καὶ ποικίλου.

9. *Τράχηλος* μακρὸς σημεῖον ἀφελείας, εἰ ἐν συμμέτρῳ σώματί ἐστι. τράχηλος κοντὸς ἀνδρείας τὸ 20 σημεῖον. τράχηλος νεύων ἐπὶ τὰ δεξιὰ τὸν εὐθέα δηλοῖ. τράχηλος κεκυφώς, εἰ μὴ ὑπὸ πάθους, τὸν

---

1. πόρνη] πορνείας S 3. Ῥὶς μεγάλη — 5 φιλαύτου huc transposui inter § 7 et 8 praebet a om. S 4. κοτζώδης] κοττώδης coni. Must. ἱερακοειδὴς] ἱερακειδής, sed ει corr. m[1] L 6. Ῥὶς — σημεῖον huc transposui, inter § 8 et 9 praebet a om. S 7. καὶ om. S 8. voce σημεῖον desinit S χείλη — ἁμαρτοεποῦς σημεῖον post τὸν φρόνιμον δηλοῖ l. 17 praebet L ἁμαρτοεποῦς] ἁμαρτοεποὺς L 9. χείλεσί τις] χείλεσι τίς a 11. τις om. L τις] τίς a 13. διχαλὸς] δίχαλος vel δίχηλος coni. Must. 14. φέρων] τρέφων P 15. πυκναί εἰσιν] πυκναὶ εἰσὶν a 16. ἀραιὰς] ἀραιὰς P τὸν φρόνιμον δηλοῖ in lacuna 27 vel 30 litterarum om. P 17. δηλοῖ scripsi δηλοῦσιν L 20. ἀνδρείας] ἀνδρίας L

βουλευτικὸν δηλοῖ καὶ τὸν σκεπτόμενον. τράχηλος νεύων ἐπὶ τὰ εὐώνυμα τὸν κακοεργῆ καὶ πονηρὸν δηλοῖ. τράχηλος ὑπτιάζων καὶ πρὸς τὰ ἄνω τείνων κενόδοξον τρόπον δηλοῖ.

5 10. Ὦμοι συνεχῶς κινούμενοι, εἰ μὴ ὑπὸ νόσου, ἀπαιδευσίαν ἔχειν δηλοῦσιν. εὐρεῖς ὦμοι τὸν ἀνδρεῖον δηλοῦσιν, οἱ δὲ στενοὶ τὸν ἀσθενῆ καὶ ἐξίτηλον.

11. Μύες μεγάλοι καὶ σαρκώδεις τὸν ἰσχυρόν, τοὐναντίον δ' οἱ μικροὶ καὶ ὀλιγόσαρκοι, τὸν ἀσθενῆ 10 γὰρ δηλοῦσιν.

12. Πήχεις μακραί, εἰ μὴ ὦσιν ἀναλογοῦσαι, σημεῖον ἀνανδρίας, αἱ δὲ κονταὶ καὶ μὴ ἀναλογοῦσαι σημεῖον ἰσχύος.

13. Ὀστώδεις καρποὶ μεγάλοι τὸν ἰσχυρὸν δηλοῦ-15 σιν, οἱ μικροὶ δὲ τὸν ἀνίσχυρον.

14. Ταρσοὶ χειρὸς κρεώδεις τὸν μαλακὸν καὶ ἀνίσχυρον, οἱ δὲ λειπόκρεῳ καὶ ἰσχνοὶ τὸν ἰσχυρὸν δηλοῦσιν.

15. Ὄνυχες λεῖοι σημεῖον εὐθέος, οἱ δὲ κοτζώδεις 20 φαύλου. κρείσσους οἱ σαρκοειδεῖς τῶν μελάνων καὶ τῶν κιρρῶν.

16. Στῆθος εὐρὺ σημεῖον ἀνδρείας καὶ φρονήσεως, στῆθος λάσιον ἀνδρείας, μετέχει δὲ καί τινος ὀργῆς· τοῦτο δ' αὐτὸ καὶ τὸ ἐψιλωμένον τριχῶν.

---

2. κακοεργῆ] κακοῦργον coni. Must. 4. κενόδοξον Boisson. κενοδόξου a 5. νόσου] πάθους L 8. Μύες] Μῦες P 9. δ'] δὲ Boisson. τὸν ἀσθενῆ γὰρ δηλοῦσιν om. P 12. ἀνανδρίας Boisson. ἀνανδρείας P (et coni. Must.) ἀνδρείας L 14. μεγάλοι Boisson. καὶ μεγάλοι coni. Must. μεγάλαι a 15. μικροὶ] σμικροὶ P 19. κοτζώδεις] κοττώδεις coni. Must. 20. μελάνων Boisson. μελανῶν a 21. τῶν om. Boisson. 22. εὐρὺ] εὔρὺ L ἀνδρείας] ἀνδρίας L 23. ἀνδρείας scripsi ἀνδρεῖα P ἀνδρίαν L ὀργῆς] ἀργῆς L 24. δ'] δὲ L

17. Μαστοὶ ἀνδρὸς ξηροὶ ἰσχύος τὸ σημεῖον καὶ ὑγείας, οἱ δὲ μείζους μαλακίας καὶ νωθείας σημεῖον.

18. Γαστὴρ ἀνδρὸς οἰδουμένη μαλακὸν καὶ βραδὺν καὶ δυσμεταχείριστον δηλοῖ τὸν κεκτημένον. γαστὴρ τοῖς νεφροῖς κολλᾶσθαι δοκοῦσα ἰσχύος πολλῆς σημεῖον.

19. Ἰσχία καὶ γλουτοὶ κρεώδη τὸν ἰσχυρὸν καὶ ἀργὸν δηλοῦσιν, οἱ δὲ ξηροὶ γλουτοὶ τὸν ταχύν.

20. Κνῆμαι κονταὶ καὶ κρεώδεις τὸν ῥωμαλέον τε καὶ ταχὺν δηλοῦσιν, τοῦτον δ᾽ αὐτὸν καὶ αἱ νευρώδεις τε καὶ ξηραί.

21. Ἀστράγαλοι μεγάλοι τε καὶ ὀστώδεις τὸν ἰσχυρόν, οἱ δὲ ἐναντίοι τὸν χαῦνον ⟨δηλοῦσιν⟩.

22. Ἴχνη ὀρθῶς βαδίζοντα τὸν ἐπιτήδειον δηλοῦσι, προπετῶς δὲ καὶ διεστραμμένως τὸν ἀπαίδευτον καὶ ἀσύνετον. ἴχνη τῆς ἀναλογίας ὑπερεξέχοντα τὸν μωρὸν καὶ ἀνεπιτήδειον δηλοῦσιν, τὰ δὲ σεληνοειδῆ λεγόμενα τὸν ἀτυχῆ καὶ ἀνεπιτήδειον.

Ἴχνη τὰ ὑπὲρ μέτρον καὶ ἀναλογίαν ἢ ῥώμην ἢ μωρίαν δηλοῦσιν· σημειοῦ δὲ τοῦτο πρὸς τὰς ἄλλας ἐνδείξεις τοῦ σώματος καὶ ἀποφαίνου.

23. Σῶμα τριχῶν παντελῶς καθαρεῦον ὀργίλον· τοιοῦτον δὲ καὶ τὸ ὑπέρδασυ, τὸ δὲ μέσον ἀγαθόν.

---

6. γλουτοὶ] γλουττοὶ P 7. γλουτοὶ] γλουττοὶ P τὸν ταχύν] τὸν τραχὺν Must. τὴν τέχνην Boisson. 8. ῥωμαλέον] ῥωμαλαῖον P 9. καὶ (alt.) om. L 10. τε] τὲ a 11. τε] τὲ a 12. οἱ δὲ ἐναντίοι scripsi αἱ δὲ ἐναντίαι a ⟨δηλοῦσιν⟩ inserui 15. ὑπερεξέχοντα Boisson. ὑπεξέχοντα P ὑπεξέρχονται L ὑπεξερχόμενα Must. 16. δηλοῦσιν] δηλοῦσι L σεληνοειδῆ Must. et Boisson. σελονοειδῆ a 17. ἀτυχῆ] ἀτεχνῆ? 18. Ἴχνη — 20 ἀποφαίνου huc transposui inter § 23 et 24 praebet a 19. δηλοῦσιν] δηλοῦσι P σημειοῦ scripsi ex P σημεῖον L 21. Σῶμα] σῶσα L

24. Ἰξὺς στενὴ ἀνάνδρου σημεῖον, ἡ δ' εὐρεῖα ἀνδρεῖον δεικνύει· ταὐτὸν τοῦτο ⟨ἐν⟩ τοῖς ὤμοις.

25. Ἄνθρωπος κοντός, κυρτός, ψεδνός, κυφοειδής, κατὰ τὸ εἶδος πίθηκι ἐοικὼς περίεργος, πονηρός, ὀχλη-
5 ρός, φιλάργυρος καὶ ματαιολόγος ἐστίν. ἀνὴρ κατὰ τὸ εἶδος ἐοικὼς γυναικὶ ἄνανδρος καὶ μαλακὸς καὶ ὀλιγόφρων ἐστίν. ἄνθρωπος χλωρὸς τῷ εἴδει, εἴτε ἀνὴρ εἴτε γυνή, ὀργίλος καὶ ἀμυντικός ἐστιν. ἄνθρωπος πυρρός, ἀνὴρ καὶ γυνή, ὀργίλος καὶ φονικὸς καὶ
10 μετεωρολέσχης ἐστίν. ἄνθρωπος κοντὸς ἤγουν τὴν ἡλικίαν μικρὸς πᾶς ἀλαζών ἐστι καὶ μάχιμος ⟨καὶ⟩ ὀχληρός. ἄνθρωπος μακρὸς καὶ ξηρὸς φρόνιμος καὶ ἀνδρεῖος, εἰ συνεπόμενα ἔχει καὶ τὰ προσήκοντα ἕτερα εἴδη τούτοις· εἰ δ' ὑπὲρ τὸ μέτρον μακρὸς ⟨καὶ⟩
15 ξηρός, μωρὸς καὶ ἀσθενής. ἀνὴρ στενὴν τὴν ἰξὺν ἔχων καὶ τοὺς νεφροὺς λειποσάρκους ὡς ἐπιτοπλεῖστον ἀσθενὴς καὶ ἄφρων. ἀνὴρ ἀνάλογον ἔχων τὸ ὄπισθεν ἅπαν σῶμα τοῖς ὤμοις αὐτοῦ ἀνδρεῖος. κοντόχειρ ἀνὴρ σπάνιον εἰ ἀνδρεῖος. ἀνὴρ ὑπὸ φύσεως ἐοικὼς
20 εὐνούχῳ κάκιστος. ἀνὴρ καγχάζων συνεχῶς καὶ γελῶν ἀνούστατος. ἀνὴρ μειδιῶν ἐν γέλωτι ἐχέφρων. ἀνὴρ σύννους κράτιστος ἐν βουλαῖς τε καὶ λόγοις. ἀνὴρ ἀγέλαστος παντελῶς, εἰ μὴ δι' ἐντολήν, φαῦλος. ἀνὴρ περισσὰ κοσμῶν ἑαυτὸν λάγνος ἢ ἀπαίδευτος. ἀνὴρ
25 ὡραϊσμένος τὸ πρόσωπον ἀσελγὴς ἢ μωρός. ἀνὴρ

---

1. δ'] δὲ Boisson. 2. ⟨ἐν⟩ inserui 4. εἶδος scripsi ἦθος a 5. ματαιολόγος scripsi αἰτιολόγος a 9. πυρρός Must. et Boisson. πυρὸς a 10. κοντὸς om. P 11. ἀλαζών ἐστι] ἀλαζὼν ἐστὶ a ⟨καὶ⟩ inser. Must. et Boisson. 14. μακρὸς ⟨καὶ⟩ ξηρός scripsi μακρὸς ξηρὸς L ξηρὸς μακρὸς P 16. λειποσάρκους] λιποσάρκους Boisson. ἐπιτοπλεῖστον] ἐπὶ τὸ πλεῖστον Boisson. 22. σύννους] σύνους P

προπετῶν ἐν λόγοις ἁμαρτοεπής. ἀνὴρ ὀλιγολόγος ταχύνους καὶ εὔστοχος ἐν τῷ λέγειν. ἀνὴρ ὀξύτριχος ὑπὲρ τὸ μέτρον μωρός, εὕροις δ' ἂν τοῦτον ἔστιν οὗ καὶ ἀνδρεῖον. ἀνὴρ ἐν τῷ βαδίζειν σειόμενος καὶ βρενθυόμενος μωρὸς καὶ ἀπράγμων. ἀνὴρ ἐν τῷ 5 *περιπατεῖν προσκρούων τὸν ἕνα πόδα αὐτοῦ ἐπὶ θατέρῳ αὐτοῦ μηρῷ ἄφρων ἐστί.*

26. *Γενειῶσα γυνὴ λάγνος καὶ στεῖρα. γυνὴ γλαυκοὺς ἔχουσα τοὺς ὀφθαλμοὺς εὐγνώμων ἐστί. γυνὴ στιβαρὰ ἰσχύος ἔμπλεως. γυνὴ κοντὴ ἑτοίμως.* 10

27. *Ἥμερον εἶδος ἠπιότητα ψυχῆς μηνύει, κακοείδειαν δὲ σώματος ψυχῆς ἀγριότης ἀποτίκτει.*

28. *Ἔτι καὶ τοῦτο τοῖς εἰρημένοις προσκείσθω.*

Ἀνὴρ ὡραῖος τὸ εἶδος ἠπιότητα ψυχῆς ἐμφαίνον, ἐν ταῖς ὁμιλίαις χαρίεις, σεμνὸς τὸν τρόπον, ἡδὺς τὸν λόγον, πάντας 15 *ἡττᾶσθαι τῆς αὐτοῦ διανοίας ἔργον ποιούμενος, ἄρχων ἑαυτοῦ μᾶλλον ἢ τῶν ἄλλων, τὸ δὲ ἄρχειν μηδὲν μέγα ποιούμενος, ποθητὸς εἶναι μᾶλλον ἢ φοβερὸς κατὰ τὸν βίον αἱρούμενος, τοὺς ἰδίους λόγους πιστοτέρους σπουδάζων εἶναι ἢ τοὺς τῶν ἄλλων ὅρκους, περὶ πλείονος ποιούμενος μᾶλλον τοὺς παρ' ἐκείνου τι* 20 *λαμβάνειν ἐθέλοντας ἢ τοὺς ἐκείνῳ προσάγοντας, ὁ τοιοῦτος τὴν αἰδῶ περιζώννυται καὶ ἐντροπὴν εἰς τὸ πρόσωπον αὐτοῦ περιφέρει, οἷος ἦν ὁ τοῦ Φιλίππου, βασιλεὺς τῶν Μακεδόνων.*

---

1. *ὀλιγολόγος*] *ὀλιγόλογος* Boisson. 2. *ταχύνους* Must. et Boisson. *ταχίνους* a num *ἀγχίνους*? 6. *αὐτοῦ*] *αὑτοῦ* Must. et Boisson. 7. *αὐτοῦ*] *αὑτοῦ* Must. et Boisson. *μηρῷ* om. L 10. *γυνὴ κοντὴ ἑτοίμως* om. L 11. *εἶδος* scripsi *ἦθος* a *ἠπιότητα*] *ἠπιότητα* L *κακοείδειαν* scripsi *κακοήθειαν* a 13. Haec paragraphus in marg. infer. fol. 324[b] et 325 cod. P m[2] addita est *Ἔτι* scripsi *τι* P *Τί* Boisson. 19. *τοὺς* om. Boisson. 20. *τι* Boisson. *τί* P 22. *αἰδῶ*] *αἰδὼ* Boisson.

VII.

SYLLOGE LOCORUM PHYSIOGNOMONICORUM.

I.

LOCI SCRIPTORUM GRAECORUM.

1.

Homeri.

Il. ν, 276

εἰ γὰρ νῦν παρὰ νηυσὶ λεγοίμεθα πάντες ἄριστοι
5 *ἐς λόχον, ἔνθα μάλιστ' ἀρετὴ διαείδεται ἀνδρῶν,*
ἔνθ' ὅ τε δειλὸς ἀνὴρ ὅς τ' ἄλκιμος ἐξεφαάνθη·
τοῦ μὲν γάρ τε κακοῦ τρέπεται χρὼς ἄλλυδις ἄλλῃ
οὐδέ οἱ ἀτρέμας ἧσθαι ἐρητύετ' ἐν φρεσὶ θυμός,
ἀλλὰ μετοκλάζει καὶ ἐπ' ἀμφοτέρους πόδας ἵζει,
10 *ἐν δέ τέ οἱ κραδίη μεγάλα στέρνοισι πατάσσει*
κῆρας ὀιομένῳ, πάταγος δέ τε γίγνετ' ὀδόντων·
τοῦ δ' ἀγαθοῦ οὔτ' ἂρ τρέπεται χρὼς οὔτε τι λίην
ταρβεῖ, ἐπειδὰν πρῶτον ἐσίζηται λόχον ἀνδρῶν,
ἀρᾶται δὲ τάχιστα μιγήμεναι ἐν δαΐ λυγρῇ.

15 Schol. Townl. et Lips. ad v. 281 *ἀκόπως δὲ τὸ σχῆμα τοῦ ἀποδειλιῶντος ἐσήμανε καὶ συμμεταβάλλοντος τὸ σῶμα ταῖς τῆς ψυχῆς μεταβολαῖς· ἐζωγράφησε δὲ τὸν δειλὸν καὶ τὸν ἰσχυρὸν παρακαλῶν ἡμᾶς ἐς ἀλκήν.*

Schol. Genev. ed. Nicol. *ἐξηγεῖται τὸ μετοκλάζειν διὰ* 20 *τοῦ ἐπ' ἀμφοτέρους πόδας ἵζει· ὀκλάζων γὰρ μετακάθηται ὁ δειλός· ἐὰν γὰρ ὁ θυμὸς μετοκλάζῃ, συμμεταβάλλεται καὶ τὸ σῶμα.*

2.

Odyss. ϑ, 166

25 *ἀτασθάλῳ ἀνδρὶ ἔοικας.*
οὕτως οὐ πάντεσσι θεοὶ χαρίεντα διδοῦσιν
ἀνδράσιν οὔτε φυὴν οὔτ' ἂρ φρένας οὔτ' ἀγορητύν·

ἄλλος μὲν γὰρ εἶδος ἀκιδνότερος πέλει ἀνήρ,
ἀλλὰ θεὸς μορφὴν ἔπεσι στέφει, οἱ δέ τ' ἐς αὐτὸν
τερπόμενοι λεύσσουσιν, ὁ δ' ἀσφαλέως ἀγορεύει
αἰδοῖ μειλιχίῃ, μετὰ δὲ πρέπει ἀγρομένοισιν,
ἐρχόμενον δ' ἀνὰ ἄστυ θεὸν ὣς εἰσορόωσιν. 5
ἄλλος δ' αὖ εἶδος μὲν ἀλίγκιος ἀθανάτοισιν,
ἀλλ' οὔ οἱ χάρις ἀμφιπεριστέφεται ἐπέεσσιν·
ὡς καὶ σοὶ εἶδος μὲν ἀριπρεπές, οὐδέ κεν ἄλλως
οὐδὲ θεὸς τεύξειε, νόον δ' ἀποφώλιός ἐσσι.

Schol. Ambros. sup. Q. 88 ad v. 167 *ἄκρως ἐντρέπει* 10 *ἀξιόπιστον ποιούμενος τὸν ὀνειδισμόν. αὐτῷ τούτῳ λυπεῖ τῷ φάσκειν ἀσύμφωνον ἔχειν τῇ μορφῇ τὸν τρόπον.*

Galen. Protr. c. 8 (t. I p. 17 K. p. 114, 21 ed. Marq.) *χρὴ τοίνυν τὸν νέον πειθόμενον τῷ παλαιῷ παραγγέλματι τὴν ἑαυτοῦ μορφὴν ἐν κατόπτρῳ θεασάμενον, εἰ μὲν καλὸς εἴη* 15 *τὴν ὄψιν, ἀσκῆσαι τοιοῦτον εἶναι καὶ τὴν ψυχὴν ἄτοπον ἡγησάμενον ἐν καλῷ σώματι ψυχὴν αἰσχρὰν οἰκεῖν· εἰ δ' αἰσχρὸς αὐτῷ φαίνοιτο τὴν τοῦ σώματος ἰδέαν εἶναι, τοσῷδε μᾶλλον ἐπιμεληθῆναι τῆς ψυχῆς, ἵν' ἔχῃ λέγειν τὸ Ὁμηρικόν· ἄλλος μὲν γάρ τ' εἶδος κτλ. — εἰσορόωσιν.* 20

3.

Odyss. ρ, 454

ὢ πόποι, οὐκ ἄρα σοί γ' ἐπὶ εἴδεϊ καὶ φρένες ἦσαν.

4.

Odyss. ν, 288 = π, 157 25

δέμας δ' ἤικτο γυναικὶ
καλῇ τε μεγάλῃ τε καὶ ἀγλαὰ ἔργα ἰδυίῃ.

Schol. Ambros. sup. Q. 88 *ἐκ τῆς κατὰ τὴν ὄψιν κοσμιότητος καὶ αἰδοῦς καὶ τοῦτο ὑπονοεῖν δίδωσι, καθὰ καὶ Ξενοφῶν καὶ Τελεσίλλα ἡ Ἀργεία διαγράφουσιν Ἀρετῆς καὶ* 30 *Καλοκἀγαθίας εἰκόνα.*

5.

Anacreontis.

fr. 144 apud Eustathium ad Il. *ν*, 281 *σημείωσαι καὶ ὅτι τοὺς οὕτως ἵζοντας ἐπ' ἀμφοτέρους πόδας καὶ*
5 *γονυκρότους τηνικαῦτα δριμέως ἐστὶ προσειπεῖν, καθὰ καὶ οἱ παλαιοὶ δηλοῦσιν, ἐν οἷς φασιν, ὅτι γονύκροτοι οἱ βλαισοί. Ἀνακρέων δὲ κέχρηται καὶ ἐπὶ δειλῶν.*
Cf. Hesych. s. v. *γονύκροτοι· ἤτοι βλαισοί, οἷς τὰ γόνατα συγκρούει, ἢ δειλοί· ὑπὸ γὰρ δέους ἔσθ' ὅτε*
10 *συγκρούουσι τὰ γόνατα.* Cf. Adam. II, 9 p. 359, 4 sq.

6.

Pindari.

Nem. III, 19

εἰ δ' ἐὼν καλὸς ἔρδων τ' ἐοικότα μορφᾷ
15 *ἀνορέαις ὑπερτάταις ἐπέβα*
παῖς Ἀριστοφάνευς.

Cf. Isthm. VI (VII), 21 *φέρει γὰρ Ἰσθμοῖ νίκαν παγκρατίου σθένει τ' ἔκπαγλος ἰδεῖν τε μορφά-*
20 *εις· ἄγει τ' ἀρετὰν | οὐκ αἴσχίω φυᾶς.*

7.

Aeschyli.

Prom. 1001

εἰσελθέτω σε μήποθ' ὡς ἐγὼ Διὸς
25 *γνώμην φοβηθεὶς θηλύνους γενήσομαι*
καὶ λιπαρήσω τὸν μέγα στυγούμενον
γυναικομίμοις ὑπτιάσμασιν χερῶν
λῦσαί με δεσμῶν τῶνδε.

Cf. Pseudarist. phys. 21 p. 34, 3; phys. lat. § 98
30 p. 123, 11 sq.

8.

Empedoclis.

Theophrast. de sens. § 10 (Diels, Doxogr. p. 502) διὸ καὶ τῷ αἵματι μάλιστα φρονεῖν· ἐν τούτῳ γὰρ μάλιστα κεκρᾶσθαί † ἐστι τὰ στοιχεῖα τῶν μερῶν. ὅσοις μὲν οὖν ἴσα καὶ παραπλήσια μέμικται καὶ μὴ διὰ πολλοῦ μηδ' αὖ μικρὰ μηδ' ὑπερβάλλοντα τῷ μεγέθει, τούτους φρονιμωτάτους εἶναι καὶ κατὰ τὰς αἰσθήσεις ἀκριβεστάτους, κατὰ λόγον δὲ καὶ τοὺς ἐγγυτάτω τούτων, ὅσοις δ' ἐναντίως, ἀφρονεστάτους. καὶ ὧν μὲν μανὰ καὶ ἀραιὰ κεῖται τὰ στοιχεῖα, νωθροὺς καὶ ἐπιπόνους, ὧν δὲ πυκνὰ καὶ κατὰ μικρὰ τεθραυσμένα, τοὺς δὲ τοιούτους ὀξέως φερομένους καὶ πολλοῖς ἐπιβαλλομένους ὀλίγα ἐπιτελεῖν διὰ τὴν ὀξύτητα τῆς τοῦ αἵματος φορᾶς. οἷς δὲ καθ' ἕν τι μόριον ἡ μέση κρᾶσίς ἐστι, ταύτῃ σοφοὺς ἑκάστους εἶναι· διὸ τοὺς μὲν ῥήτορας ἀγαθούς, τοὺς δὲ τεχνίτας, ὡς τοῖς μὲν ἐν ταῖς χερσί, τοῖς δὲ ἐν τῇ γλώττῃ τὴν κρᾶσιν οὖσαν· ὁμοίως δ' ἔχειν καὶ κατὰ τὰς ἄλλας δυνάμεις. Ἐμπεδοκλῆς μὲν οὖν οὕτως οἴεται καὶ τὴν αἴσθησιν γίνεσθαι καὶ τὸ φρονεῖν. (Karsten, Philos. graec. vet. rell. II, 491 sq.). cf. Pseudarist. phys. § 72 p. 86, 4 sq.; phys. lat. § 2 p. 4, 4 sq. et § 12 p. 20, 11 sq. Tertull. de anima c. 20 (= syll. fr. 166).

Ib. § 24 (Diels l. l. p. 506)
ἄτοπον δὲ καὶ τὸ τὰς δυνάμεις ἑκάστοις ἐγγίνεσθαι διὰ τὴν ἐν τοῖς μορίοις τοῦ αἵματος σύγκρασιν, ὡς ἢ τὴν γλῶτταν αἰτίαν τοῦ εὖ λέγειν ⟨οὖσαν ἢ⟩ τὰς χεῖρας τοῦ δημιουργεῖν, ἀλλ' οὐκ ὀργάνου τάξιν ἔχοντα. διὸ καὶ μᾶλλον ἄν τις ἀποδοίη τῇ μορφῇ τὴν αἰτίαν

ἢ τῇ κράσει τοῦ αἵματος, ἢ χωρὶς διανοίας ἐστίν· οὕτως γὰρ ἔχει καὶ ἐπὶ τῶν ἄλλων ζῴων. Ἐμπεδοκλῆς μὲν οὖν ἔοικεν ἐν πολλοῖς διαμαρτάνειν.

9.

5 Euripidis.

Med. 215

οἶδα γὰρ πολλοὺς βροτῶν
σεμνοὺς γεγῶτας, τοὺς μὲν ὀμμάτων ἄπο,
τοὺς δ' ἐν θυραίοις· οἱ δ' ἀφ' ἡσύχου ποδὸς
10 δύσκλειαν ἐκτήσαντο καὶ ῥᾳθυμίαν.
δίκη γὰρ οὐκ ἔνεστ' ἐν ὀφθαλμοῖς βροτῶν,
ὅστις πρὶν ἀνδρὸς σπλάγχνον ἐκμαθεῖν σαφῶς
στυγεῖ δεδορκώς, οὐδὲν ἠδικημένος.

10.

15 Herodoti.

IX, 122 φιλέειν γὰρ ἐκ τῶν μαλακῶν χώρων μαλακοὺς ἄνδρας γίνεσθαι· οὐ γάρ τοι τῆς αὐτῆς γῆς εἶναι καρπόν τε θωυμαστὸν φύειν καὶ ἄνδρας ἀγαθοὺς τὰ πολέμια.

20 11.

Hippocratis et Hippocraticorum.

Galen. prognost. de decubitu 1 (XIX p. 530 K.) Ἱπποκράτης γοῦν ὁ πολὺς σὺν τῇ ἀρχαιότητι καὶ θαυμαστὸς τὴν ἐπιστήμην φησίν· ὁπόσοι τὴν ἰατρι-
25 κὴν ἀσκέοντες φυσιογνωμονίης ἀμοιρέουσι, τουτέων ἡ γνώμη ἀνὰ σκότος καλινδουμένη νωθρὰ γηράσκει. οὐ μόνον εἶπεν· οὐ κατορθώσουσιν, ἀλλ' ὅτι καὶ διασφαλήσονται. ἀνὰ σκότος γὰρ

ἔφη τὴν γνώμην πλανᾶσθαι τῶν τῇ φυσιογνωμονίᾳ μὴ χρησαμένων. τὸ δὲ φυσιογνωμονικὸν μέρος τῆς ἀστρολογίας ἐστὶ μέγιστον μόριον. ὁ οὖν τι μόριον ἐπαινέσας πολλῷ μᾶλλον ἂν τὸ ὅλον ἐγκωμιάζοι.

12. 5

De aëre aquis locis 5 *Ὁκόσαι μὲν πρὸς τὰς ἀνατολὰς τοῦ ἡλίου κέονται, ταύτας εἰκὸς εἶναι ὑγιεινοτέρας τῶν πρὸς τὰς ἄρκτους ἐστραμμένων καὶ τῶν πρὸς τὰ θερμά, ἢν καὶ στάδιον τὸ μεταξὺ ᾖ. — τά τε εἴδεα τῶν ἀνθρώπων εὔχροά τε καὶ ἀνθηρά ἐστι* 10 *μᾶλλον, ἢν μή τις νοῦσος ἄλλη κωλύῃ. λαμπρόφωνοί τε οἱ ἄνθρωποι καὶ ὀργήν τε καὶ ξύνεσιν βελτίους εἰσὶ τῶν πρὸς βορέην, ᾗπερ καὶ τὰ ἄλλα τὰ ἐμφυόμενα ἀμείνω ἐστί.*

Exscripsit Galenus anim. mor. corp. temp. c. 8 (t. IV 15 p. 798 K.; Gal. scriptt. min. vol. II ed. I. Muell. p. 57)

13.

Ibid. 12 L. 19 E. *Τὴν Ἀσίην πλεῖστον δὴ διαφέρειν φημὶ τῆς Εὐρώπης ἐς τὰς φύσιας τῶν ξυμπάντων τῶν τε ἐκ τῆς γῆς φυομένων καὶ τῶν ἀνθρώπων· πολὺ* 20 *γὰρ καλλίονα καὶ μείζονα πάντα γίγνεται ἐν τῇ Ἀσίῃ, ἥ τε χώρη τῆς χώρης ἡμερωτέρη καὶ τὰ ἤθεα τῶν ἀνθρώπων ἠπιώτερα καὶ εὐοργητότερα.*

Exscripsit Galenus anim. mor. corp. temp. c. 8 (t. IV p. 798 K., vol. II p. 57 M.) et in Hippocr. de 25 um. II t. XVI p. 317 sq. K. (= syll. fr. 105).

14.

Ib. 12 L. 19 E. *Ἔχει δὲ κατὰ τὴν Ἀσίην οὐ πανταχῇ ὁμοίως, ἀλλ' ὅση μὲν τῆς χώρης ἐν μέσῳ κέεται τοῦ*

θερμοῦ καὶ τοῦ ψυχροῦ, αὕτη μὲν εὐκαρποτάτη ἐστὶ καὶ εὐδενδροτάτη κτλ. τούς τε ἀνθρώπους (*εἰκὸς*) *εὐτραφέας εἶναι καὶ τὰ εἴδεα καλλίστους καὶ μεγέθεα μεγίστους καὶ ἥκιστα διαφόρους ἐς τά τε εἴδεα αὐτέων καὶ τὰ*
5 *μεγέθεα κτλ. τὸ δὲ ἀνδρεῖον καὶ τὸ ταλαίπωρον καὶ τὸ ἔμπονον* (*εὔτονον* Galen.) *καὶ τὸ θυμοειδὲς οὐκ ἂν δύναιτο ἐν τοιαύτῃ φύσει ἐγγίγνεσθαι οὔτε ὁμοφύλου οὔτε ἀλλοφύλου, ἀλλὰ τὴν ἡδονὴν ἀνάγκη κρατέειν.*

Ultimam sententiam exscripsit Galenus anim. mor.
10 corp. temp. t. IV p. 798 K. (vol. II p. 58 sq. M.).

15.

Ib. 16 L. 23 E. *Περὶ δὲ τῆς ἀθυμίης τῶν ἀνθρώπων καὶ τῆς ἀνανδρείης, ὅτι ἀπολεμώτεροί εἰσι τῶν Εὐρωπαίων οἱ Ἀσιηνοὶ καὶ ἡμερώτεροι τὰ ἤθεα, αἱ*
15 *ὧραι αἴτιαι μάλιστα οὐ μεγάλας τὰς μεταβολὰς ποιεύμεναι οὔτε ἐπὶ τὸ θερμὸν οὔτε ἐπὶ τὸ ψυχρόν, ἀλλὰ παραπλήσιαι αἰεὶ ἐοῦσαι. οὐ γὰρ γίγνονται ἐκπλήξιες τῆς γνώμης οὔτε μετάστασις ἰσχυρὴ τοῦ σώματος, ἀφ' ὅτων εἰκὸς τὴν ὀργὴν ἀγριοῦσθαί τε καὶ τοῦ ἀγνώ-*
20 *μονος καὶ θυμοειδέος μετέχειν μᾶλλον ἢ ἐν τῷ αὐτέῳ αἰεὶ ἐόντα. αἱ γὰρ μεταβολαί εἰσι τῶν πάντων, αἵ αἰεί τε ἐγείρουσι τὴν γνώμην τῶν ἀνθρώπων καὶ οὐκ ἐῶσιν ἀτρεμίζειν. διὰ ταύτας ἐμοὶ δοκέει τὰς προφάσιας ἄναλκες εἶναι τὸ γένος τὸ Ἀσιηνὸν κτλ.*

25 Primam sententiam exscripsit Galenus anim. mor. corp. temp. t. IV p. 800 K. p. 59 M.

16.

Ib. 23 L. 31 E. *Τὰ εἴδεα διηλλάχθαι νομίζω τῶν Εὐρωπαίων μᾶλλον ἢ τῶν Ἀσιηνῶν καὶ τὰ μεγέθεα*
30 *διαφορώτατα αὐτὰ ἑωυτοῖσιν εἶναι κατὰ πόλιν ἑκάστην·*

αἱ γὰρ φθοραὶ πλείονες ἐγγίγνονται τοῦ γόνου ἐν τῇ ξυμπήξει ἐν τῇσι μεταλλαγῇσι τῶν ὡρέων πυκνῇσιν ἐούσῃσιν ἢ ἐν τῇσι παραπλησίῃσι καὶ ὁμοίῃσι. περί τε τῶν ἠθέων ὁ αὐτὸς λόγος· τό τε ἄγριον καὶ τὸ ἄμικτον καὶ τὸ θυμοειδὲς ἐν τῇ τοιαύτῃ φύσει ἐγγί- 5 *γνεται· αἱ γὰρ ἐκπλήξιες πυκναὶ γιγνόμεναι τῆς γνώμης τὴν ἀγριότητα ἐντιθέασιν, τὸ δὲ ἥμερόν τε καὶ ἤπιον ἀμαυροῦσι. διότι εὐψυχοτέρους νομίζω τοὺς τὴν Εὐρώπην οἰκέοντας εἶναι ἢ τοὺς τὴν Ἀσίην· ἐν μὲν γὰρ τῷ αἰεὶ παραπλησίῳ αἱ ῥαθυμίαι ἔνεισιν, ἐν δὲ τῷ* 10 *μεταβαλλομένῳ αἱ ταλαιπωρίαι τῷ σώματι καὶ τῇ ψυχῇ. καὶ ἀπὸ μὲν ἡσυχίης καὶ ῥαθυμίης ἡ δειλίη αὔξεται, ἀπὸ δὲ τῆς ταλαιπωρίης καὶ τῶν πόνων αἱ ἀνδρεῖαι. διὰ τοῦτό εἰσι μαχιμώτεροι οἱ τὴν Εὐρώπην οἰκέοντες, καὶ διὰ τοὺς νόμους, ὅτι οὐ βασιλεύονται, ὥσπερ οἱ Ἀσιηνοί.* 15

Sententiam *τό τε ἄγριον* l. 4 — *ἐγγίγνεται* exscripsit Galenus animi mor. corp. temp. t. IV p. 800 K. p. 59 M.

17.

Ib. 24 L. 32 E. *Ὁκόσοι μὲν χώρην ὀρεινήν τε οἰκέουσι καὶ τρηχείην καὶ ὑψηλὴν καὶ ἄνυδρον* (*ἔνυδρον* Galen.) *καὶ* 20 *αἱ μεταβολαὶ αὐτέοισι γίγνονται τῶν ὡρέων μέγα διάφοροι, ἐνταῦθα εἰκὸς εἴδεα μεγάλα εἶναι καὶ πρὸς τὸ ταλαίπωρον καὶ τὸ ἀνδρεῖον εὖ πεφυκότα· καὶ τό τε ἄγριον καὶ τὸ θηριῶδες αἱ τοιαῦται φύσιες οὐχ ἥκιστα ἔχουσιν. ὁκόσοι δὲ κοῖλα χωρία καὶ λειμακώδεα καὶ πνιγηρὰ* 25 *καὶ τῶν θερμῶν πνευμάτων πλέον μέρος μετέχουσιν ἢ τῶν ψυχρῶν ὕδασί τε χρέονται θερμοῖσιν, οὗτοι μεγάλοι μὲν οὐκ ἂν εἴησαν οὐδὲ κανονίαι, ἐς εὖρος δὲ πεφυκότες καὶ σαρκώδεες καὶ μελανότριχες, καὶ αὐτοὶ μέλανες μᾶλλον ἢ λευκότεροι φλεγματίαι τε ἧσσον ἢ* 30

χολώδεες· τὸ δὲ ἀνδρεῖον καὶ τὸ ταλαίπωρον ἐν τῇ ψυχῇ φύσει μὲν οὐκ ἂν ὁμοίως ἐνείη, νόμος δὲ προσγενόμενος ἀπεργάσοιτ' ἄν. καὶ εἰ μὲν ποταμοὶ ἐνείησαν ἐν τῇ χώρῃ, οἵτινες ἐκ τῆς χώρης ἐξοχετεύουσι τό τε 5 *στάσιμον καὶ τὸ ὄμβριον, οὗτοι ἂν ὑγιηροί τε εἴησαν καὶ λαμπροί· εἰ μέντοι ποταμοὶ μὲν μὴ εἴησαν, τὰ δὲ ὕδατα κρηναῖά τε καὶ στάσιμα πίνοιεν καὶ ἑλώδεα, ἀνάγκη τὰ τοιαῦτα εἴδεα προγαστρότερα εἶναι καὶ σπληνώδεα. ὁκόσοι δὲ ὑψηλὴν οἰκέουσι χώρην καὶ* 10 *λείην καὶ ἀνεμώδεα καὶ ἔνυδρον, εἶεν ἂν εἴδεα μεγάλοι καὶ ἑωυτέοισι παραπλήσιοι, ἀνανδρότεραι δὲ καὶ ἡμερώτεραι τουτέων αἱ γνῶμαι. ὁκόσοι δὲ λεπτά τε καὶ ἄνυδρα καὶ ψιλὰ τῇσί τε μεταβολῇσι τῶν ὡρέων οὐκ εὔκρητα, ἐν ταύτῃ τῇ χώρῃ τὰ εἴδεα εἰκὸς σκληρά τε* 15 *εἶναι καὶ ἔντονα* (*εὔτονα* Galen.) *καὶ ξανθότερα ἢ μελάντερα καὶ τὰ ἤθεα καὶ τὰς ὀργὰς αὐθάδεάς τε καὶ ἰδιογνώμονας. ὅκου γὰρ μεταβολαί εἰσι πυκνόταται τῶν ὡρέων καὶ πλεῖστον διάφοροι αὐταὶ ἑωυτέῃσιν, ἐκεῖ καὶ τὰ εἴδεα καὶ τὰ ἤθεα καὶ τὰς φύσιας εὑρήσεις πλεῖστον* 20 *διαφερούσας.*

25 L. 33 E. *Μέγισται μὲν οὖν εἰσιν αὗται τῆς φύσιος αἱ διαλλαγαί· ἔπειτα δὲ καὶ ἡ χώρη, ἐν ᾗ ἄν τις τρέφηται, καὶ τὰ ὕδατα· εὑρήσεις γὰρ ἐπὶ τὸ πλῆθος τῆς χώρης τῇ φύσει ἀκολουθέοντα καὶ τὰ εἴδεα τῶν ἀνθρώπων* 25 *καὶ τοὺς τρόπους. ὅκου μὲν γὰρ ἡ γῆ πίειρα καὶ μαλθακὴ καὶ ἔνυδρος καὶ τὰ ὕδατα κάρτα μετέωρα ἔχουσα, ὥστε θερμὰ εἶναι τοῦ θέρεος καὶ τοῦ χειμῶνος ψυχρά, καὶ τῶν ὡρέων καλῶς κέεται, ἐνταῦθα καὶ οἱ ἄνθρωποι σαρκώδεές εἰσι καὶ ἄναρθροι καὶ ὑγροὶ καὶ αταλαίπωροι* 30 *καὶ τὴν ψυχὴν κάκιστοι ὡς ἐπὶ τὸ πουλύ, τό τε ῥᾴθυμον καὶ τὸ ὑπνηρόν ἐστιν ἐν αὐτέοισιν ἰδεῖν,*

ἔς τε τὰς τέχνας παχέες καὶ οὐ λεπτοὶ οὐδ' ὀξέες. ὅκου δ' ἐστὶν ἡ χώρη ψιλή τε καὶ ἀνώχυρος (*ἄνυδρος* Galen.) *καὶ τρηχείη καὶ ὑπὸ τοῦ χειμῶνος πιεζομένη καὶ ὑπὸ τοῦ ἡλίου κεκαυμένη, ἐνταῦθα δὲ σκληρούς τε καὶ ἰσχνοὺς καὶ διηρθρωμένους καὶ ἐντόνους* (*εὐτόνους* Galen.) *καὶ* 5 *δασέας ἂν ἴδοις τό τε ἐργατικὸν ὀξὺ ἐνεὸν ἐν τῇ φύσει τῇ τοιαύτῃ καὶ τὸ ἄγρυπνον, τά τε ἤθεα καὶ τὰς ὀργὰς αὐθάδεας καὶ ἰδιογνώμονας τοῦ τε ἀγρίου μᾶλλον μετέχοντας ἢ τοῦ ἡμέρου ἔς τε τὰς τέχνας ὀξυτέρους τε καὶ ξυνετωτέρους καὶ τὰ πολέμια ἀμείνους εὑρήσεις.* 10

Exscripsit Galenus anim. mor. corp. temp. t. IV p. 800 sq. K. p. 59 sq. M. et in Hippocr. de um. comm. II t. XVI p. 317 sq. K. (= syll. fr. 105).

18.

Epidem. II, 5, 1 *Φυσιογνωμονική.* 15

Ὁκόσοι πυρροὶ ὀξύρρινες, ὀφθαλμοὶ σμικροί, πονηροί· ὁκόσοι πυρροὶ σιμοί, ὀφθαλμοὶ μεγάλοι, ἐσθλοί.

Μεγάλοι φαλακροὶ τραυλοὶ ἰσχνόφωνοι ἐσθλοί, νοσήματα δὲ ἔχουσι τραυλὸς ἢ φαλακρὸς ἢ ἰσχνόφωνος ἢ δασὺς ἰσχυρῶς μαλαγχολικά. 20

19.

Ibid. II, 5, 16 *Οὗ ἂν ἡ φλὲψ ἡ ἐν τῷ ἀγκῶνι σφύζῃ, μανικὸς καὶ ὀξύθυμος· ᾧ δ' ἂν ἀτρεμέῃ, τυφώδης.*

Exscripsit Galenus anim. mor. corp. temp. t. IV p. 803 K. p. 62 M. *οὐκέτ' οὖν δέομαι τῶν κατὰ τὸ* 25 *δεύτερον καὶ ἕκτον τῶν ἐπιδημιῶν γεγραμμένων φυσιογνωμονικῶν γνωρισμάτων ἁπάντων μνημονεύειν, ἀλλ' ἀρκέσει παραγράψαι παραδείγματος ἕνεκα τήνδε τὴν λέξιν αὐτοῦ· 'ὧν ἂν ἡ φλὲψ ἡ ἐν τῷ ἀγκῶνι σφύζῃ, μανικοὶ καὶ ὀξύθυμοι· ὧν δὲ ἂν ἀτρεμέῃ, τυφώδεες'.* 30

κατὰ δὲ τὴν ῥῆσιν ὁ λόγος ἐστὶ τοιοῦτος· ὧν ἀνθρώπων ἡ κατὰ τὸν ἀγκῶνα ἀρτηρία σφοδροτάτην ποιεῖται κίνησιν αὐτῆς, οὗτοι μανικοί εἰσι et de plac. Hippocr. et Plat. VI, 8 t. V p. 574 K. (567 sq. M.). cf. p. 581 K. 5 (576, 9 M.) *Ἱπποκράτης ἐκ τοῦ σφυγμοῦ τῆς κατὰ ἀγκῶνα φλεβὸς ἐτεκμαίρετο περὶ τῶν τῆς ψυχῆς ἠθῶν.*

20.

Ibid. 5, 23 *Κιρσοὶ δὲ φαλακρῶν, ἢν μὴ μεγάλοι ἔωσι, μανιώδεες.*

10 21.

Ibid. 6, 1 *Φυσιογνωμονικόν.*

Ἢν ἡ κεφαλὴ μεγάλη καὶ οἱ ὀφθαλμοὶ σμικροί, τραυλοί, ὀξύθυμοι.

Οἱ τραυλοὶ ταχύγλωσσοι μελαγχολικοὶ κατακορέες 15 *ἀσκαρδαμύκται ὀξύθυμοι.*

Μεγάλη κεφαλή, ὀφθαλμοὶ μέλανες καὶ μεγάλοι, ῥῖνα παχείην καὶ σιμήν, ἐσθλοί.

Χαροποὶ μεγάλοι, κεφαλὴ σμικρή, αὐχὴν λεπτός, στήθεα στενά, εὐάρμοστοι.

20 22.

Ib. 14 *Ὧν κατακορέα τὰ στήθεα, ψελλοί, μανιώδεες καὶ φαλακροί. τουτέων ὅσοι ἐκ γενεῆς καὶ στρεβλοί, ἀσύνετοι, ἠλιθιῶντες ἢ μαινόμενοι. οἷσι δὲ μή, ἑτέρου κακοῦ λύσις.*

25 Ib. 19 *Φλὲψ* [*ἔχει*] *παχείη ἐν ἑκατέρῳ τιτθῷ· ταῦτα μέγιστον ἔχει μόριον συνέσιος.*

23.

Epidem. VI, 4, 19 *Οἱ θερμοκοίλιοι ψυχρόσαρκοι καὶ λεπτοὶ οὗτοι ἐπίφλεβοι καὶ ὀξυθυμότεροι.*

24.

Ib. 6, 14 *τὸ ἐπίχολον καὶ ἔναιμον σῶμα μελαγχολικὸν μὴ ἔχον ἐξαρύσιας.*

25.

De natur. puer. 20 *Ὁκόσοι δὲ φαλακροὶ γίγνονται,* 5
οὗτοι δὴ φλεγματώδεές εἰσι.

26.

Coac. 234 = Praedict. I, 3 *αἱ δασεῖαι γλῶσσαι καὶ κατάξηροι φρενιτικαί.* cf. Galeni ad hunc locum commentarium t. XVI p. 508 sq. K. *ἄμεινον ἦν τραχεῖαι γεγράφθαι κτλ.* 10

27.

Aphorism. 2, 54 *μεγέθει δὲ σώματος ἐννεάσαι μὲν ἐλευθέριον καὶ οὐκ ἀηδές, ἐγγηρᾶσαι δὲ δύσχρηστον καὶ χεῖρον τῶν ἐλλασσόνων.* cf. fr. 53. 15

28.

De virgin. 1 *ἀθυμοτέρη καὶ ἀλογωτέρη* (corr. Ermer.; *ὀλιγωτέρη* vel *λυπηροτέρη* codd.) *ἡ φύσις ἡ γυναικείη.*

29.

De vict. rat. I, 36 (VI, 522 L. III, 428 E.) *περὶ* 20
μὲν οὖν φρονίμου καὶ ἄφρονος ψυχῆς ἡ σύγκρησις αὕτη αἰτίη ἐστίν, ὥσπερ μοι γέγραπται· καὶ δύναται ἐκ τῆς διαίτης καὶ βελτίων καὶ χείρων γίγνεσθαι. δρόμοισι δὲ πυρὸς ἐπικρατέοντος τῷ ὕδατι προστιθέναι δυνατὸν ἂν ἴσως καὶ τοῦ ὕδατος ἐπικρατέοντος ἐν τῇ 25
συγκρήσει τὸ πῦρ αὐξῆσαι· ἐκ τούτων δὲ φρονιμώτεροι καὶ ἀφρονέστεροι γίγνονται. τῶν δὲ τοιούτων οὐκ ἔστιν

ἡ σύγκρησις αἰτίη, οἷον ὀξύθυμος, ῥάθυμος, δόλιος, ἁπλοῦς, δυσμενής, εὔνους· τῶν τοιούτων ἁπάντων ἡ φύσις τῶν πόρων, δι᾽ ὧν ἡ ψυχὴ πορεύεται, αἰτίη ἐστί· δι᾽ ὁκοίων γὰρ ἀγγείων ἀποχωρεῖ καὶ πρὸς ὁκοῖά τινα προσπίπτει καὶ ὁκοίοις τισὶ καταμίσγεται, τοιαῦτα φρονέουσι· διὰ τοῦτο γοῦν δυνατὸν τὰ τοιαῦτα ἐκ διαίτης μεθιστάναι· φύσιν γὰρ μεταπλάσαι ἀφανέα οὐχ οἷόν τε.

30.

Xenophontis.

Comment. Socr. III, 10, 5 *Ἀλλὰ μὴν καὶ τὸ μεγαλοπρεπές τε καὶ ἐλευθέριον καὶ τὸ ταπεινόν τε καὶ ἀνελεύθερον καὶ τὸ σωφρονητικόν τε καὶ φρόνιμον καὶ τὸ ὑβριστικόν τε καὶ ἀπειρόκαλον καὶ διὰ τοῦ προσώπου καὶ διὰ τῶν σχημάτων καὶ ἑστώτων καὶ κινουμένων ἀνθρώπων διαφαίνει.*

Cf. Adamant. II, 28 p. 379, 7 sq. *προσώπῳ δὲ μάλιστα ἐπιφαίνεται μεγαλοπρέπεια καὶ ἀνελευθερία καὶ* <*εὐήθεια καὶ*> *κακοήθεια.* Phys. lat. § 50 p. 69, 9 sq.: 'palam est autem pervidere tristem vultum et laetum, item liberalem atque obscurum et malignum discernere, item pervigilem et eum qui somno est deditus'.

31.

Platonis.

Rep. IV, 11 p. 435 E *Ἆρ᾽ οὖν ἡμῖν, ἦν δ᾽ ἐγώ, πολλὴ ἀνάγκη ὁμολογεῖν, ὅτι γε τὰ αὐτὰ ἐν ἑκάστῳ ἔνεστιν ἡμῶν εἴδη τε καὶ ἤθη ἅπερ ἐν τῇ πόλει; οὐ γάρ που ἄλλοθεν ἐκεῖσε ἀφῖκται. γελοῖον γὰρ ἂν εἴη, εἴ τις οἰηθείη τὸ θυμοειδὲς μὴ ἐκ τῶν ἰδιωτῶν ἐν*

ταῖς πόλεσιν ἐγγεγονέναι, οἳ δὴ καὶ ἔχουσι ταύτην τὴν αἰτίαν, οἷον οἱ κατὰ τὴν Θρᾴκην τε καὶ Σκυθικὴν καὶ σχεδόν τι κατὰ τὸν ἄνω τόπον, ἢ τὸ φιλομαθές, ὃ δὴ περὶ τὸν παρ' ἡμῖν μάλιστ' ἄν τις αἰτιάσαιτο τόπον, ἢ τὸ φιλοχρήματον, ὃ περὶ τούς τε Φοίνικας 5 εἶναι καὶ τοὺς κατὰ Αἴγυπτον φαίη τις ἂν οὐχ ἥκιστα.

32.

Rep. V, 19 p. 474 D ἢ οὐχ οὕτω ποιεῖτε πρὸς τοὺς καλούς; ὁ μέν, ὅτι σιμός, ἐπίχαρις κληθεὶς ἐπαινεθήσεται ὑφ' ὑμῶν, τοῦ δὲ τὸ γρυπὸν βασιλικόν φατε 10 εἶναι, τὸν δὲ δὴ διὰ μέσου τούτων ἐμμετρώτατα ἔχειν, μέλανας δὲ ἀνδρικοὺς ἰδεῖν, λευκοὺς δὲ θεῶν παῖδας εἶναι· μελιχλώρους δὲ καὶ τοὔνομα οἴει τινὸς ἄλλου ποίημα εἶναι ἢ ἐραστοῦ ὑποκοριζομένου τε καὶ εὐχερῶς φέροντος τὴν ὠχρότητα, ἐὰν ἐπὶ ὥρᾳ ᾖ; 15

Hunc locum exscripserunt Plutarchus de recta ratione audiendi 13 p. 44 F et quomodo adul. ab amico internosc. 12 p. 56 D et Aristaenetus ep. I, 18; usurpaverunt Pollux II, 73 (= syll. fr. 82), Philostratus imag. I, 4, Libanius epist. 705, Olympio- 20 dorus ad Plat. Alcib. p. 153 ed. Creuzer.

33.

Leg. IV, 1 p. 705 A πρόσοικος γὰρ θάλαττα χώρᾳ τὸ μὲν παρ' ἑκάστην ἡμέραν ἡδύ, μάλα γε μὴν ὄντως ἁλμυρὸν καὶ πικρὸν γειτόνημα· ἐμπορίας γὰρ καὶ 25 χρηματισμοῦ διὰ καπηλείας ἐμπιπλᾶσα αὐτὴν ἤθη παλίμβολα καὶ ἄπιστα ταῖς ψυχαῖς ἐντίκτουσα αὐτήν τε πρὸς αὐτὴν τὴν πόλιν ἄπιστον καὶ ἄφιλον ποιεῖ καὶ πρὸς τοὺς ἄλλους ἀνθρώπους ὡσαύτως.

Hunc locum usurpaverunt Cicero de rep. II, 4, 7: 30

'est autem maritimis urbibus etiam quaedam corruptela ac demutatio morum. — qui incolunt eas urbes, non haerent in suis sedibus, sed volucri semper spe et cogitatione rapiuntur a domo longius, atque etiam cum ma-
5 nent corpore, animo tamen exulant et vagantur. multa etiam ad luxuriam invitamenta perniciosa civitatibus suppeditantur mari, quae vel capiuntur vel importantur, atque habet iam amoenitas ipsa vel sumptuosas vel desidiosas inlecebras multas cupiditatum', et [Strabo] VII
10 p. 302 *καὶ Πλάτων δὲ ἐν τῇ πολιτείᾳ τὴν θάλατταν ὡς πονηροδιδάσκαλον φεύγειν οἴεται δεῖν ὅτι πορρωτάτω τοὺς εὖ πολιτευσομένους καὶ μὴ οἰκεῖν ἐπ' αὐτῇ.*

34.

Leg. V, 16 p. 747 D *μηδὲ τοῦθ' ἡμᾶς λανθανέτω*
15 *περὶ τόπων, ὡς οὐκ εἰσὶν ἄλλοι τινὲς διαφέροντες ἄλλων τόπων πρὸς τὸ γεννᾶν ἀνθρώπους ἀμείνους καὶ χείρους· οἷς οὐκ ἐναντία νομοθετητέον. οἱ μέν γέ που διὰ πνεύματα παντοῖα καὶ δι' εἱλήσεις ἀλλόκοτοί τ' εἰσὶ καὶ ἐναίσιοι* (? *ἀνείδεοι* vel *ἀνέσιοι* codd. Galen.) *αὐτῶν, οἱ δὲ δι'*
20 *ὕδατα, οἱ δὲ καὶ διὰ ταύτην τὴν ἐκ τῆς γῆς τροφὴν ἀναδιδοῦσαν οὐ μόνον τοῖς σώμασιν ἀμείνω καὶ χείρω, ταῖς δὲ ψυχαῖς οὐχ ἧττον δυναμένην πάντα τὰ τοιαῦτα ἐμποιεῖν.*
Hunc locum exscripsit Galenus anim. mor. corp. temp. c. 9 t. IV p. 806 K. p. 65 M. et in Hippocr. de um.
25 comm. II t. XVI p. 319 K. (= syll. fr. 105), verba *οἱ μέν* l. 17 — *αὐτῶν* l. 19 Phrynichus soph. praepar. ed. Bekker Anecd. 14, 32 sq.

35.

Tim. p. 24 C *ἡ θεὸς* (*'Αθηνᾶ*) *προτέρους ὑμᾶς δια-*
30 *κοσμήσασα κατῴκισεν ἐκλεξαμένη τὸν τόπον ἐν ᾧ γεγένησθε, τὴν εὐκρασίαν τῶν ὡρῶν ἐν αὐτῷ κατιδοῦσα,*

ὅτι φρονιμωτάτους ἄνδρας οἴσοι. ἅτ' οὖν φιλοπόλεμός τε καὶ φιλόσοφος ἡ θεὸς οὖσα τὸν προσφερεστάτους αὐτῇ μέλλοντα οἴσειν τόπον ἄνδρας τοῦτον ἐκλεξαμένη πρῶτον κατῴκισεν.

Exscripsit Galenus anim. mor. corp. temp. c. 9 t. IV p. 806 K. p. 65 M., latine vertit Tertullianus de anima c. 20 (= syll. fr. 166). 5

Cf. Critias p. 109 C Ἥφαιστος δὲ κοινὴν καὶ Ἀθηνᾶ φύσιν ἔχοντες — τήνδε τὴν χώραν εἰλήχατον ὡς οἰκείαν καὶ πρόσφορον ἀρετῇ καὶ φρονήσει πεφυκυῖαν κτλ. 10

36.

Tim. p. 86 E ὅπου γὰρ ἂν οἱ τῶν ὀξέων καὶ τῶν ἁλυκῶν φλεγμάτων καὶ ὅσοι πικροὶ καὶ χολώδεις χυμοὶ κατὰ τὸ σῶμα πλανηθέντες ἔξω μὲν μὴ λάβωσιν ἀναπνοήν, ἐντὸς δὲ εἰλλόμενοι τὴν ἀφ' αὐτῶν ἀτμίδα 15 τῇ τῆς ψυχῆς φορᾷ ξυμμίξαντες ἀνακερασθῶσι, παντοδαπὰ νοσήματα ψυχῆς ἐμποιοῦσι μᾶλλον καὶ ἧττον καὶ ἐλάττω καὶ πλείω, πρός τε τοὺς τρεῖς τόπους ἐνεχθέντα τῆς ψυχῆς, πρὸς ὃν ἂν ἕκαστ' αὐτῶν προσπίπτῃ, ποικίλλει μὲν εἴδη δυσκολίας καὶ δυσθυμίας 20 παντοδαπά, ποικίλλει δὲ θρασύτητός τε καὶ δειλίας, ἔτι δὲ λήθης ἅμα καὶ δυσμαθείας κτλ.

Exscripsit Galenus anim. mor. corp. temp. c. 6 t. IV p. 789 K. p. 49 M., et hunc e parte Oribasius coll. med. LIV inc. 40 t. III p. 214 Buss. et Dar. 25

37.

Phaedr. p. 253 C Καθάπερ ἐν ἀρχῇ τοῦδε τοῦ μύθου τριχῇ διειλόμην ψυχὴν ἑκάστην, ἱππομόρφω μὲν δύο τινὲ εἴδη, ἡνιοχικὸν δὲ εἶδος τρίτον, καὶ νῦν ἔτι ἡμῖν ταῦτα μενέτω. τῶν δὲ δὴ ἵππων ὁ μέν, φαμέν, 30

ἀγαθός, ὁ δ' οὔ. ἀρετὴ δὲ τίς τοῦ ἀγαθοῦ ἢ κακοῦ κακία, οὐ διείπομεν, νῦν δὲ λεκτέον. ὁ μὲν τοίνυν αὐτοῖν ἐν τῇ καλλίονι στάσει ὢν τό τε εἶδος ὀρθὸς καὶ διηρθρωμένος, ὑψαύχην, ἐπίγρυπος, λευκὸς ἰδεῖν,
5 *μελανόμματος, τιμῆς ἐραστὴς μετὰ σωφροσύνης τε καὶ αἰδοῦς, καὶ ἀληθινῆς δόξης ἑταῖρος ἄπληκτος κελεύματι μόνον καὶ λόγῳ ἡνιοχεῖται· ὁ δ' αὖ σκολιὸς πολὺς εἰκῇ συμπεφορημένος κρατεραύχην, βραχυτράχηλος, σιμοπρόσωπος, μελάγχρως, γλαυκόμματος, ὕφαιμος, ὕβρεως*
10 *καὶ ἀλαζονείας ἑταῖρος, περὶ ὦτα λάσιος, κωφός, μάστιγι μετὰ κέντρων μόγις ὑπείκων.*

Hunc locum usurpaverunt Plutarchus quaest. Platon. IX, 1, Galenus de plac. Hippocr. et Plat. VI, 2 t. V p. 515 K. (500 sq. M.), Synesius laud. calv. 5
15 p. 67 C, Pelagonius in Geopon. XVI, 2.

38.

Phaed. 31 p. 81 F *Ἐνδοῦνται* (*Ἐνδύονται?*) *δέ, ὥσπερ εἰκός, εἰς τοιαῦτα ἤθη ὁποῖ' ἄττ' ἂν καὶ μεμελετηκυῖαι τύχωσιν ἐν τῷ βίῳ* (*αἱ ψυχαί*). *Τὰ ποῖα δὴ ταῦτα*
20 *λέγεις, ὦ Σώκρατες; Οἷον τοὺς μὲν γαστριμαργίας τε καὶ ὕβρεις καὶ φιλοποσίας μεμελετηκότας καὶ μὴ διευλαβημένους εἰς τὰ τῶν ὄνων γένη καὶ τῶν τοιούτων θηρίων εἰκὸς ἐνδύεσθαι· ἢ οὐκ οἴει; Πάνυ μὲν οὖν εἰκὸς λέγεις. Τοὺς δέ γε ἀδικίας τε καὶ τυραννίδας*
25 *καὶ ἁρπαγὰς προτετιμηκότας εἰς τὰ τῶν λύκων τε καὶ ἱεράκων καὶ ἰκτίνων γένη. ἢ ποῖ ἂν ἄλλοσε φαῖμεν τὰς τοιαύτας ἰέναι; Ἀμέλει, ἔφη ὁ Κέβης, εἰς τὰ τοιαῦτα. Οὐκοῦν, ἦ δ' ὅς, δῆλα δὴ καὶ τἆλλα, οἷ ἂν ἑκάστη ἴοι, κατὰ τὰς αὐτῶν ὁμοιότητας τῆς μελέτης;*
30 *Δῆλον δή, ἔφη· πῶς δ' οὔ;*

Hunc locum exscripserunt Eusebius praep. ev. XIII, 16, 5, Ioannes Stobaeus ecl. phys. I, 41, 57, Nicephorus Greg. ad Synes. de insomn. p. 383 D; e parte Athenaeus XV, 23 p. 679 B et Theodoretus therap. XI p. 996 A; usurpavit Nemesius de nat. hom. 50 *εἰπόντος Πλάτωνος τὰς μὲν θυμικὰς καὶ ὀργίλους καὶ ἁρπακτικὰς ψυχὰς λύκων καὶ λεόντων σώματα μεταμφιέννυσθαι, τὰς δὲ περὶ τὴν ἀκολασίαν ἠσχολημένας ὄνων καὶ τῶν τοιούτων ἀναλαμβάνειν σώματα οἱ μὲν κυρίως ἤκουσαν τοὺς λύκους καὶ τοὺς λέοντας, οἱ δὲ τροπικῶς αὐτὸν εἰρηκέναι διέγνωσαν τὰ ἤθη διὰ τῶν ζώων παρεμφαίνοντα. Κρόνιος μὲν γὰρ ἐν τῷ περὶ παλιγγενεσίας, οὕτω δὲ καλεῖ τὴν μετενσωμάτωσιν, λογικὰς πάσας εἶναι βούλεται· ὁμοίως δὲ καὶ Θεόδωρος ὁ Πλατωνικὸς ἐν τῷ ὅτι ἡ ψυχὴ πάντα τὰ εἴδη ἐστί, καὶ Πορφύριος ὁμοίως, Ἰάμβλιχος δὲ τὴν ἐναντίαν τούτοις δραμὼν κατ᾽ εἶδος ζώων ψυχῆς εἶδος εἶναι λέγει ἤγουν εἴδη διάφορα· γέγραπται γοῦν αὐτῷ μονόβιβλον ἐπίγραφον, ὅτι οὐκ ἀπ᾽ ἀνθρώπων εἰς ζῷα ἄλογα οὐδὲ ἀπὸ ζώων ἀλόγων εἰς ἀνθρώπους αἱ μετενσωματώσεις γίνονται, ἀλλὰ ἀπὸ ζώων εἰς ζῷα καὶ ἀπὸ ἀνθρώπων εἰς ἀνθρώπους.*

Quocum conferas praeter Aristotelis hist. an. I, 1 (= syll. fr. 41) et Galeni de usu part. corp. hum. I, 2 (t. III p. 2 K. = syll. fr. 93) locos similis argumenti:

Timaei Locri de anima mundi c. 17 p. 104 D *λέγοιντο δ᾽ ἂν ἀναγκαίως καὶ τιμωρίαι ξέναι, ὡς μετενδυομενᾶν τᾶν ψυχᾶν τῶν μὲν δειλῶν ἐς γυναικέα σκάνεα ποθ᾽ ὕβριν ἐκδιδόμενα, τῶν δὲ μιαιφόνων ἐς θηρίων σώματα ποτὶ κόλασιν, λάγνων δ᾽ ἐς συῶν ἢ κάπρων μορφάς, κούφων δὲ καὶ μετεώρων ἐς πτηνῶν*

ἀεροπόρων, ἀργῶν δὲ καὶ ἀπράκτων ἀμαθῶν τε καὶ ἀνοήτων ἐς τὰν τῶν ἐνύδρων ἰδέαν,

Tertulliani de anima 32: 'nam etsi quidam homines bestiis adaequantur pro qualitatibus morum et in-
5 geniorum et affectuum, quia et deus, assimilatus est, inquit, homo inrationalibus iumentis, non ideo milvi ex rapacibus fient et canes ex spurcis et pantherae ex acerbis aut oves ex probis et hirundines ex garrulis et columbae ex pudicis, quasi eadem sub-
10 stantia animae ubique naturam suam in animalium proprietatibus repetat',

Boethii de consol. phil. IV, 3: 'evenit igitur, ut quem transformatum vitiis videas, hominem aestimare non possis. avaritia fervet alienarum opum violentus
15 ereptor. lupi similem dixeris. ferox atque inquies linguam litigiis exercet. cani comparabis. insidiator occultus subripuisse fraudibus gaudet. vulpeculis exaequetur. irae intemperans fremit. leonis animum gestare credatur. pavidus ac fugax non metuenda
20 formidat. cervis similis habeatur. segnis ac stupidus torpet. asinum vivit. levis atque inconstans studia permutat. nihil avibus differt. foedis immundisque libidinibus immergitur. sordidae suis voluptate deti-
netur. ita fit, ut qui probitate deserta homo esse
25 desierit, cum in divinam condicionem transire non possit, vertatur in beluam',

Luciani pisc. 34 *οἱ δὲ τοὺς πλουσίους τεθήπασι καὶ πρὸς τὸ ἀργύριον κεχήνασιν ὀργιλώτεροι μὲν τῶν κυνιδίων ὄντες, δειλότεροι δὲ τῶν λαγωῶν, κολακευτικώτεροι
30 δὲ τῶν πιθήκων, ἀσελγέστεροι δὲ τῶν ὄνων, ἁρπακτικώτεροι δὲ τῶν γαλῶν, φιλονεικότεροι δὲ τῶν ἀλεκτρυόνων,*

Galeni de anim. pass. c. 6 t. V p. 27 K. p. 20, 22 Marq. *τὴν μὲν ἰσχὺν οὐ χρὴ καταβαλεῖν αὐτῆς (τῆς θυμοειδοῦς δυνάμεως), ὥσπερ οὐδὲ τῶν ἵππων τε καὶ κυνῶν, οἷς χρώμεθα, τὴν δ' εὐπείθειαν, ὡς ἐπ' ἐκείνων, οὕτω κἀπ' αὐτῆς ἀσκεῖν. — ὥσπερ οὖν αἰσχρὸν θέαμα διὰ* 5 *θυμὸν ἄνθρωπος ἀσχημονῶν, οὕτω καὶ δι' ἔρωτα καὶ γαστριμαργίαν οἰνοφλυγίαν τε καὶ λιχνείαν, ἃ τῆς ἐπιθυμητικῆς ἐστι δυνάμεως ἔργα τε καὶ πάθη, προσεοικυίας οὐχ ἵππῳ καὶ κυνί, καθάπερ εἴκασα τὴν πρώτην, ἀλλ' ὑβριστῇ κάπρῳ καὶ τράγῳ καί τινι τῶν ἀγρίων* 10 *ἡμερωθῆναι μὴ δυναμένων.*

39.

Aristotelis.

Analyt. prior. II, 27 p. 70ᵇ 7 *τὸ δὲ φυσιογνωμονεῖν δυνατόν ἐστιν, εἴ τις δίδωσιν ἅμα μεταβάλλειν τὸ* 15 *σῶμα καὶ τὴν ψυχήν, ὅσα φυσικά ἐστι παθήματα· μαθὼν γὰρ ἴσως μουσικὴν μεταβέβληκέ τι τὴν ψυχήν, ἀλλ' οὐ τῶν φύσει ἡμῖν ἐστι τοῦτο τὸ πάθος, ἀλλ' οἷον ὀργαὶ καὶ ἐπιθυμίαι τῶν φύσει κινήσεων. εἰ δὴ τοῦτό τε δοθείη καὶ ἓν ἑνὸς σημεῖον εἶναι καὶ δυ-* 20 *ναίμεθα λαμβάνειν τὸ ἴδιον ἑκάστου γένους πάθος καὶ σημεῖον, δυνησόμεθα φυσιογνωμονεῖν. εἰ γάρ ἐστιν ἰδίᾳ τινὶ γένει ὑπάρχον ἀτόμῳ πάθος, οἷον τοῖς λέουσιν ἀνδρεία, ἀνάγκη καὶ σημεῖον εἶναί τι, συμπάσχειν γὰρ ἀλλήλοις ὑπόκειται, καὶ ἔστω τοῦτο τὸ* 25 *μεγάλα τὰ ἀκρωτήρια ἔχειν, ὃ καὶ ἄλλοις ὑπάρχειν γένεσι μὴ ὅλοις ἐνδέχεται· τὸ γὰρ σημεῖον οὕτως ἴδιόν ἐστιν, ὅτι ὅλου γένους ἴδιόν ἐστι τὸ πάθος, καὶ οὐ μόνον ἴδιον, ὥσπερ εἰώθαμεν λέγειν. ὑπάρξει δὴ καὶ ἐν ἄλλῳ γένει ταὐτό, καὶ ἔσται ἀνδρεῖος ὁ ἄνθρωπος* 30

καὶ ἄλλο τι ζῷον. ἕξει ἄρα τὸ σημεῖον· ἓν γὰρ ἑνὸς ἦν. εἰ τοίνυν ταῦτ' ἐστὶ καὶ δυνησόμεθα τοιαῦτα σημεῖα συλλέξαι ἐπὶ τούτων τῶν ζῴων, ἃ μόνον ἓν πάθος ἔχει τι ἴδιον, ἕκαστον δ' ἔχει σημεῖον, ἐπείπερ 5 ἓν ἔχειν ἀνάγκη, δυνησόμεθα φυσιογνωμονεῖν. εἰ δὲ δύο ἔχει ἴδια ὅλον τὸ γένος, οἷον ὁ λέων ἀνδρεῖον καὶ μεταδοτικόν, πῶς γνωσόμεθα, πότερον ποτέρου σημεῖον τῶν ἰδίᾳ ἀκολουθούντων σημείων, ἢ εἰ ἄλλῳ μὴ ὅλῳ τινὶ ἄμφω, καὶ ἐν οἷς μὴ ὅλοις ἑκάτερον, 10 ὅταν τὸ μὲν ἔχῃ, τὸ δὲ μή· εἰ γὰρ ἀνδρεῖος μέν, ἐλευθέριος δὲ μή, ἔχει δὲ τῶν δύο τοδί, δῆλον ὅτι καὶ ἐπὶ τοῦ λέοντος τοῦτο σημεῖον τῆς ἀνδρείας. ἔστι δὴ τὸ φυσιογνωμονεῖν τῶν ἐν τῷ πρώτῳ σχήματι τὸ μέσον τῷ μὲν πρώτῳ ἄκρῳ ἀντιστρέφειν, τοῦ δὲ 15 τρίτου ὑπερτείνειν καὶ μὴ ἀντιστρέφειν, οἷον ἀνδρεία τὸ A, τὰ ἀκρωτήρια μεγάλα ἐφ' οὗ B, τὸ δὲ Γ λέων. ᾧ δὴ τὸ Γ, τὸ B παντί, ἀλλὰ καὶ ἄλλοις. ᾧ δὲ τὸ B, τὸ A παντὶ καὶ οὐ πλείοσιν, ἀλλ' ἀντιστρέφει. εἰ δὲ μή, οὐκ ἔσται ἓν ἑνὸς σημεῖον. cf. de Aristotelis 20 quae feruntur physiognomonicorum indole ac condicione (Philolog. Abhandlungen M. Hertz dargebracht) p. 287.

40.

De anima II, 9 p. 421ª 25 οἱ μὲν γὰρ σκληρόσαρκοι ἀφυεῖς τὴν διάνοιαν, οἱ δὲ μαλακόσαρκοι εὐφυεῖς.

25 Usurpavit Plinius n. h. XI § 226: 'sunt qui suptilitatem animi constare non tenuitate sanguinis putent, sed cute operimentisque corporum magis aut minus bruta esse, ut ostreas et testudines. boum terga, saetas suum obstare tenuitati immeantis spiritus, nec purum 30 liquidumque tramitti. sic et in homine, cum crassior

callosiorve excludat cutis, ceu vero non crocodillis et duritia tergoris tribuatur et sollertia'. cf. Pseudarist. phys. § 9 p. 20, 8 sq.

41.

Hist. anim. I, 1 p. 488b 12 *διαφέρουσι δὲ καὶ ταῖς* 5 *τοιαῖσδε διαφοραῖς κατὰ τὸ ἦθος (τὰ ζῷα). τὰ μὲν γάρ ἐστι πρᾶα καὶ δύσθυμα καὶ οὐκ ἐνστατικά, οἷον βοῦς, τὰ δὲ θυμώδη καὶ ἐνστατικὰ καὶ ἀμαθῆ, οἷον ὗς ἄγριος, τὰ δὲ φρόνιμα καὶ δειλά, οἷον ἔλαφος, δασύπους, τὰ δὲ ἀνελεύθερα καὶ ἐπίβουλα, οἷον οἱ* 10 *ὄφεις, τὰ δὲ ἐλευθέρια καὶ ἀνδρεῖα καὶ εὐγενῆ, οἷον λέων, τὰ δὲ γενναῖα καὶ ἄγρια καὶ ἐπίβουλα, οἷον λύκος· εὐγενὲς μὲν γάρ ἐστι τὸ ἐξ ἀγαθοῦ γένους, γενναῖον δὲ τὸ μὴ ἐξιστάμενον ἐκ τῆς αὑτοῦ φύσεως, καὶ τὰ μὲν πανοῦργα καὶ κακοῦργα, οἷον ἀλώπηξ, τὰ* 15 *δὲ θυμικὰ καὶ φιλητικὰ καὶ θωπευτικά, οἷον κύων, τὰ δὲ πρᾶα καὶ τιθασσευτικά, οἷον ἐλέφας, τὰ δ' αἰσχυντηλὰ καὶ φυλακτικά, οἷον χήν, τὰ δὲ φθονερὰ καὶ φιλόκαλα, οἷον ταώς.*

42. 20

Hist. anim. I, 9 p. 491b 12 *τὸ μέτωπον δὲ οἷς μὲν μέγα, βραδύτεροι· οἷς δὲ μικρόν, εὐκίνητοι, καὶ οἷς μὲν πλατύ, ἐκστατικοί, οἷς δὲ περιφερές, θυμικοί· ὑπὸ δὲ τῷ μετώπῳ ὀφρύες διφυεῖς· ὧν αἱ μὲν εὐθεῖαι μαλακοῦ ἤθους σημεῖον, αἱ δὲ πρὸς τὴν ῥῖνα τὴν* 25 *καμπυλότητ' ἔχουσαι στρυφνοῦ, αἱ δὲ πρὸς τοὺς κροτάφους μωκοῦ καὶ εἴρωνος, αἱ δὲ κατεσπασμέναι φθόνου* (*φθονεροῦ*?).

lin. 22 *κοινὸν δὲ τῆς βλεφαρίδος μέρος τῆς ἄνω καὶ κάτω κανθοὶ δύο, ὁ μὲν πρὸς τῇ ῥινί, ὁ δὲ πρὸς* 30

τοῖς κροτάφοις· οἳ ἂν μὲν ὦσι μακροί, κακοηθείας σημεῖον, ἐὰν δ' οἷον οἱ κτένες κρεῶδες ἔχωσι τὸ πρὸς τῷ μυκτῆρι, πονηρίας.

lin. 34 *ὀφθαλμοῦ δὲ τὸ μὲν λευκὸν ὅμοιον ὡς ἐπὶ*
5 *τὸ πολὺ πᾶσιν, τὸ δὲ καλούμενον μέλαν διαφέρει· τοῖς μὲν γάρ ἐστι μέλαν, τοῖς δὲ σφόδρα γλαυκόν, τοῖς δὲ χαροπόν, ἐνίοις δὲ αἰγωπόν, ὃ ἤθους βελτίστου σημεῖον καὶ πρὸς ὀξύτητα ὄψεως κράτιστον.*

p. 492ª 7 *τῶν δ' ὀφθαλμῶν οἱ μὲν μεγάλοι, οἱ*
10 *δὲ μικροί, οἱ δὲ μέσοι· οἱ μέσοι βέλτιστοι. καὶ ἢ ἐκτὸς σφόδρα ἢ ἐντὸς ἢ μέσως· τούτων οἱ ἐντὸς μάλιστα ὀξυωπέστατοι ἐπὶ παντὸς ζῴου, τὸ δὲ μέσον (οἱ δὲ μέσοι?) ἤθους βελτίστου σημεῖον, καὶ ἢ σκαρδαμυκτικοὶ ἢ ἀτενεῖς ἢ μέσοι. βελτίστου δὲ ἤθους οἱ*
15 *μέσοι, ἐκείνων δ' ὁ μὲν ἀναιδής, ὁ δ' ἀβέβαιος.*

11 p. 492ª 32 *ὤτων δὲ τὰ μὲν ψιλά, τὰ δὲ δασέα, τὰ δὲ μέσα· βέλτιστα δὲ τὰ μέσα πρὸς ἀκοήν, ἦθος δ' οὐδὲν σημαίνει. καὶ ἢ μεγάλα ἢ μικρὰ ἢ μέσα, ἢ ἐπανεστηκότα σφόδρα ἢ οὐθὲν ἢ μέσον· τὰ δὲ μέσα*
20 *βελτίστου ἤθους σημεῖον, τὰ δὲ μεγάλα καὶ ἐπανεστηκότα μωρολογίας καὶ ἀδολεσχίας.*

Hunc locum nonnullis vel omissis vel insertis exscripsit Galenus anim. mor. corp. temper. c. 7 t. IV p. 796 K. (p. 55 M.) *ἀκούσωμεν οὖν ἤδη τῶν ὑπ' Ἀρι-*
25 *στοτέλους γεγραμμένων ἐν τῷ πρώτῳ τῆς τῶν ζώων ἱστορίας. 'προσώπου δὲ τὸ μὲν ὑπὸ τὸ βρέγμα ⟨μεταξὺ τῶν ὀμμάτων⟩ μέτωπον· τοῦτο δ' οἷς μὲν μέγα, βραδύτεροι, οἷς δὲ μικρόν, εὐκίνητοι, καὶ οἷς μὲν πλατύ, ἐκστατικοί.' μία μὲν αὕτη ῥῆσις. ἑτέρα δ' οὐ μετὰ*
30 *πολὺ τῆσδε τόνδε τὸν τρόπον ἔχουσα· 'ὑπὸ ⟨δὲ⟩ τῷ μετώπῳ ὀφρύες διφυεῖς· ὧν αἱ μὲν εὐθεῖαι [φύουσαι]*

μαλακοῦ ἤθους σημεῖον, αἱ δὲ πρὸς τὴν ῥῖνα ⟨τὴν⟩ καμπυλότητα ἔχουσαι στρυφνοῦ, αἱ δὲ πρὸς τοὺς κροτάφους μωκοῦ καὶ εἴρωνος, ⟨αἱ δὲ κατεσπασμέναι φθόνου⟩.' εἶτα πάλιν μετ' οὐ πολύ· 'κοινὸν δὲ ⟨τῆς⟩ βλεφαρίδος μέρος τῆς ἄνω καὶ κάτω κανθοὶ δύο, ⟨ὁ⟩ μὲν πρὸς τῇ ῥινί, ὁ δὲ πρὸς τοῖς κροτάφοις· οἳ ἂν μὲν ὦσι μακροί, κακοηθείας σημεῖον, οἷς (corr. οἳ) δὲ βραχεῖς, ἤθους βελτίονος, ἐὰν δ' οἷον οἱ κτένες κρεῶδες ἔχωσι ⟨τὸ⟩ πρὸς τῷ μυκτῆρι, πονηρίας'. καὶ μετὰ τοῦτο πάλιν· 'ὀφθαλμοῦ δὲ τὸ μὲν λευκὸν ὅμοιον ὡς ἐπὶ τὸ πολὺ πᾶσι, τὸ ⟨δὲ⟩ καλούμενον μέλαν διαφέρει. τοῖς μὲν γάρ ἐστι μέλαν, τοῖς δὲ σφόδρα γλαυκόν, τοῖς δὲ χαροπόν, ⟨ἐνίοις δ' αἰγωπόν, ὃ ἤθους⟩ βελτίστου σημεῖόν ἐστι. καὶ δὴ καὶ τούτων ἐφεξῆς τάδε γράφει· 'τῶν δ' ὀφθαλμῶν οἱ μὲν μικροί, οἱ δὲ μεγάλοι, οἱ δὲ ⟨μέσοι· οἱ⟩ μέσοι βέλτιστοι, καὶ ἢ ἐκτὸς σφόδρα ἢ ἐντὸς ἢ μέσως· τούτων οἱ ἐντὸς μάλιστα ὀξυωπέστατοι ⟨ἐπὶ⟩ παντὸς ζῴου, τὸ δὲ μέσον ἤθους βελτίστου σημεῖον. καὶ ⟨ἢ⟩ σκαρδαμυκτικοὶ ἢ ἀτενεῖς ἢ μέσοι· ⟨βελτίστου δ' ἤθους οἱ μέσοι⟩, ἐκείνων δ' οἱ μὲν ἀναιδεῖς, οἱ δὲ ἀβέβαιοι'. καὶ πάλιν οὐ μετὰ πολὺ κατὰ τὸν περὶ τῶν ὤτων λόγον ὡδί πως ἔγραψε περὶ τοῦ μεγέθους αὐτῶν· 'καὶ ἢ μεγάλα ἢ μικρὰ ἢ μέσα ἢ ἐπανεστηκότα σφόδρα ἢ οὐθὲν ἢ μέσον· τὰ δὲ μέσα βελτίστου ἤθους σημεῖον, τὰ δὲ μεγάλα καὶ ἐπανεστηκότα μωρολογίας καὶ ἀδολεσχίας.' ταῦτα μὲν ἐν τῷ πρώτῳ περὶ ζώων ἱστορίας ὁ Ἀριστοτέλης ἔγραψεν.

Pluribus mutatis locum exscripsit Meletius de natura hominis c. 9 (Anecd. Oxon. ed. Cramer III p. 78, 1 sq.) οἱ δὲ ἐν ἀκριβείᾳ τετηρηκότες τὴν τοῦ προσώ-

7. οἷς — 8 βελτίονος delevit Mueller.

που διάθεσιν οὐ μόνον ἐκ τοῦ προσώπου καὶ τῶν ὀφθαλμῶν, ἀλλὰ καὶ τοῦ μετώπου καὶ τῆς ῥινὸς χαρακτηρίζουσι τὸν ἄνθρωπον· τοὺς γὰρ μέγα ἔχοντας μέτωπον βραδυνοήτους φασὶν εἶναι, τοὺς δὲ μικρὸν
5 *ταχεῖς εἰς τὸ νοῆσαι καὶ λέγειν προχειροτάτους, τὸ δὲ πρὸς πλατύτερον σχῆμα παρατεινόμενον ἐκστατικῶν ἀνθρώπων σύμβολον τίθενται, τὸ δὲ περιφερὲς ἢ κυκλοτερὲς μικροψύχων καὶ θυμικῶν. αἱ δὲ ὀφρύες ἐπ' εὐθείας κείμεναι χρηστὸν καὶ πρᾶον καὶ συμπαθὲς*
10 *ἦθος διασημαίνουσιν, αἱ δὲ προσεπικεκαμμέναι καὶ προσεπικείμεναι τῇ ῥινὶ καὶ καμπυλώδεις λεγόμεναι στύφον* (corr. *στρυφνὸν*) *ἦθος καὶ βλοσυρὸν καὶ καταπληκτικόν, αἱ δὲ μᾶλλον ἐπικεκλιμέναι πρὸς τοὺς κροτάφους εἴρωνας δηλοῦσι τοὺς ἔχοντας καὶ ἀπα-*
15 *τεῶνας καὶ χλευαστάς.* c. 2 p. 70, 6 *οἱ μὲν* (*ὀφθαλμοὶ*) *μείζους εἰσίν, οἱ δὲ ἐλάττους, οἱ δὲ σύμμετροι, τὴν ἑκατέρων ἀμετρίαν ἐκπεφευγότες, οὓς καὶ βελτίστους εἶναί φασι. πάλιν οἱ μὲν πεπίληνται πρὸς τὰ ἐντὸς καὶ μείζονα τὴν περιφέρειαν τῆς αὐτῶν κοιλότητος*
20 *διαγράφουσιν, οἱ δὲ πρὸς τὰ ἐκτὸς ἐξώγκωνται καὶ ἐξάλλεσθαι θέλουσιν, ἄλλοι δὲ πρὸς οὐδέτερον τούτων ἐκκλίνουσιν, ἀλλὰ τὴν μέσην ἔχουσι χώραν, οἳ καὶ βέλτιστον ἦθος διασημαίνουσι τῶν οἷσπέρ εἰσι. τοὺς μέντοι διακειμένους μᾶλλον πρὸς τὰ ἐντὸς ὀξυωπεστά-*
25 *τους εἶναί φασιν, ὥσπερ τοὺς πρὸς τὰ ἐκτὸς ἀβεβαίους καὶ θυμικούς. τοὺς δὲ μεγαλοφθάλμους καὶ ἀτενὲς ἐνορῶντας λιροφθάλμους τινὲς ὠνόμασαν παρὰ τὸ λίαν τινὶ προσκεῖσθαι ἢ παρὰ τὸ λίαν ὁρᾶν, ἐπεὶ ἀτενεῖς εἰσιν αἱ τούτων ὄψεις, ὡς ἀναιδῶς ἐπαιρόμεναι.* c. 7
30 p. 75, 27 *διαιροῦνται δὲ τὰ ὦτα εἰς ψιλὰ καὶ βαθέα καὶ μέσα, τὰ δὲ τῆς μεσότητος ἐχόμενα βέλτιστά εἰσι*

πρὸς ἀκοήν, ἦθος δὲ οὐδὲν τούτοις χαρακτηρίζεται, εἰ μή τι τῶν μικρῶν ἢ μεγάλων μήτε τῶν σφόδρα ἐπανεστηκότων ἢ τῶν πάντη συμπεπτωκότων· τὰ μέντοι μεγάλα καὶ ἐπανεστηκότα μωρολογίας λέγουσι καὶ ἀδολεσχίας σημαντικά, τινὲς δὲ καὶ πολυζωήτους τοὺς 5 *ἐν οἷς εἰσιν ἐχαρακτηρίσαντο.*

E parte exscripserunt anonymus *περὶ ἠθῶν ἀνθρώπου* e codice Parisino gr. 1310 editus a Boissonadio Anecd. gr. II, 457 (*μέτωπον*) *οἷς μὲν μέγα, βραδύτεροι, οἷς δὲ μείων* (corr. *μεῖον*), *εὐκίνητοι, οἷς* 10 *δὲ πλατύ, ἐκστατικοί, οἷς δὲ περιφερές, θυμικοί. καὶ αἱ ὀφρύες δὲ ὁμοίως· οἷς μὲν εὐθεῖαι, μαλακοῦ ἤθους σημεῖον, οἷς δὲ καμπύλαι πρὸς τὴν ῥῖνα, στρυφνοῦ, εἰ δὲ πρὸς τοὺς κροτάφους, μώκου καὶ εἴρωνος. καὶ αἱ βλεφαρίδες δὲ εἰ μὲν ἐπιμήκεις ὦσι, κακοηθείας* 15 *σημεῖον, εἰ δὲ κρεώδεις πρὸς τῷ μυκτῆρι, πονηρίας* et Antigonus hist. mir. CXIV (124) *φυσιογνωμονεῖ* (*Ἀριστοτέλης*) *δέ τινα τοιαῦτα· τοῖς τὸ μέτωπον μέγα ἔχουσιν βραδυτέροις γίνεσθαι, μικρὸν δὲ εὐκινήτοις, ‘ὡς ἐπὶ τὸ πολὺ’ προστιθεὶς ἐν ἑκάστοις, οἷς πλατύ,* 20 *ἐκστατικοῖς. ὀφρῦς εὐθείας μαλακοῦ ἤθους, πρὸς τὴν ῥῖνα κεκαμμένας στρυφνοῦ, πρὸς τοὺς κροτάφους μώκου καὶ εἴρωνος, κανθοὺς κρεώδεις πονηρίας, ὦτα μέσα βελτίστου ἤθους, τὰ δὲ μεγάλα καὶ ἐπανεστηκότα μωρολογίας καὶ ἀδολεσχίας.* 25

De oculis canonem laudavit Athenaeus VIII, 48 p. 353b *ἀνθρώποις δ' ὅτι παντοῖος ὁ ὀφθαλμὸς ἠθῶν τε διαφορὰς εἶναι περὶ τοὺς ὀφθαλμοὺς λέγει* (*Ἀριστοτέλης*)*· τοὺς μὲν γὰρ αἰγωποὺς τῶν ἀνθρώπων πρὸς ὀξύτητα μὲν ὄψεως εὖ πεφυκέναι, τὰ δ' ἤθη* 30 *βελτίστους εἶναι, καὶ τῶν ἄλλων τοὺς μὲν ἐκτὸς ἔχειν*

τοὺς ὀφθαλμούς, τοὺς δὲ ἐντός, ἄλλους δὲ μέσως. καὶ τοὺς μὲν ἐντὸς ὀξυωπεστάτους εἶναι, τοὺς δὲ ἐκτὸς κακοηθεστάτους· οἱ δὲ μέσως, φησίν, ἔχοντες ἐπιεικεῖς. εἶναι δέ τινας καὶ σκαρδαμυκτικούς, τοὺς 5 δὲ ἀτενεῖς, τοὺς δὲ μέσους. ἀναιδεῖς δ' εἶναι τοὺς σκαρδαμυκτικούς, ἀβεβαίους δ' εἶναι τοὺς ἀτενεῖς, τοὺς δὲ μέσους βελτίστων ἠθῶν.

E parte latine vertit Trogus Pompeius de animalibus libro apud Plinium nat. hist XI § 274: 'addidit 10 morum quoque spectuus (*corr.* species) simili modo (atque Aristoteles) apud nos Trogus et ipse auctor e severissimis, quos verbis eius subiciam: Frons quibus (*corr. Birtius de halieuticis p. 152 pro* ubi) est magna, segnem animum subesse significat, quibus 15 parva, mobilem, ⟨quibus plana, furiosum *inser. Birtius*⟩, quibus rotunda, iracundum velut hoc vestigio tumoris apparente. supercilia quibus porriguntur in rectum, molles significant, quibus iuxta nasum flexa sunt, austeros, quibus 20 iuxta tempora inflexa, derisores, quibus in totum demissa, malivolos et invidos. oculi quibus anguli (*corr. Birtius pro* quibuscumque) sunt longi, malificos moribus esse indicant. qui carnosos a naribus angulos habent, malitiae notam prae- 25 bent. candida pars extenta notam inpudentiae habet, qui identidem operire solent, inconstantiae. oricularum magnitudo loquacitatis et stultitiae nota est. Hactenus Trogus'.

Partem capitis de oculis latine praebet Plinius 30 n. h. XI § 141: '(oculi) conditi, quos clarissime cernere, sicut in colore caprinos (putant)'

et § 144: 'plerisque (oculis) vero naturale, ut nictari non cessent, quos pavidiores accepimus'.

43.

Hist. anim. I, 15 p. 494ᵃ 16 τοῦ δὲ ποδὸς ὅσοις τὸ ἐντὸς παχὺ καὶ μὴ κοῖλον, ἀλλὰ βαίνουσιν ὅλῳ, 5 πανοῦργοι.

Exscripsit Pseudopolemo phys. § 85 p. 431, 3 sq.

44.

Hist. anim. IV, 11 p. 538ᵇ 7 ἀνευρότερον δὲ καὶ ἀναρθρότερον τὸ θῆλυ μᾶλλον καὶ λεπτοτριχώτερον, 10 ὅσα τρίχας ἔχει· τὰ δὲ μὴ τρίχας ἔχοντα κατὰ τὸ ἀνάλογον. καὶ ὑγροσαρκότερα δὲ τὰ θήλεα τῶν ἀρρένων καὶ γονυκροτώτερα, καὶ αἱ κνῆμαι λεπτότεραι· τοὺς δὲ πόδας γλαφυρωτέρους, ὅσα τὰ μόρια ταῦτ' ἔχει τῶν ζῴων. καὶ περὶ φωνῆς δέ, πάντα τὰ θήλεα 15 λεπτοφωνότερα καὶ ὀξυφωνότερα πλὴν βοός, ὅσα ἔχει φωνήν· οἱ δὲ βόες βαρύτερον φθέγγονται αἱ θήλειαι τῶν ἀρρένων.

Usurpavit auctor partis secundae physiognomoniae pseudaristotelicae § 40 p. 48, 2 sq., e parte reddidit 20 Plinius nat. hist. XI § 253: 'pedes homini maximi, feminis tenuiores in omni genere'

et § 269 'bubus tantum feminis vox gravior, in alio omni genere exilior quam maribus'.

45. 25

Hist. anim. IX[1]), 1 p. 608ᵃ 21 ἐν πᾶσι δ' ὅσοις ἐστὶ γένεσι τὸ θῆλυ καὶ τὸ ἄρρεν, σχεδὸν ἡ φύσις ὁμοίως

1) Cf. Dittmeyer, „Die Unechtheit des IX. Buches der Aristotelischen Tiergeschichte" p. 27 et 38 (= Blaetter für das bayerische Gymnasialschulwesen XXIII p. 76 et 153).

διέστησε τὸ ἦθος τῶν θηλειῶν πρὸς τὸ τῶν ἀρρένων. μάλιστα δὲ φανερὸν ἐπί τε τῶν ἀνθρώπων καὶ τῶν μέγεθος ἐχόντων καὶ τῶν ζῳοτόκων τετραπόδων· μαλακώτερον γὰρ τὸ ἦθός ἐστι τὸ τῶν θηλειῶν καὶ
5 *τιθασσεύεται θᾶττον καὶ προσίεται τὰς χεῖρας μᾶλλον καὶ μαθητικώτερον, οἷον καὶ αἱ Λάκαιναι κύνες αἱ θήλειαι εὐφυέστεραι τῶν ἀρρένων εἰσίν. — ἀθυμότερα δὲ τὰ θήλεα πάντα τῶν ἀρρένων πλὴν ἄρκτου καὶ παρδάλεως· τούτων δ' ἡ θήλεια δοκεῖ εἶναι ἀνδρειοτέρα.*
10 *ἐν δὲ τοῖς ἄλλοις γένεσι τὰ θήλεα μαλακώτερα καὶ κακουργότερα καὶ ἧττον ἁπλᾶ καὶ προπετέστερα καὶ περὶ τὴν τῶν τέκνων τροφὴν φροντιστικώτερα, τὰ δ' ἄρρενα ἐναντίως θυμωδέστερα καὶ ἀγριώτερα καὶ ἁπλούστερα καὶ ἧττον ἐπίβουλα. τούτων δ' ἴχνη μὲν*
15 *τῶν ἠθῶν ἐστὶν ἐν πᾶσιν ὡς εἰπεῖν, μᾶλλον δὲ φανερώτερα ἐν τοῖς ἔχουσι μᾶλλον ἦθος καὶ μάλιστα ἐν ἀνθρώπῳ· τοῦτο γὰρ ἔχει τὴν φύσιν ἀποτετελεσμένην, ὥστε καὶ ταύτας τὰς ἕξεις εἶναι φανερωτέρας ἐν αὐτοῖς· διόπερ γυνὴ ἀνδρὸς ἐλεημονέστερον καὶ ἀρίδακρυ*
20 *μᾶλλον, ἔτι δὲ φθονερώτερον καὶ μεμψιμοιρότερον καὶ φιλολοίδορον μᾶλλον καὶ πληκτικώτερον. ἔστι δὲ καὶ δύσθυμον μᾶλλον τὸ θῆλυ τοῦ ἄρρενος καὶ δύσελπι καὶ ἀναιδέστερον καὶ ψευδέστερον, εὐαπατητότερον δὲ καὶ μνημονικώτερον, ἔτι δὲ ἀγρυπνότερον καὶ ὀκνηρό-*
25 *τερον καὶ ὅλως ἀκινητότερον τὸ θῆλυ τοῦ ἄρρενος καὶ τροφῆς ἐλάττονός ἐστιν. βοηθητικώτερον δέ, ὥσπερ ἐλέχθη, καὶ ἀνδρειότερον τὸ ἄρρεν τοῦ θήλεός ἐστιν.*

Locum usurpavit auctor partis secundae physiognomoniae pseudaristotelicae § 39 p. 46, 5 sq., e parte
30 auctor anon. problem. II, 148 ed. Bussem. *διὰ τί αἱ μὲν θήλειαι τῶν ἀρρένων, ὥσπερ καὶ ἐν τοῖς ἄλλοις γένεσι*

τῶν ζῴων δειλότερον τὸ θῆλυ τοῦ ἄρρενος πλὴν ἄρκτου καὶ παρδάλεως et Plinius nat. hist. XI § 263: 'mares in omni genere fortiores sunt praeterquam pantheris et ursis'.

46.

Hist. anim. VIII, 1 p. 588[a] 18 *ἔνεστι γὰρ ἐν τοῖς πλείστοις καὶ τῶν ἄλλων ζῴων ἴχνη τῶν περὶ τὴν ψυχὴν τρόπων, ἅπερ ἐπὶ τῶν ἀνθρώπων ἔχει φανερωτέρας τὰς διαφοράς· καὶ γὰρ ἡμερότης καὶ ἀγριότης καὶ πραότης καὶ χαλεπότης καὶ ἀνδρεία καὶ δειλία καὶ φόβοι καὶ θάρρη καὶ θυμοὶ καὶ πανουργίαι καὶ τῆς περὶ τὴν διάνοιαν συνέσεως ἔνεισιν ἐν πολλοῖς αὐτῶν ὁμοιότητες.*

47.

De part. anim. II, 2 p. 648[a] 2 *ἔστι δ' ἰσχύος μὲν ποιητικώτερον τὸ παχύτερον αἷμα καὶ θερμότερον, αἰσθητικώτερον δὲ καὶ νοερώτερον τὸ λεπτότερον καὶ ψυχρότερον. τὴν αὐτὴν δ' ἔχει διαφορὰν καὶ τῶν ἀνάλογον ὑπαρχόντων πρὸς τὸ αἷμα· διὸ καὶ μέλιτται καὶ ἄλλα τοιαῦτα ζῷα φρονιμώτερα τὴν φύσιν ἐστὶν ἐναίμων πολλῶν, καὶ τῶν ἐναίμων τὰ ψυχρὸν ἔχοντα καὶ λεπτὸν αἷμα φρονιμώτερα τῶν ἐναντίων ἐστίν. ἄριστα δὲ τὰ θερμὸν ἔχοντα καὶ λεπτὸν καὶ καθαρόν· ἅμα γὰρ πρός τε ἀνδρείαν τὰ τοιαῦτα καὶ πρὸς φρόνησιν ἔχει καλῶς. διὸ καὶ τὰ ἄνω μόρια πρὸς τὰ κάτω ταύτην ἔχει τὴν διαφορὰν καὶ πρὸς τὸ θῆλυ αὖ τὸ ἄρρεν καὶ τὰ δεξιὰ πρὸς τὰ ἀριστερὰ τοῦ σώματος.*
Exscripsit Galenus anim. mor. corp. temp. c. 7 t. IV p. 791 K. p. 51 M.

48.

De part. anim. II, 4 p. 650[b] 22 *εὐκινητοτέραν ἔχουσι τὴν αἴσθησιν τὰ λεπτοτέραν ἔχοντα τὴν ὑγρότητα καὶ*

καθαρωτέραν. διὰ γὰρ τοῦτο καὶ τῶν ἀναίμων ἔνια συνετωτέραν ἔχει τὴν ψυχὴν ἐνίων ἐναίμων, οἷον ἡ μέλιττα καὶ τὸ γένος τὸ τῶν μυρμήκων κἂν εἴ τι ἕτερον τοιοῦτόν ἐστιν. δειλότερα δὲ τὰ λίαν ὑδατώδη· ὁ γὰρ 5 *φόβος καταψύχει. διὸ καὶ τἆλλα τὰ ἄναιμα δειλότερα τῶν ἐναίμων ἐστὶν ὡς ἁπλῶς εἰπεῖν, καὶ ἀκινητίζει τε φοβούμενα καὶ προΐεται περιττώματα καὶ μεταβάλλει ἔνια τὰς χρόας αὐτῶν. τὰ δὲ πολλὰς ἔχοντα λίαν ἶνας καὶ παχείας γεωδέστερα τὴν φύσιν ἐστὶ καὶ θυμώδη* 10 *τὸ ἦθος καὶ ἐκστατικὰ διὰ τὸν θυμόν. θερμότητος γὰρ ποιητικὸν ὁ θυμός, τὰ δὲ στερεὰ θερμανθέντα μᾶλλον θερμαίνει τῶν ὑγρῶν· αἱ δ' ἶνες στερεὸν καὶ γεῶδες, ὥστε γίνονται οἷον πυρίαι ἐν τῷ αἵματι καὶ ζέσιν ποιοῦσιν ἐν τοῖς θυμοῖς. διὸ οἱ ταῦροι καὶ οἱ* 15 *κάπροι θυμώδεις καὶ ἐκστατικοί· τὸ γὰρ αἷμα τούτων ἰνωδέστατον, καὶ τό γε τοῦ ταύρου τάχιστα πήγνυται πάντων.*

Locum exscripsit Galenus anim. mor. corp. temp. c. 7 t. IV p. 792 sq. K. p. 52 sq. M., e parte red- 20 didit Plinius nat. hist. XI § 221: 'sanguis quibus multus et pinguis, iracundi. — animalium fortiora quibus crassior sanguis, sapientiora quibus tenuior, timidiora quibus minimus aut nullus. taurorum celerrime coit atque durescit. — pinguissimus asinis, homini tenuis- 25 simus'.

49.

De part. anim. III, 4 p. 667ᵃ 9 *εἰσὶ δὲ τῶν μὲν αἰσθητικῶν ἀρθρωδέστεραι (αἱ καρδίαι), τῶν δὲ νωθροτέρων ἀναρθρότεραι, καθάπερ αἱ τῶν ὑῶν. αἱ δὲ* 30 *διαφοραὶ τῆς καρδίας κατὰ μέγεθός τε καὶ μικρότητα καὶ σκληρότητα καὶ μαλακότητα τείνουσί πῃ καὶ πρὸς*

τὰ ἤθη· τὰ μὲν γὰρ ἀναίσθητα σκληρὰν ἔχει τὴν καρδίαν καὶ πυκνήν, τὰ δ' αἰσθητικὰ μαλακωτέραν, καὶ τὰ μὲν μεγάλας ἔχοντα τὰς καρδίας δειλά, τὰ δ' ἐλάσσους καὶ μέσας θαρραλεώτερα· τὸ γὰρ συμβαῖνον πάθος ὑπὸ τοῦ φοβεῖσθαι προϋπάρχει τούτοις διὰ τὸ 5 *μὴ ἀνάλογον ἔχειν τὸ θερμὸν τῇ καρδίᾳ, μικρὸν δ' ὂν ἐν μεγάλοις ἀμαυροῦσθαι καὶ τὸ αἷμα ψυχρότερον εἶναι. μεγάλας δὲ τὰς καρδίας ἔχουσι λαγώς, ἔλαφος, μῦς, ὕαινα, ὄνος, πάρδαλις, γαλῆ καὶ τἆλλα πάνθ' ὅσα φανερῶς δειλὰ ἢ διὰ φόβον κακοῦργα.* 10

Latine reddidit Plinius n. h. XI § 183: 'bruta existimantur animalium, quibus durum (cor) riget, audacia, quibus parvum est, pavida, quibus praegrande. maximum autem est portione muribus, lepori, asino, cervo, pantherae, mustelis, hyaenis et omnibus timidis aut 15 propter metum maleficis'.

50.

De animal. gen. IV, 3 p. 769[b] 18 *πολλάκις οἱ σκώπτοντες εἰκάζουσι τῶν μὴ καλῶν ἐνίους τοὺς μὲν αἰγὶ φυσῶντι πῦρ, τοὺς δ' οἰὶ κυρίττοντι. φυσιογνώμων* 20 *δέ τις ἀνῆγε πάσας εἰς δύο ζῴων ἢ τριῶν ὄψεις καὶ συνέπειθε πολλάκις λέγων.*

51.

De gen. anim. IV, 5 p. 774[a] 36 *ἡ δὲ δασύτης σημεῖον πλήθους περιττώματός ἐστι, διὸ καὶ τῶν ἀνθρώ-* 25 *πων οἱ δασεῖς ἀφροδισιαστικοὶ καὶ πολύσπερμοι μᾶλλόν εἰσι τῶν λείων. ὁ μὲν οὖν δασύπους τὰ μὲν τῶν κυημάτων ἀτελῆ πολλάκις ἔχει, τὰ δὲ προΐεται τετελειωμένα τῶν τέκνων.*

Hunc locum e Trogi Pompei de animalibus libro reddidit Plinius nat. hist. XI § 229: 'pili e cute exeunt crassa hirti, feminis tenuiores, — dasypodi et in buccis intus et sub pedibus, quae utraque Trogus et in lepore 5 tradidit, hoc exemplo libidinosiores hominum quoque hirtos colligens'.

Cf. Pseudarist. phys. § 69 p. 78, 6 sq. et syll. fr. 57.

52.

De gen. anim. V, 7 p. 786b 35 *δοκεῖ γενναιοτέρας* 10 *εἶναι φύσεως ἡ βαρυφωνία καὶ ἐν τοῖς μέλεσι τὸ βαρὺ τῶν συντόνων βέλτιον.*

53.

Eth. Nicom. IV, 7 p. 1123b 6 *ἐν μεγέθει γὰρ ἡ μεγαλοψυχία, ὥσπερ καὶ τὸ κάλλος ἐν μεγάλῳ σώματι,* 15 *οἱ μικροὶ δ' ἀστεῖοι καὶ σύμμετροι, καλοὶ δ' οὔ.* cf. syll. fr. 27.

54.

Ib. IV, 14 p. 1128a 10 *τοῦ γὰρ ἤθους αἱ τοιαῦται δοκοῦσι κινήσεις εἶναι, ὥσπερ δὲ τὰ σώματα ἐκ τῶν* 20 *κινήσεων κρίνεται, οὕτω καὶ τὰ ἤθη.*

55.

Polit. VII, 7 p. 1327b 23 *τὰ μὲν γὰρ ἐν τοῖς ψυχροῖς τόποις ἔθνη καὶ τὰ περὶ τὴν Εὐρώπην θυμοῦ μέν ἐστι πλήρη, διανοίας δὲ ἐνδεέστερα καὶ τέχνης· διόπερ* 25 *ἐλεύθερα μὲν διατελεῖ μᾶλλον, ἀπολίτευτα δὲ καὶ τῶν πλησίον ἄρχειν οὐ δυνάμενα. τὰ δὲ περὶ τὴν Ἀσίαν διανοητικὰ μὲν καὶ τεχνικὰ τὴν ψυχήν, ἄθυμα δέ· διόπερ ἀρχόμενα καὶ δουλεύοντα διατελεῖ. τὸ δὲ τῶν Ἑλλήνων γένος ὥσπερ μεσεύει κατὰ τοὺς τόπους,*

οὕτως ἀμφοῖν μετέχει· καὶ γὰρ ἔνθυμον καὶ διανοητικόν ἐστιν· διόπερ ἐλεύθερόν τε διατελεῖ καὶ βέλτιστα πολιτευόμενον καὶ δυνάμενον ἄρχειν πάντων μιᾶς τυγχάνον πολιτείας. τὴν αὐτὴν δ' ἔχει διαφορὰν καὶ τὰ τῶν Ἑλλήνων ἔθνη καὶ πρὸς ἄλληλα· τὰ μὲν γὰρ 5 *ἔχει τὴν φύσιν μονόκωλον, τὰ δὲ εὖ τε κέκραται πρὸς ἀμφοτέρας τὰς δυνάμεις ταύτας.* cf. syll. fr. 16.

Cf. III, 14 p. 1285[a] 19 *διὰ γὰρ τὸ δουλικώτεροι εἶναι τὰ ἤθη φύσει οἱ μὲν βάρβαροι τῶν Ἑλλήνων, οἱ δὲ περὶ τὴν Ἀσίαν τῶν περὶ τὴν Εὐρώπην, ὑπο-* 10 *μένουσι τὴν δεσποτικὴν ἀρχὴν οὐδὲν δυσχεραίνοντες.*

56.

Probl. IV, 18 p. 878[b] 22 *διὰ τί ὅσοις αἱ βλεφαρίδες ῥέουσι, λάγνοι; ἢ διὰ τὸ αὐτὸ καὶ διότι οἱ φαλακροί; ἔστι γὰρ μόρια ἄμφω ταῦτα τοῦ αὐτοῦ.* 15

Latine reddidit Plinius n. h. XI § 154: 'defluere eas (palpebras) haut immerito venere abundantibus tradunt'.

57.

Ib. 31 p. 880[a] 34 *διὰ τί καὶ οἱ ὄρνιθες καὶ οἱ δασεῖς ἄνθρωποι λάγνοι* = X, 24 p. 893[b] 10 *διὰ τί οἱ ἄνθρω-* 20 *ποι καὶ οἱ ὄρνιθες οἱ δασεῖς λάγνοι εἰσίν;* cf. syll. fr. 51.

ib. p. 880[b] 4 *διὰ ταὐτὸ δὲ καὶ οἱ ὄρνιθες λάγνοι καὶ οἱ χωλοί* = X, 24 p. 893[b] 13 *διὰ τὸ αὐτὸ δὲ καὶ οἱ χωλοὶ ἄνδρες (λάγνοι εἰσίν).*

58. 25

Ib. X, 60 p. 898[a] 4 *διὰ τί ὄρνιθες καὶ ἄνθρωποι καὶ τῶν ζῴων τὰ ἀνδρεῖα σκληρότερα; ἢ ὅτι ὁ θυμὸς μετὰ σκληρότητος; ὁ γὰρ φόβος κατάψυξις. ὅσων οὖν τὸ αἷμα ἔνθερμόν ἐστι, καὶ ἀνδρεῖα καὶ θυμοειδῆ· τὸ δὲ*

αἷμα τροφή. ὅσα δὲ θερμῷ ἄρδεται τῶν φυομένων, σκληρότερα πάντα.

59.

Ib. XIV, 1 p. 909[a] 13 *διὰ τί θηριώδεις τὰ ἔθη καὶ τὰς ὄψεις οἱ ἐν ταῖς ὑπερβολαῖς ὄντες ἢ ψύχους ἢ καύματος; ἢ διὰ τὸ αὐτό; ἡ γὰρ ἀρίστη κρᾶσις καὶ τῇ διανοίᾳ συμφέρει, αἱ δὲ ὑπερβολαὶ ἐξιστᾶσι, καὶ ὥσπερ τὸ σῶμα διαστρέφουσιν, οὕτω καὶ τὴν τῆς διανοίας κρᾶσιν.*

60.

Ib. 8 p. 909[b] 9 *διὰ τί οἱ μὲν ἐν τοῖς θερμοῖς τόποις δειλοί εἰσιν, οἱ δὲ ἐν τοῖς ψυχροῖς ἀνδρεῖοι; ἢ ὅτι ἐναντίως τοῖς τόποις καὶ ταῖς ὥραις ἡ φύσις ἔχει, διὰ τὸ ὁμοίως ἐχόντων ἀνάγκη διακαίεσθαι ταχέως. ἀνδρεῖοι δέ εἰσιν οἱ τὴν φύσιν θερμοί, δειλοὶ δὲ οἱ κατεψυγμένοι* = XIV, 16 p. 910[a] 38.

61.

Ib. 15 p. 910[a] 26 *διὰ τί οἱ ἐν τοῖς θερμοῖς τόποις σοφώτεροί εἰσιν ἢ ἐν τοῖς ψυχροῖς;*

62.

Ib. XXXI, 7 p. 958[a] 16 *ἕτεροι δὲ εἰς τὸ πλάγιον (τοὺς ὀφθαλμοὺς διαστρέφουσιν), ὥσπερ οἱ μανικοί, οἱ δὲ εἰς τοὺς μυκτῆρας, ὥσπερ τὰ τραγικὰ πρόσωπα καὶ οἱ στρυφνοί· σύννουν γὰρ τὸ βλέμμα.*

63.

Megasthenis.

Diodor. II, 36 *ὁμοίως δὲ καὶ τοὺς ἀνθρώπους (τοὺς Ἰνδοὺς) ἡ πολυκαρπία τρέφουσα τοῖς τε ἀναστήμασι τῶν σωμάτων καὶ τοῖς ὄγκοις ὑπερφέροντας κατα-*

σκευάζει. εἶναι δὲ αὐτοὺς συμβαίνει καὶ πρὸς τὰς τέχνας ἐπιστήμονας, ὡς ἂν ἀέρα μὲν ἕλκοντας καθαρόν, ὕδωρ δὲ λεπτομερέστατον πίνοντας (Mueller fr. hist. gr. II, 402). cf. syll. fr. 17.

64. 5

Iesu Siracidae

26, 9 *πορνεία γυναικὸς ἐν μετεωρισμοῖς ὀφθαλμῶν καὶ ἐν τοῖς βλεφάροις αὐτῆς γνωσθήσεται.*

Exscripsit Pseudopol. § 81 p. 430, 7. cf. syll. fr. 123 et 120. 10

65.

Polybii

IV, 21 *ταῦτά τέ μοι δοκοῦσιν οἱ πάλαι* (*Ἀρκάδες*) *παρεισαγαγεῖν οὐ τρυφῆς καὶ περιουσίας χάριν, ἀλλὰ θεωροῦντες μὲν τὴν ἑκάστων αὐτουργίαν, καὶ συλλήβδην* 15 *τὸ τῶν βίων ἐπίπονον καὶ σκληρόν, θεωροῦντες δὲ τὴν τῶν ἠθῶν αὐστηρίαν, ἥτις αὐτοῖς παρέπεται διὰ τὴν τοῦ περιέχοντος ψυχρότητα καὶ στυγνότητα τὴν κατὰ τὸ πλεῖστον ἐν τοῖς τόποις ὑπάρχουσαν, ᾧ συνεξομοιοῦσθαι πεφύκαμεν πάντες ἄνθρωποι κατ' ἀνάγκην.* 20 *οὐ γὰρ δι' ἄλλην, διὰ δὲ ταύτην τὴν αἰτίαν κατὰ τὰς ἐθνικὰς καὶ τὰς ὁλοσχερεῖς διαστάσεις πλεῖστον ἀλλήλων διαφέρομεν ἤθεσί τε καὶ μορφαῖς καὶ χρώμασιν, ἔτι δὲ τῶν ἐπιτηδευμάτων τοῖς πλείστοις. βουλόμενοι δὲ μαλάττειν καὶ κιρνᾶν τὸ τῆς φύσεως αὔθαδες καὶ* 25 *σκληρὸν τά τε προειρημένα πάντα παρεισήγαγον καὶ πρὸς τούτοις συνόδους κοινὰς καὶ θυσίας πλείστας ὁμοίως ἀνδράσι καὶ γυναιξὶ κατείθισαν, ἔτι δὲ χοροὺς παρθένων ὁμοῦ καὶ παίδων, καὶ συλλήβδην πᾶν ἐμηχανήσαντο σπεύδοντες τὸ τῆς ψυχῆς ἀτέραμνον διὰ* 30 *τῆς τῶν ἐθισμῶν κατασκευῆς ἐξημεροῦν καὶ πραΰνειν.*

ὧν Κυναιθεῖς ὀλιγωρήσαντες εἰς τέλος καὶ ταῦτα πλεί-
στης δεόμενοι τῆς τοιαύτης ἐπικουρίας διὰ τὸ σκλη-
ρότατον παρὰ πολὺ τῆς Ἀρκαδίας ἔχειν ἀέρα καὶ τόπον,
πρὸς αὐτὰς δὲ τὰς ἐν ἀλλήλοις παρατριβὰς καὶ φιλοτι-
5 μίας ὁρμήσαντες τέλος ἀπεθηριώθησαν οὕτως, ὥστε
μηδ' ἐν ὁποίᾳ γεγονέναι τῶν Ἑλληνίδων πόλεων ἀσε-
βήματα μείζονα καὶ συνεχέστερα.

66.

Posidonii

10 apud Galen. de Hippocr. et Plat. dogm. V, 5 t. V p. 463 K.
p. 442 M. συνάπτει δὲ εἰκότως τοῖς λόγοις τούτοις ὁ Πο-
σειδώνιος τὰ κατὰ τὴν φυσιογνωμονίαν φαινόμενα· καὶ
γὰρ τῶν ζώων καὶ τῶν ἀνθρώπων ὅσα μὲν εὐρύστερνά
τε καὶ θερμότερα, θυμικώτερα πάνθ' ὑπάρχειν φύσει,
15 ὅσα δὲ πλατυίσχιά τε καὶ ψυχρότερα, δειλότερα· καὶ κατὰ
τὰς χώρας δὲ οὐ σμικρῷ τινι διενηνοχέναι τοῖς ἤθεσι
τοὺς ἀνθρώπους εἰς δειλίαν καὶ τόλμαν ἢ τὸ φιλήδονόν
τε καὶ φιλόπονον, ὡς τῶν παθητικῶν κινήσεων τῆς
ψυχῆς ἑπομένων ἀεὶ τῇ διαθέσει τοῦ σώματος, ἣν ἐκ
20 τῆς κατὰ τὸ περιέχον κράσεως οὐ κατὰ ὀλίγον ἀλλοι-
οῦσθαι. καὶ γὰρ δὴ καὶ τὸ αἷμα διαφέρειν ἐν τοῖς
ζώοις φησὶ θερμότητι καὶ ψυχρότητι καὶ πάχει καὶ
λεπτότητι καὶ ἄλλαις φησὶ διαφοραῖς οὐκ ὀλίγαις,
ὑπὲρ ὧν Ἀριστοτέλης ἐπὶ πλεῖστον διῆλθεν.

25 67.

Strabonis

II, 3, 7 p. 103 τέχναι δὲ καὶ δυνάμεις καὶ ἐπιτηδεύσεις
ἀρξάντων τινῶν κρατοῦσιν αἱ πλείους ἐν ὁποιῳοῦν
κλίματι. ἔστι δέ τι καὶ παρὰ τὰ κλίματα, ὥστε τὰ

μὲν φύσει ἐστὶν ἐπιχώριά τισι, τὰ δ' ἔθει καὶ ἀσκήσει. οὐ γὰρ φύσει Ἀθηναῖοι μὲν φιλόλογοι, Λακεδαιμόνιοι δ' οὔ καὶ οἱ ἔτι ἐγγυτέρω Θηβαῖοι, ἀλλὰ μᾶλλον ἔθει· οὕτως οὐδὲ Βαβυλώνιοι φιλόσοφοι φύσει καὶ Αἰγύπτιοι, ἀλλ' ἀσκήσει καὶ ἔθει· καὶ ἵππων δὲ καὶ βοῶν ἀρετὰς 5 *καὶ ἄλλων ζώων οὐ τόποι μόνον, ἀλλὰ καὶ ἀσκήσεις ποιοῦσιν. ὁ δὲ (Ποσειδώνιος) συγχεῖ ταῦτα κτλ.*

68.

Ib. II, 5, 26 p. 126 *ἀρκτέον δ' ἀπὸ τῆς Εὐρώπης, ὅτι πολυσχήμων τε καὶ πρὸς ἀρετὴν ἀνδρῶν εὐφυεστάτη* 10 *καὶ πολιτειῶν καὶ ταῖς ἄλλαις πλεῖστον μεταδεδωκυῖα τῶν οἰκείων ἀγαθῶν, ἐπειδὴ σύμπασα οἰκήσιμός ἐστι πλὴν ὀλίγης τῆς διὰ ψῦχος ἀοικήτου. — ὅσον δ' ἐστὶν αὐτῆς ἐν ὁμαλῷ καὶ εὐκράτῳ, τὴν φύσιν ἔχει συνεργὸν πρὸς ταῦτα, ἐπειδὴ τὸ μὲν ἐν τῇ εὐδαίμονι χώρᾳ πᾶν* 15 *ἐστιν εἰρηνικόν, τὸ δ' ἐν τῇ λυπρᾷ μάχιμον καὶ ἀνδρικόν, καὶ δέχεταί τινας παρ' ἀλλήλων εὐεργεσίας τὰ γένη ταῦτα· τὰ μὲν γὰρ ἐπικουρεῖ τοῖς ὅπλοις, τὰ δὲ καρποῖς καὶ τέχναις καὶ ἠθοποιίαις.*

69. 20

[Timaei Locri]

De anim. c. 15 p. 103 A *ποτὶ δὲ ταύτας τὰς ὁρμὰς μεγάλα μὲν συνεργῆν δύνανται αἱ τῶν σωμάτων κράσιες ὀξεῖαι ἢ θερμαὶ ἢ ἄλλοτ' ἀλλοῖαι γιγνόμεναι ἔς τε μελαγχολίας καὶ λαγνείας λαβροτάτας ἄγοισαι ἀμέ, καὶ* 25 *ῥευματιζόμενά τινα μέρεα δαξασμὼς ποιεῦντι καὶ μορφὰς φλεγμαινόντων σωμάτων μᾶλλον ἢ ὑγιαινόντων· δι' ὧν δυσθυμίαι καὶ λῆθαι παραφροσύναι τε καὶ πτοῖαι ἀπεργάζονται.*

70.

Pseudolongini περὶ ὕψους

c. 4 οἷον δὲ Ἡράκλεις τὸ τὰς ἁπάντων ἑξῆς κόρας αἰσχυντηλὰς εἶναι πεπεῖσθαι, ὅπου φασὶν οὐδενὶ οὕτως 5 ἐνσημαίνεσθαι τήν τινων[1]) ἀναίδειαν ὡς ἐν τοῖς ὀφθαλμοῖς.

71.

Nicostrati περὶ γάμου.

Stob. floril. 70, 12 αἱ γὰρ δὴ ὄψεις αἱ χρησταὶ ἔχοιεν 10 ἄν τι πιστὸν τοῦ κάλλους τῆς ψυχῆς, καὶ ἔνι οὔτε θυμούμενον οὔτε ὀργιζόμενον οὔτε χολῶντα τὸ πρόσωπον φαιδρὸν ἔχειν τε καὶ καθαρόν. εἰ δέ τις πανοῦργος καὶ κρυψίνους, εὐθὺς μὲν καὶ τῷ ὀφθαλμῷ παραβλέπει καὶ δεινὸν δέδορκεν· ὅστις δὲ μωρίᾳ (μωρὸς καὶ?) 15 εὐήθης, τοῖς ὀφθαλμοῖς καὶ ταῖς κόραις ἀναπέπταται· ὄνων ὀφθαλμῶν καὶ προβάτων τοιοῦτοι. ὁ δέ γε συνάγων τὰς ὀφρῦς σκαιός ἐστι· καὶ ὅτῳ ἐπανθεῖ οὐκ ἐρύθημα ἀλλὰ σκότος τε καὶ νέφος, τούτου γε ἡ ψυχὴ οὐδαμῇ οὐδαμῶς εὐφραίνεται. ταυτὶ μὲν τὰ γνωρίσματα καὶ 20 σημεῖα οὐ παρθένοις ἄρα καὶ γυναιξίν, ἀλλὰ καὶ αὐτοῖς πρόσεστι τοῖς ἀνδράσι. περὶ μὲν οὖν τῶν Ἰνδῶν οὗτος ὁ λόγος κρατεῖ, ὡς καταμαντεύονται περὶ τῶν γυναικῶν πόρρωθεν, ὁποῖαί τινες ἔσονται.

ἔνι δὲ καὶ ἀπὸ τῆς φωνῆς τὰ τῆς ψυχῆς ἑκάστου 25 εἰδέναι. — μᾶλλον δὲ συνεστάλθω αὐτῇ ἡ φωνὴ εἰς τὸ πρᾶον, καὶ τραχὺ πώποτε μήτε βοῆσαι μήτε φθέγξαιτο· τὰ γὰρ τοιαῦτα ἀνδρωδεστέρας τὰς γυναῖκας ἀποφαίνει.

---

1) Propter ἁπάντων ἑξῆς nolo cum Iahnio pro τινῶν scribere κυνῶν. sed etiam Spengelii τῶν ἰταμῶν ἀναίδειαν improbo.

72.

Dionis Chrysostomi

Or. Tars. prior. (XXXIII) II, 26R. *τὰ δὲ τοιαῦτα σύμβολα τῆς ἀκρασίας μηνύει τὸ ἦθος καὶ τὴν διάθεσιν, ἡ φωνή, τὸ βλέμμα, τὸ σχῆμα, ἤδη καὶ ταῦτα τὰ* 5 *δοκοῦντα μικρὰ καὶ ἐν μηδενὶ λόγῳ, κουρά, περίπατος, τὸ τὰ ὄμματα ἀναστρέφειν, τὸ ἐγκλίνειν τὸν τράχηλον, τὸ ταῖς χερσὶν ὑπτίαις διαλέγεσθαι. μὴ γὰρ οἴεσθε αὐλήματα μὲν καὶ κρούματα καὶ μέλη τὰ μὲν ἐμφαίνειν τὸ ἀνδρεῖον, τὰ δὲ τὸ θῆλυ, κινήσεις δὲ καὶ πράξεις* 10 *(δράσεις?) μὴ διαφέρειν μηδ' εἶναι μηδένα ἐν τούτοις ἔλεγχον. ἀλλ' ἐγὼ βούλομαί τινα λόγον ὑμῖν εἰπεῖν, ὃν ἴσως καὶ ἄλλοτε ἀκηκόατε. τῶν γὰρ ἐνθάδε δεινῶν τινα λέγουσιν εἴς τινα πόλιν παραγεγονέναι τῶν αὐτὸ τοῦτο ἔργον πεποιημένων κτλ.* cf. Prolegomena. 15

73.

Plutarchi

Alex. 1 *οἱ ζωγράφοι τὰς ὁμοιότητας ἀπὸ τοῦ προσώπου καὶ τῶν περὶ τὴν ὄψιν εἰδῶν, οἷς ἐμφαίνεται τὸ ἦθος, ἀναλαμβάνουσιν.* 20

74.

Quaest. conviv. V, 7, 3 p. 681 D *'τὰ δὲ τῆς ψυχῆς, ὧν ἐστι καὶ τὸ βασκαίνειν, τίνα τρόπον καὶ πῶς διὰ τῆς ὄψεως τὴν βλάβην εἰς τοὺς ὁρωμένους διαδίδωσιν;' 'Οὐκ οἶσθ'', ἔφην, 'ὅτι πάσχουσ' ἡ ψυχὴ τὸ σῶμα* 25 *διατίθησιν; ἐπίνοιαι γὰρ ἀφροδισίων ἐγείρουσιν αἰδοῖα, καὶ θυμοὶ κυνῶν ἐν ταῖς πρὸς τὰ θηρία γιγνομέναις ἁμίλλαις ἀποσβεννύουσι τὰς ὁράσεις πολλάκις καὶ*

τυφλοῦσι· λῦπαι δὲ καὶ φιλαργυρίαι καὶ ζηλοτυπίαι τὰ χρώματα τρέπουσι καὶ καταξαίνουσι τὰς ἕξεις· ὧν οὐδενὸς ὁ φθόνος ἧττον ἐνδύεσθαι τῇ ψυχῇ πεφυκὼς ἀναπίμπλησι καὶ τὸ σῶμα πονηρίας, ἣν οἱ ζωγράφοι
5 καλῶς ἐπιχειροῦσιν ἀπομιμεῖσθαι, τὸ τοῦ φθόνου πρόσωπον ὑπογράφοντες. ὅταν οὖν οὕτως ὑπὸ τοῦ φθονεῖν διατεθέντες ἀπερείδωσι τὰς ὄψεις, αἱ δ' ἔγγιστα τεταγμέναι τῆς ψυχῆς σπάσασαι τὴν κακίαν, ὥσπερ πεφαρμαγμένα βέλη προσπίπτωσιν, οὐδέν, οἶμαι, συμ-
10 βαίνει παράλογον οὐδ' ἄπιστον, εἰ κινοῦσι τοὺς προσορωμένους.

75.

De cap. ex inim. util. 6 p. 89 E *Λακύδην τὸν Ἀργείων βασιλέα κόμης τις διάθεσις καὶ βάδισμα τρυφερώτερον*
15 *εἰς μαλακίαν διέβαλε, καὶ Πομπήιον τὸ ἑνὶ κνᾶσθαι τὴν κεφαλὴν δακτύλῳ πορρωτάτω θηλύτητος καὶ ἀκολασίας ὄντα.*

Cf. Pomp. 48, 7 *Κλώδιος ἐρωτήματα τοιαῦτα προὔβαλλεν· τίς ἐστιν αὐτοκράτωρ ἀκόλαστος; τίς ἀνὴρ*
20 *ἄνδρα ζητεῖ; τίς ἑνὶ δακτύλῳ κνᾶται τὴν κεφαλήν; οἱ δ' ὥσπερ χορὸς εἰς ἀμοιβαῖα συγκεκροτημένος ἐκείνου τὴν τήβεννον ἀνασείοντος ἐφ' ἑκάστῳ μέγα βοῶντες ἀπεκρίναντο 'Πομπήιος'.* cf. Caes. 4, 4. Lucian. Rhet. praec. § 11 (= syll. fr. 109). Iulian. Caes. p. 323 B.
25 Licin. Calv. fr. 18 (ed L. Mueller) apud Sen. contr. VII, 4 (19), 7; X, 1, 8 et schol. Lucan. VII, 726:

'Magnus quem metuunt omnes digito caput uno
scalpit. quid credas hunc sibi velle? virum'.

Ammian. XVII, 11, 4: 'nec non etiam in Pompeium
30 obtrectatores iniqui multa scrutantes cum nihil unde vituperari deberet inveniretur, duo haec observarunt

ludibriosa et inrita: quod genuino quodam more caput digito uno scalpebat quodque aliquamdiu tegendi ulceris causa deformis fasciola candida crus colligabat: quorum alterum factitare ut dissolutum, alterum ut novarum rerum cupidum adserebant'. 5

Iuvenal. IX, 130:
'ne trepida: numquam pathicus tibi derit amicus
stantibus et salvis his collibus; undique ad illos
convenient et carpentis et navibus omnes,
qui digito scalpunt uno caput'. 10

76.

De comm. notit. c. 28 p. 1073 B *ἣν δὲ λέγοντες καὶ ὀνομάζοντες ἔμφασιν κάλλους ἐπαγωγὸν εἶναι τοῦ ἔρωτος λέγουσι* (*οἱ στωικοί*), *πρῶτον μὲν οὐκ ἔχει τὸ πιθανόν· ἐν γὰρ αἰσχίστοις καὶ κακίστοις οὐκ ἂν ἔμ-* 15 *φασις γένοιτο κάλλους, εἴπερ, ὡς λέγουσιν, ἡ μοχθηρία τοῦ ἤθους ἀναπίμπλησι τὸ εἶδος.*

77.

Rufi Ephesii

fragm. excerpta ex Abu Djafar I, 20, 46 p. 583 Dar. 20 *περὶ ἔρωτος. γίνονται οἱ ὀφθαλμοὶ αὐτῶν κοῖλοι καὶ ταχυκίνητοι· ἐπιβαροῦνται δὴ καὶ τὰ βλέφαρα αὐτῶν· αἱ δὲ χροιαὶ αὐτῶν ὠχραὶ διὰ τὴν κίνησιν τῆς ξανθῆς χολῆς ἀπὸ τῆς ἐγρηγόρσεως.* cf. Pseudopol. § 81 p. 430, 3 sq. et syll. fr. 126. 25

78.

Suetonii

περὶ βλασφημιῶν ed. Miller, Mélanges de litt. gr. p. 425, 11 *ἀπὸ δὲ ἐθνῶν καὶ πόλεων καὶ δήμων*

πολλαὶ βλασφημίαι ῥηματικῶς πεποίηνται, ὥσπερ τὸ κιλικίζειν νωθολογεῖν (νοθολογεῖν corr. Miller), καὶ αἰγυπτιάζειν τὸ πονηρεύεσθαι, κρητίζειν τὸ ψεύδεσθαι, λεσβιάζειν τὸ αἰσχροποιεῖν, αἰξωνεύεσθαι τὸ 5 κακολογεῖν.

Exscripsit Eustathius ad Il. ι, 129 p. 741, 21 sq. cf. Ael. Dion. et Paus. frr. ed. Schwabe p. 56.

79.

Ib. p. 415, 7 λευκόπυγος· ὁ ἄνανδρος, καὶ ἔμπαλιν 10 μελάμπυγος· ὁ ἀνδρεῖος. cf. infra Hesych. s. vv. λευκόπυγος, μελάμπυγος, μή τευ μελαμπύγου τύχοις (= syll. fr. 131, 18 et 19).

ib. p. 418, 7 βυσαύχην· ὁ ἐπιβουλευτικός.

Cf. Poll. II, 135 βυσαύχην δὲ ὁ τοὺς μὲν ὤμους 15 ἀνέλκων, τὸν δὲ αὐχένα συνέλκων, ὃν ἐπίβουλον Ἀριστοτέλης φυσιογνωμονεῖ (= syll. fr. 83). cf. Pseudarist. phys. § 59 p. 64, 5.

Eustath. ad Il. β, 218 p. 207, 2 σκοπητέον, εἰ βυσσαύχην ὁ Θερσίτης ὑπογράφεται. Διονύσιος 20 γὰρ Αἴλιός φησιν, ὅτι βυσσαύχην ὁ τοὺς ὤμους συνέλκων ἐπὶ τὸν τράχηλον, Παυσανίας μέντοι φησίν, ὅτι βυσσαύχην ὁ τὸν αὐχένα συνέχων καὶ τοὺς ὤμους ἀνέλκων (= Dionys. et Paus. frr. ed. Schwabe 97).

25 Eustath. ad Il. λ, 159 p. 838, 18 τῷ ἐριαύχενι ὁ βυσσαύχην ἀντίκειται, ἄλλως μέντοι τροπικώτερον ψόγον δηλοῖ· σημαίνει γὰρ τὸν ἐπιβουλευτικόν, ὥς φασιν οἱ παλαιοί. cf. Philol. Abhandl. f. Mart. Hertz p. 302.

Quintil. inst. or. XI, 3, 83 (= syll. fr. 162).

30 ib. p. 421, 6 λέμφος· ὁ ἀνόητος καὶ μυξώδης.

Cf. Hesych. s. v. *λέμφος· ὁ μυξώδης καὶ μάταιος· δηλοῖ δὲ τὸν ἀνόητον καὶ ἀπόπληκτον* (= syll. fr. 131, 17).

Eustath. ad Od. ξ, 350 p. 1761, 17 *δῆλον δὲ ὅτι τε λέμφος διὰ τοῦ φ̅ οὐ μὴν διὰ τοῦ βῆτα ἡ πεπηγυῖα* 5 *μύξα κατὰ τοὺς παλαιοὺς ἐκ τῶν μυκτήρων· ὅθεν καὶ λέμφος ὁ εὐήθης. ἐπειδή, φασίν, εἰς μωρίαν διέσκωπτον τοὺς ῥεομένους ἐκ τῶν μυκτήρων. ὅθεν καὶ ἀπομύξαι τινὰ τὸ ἐξαπατῆσαι.*

Liban. t. IV p. 615, 19 R. *ἀλλ' οὐχ οὕτω λέμφος* 10 *οὐδ' ἀνόητός τις ἐγώ* et p. 630, 20 *ἠλίθιος, ἀγροῖκος, κορύζης καὶ λέμφου ἔμπλεως.*

80.

Aelii Dionysii et Pausaniae.

fr. 107 ed. Schwabe apud Eustath. ad Il. ν, 824 15 p. 962, 23 *χρήσιμον καὶ τὸ τοῦ Αἰλίου Διονυσίου εἰπόντος, ὅτι γεώλοφον οἱ παλαιοὶ καλοῦσι τὸν παχὺν καὶ ἀναίσθητον ἄνθρωπον, οἷα τῆς γῆς χρησίμου φαινομένης εἰς τὸ τοιαῦτα σκώπτεσθαι τοὺς μεγαλοσωμάτους, εἰ καὶ πολλοὶ τὸ ἐνεργὸν ἄλλως ἔχουσιν.* 20 cf. syll. fr. 53 et 86.

fr. 209 apud Eustath. ad Il. β, 217 p. 206, 18 *ἔστι δὲ φολκὸς μὲν ὁ στραβός, ὁ τὰ φάη τουτέστι τοὺς ὀφθαλμοὺς μὴ ὀρθὰ ἔχων, ἀλλὰ ἐστραμμένα καὶ παρειλκυσμένα τῆς κατὰ φύσιν ὀρθότητος. — ἰστέον* 25 *δὲ ὅτι τὰ κατὰ τὸν στραβὸν οἱ παλαιοὶ καὶ οὕτω φράζουσιν· οἱ μέν, ὅτι βλεπεδαίμων ὁ διεστραμμένος τὰς ὄψεις καὶ οἷον ὑπὸ δαίμονος πεπληγώς· Πausανίας δὲ προστίθησι καὶ ὅτι τοὺς Σωκρατικοὺς οὕτως ἔλεγον, ἄλλοι δέ, ὅτι ἰλλὸς πλάγιος, διεστραμμένος, στραβός,* 30

καὶ ἰλλώπτειν τὸ στραβίζειν, τινὲς δέ, ὅτι ἔπιλλος ὁ παράστραβος, καὶ ὅτι ὁ στρεβλός, ὃν οἱ παλαιοὶ στραβὸν λέγουσι, καὶ ὅτι ἰλλώπτειν καὶ ἐνιλλώπτειν τὸ ὑγροῖς, ὥς φησιν Αἴλιος Διονύσιος, καὶ ἐπιμύουσι καὶ κατα-
5 *κεκλασμένοις ὄμμασιν ἐμβλέπειν, Παυσανίας δὲ ἐνίλλειν τὸ ὀφθαλμοῖς καταμωκᾶσθαι, καὶ ἰλλώπτειν καὶ ἐπιλλοῦν τὸ μυκτηρίζειν, καὶ κατιλλώπτειν τὸ καταμυκτηρίζειν.* cf. Hesych. syll. fr. 131, 6 et 8, Et. M. p. 342, 38 et testimonia quae Schwabius ad hunc locum con-
10 gessit.

fr. 97 *βυσαύχην* vide syll. fr. 79 p. 279, 13 sq.

fr. 248 *λευκοί.* vide syll. fr. 136.

81.

Pollucis

15 Onom. II, 49 *τὰς ὀφρῦς αἴρων ὁ ὑπερήφανος ἢ ἀνασπῶν ἢ αἰωρῶν ἢ ἀνέλκων ἢ ἀνατείνων ὑπὲρ τὰ νέφη· καὶ τὰς ὀφρῦς συνάγων ὁ φροντιστής, τὰς ὀφρῦς συνέλκων.*

50. *καὶ μὴν παρὰ τοῖς τραγῳδοῖς τὸ συνωφρυῶ-*
20 *σθαι ἐπὶ τῶν λυπουμένων.* cf. Hesych. s. v. *συνωφρυωμένος* (= fr. 131, 22).

52. *κατιλλώπτειν τὸ καταβλέπειν ἐπὶ χλευασμῷ καὶ δενδίλλειν.*

54. *σιλλαίνειν δὲ τὸ ἐπὶ χλευασμῷ σείειν τοὺς*
25 *ὀφθαλμούς.*

82.

Ib. II, 73 *ῥινὸς δὲ σχήματα γρυπός, ἐπίγρυπος, ὃν βασιλικὸν οἴονται, σιμός, ὃν εὔχαριν νομίζουσιν.* cf. Plat. Rep. V, 19 p. 474 D (= syll. fr. 32).

83.

Ib. II, 87 *λέγοιντο δ' ἂν ἀνθοῦσαι παρειαί, εὐανθεῖς, ἐρυθαινόμεναι, λάμπουσαι, στίλβουσαι, ἐρυθριῶσαι, ὑποφαίνουσαι τὴν τῆς αἰδοῦς χροιάν, ὡς ὑπολάμπειν αὐταῖς τὸ ἦθος, ὡς ἐμφαίνεσθαι τὴν αἰδῶ.* 5

II, 135 *βυσαύχην δὲ ὁ τοὺς μὲν ὤμους ἀνέλκων κτλ.* vide syll. fr. 79.

84.

Marcelli Sidetae.

apud Oribas. syn. VIII, 10 *Οἱ τῇ λυκανθρωπίᾳ* 10 *κατεχόμενοι νυκτὸς ἐξίασι τὰ πάντα λύκους μιμούμενοι καὶ μέχρις ἡμέρας περὶ τὰ μνήματα διατρίβουσιν. γνωριεῖς δὲ τὸν οὕτω πάσχοντα διὰ τῶνδε· ὠχροὶ τυγχάνουσι καὶ ὁρῶσιν ἀδρανὲς καὶ ξηροὺς τοὺς ὀφθαλμοὺς ἔχουσι καὶ οὐδὲ δακρύουσιν· θεάσῃ δὲ αὐτοὺς* 15 *καὶ κοίλους τοὺς ὀφθαλμοὺς ἔχοντας καὶ τὴν γλῶσσαν ξηροτάτην καὶ σίελον οὐδ' ὅλως παραχωροῦν* (corr. *προχωροῦν*) *αὐτοῖς. εἰσὶ δὲ καὶ διψώδεις καὶ τὰς κνήμας διὰ τὸ πολλάκις προσπταίειν ἀνιάτως ἡλκωμένας ἔχουσιν. τοιαῦτα μὲν αὐτῶν τὰ γνωρίσματα, γινώσκειν* 20 *δὲ χρὴ εἶδος μελαγχολίας εἶναι τὴν λυκανθρωπίαν.*

Exscripsit Paulus Aegin. III, 16.

Aetius Iatr. VI, 11 *Περὶ λυκανθρώπου ἤτοι κυνανθρώπου. Μαρκέλλου.*

Οἱ τῇ λεγομένῃ κυνανθρώπῳ ἤτοι λυκανθρώπῳ 25 *νόσῳ κατεχόμενοι κατὰ τὸν φευρουάριον μῆνα νυκτὸς ἐξίασι τὰ πάντα μιμούμενοι λύκους ἢ κύνας καὶ μέχρις ἡμέρας τὰ μνήματα μάλιστα διανοίγουσι. γνωρίσεις δὲ τὸν οὕτω πάσχοντα διὰ τῶνδε κτλ.* (= Galen. t. XIX p. 719 K.). 30

Suidas s. v. *Μάρκελλος Σιδήτης· ἰατρὸς ἐπὶ Μάρκου Ἀντωνίνου· οὗτος ἔγραψε δι' ἐπῶν ἡρωικῶν βιβλία ἰατρικὰ μβ', ἐν οἷς καὶ περὶ λυκανθρώπου.*

85.

5 Cassii

Probl. 51 *διὰ τί οἱ τερατόμορφοι καὶ ἄφρονες; ὅτι τοῖς σωματικοῖς τὰ ψυχικὰ συμπάσχει, ὥσπερ τοῖς ψυχικοῖς τὰ σωματικά.*

86.

10 Alexandri Aphrodisiensis

Probl. I, 26 *διὰ τί οἱ βραχεῖς τῷ σώματι τῶν μακρῶν φρονιμώτεροι ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστόν εἰσιν; ὅτι συνέσφικται αὐτοῖς καὶ συγκεκρότηται ἡ ψυχὴ ἐν ὅλῳ τῷ σώματι. ἐπὶ δὲ τῶν εὐμεγεθῶν εἰς μῆκος ἐπεκ-*
15 *τεινομένη ἐκλύεται, διὸ καὶ Ὅμηρος Ὀδυσσέα μὲν βραχὺν καὶ φρόνιμον λέγει, Αἴαντα δὲ μακρὸν καὶ μωρότερον. τόνδε τρόπον ἰσχυροὶ μᾶλλον οἱ ἐλάσσονες τῶν μειζόνων.*

87.

20 Ib. I, 27 *διὰ τί οἱ ἧττον φρόνιμοι μετεωρίζονται περιπατοῦντες; ὅτι ὥσπερ κυβερνήτης μὴ ἄγαν ἐρρωμένος οὐκ ἐπ' εὐθείας ἄγει τὸ σκάφος, οὕτως καὶ ἡ σαθροτέρα ψυχὴ τὸ σῶμα.*

88.

25 Galeni

Ars medica c. 8 t. I p. 329 K. *αἱ δ' ὑγραὶ καὶ ψυχραὶ κράσεις ἐγκεφάλου κωματώδεις ἐργάζονται καὶ ὑπνηλοὺς καὶ φαύλους ταῖς αἰσθήσεσι. — οὐ μὴν οὐδὲ φαλακροῦνται οἱ τοιοῦτοι.*

89.

Ib. c. 10 (I p. 332 K.) *τῆς μὲν οὖν θερμοτέρας ὡς πρὸς τὴν οἰκείαν συμμετρίαν καρδίας σημεῖα, τὰ μὲν ἀχώριστά τε καὶ οἰκεῖα, μέγεθος ἀναπνοῆς καὶ σφυγμοῦ τάχος καὶ πυκνότης ἐστίν, εὐτολμία τε καὶ τὸ πρὸς* 5 *τὰς πράξεις ἄοκνον, εἰ δὲ ἐπὶ πλεῖστον ἥκει θερμότητος, ὀξυθυμία τε μανιώδης καὶ θρασύτης. ἔστι δὲ καὶ λάσιος αὐτοῖς ὁ θώραξ καὶ μάλιστα τὰ στέρνα καὶ τῶν καθ' ὑποχόνδριον ὅσα τούτοις πλησίον.* [*ὡς ἐπὶ πολὺ δὲ καὶ τὸ σύμπαν σῶμα θερμόν, πλὴν εἰ μὴ* 10 *μεγάλως ἀντιπράττοι τὸ ἧπαρ* inser. Oribas.] — *καὶ μέντοι καὶ ἡ τοῦ θώρακος εὐρύτης θερμότητος γνώρισμα, πλὴν εἰ μὴ κἀνταῦθά ποτε μεγάλως ὁ ἐγκέφαλος ἀντιπράξειεν.* — *διὸ καὶ ὅταν μὲν ἐπὶ σμικρᾷ κεφαλῇ ὁ θώραξ εὐρὺς ᾖ, μέγιστον γίγνεται γνώρισμα τῆς κατὰ* 15 *τὴν καρδίαν θερμότητος· ὅταν δ' ἐπὶ μεγάλῃ σμικρός, ἰδιώτατον καὶ τοῦτο σημεῖόν ἐστι καρδίας ψυχροτέρας.*

ἡ ἀναπνοὴ δέ, εἰ μὲν τοσοῦτον μικρότερος ὁ θώραξ, ὅσον ἡ καρδία ψυχροτέρα, τοῖς σφυγμοῖς ἀνάλογον· εἰ δὲ μείζων ἢ κατὰ τὸ ποσὸν τῆς ψύξεως, οὐ σμικρο- 20 *τέρα μόνον, ἀλλὰ καὶ βραδυτέρα καὶ ἀραιοτέρα. δειλοὶ τὴν φύσιν οἱ τοιοῦτοι καὶ ἄτολμοί εἰσι καὶ μελληταί, καὶ ψιλὸν αὐτοῖς τὸ στέρνον τριχῶν ἐστι. περὶ δὲ σμικρότητος αὐτῆς διοριστέον, ὡς ἔμπροσθεν εἴρηται. κατὰ ταῦτα δὲ καὶ περὶ τῆς ὅλου τοῦ σώματος θερμό-* 25 *τητος. ἡ δὲ ξηροτέρα καρδία τοὺς σφυγμοὺς ἐργάζεται σκληροτέρους, καὶ τὸν θυμὸν οὐχ ἕτοιμον μέν, ἄγριον δὲ καὶ δύσπαυστον, ὡς τὰ πολλὰ δὲ καὶ ὅλον τὸ σῶμα ξηρότερον, εἰ μὴ τὰ καθ' ἧπαρ ἀντιπράττει. ὑγροτέρας δὲ καρδίας σημεῖα σφυγμοὶ μαλακοὶ καὶ* 30 *ἦθος εὐκίνητον μὲν πρὸς ὀργήν, εὐκατάπαυστον δέ,*

καὶ τὸ σύμπαν σῶμα ὑγρότερον, πλὴν εἰ μὴ τὰ καθ' ἧπαρ ἀντιπράττει.

c. 11 p. 334 *κατὰ δὲ συζυγίαν τῶν πρώτων ποιοτήτων αἱ δυσκρασίαι τῆς καρδίας ὧδε ἔχουσιν. θερμῆς* 5 *καὶ ξηρᾶς καρδίας οἱ σφυγμοὶ σκληροὶ καὶ μεγάλοι καὶ ταχεῖς καὶ πυκνοὶ καὶ αἱ ἀναπνοαὶ μεγάλαι τε καὶ ταχεῖαι καὶ πυκναί, καὶ πολὺ δὴ μᾶλλον εἰς τάχος ἐπιδιδόασι καὶ πυκνότητα οὐ συναυξηθέντος ἀνάλογον τῇ καρδίᾳ τοῦ θώρακος. πάντων οὗτοι λασιώτατοι* 10 *τὰ κατὰ τὸ στέρνον εἰσὶ καὶ τὸ ὑποχόνδριον, εἰς δὲ τὰς πράξεις ἕτοιμοι καὶ θυμικοὶ καὶ ταχεῖς* ⟨*καὶ*⟩ *ἄγριοι καὶ ἀνήμεροι καὶ ἰταμοὶ καὶ ἀναίσχυντοι καὶ τυραννικοὶ τοῖς ἤθεσι, καὶ γὰρ ὀξύθυμοι καὶ δύσπαυστοι. περὶ δὲ τῆς ἅπαντος τοῦ σώματος κράσεως, ἔτι δὲ τῆς τοῦ* 15 *θώρακος εὐρυχωρίας ἀνάλογον τοῖς ἔμπροσθεν εἰρημένοις διοριστέον. εἰ δ' ὑγρότης ἐπικρατήσειεν ἅμα θερμότητι, λάσιοι μὲν ἧττον οἱ τοιοῦτοι τῶν προειρημένων, ἕτοιμοι δὲ εἰς τὰς πράξεις οὐδὲν ἧττον, οὐ μὴν ἄγριός γε ὁ θυμός, ἀλλ' εἰς ὀργὴν μόνον ἕτοιμοι. οἱ* 20 *σφυγμοὶ δὲ μαλακοί τε καὶ μεγάλοι καὶ ταχεῖς καὶ πυκνοί, καὶ ἡ ἀναπνοὴ τοῦ μὲν θώρακος ἀνάλογον ἔχοντος τῇ καρδίᾳ κατὰ τὴν αὐτὴν ἰδέαν τοῖς σφυγμοῖς, μικροτέρου δὲ γενομένου τοσοῦτον θάττων τε καὶ πυκνοτέρα τῶν προειρημένων, ὅσον καὶ ὁ θώραξ μικρό-* 25 *τερός ἐστιν. — ὑγροτέρας δὲ καὶ ψυχροτέρας καρδίας οἱ μὲν σφυγμοὶ μαλακοί, τὸ δὲ ἦθος ἄτολμόν τε καὶ δειλὸν καὶ ὀκνηρόν. εἰσὶ δὲ καὶ ψιλοὶ τριχῶν οἱ τοιοῦτοι τὰ στέρνα, καὶ ἥκιστα μηνιῶσιν, ὥσπερ καὶ εἰς ὀργὴν οὐχ ἕτοιμοι. — ἡ ψυχροτέρα δὲ καὶ ξηρο-* 30 *τέρα καρδία τοὺς μὲν σφυγμοὺς σκληροὺς ἐργάζεται καὶ μικρούς, τὴν δὲ ἀναπνοήν, εἰ μὲν ἀνάλογον τῇ*

ψυχρότητι μικρὸς ὁ θώραξ γένοιτο, σύμμετρον· εἰ δὲ μείζων, ἀραιὰν καὶ βραδεῖαν. ἀοργητότατοι πάντων οὗτοι, βιασθέντες μέντοι τισὶν ὀργισθῆναι φυλάττουσι τὴν μῆνιν. εἰσὶ δὲ καὶ ἄτριχοι τὰ στέρνα πάντων μάλιστα. περὶ δὲ σμικρότητος τοῦ θώρακος, ἔτι τε 5
τῆς τοῦ ὅλου σώματος ψυχρότητος ὁμοίως διοριστέον ἓν κοινὸν ἐπὶ πᾶσι τοῖς εἰρημένοις ἐκεῖνο μεμνημένους, ὡς ὅσα περὶ ἠθῶν ἢ νῦν ἢ κατ' ἄλλον τινὰ γέγραπται λόγον εἰς διάγνωσιν κράσεως, οὐχ ὑπὲρ τῶν ἐκ φιλοσοφίας ἢ χρηστῶν ἢ μοχθηρῶν ἠθῶν ἐγγιγνομένων, 10
ἀλλ' ὑπὲρ τῶν ἐμφύτων ἑκάστῳ λέλεκται. pleraque exscripsit Oribasius synops. V, 49 (t. V p. 254—256 B.).
Cf. syll. fr. 91.

90.

De temper. II, 1 (I p. 576 K.) *εὐκρατότατος δ' ἐστίν,* 15
ὃς ἂν τῷ μὲν σώματι φαίνηται μέσος ἀκριβῶς τῶν ἄκρων, ἰσχνότητός τε καὶ παχύτητος μαλακότητός τε καὶ σκληρότητος, ἔτι δὲ θερμότητός τε καὶ ψυχρότητος. — ὡσαύτως δὲ καὶ τῇ ψυχῇ μέσος ἀκριβῶς ἐστι θρασύτητός τε καὶ δειλίας μελλησμοῦ τε καὶ προπετείας 20
ἐλέους τε καὶ φθόνου. εἴη δ' ἂν ὁ τοιοῦτος εὔθυμος, φιλόστοργος, φιλάνθρωπος, συνετός. — ἁπάσας τε, συνελόντα φάναι, τάς τε καλουμένας φυσικὰς ἐνεργείας καὶ τὰς ψυχικὰς ἀμέμπτους ἔχει. καὶ γὰρ καὶ ταῖς αἰσθήσεσιν ἄριστα διάκειται καὶ ταῖς τῶν κώλων κινή- 25
σεσιν εὔχρους τ' ἐστὶ καὶ εὔπνους ἀεὶ καὶ μέσος ὑπνώδους τε καὶ ἀγρύπνου καὶ ψιλοῦ τριχῶν καὶ δασέος καὶ μέλανος τὴν χρόαν καὶ λευκοῦ. καὶ τρίχας ἔχει παῖς μὲν ὢν πυρροτέρας μᾶλλον ἢ μελαντέρας, ἀκμάζων δ' ἔμπαλιν. 30

Exscripsit locum integrum Oribasius coll. med.

XXI, 5 § 1, 3—4 (t. III p. 11 sq. Buss.) atque e parte synops. V, 43 (t. V p. 241 B.), Aetius IV, 53, Paulus Aegin. I, 60.

91.

5 Ib. II, 6 (I, p. 624 K.) *οὔκουν ἐπὶ τῶν τοιούτων ἐξ ἑνὸς χρὴ μορίου τεκμαίρεσθαι περὶ τοῦ παντός. οὐδὲ γὰρ οἱ φυσιογνωμονεῖν ἐπιχειροῦντες ἁπλῶς ἀποφαίνονται περὶ πάντων, ἀλλ' ἐκ τῆς πείρας καὶ οἵδε διδαχθέντες. εἰ μὲν γάρ τις ἱκανῶς εἴη δασὺς τὰ στέρνα, θυμικὸν* 10 *ἀποφαίνονται, μηροὺς δ' εἴπερ εἴη τοιοῦτος, ἀφροδισιαστικόν. οὐ μὴν τήν γ' αἰτίαν προστιθέασιν ἔτι. οὐδὲ γὰρ ὅτι λέοντι μὲν ἐμφερῆ τὰ στέρνα, τράγῳ δὲ τὰ κατὰ μηροὺς ἐπειδὰν φῶσι, τὴν πρώτην αἰτίαν ἐξευρήκασι. διὰ τί γὰρ ὁ μὲν λέων θυμικός, ὁ δὲ* 15 *τράγος ἀφροδισιαστικός, ὁ λόγος ἐξευρεῖν ἐπιζητεῖ. μέχρι γὰρ τοῦδε τὸ μὲν γιγνόμενον εἰρήκασι, τὴν δ' αἰτίαν αὐτοῦ παραλελοίπασιν. ἀλλ' ὁ φυσικὸς ἀνήρ, ὥσπερ τῶν ἄλλων ἁπάντων, οὕτω καὶ τὰς τούτων αἰτίας ἐξευρίσκειν ἐπιχειρεῖ· διότι γὰρ ἀνωμάλως διά-* 20 *κεινται κατὰ τὰς τῶν μορίων κράσεις, οὐ λέων μόνον καὶ τράγος, ἀλλὰ καὶ τῶν ἄλλων ζώων πάμπολλα διὰ τοῦτ' ἄλλα πρὸς ἄλλας ἐνεργείας ἑτοίμως ἔχει. περὶ μὲν δὴ τούτων Ἀριστοτέλει καλῶς ἐπὶ πλεῖστον εἴρηται. τὸ δ' οὖν εἰς τὰ παρόντα χρηστὸν ἤδη φαί-* 25 *νεται, διότι χρὴ σκοπεῖσθαι τῶν ἀνθρώπων τὰς κράσεις ἕκαστον τῶν μορίων ἐξετάζοντα καθ' ἑαυτὸ καὶ μὴ νομίζειν, εἴ τῳ δασὺς ὁ θώραξ, ὅλον ἐξ ἀνάγκης τούτῳ τὸ σῶμα θερμότερόν τε καὶ ξηρότερον ὑπάρχειν, ἀλλ' ἐν τῇ καρδίᾳ τὸ θερμὸν εἶναι πλεῖστον, διὸ καὶ* 30 *θυμικόν· δύνασθαι δ' ἐνίοτε δι' αὐτὸ τοῦτο μὴ ὁμοίως ἅπαν αὐτοῖς τὸ σῶμα θερμὸν καὶ ξηρὸν ὑπάρχειν, ὅτι*

πλεῖστον ἀνέπνευσεν ἐνταῦθα καὶ πρὸς τὸ περιέχον ἐξεκενώθη τὸ θερμόν. εἰ μὲν γὰρ ὅλη τοῦ σώματος κρᾶσίς ἐστιν ὁμαλή, εὐθὺς ἂν εἴη τούτοις αὐτὸς σύμπας ὁ θώραξ εὐρύτατος αἵ τε φλέβες εὐρεῖαι καὶ αἱ ἀρτηρίαι μεγάλαι τε ἅμα καὶ μέγιστον καὶ σφοδρότατον σφύζουσαι καὶ τρίχες πολλαὶ καθ' ὅλον τὸ σῶμα καὶ αἱ τῆς κεφαλῆς εὐαυξέσταται μὲν καὶ μέλαιναι καὶ οὖλαι κατὰ τὴν πρώτην ἡλικίαν, ἐπὶ δὲ προήκοντι τῷ χρόνῳ φαλάκρωσις ἀκολουθήσει. καὶ μὲν δὴ καὶ σύντονον καὶ διηρθρωμένον καὶ μυῶδες, ἐπειδὰν ὁμαλῶς τῆς κράσεως ἔχωσιν, ὅλον ἔσται τοῖς τοιούτοις ἀνθρώποις τὸ σῶμα καὶ τὸ δέρμα σκληρότερόν τε καὶ μελάντερον, ὥσπερ καὶ δασύτερον. οὕτω δὲ κἂν εἰ τἀναντία περὶ τὸν θώρακα συμπέσῃ, τῆς κράσεως ὁμαλῆς ὑπαρχούσης ἐν ὅλῳ τῷ σώματι, τοῦτ' ἔστιν ὑγροτέρων τε καὶ ψυχροτέρων ἁπάντων τῶν μορίων γενομένων ὁ μὲν θώραξ αὐτοῖς στενὸς καὶ ἄτριχος ἔσται, καθάπερ οὖν καὶ σύμπαν τὸ σῶμα ψιλὸν τριχῶν, ἁπαλόν τε καὶ λευκὸν τὸ δέρμα, καὶ ὑπόπυρρον ταῖς θριξί, καὶ μάλιστ' ἐν νεότητι, καὶ οὐ φαλακροῦνται γηρῶντες, εὐθὺς δὲ καὶ δειλοὶ καὶ ἄτολμοι καὶ ὀκνηροὶ καὶ μικρὰς καὶ ἀδήλους ἔχοντες τὰς φλέβας καὶ ἀδιάρθρωτοι τὰ κῶλα καὶ βλαισοὶ γίγνονται.

Verba inde ab *οὕτω δὲ — γίγνονται* (l. 13—23) exscripsit Oribasius coll. med. XXI, 6, § 21—22 (t. III p. 16 sq. Buss.) et ex parte synops. V, 44 § 15 et 16 (t. V p. 244 B.), Aetius IV, 61, Paulus Aegin. I, 61.

92.

Ib. II, 6 (I p. 627 K.) *ἀνώμαλος γὰρ ἡ τοῦ σώματος κρᾶσις ἐν ταῖς δυσκράτοις χώραις οὐχ ὡσαύτως ἐχόν-*

των τῶν τ' ἔξωθεν μορίων καὶ τῶν ἐντός. Κελτοῖς μὲν γὰρ καὶ Γερμανοῖς καὶ παντὶ τῷ Θρᾳκίῳ τε καὶ Σκυθικῷ γένει ψυχρὸν καὶ ὑγρὸν τὸ δέρμα, καὶ διὰ τοῦτο μαλακόν τε καὶ λευκὸν καὶ ψιλὸν τριχῶν. ὅσοις
5 δ' ἔμφυτον θερμὸν εἰς τὰ σπλάγχνα καταπέφευγεν ἅμα τῷ αἵματι, κἀνταῦθα κυκωμένου τε καὶ στενοχωρουμένου καὶ ζέοντος αὐτοῦ θυμικοὶ καὶ θρασεῖς καὶ ὀξύρροποι ταῖς γνώμαις ἀποτελοῦνται. Αἰθίοψι δὲ καὶ Ἄραψι καὶ ὅλοις τοῖς κατὰ μεσημβρίαν ἡ μὲν τοῦ
10 δέρματος φύσις ὡς ἂν ὑπό τε τοῦ περιέχοντος θάλπους καὶ τῆς ἐμφύτου θερμασίας ἔξω φερομένης διακεκαυμένη καὶ σκληρὰ καὶ ξηρὰ καὶ μέλαινα, τὸ δ' ὅλον σῶμα τῆς μὲν ἐμφύτου θερμότητος ἥκιστα μετέχει, θερμὸν δ' ἐστὶν ἀλλοτρίῳ τε καὶ ἐπικτήτῳ θερμῷ. καὶ γὰρ
15 δὴ καὶ τοῦτο κάλλιστα πρὸς Ἀριστοτέλους ἐπὶ πολλῶν διώρισται. καὶ χρὴ προσέχειν αὐτῷ τὸν νοῦν, εἴπερ τινὶ καὶ ἄλλῳ, καὶ σκοπεῖσθαι καθ' ἕκαστον σῶμα, πότερον οἰκείῳ θερμῷ θερμόν ἐστιν ἢ ἐπικτήτῳ. πάντα γοῦν τὰ σηπόμενα θερμὰ μὲν ἐπικτήτῳ θερμῷ, ψυχρὰ
20 δ' οἰκείῳ. καὶ τὰ τῶν ἐποικούντων τὴν μεσημβρινὴν χώραν θερμὰ μὲν ἐπικτήτῳ θερμῷ, ψυχρὰ δ' οἰκείῳ.

Exscripsit Oribasius coll. med. XXI, 6 § 38—40 (t. III p. 21 sq. B.). cf. syll. fr. 114.

ib. p. 643 εἰ δ' ἀπ' ἀρχῆς εἴη ψυχρὸς καὶ ξηρός, ἡ μὲν
25 ἕξις τοῦ σώματος τούτῳ λευκὴ καὶ μαλακὴ καὶ ψιλὴ τριχῶν, ἄφλεβος δὲ καὶ ἄναρθρος καὶ ἰσχνὴ καὶ ἁπτομένοις ψυχρά, καὶ τὸ τῆς ψυχῆς ἦθος ἄτολμον καὶ δειλὸν καὶ δύσθυμον, οὐ μὴν μελαγχολικά γε τὰ περιττώματα.

Hunc locum suum in usum converterunt Oribasius
30 coll. med. XXI, 6 § 28 (t. III p. 18 B.) et synops. V, 44 § 20 (t. V p. 245) et Paulus Aegin. I, 61.

93.

De usu part. corp. hum. I, 2 (t. III p. 2 K.) *τὸ σῶμα ταύτης (τῆς ψυχῆς) ὄργανον, καὶ διὰ τοῦτο πολὺ διενήνοχεν ἀλλήλων τὰ μόρια τῶν ζώων, ὅτι καὶ αἱ ψυχαί. τὰ μὲν γάρ ἐστιν ἄλκιμα, τὰ δὲ δειλά, τὰ δ' ἄγρια,* 5 *τὰ δ' ἥμερα, τὰ δ' οἷον πολιτικά τε καὶ δημιουργικά, τὰ δ' οἷον μονότροπα. πᾶσι δ' οὖν ἐπιτήδειον τὸ σῶμα τοῖς τῆς ψυχῆς ἤθεσί τε καὶ δυνάμεσιν· ἵππῳ μὲν ἰσχυραῖς ὁπλαῖς καὶ χαίτῃ κεκοσμημένον, καὶ γὰρ ὠκὺ καὶ γαῦρον καὶ οὐκ ἄθυμον τὸ ζῷον· λέοντι δέ, θυμι-* 10 *κὸν γὰρ καὶ ἄλκιμον, ὀδοῦσί τε καὶ ὄνυξιν ἰσχυρόν· οὕτω δὲ καὶ ταύρῳ καὶ συί· τῷ μὲν γὰρ κέρατα, τῷ δ' οἱ χαυλιόδοντες ὅπλα ξύμφυτα· ἐλάφῳ δὲ καὶ λαγωῷ, δειλὰ γὰρ τὰ ζῷα, ταχὺ μὲν τὸ σῶμα, γυμνὸν δὲ πάντῃ καὶ ἄοπλον. ἔπρεπε γάρ, οἶμαι, τάχος μὲν* 15 *τοῖς δειλοῖς, τὰ δ' ὅπλα τοῖς ἀλκίμοις.*

94.

Anim. mor. corp. temp. (t. IV p. 795 K. p. 54 M.) *ἀρκεῖ γάρ μοι τὴν Ἀριστοτέλους ἐνδείξασθαι γνώμην, ἣν ἔχει περί τε τῶν κράσεων τοῦ σώματος καὶ τῶν τῆς ψυχῆς* 20 *δυνάμεων. ὅμως δὲ προσθήσω καὶ τὰ κατὰ τὸ πρῶτον εἰρημένα τῆς τῶν ζώων ἱστορίας, ὧν τινα μὲν ἄντικρυς εἰς τὴν κρᾶσιν ἀνάγεται, τινὰ δὲ διὰ μέσων τῶν φυσιογνωμονικῶν σημείων, [καὶ μάλιστα κατὰ τὸν Ἀριστοτέλην]. βούλεται γὰρ οὗτος τοῖς τῆς ψυχῆς ἤθεσί* 25 *τε καὶ δυνάμεσιν οἰκείαν γίγνεσθαι τὴν διάπλασιν ὅλου τοῦ σώματος ἑκάστῳ γένει τῶν ζώων. οἷον αὐτίκα τῶν ἐναίμων ἡ γένεσις μέν ἐστιν ἐκ τοῦ τῆς μητρὸς αἵματος, ἀκολουθεῖ δὲ τῇ κράσει τούτου τὰ τῆς ψυχῆς ἤθη, καθότι καὶ διὰ τῶν προγεγραμμένων ῥήσεων ἀπεφή-* 30 *νατο. τῶν δ' ὀργανικῶν μορίων ἡ διάπλασις οἰκεία*

τοῖς τῆς ψυχῆς ἤθεσι γίγνεται κατ' αὐτὸν τὸν Ἀριστοτέλην. καὶ κατὰ τοῦτο δὴ λοιπὸν οὐκ ὀλίγα πέφυκε ⟨*γνωρίσματα* inser. Mueller⟩ *περί τε τῶν τῆς ψυχῆς ἠθῶν καὶ τῆς τοῦ σώματος κράσεως. ἔνια δὲ τῶν φυσιογνωμονικῶν*
5 *ἄντικρύς τε καὶ δι' οὐδενὸς μέσου τὴν κρᾶσιν ἐνδείκνυται. τοιαῦτα δ' ἐστὶ κατὰ τὰς χρόας καὶ τρίχας, ἔτι δὲ τὰς φωνὰς καὶ τὰς ἐνεργείας τῶν μορίων. ἀκούσωμεν οὖν ἤδη τῶν ὑπ' Ἀριστοτέλους γεγραμμένων ἐν τῷ πρώτῳ τῆς τῶν ζώων ἱστορίας· 'προσώπου κτλ.* (= syll. fr. 42
10 p. 259, 26 sq.).

95.

Ib. c. 9 (p. 804 K. p. 64 M.) *Ἱπποκράτης μὲν* ⟨*οὖν*⟩ *ἐπιδείξας ἐν ὅλῳ* ⟨*λόγῳ*⟩ *τῷ περὶ ὑδάτων καὶ ὡρῶν κράσεως* ⟨*ἑπομένας*⟩ *ταῖς τοῦ σώματος κράσεσι*
15 *τὰς τῆς ψυχῆς δυνάμεις, οὐ μόνον ὅσαι κατὰ τὸ θυμοειδὲς ἢ ἐπιθυμητικὸν αὐτῆς εἰσιν, ἀλλὰ καὶ τὰς κατὰ τὸ λογιστικόν, ἁπάντων ἀξιοπιστότατός ἐστι μάρτυς, εἴ τις ἐπιμαρτύροιτο, καθάπερ ἐνίοις ἔθος ἐστί, τὴν τῶν δογμάτων ἀλήθειαν· ἐγὼ δ' οὐχ ὡς*
20 *μάρτυρι πιστεύω τἀνδρὶ τοῖς πολλοῖς ὡσαύτως, ἀλλ' ὅτι τὰς ἀποδείξεις αὐτοῦ βεβαίας ὁρῶ, διὰ τοῦτο γοῦν καὶ αὐτὸς ἐπαινῶ τὸν Ἱπποκράτην. τίς γὰρ οὐχ ὁρᾷ τὸ σῶμα καὶ τὴν ψυχὴν ἁπάντων τῶν ὑπὸ ταῖς ἄρκτοις* ⟨*ἀνθρώπων*⟩ *ἐναντιώτατα διακείμενα τοῖς ἐγγὺς τῆς*
25 *διακεκαυμένης ζώνης; ἢ τίς οὐκ οἶδε τοὺς ἐν τῷ μέσῳ τούτων, ὅσοι τὴν εὔκρατον οἰκοῦσι χώραν, ἀμείνους τά τε σώματα καὶ τὰ τῆς ψυχῆς ἤθη καὶ σύνεσιν καὶ φρόνησιν ἐκείνων τῶν ἀνθρώπων;* cf. syll. fr. 12 sq.

96.

30 Ib. c. 11 (p. 821 K. p. 78 M.) *ταῖς κράσεσι δ' ἕπεται κατὰ μὲν τὸ λογιστικὸν ἀγχίνοιά τε καὶ μωρία κατὰ*

τὸ μᾶλλόν τε καὶ ἧττον· αἱ κράσεις δ' αὐται τῇ τε πρώτῃ γενέσει καὶ ταῖς εὐχύμοις διαίταις ἀκολουθοῦσιν, ὥστε συναυξάνειν ἄλληλα ταῦτα. διὰ γοῦν τὴν θερμὴν κρᾶσιν ⟨*οἱ*⟩ *ὀξύθυμοι γιγνόμενοι ταύταις πάλιν ταῖς ὀξυθυμίαις ἐκπυροῦσι τὴν ἔμφυτον θερμασίαν· ἔμπαλιν δ'* 5 *οἱ σύμμετροι ταῖς κράσεσι συμμέτρους τὰς τῆς ψυχῆς κινήσεις ἔχοντες εἰς εὐθυμίαν ὠφελοῦνται. — οἱ δ' οὐκ ἐκ τῆς τοῦ σώματος κράσεως ἡγούμενοι τὴν ψυχὴν ὠφελεῖσθαί τε καὶ βλάπτεσθαι περί τε τῆς τῶν παίδων διαφορᾶς οὐδὲν ἔχουσι λέγειν ὧν τ' ἐκ τῆς διαίτης* 10 *ὠφελούμεθα, οὐδενὸς ἔχουσιν αἰτίαν ἀποδοῦναι, καθάπερ οὐδὲ τῆς ἐν τοῖς ἤθεσι διαφορᾶς, καθ' ἣν τὰ μὲν θυμικά, τὰ δ' ἄθυμα, καὶ τὰ μὲν συνετά, τὰ δ' οὐ φαίνεται. ἐν Σκύθαις μὲν γὰρ εἷς ἀνὴρ ἐγένετο φιλόσοφος, Ἀθήνησι δὲ πολλοὶ τοιοῦτοι· πάλιν δ' ἐν* 15 *Ἀβδήροις ἀσύνετοι πολλοί, τοιοῦτοι δ' Ἀθήνησιν ὀλίγοι.*

97.

Utrum medic. sit an gymn. hyg. c. 37 t. V p. 878 K. *καὶ μὴν ἐγρήγορσις μᾶλλον καὶ φροντὶς οὐκ ἀμαθὴς ἢ ὕπνος ὀξὺν τὸν νοῦν ἀπεργάζονται, καὶ τοῦτο πρὸς* 20 *ἁπάντων σχεδὸν ἀνθρώπων ᾄδεται, διότι πάντων ἐστὶν ἀληθέστατον·*

παχεῖα γαστὴρ λεπτὸν οὐ τίκτει νόον.

(de hoc versu cf. Leutschium ad Apostol. prov. V, 22, Kockium Fr. com. Att. adesp. 1234, A. Nauckium, Mé- 25 langes grécoromains, VI, 1 p. 167). cf. syll. fr. 130 et 156.

98.

De sanit. tuenda II, 7 (t. VI p. 126 K.) *οὔτε γὰρ εὐκρατότατον οὔτε ἀμεμπτότατον τῇ κατασκευῇ γίγνεσθαι σῶμα δυνατὸν ἐν τοῖς ἀμέτρως κεκραμένοις χωρίοις,* 30

ὡς ὅ τε λόγος ὑπαγορεύει καὶ ἡ πεῖρα δείκνυσι. ξηροὶ μὲν γὰρ καὶ ἰσχνοὶ καὶ οἷον ἐσκελετευμένοι γίγνονται κατὰ τὰς θερμὰς χώρας οἱ ἄνθρωποι, ἀνώμαλοι δὲ ταῖς κράσεσιν, ὡς τὰ μὲν ἔξω ψυχρά, τὰ δὲ ἔνδον τε
5 καὶ κατὰ τὰ σπλάγχνα θερμὰ περαιτέρω τοῦ προσήκοντος ἔχειν οἱ τῶν ψυχρῶν χωρίων οἰκήτορες. τὸ δ' ἄριστον σῶμα, περὶ οὗ νῦν ὁ λόγος, ὥσπερ ὁ Πολυκλείτου κανών ἐστιν, ᾧ κατὰ μὲν τὴν ἡμετέραν χώραν, ὡς ἂν εὔκρατον ὑπάρχουσαν, ὦπται πολλὰ παραπλήσια
10 σώματα, παρὰ δὲ Κελτοῖς ἢ Σκύθαις ἢ Αἰγυπτίοις ἢ Ἄραψιν οὐδ' ὄναρ ἰδεῖν ἔστι τοιοῦτον σῶμα. καὶ αὐτῆς δὲ τῆς ἡμετέρας χώρας ἱκανὸν ἐχούσης πλάτος εὐκρατότατόν ἐστι τὸ μεσαίτατον, οἷόνπερ ὑπάρχει τὸ κατὰ τὴν Ἱπποκράτους πατρίδα.

15 99.

Ib. p. 130 ὡσαύτως δὲ καὶ οἱ πληθωρικῶς διακείμενοι καὶ οἱ προσφάτῳ κρύει καταπονηθέντες ἄθυμοί τε εἰσι καὶ ὀκνηροὶ κινεῖσθαι, καὶ τούτων ἔτι μᾶλλον, ὅσοι φύσει ψυχρότεροι, καὶ πολὺ δὲ δὴ μᾶλλον, εἰ τῇ
20 ψυχρότητι καὶ ὑγρότης προσείη. οὗτοι μὲν γὰρ νοθεύουσι τὰ τοῦ μέτρου τῶν γυμνασίων γνωρίσματα, καθάπερ γε καὶ οἱ θερμότεροι τὴν κρᾶσιν ἢ διὰ τὴν οἰκείαν φύσιν ἢ δι' ἐπίκτητόν τινα διάθεσιν εὔθυμοί τέ εἰσι καὶ φιλόνικοι καὶ πρὸς τὰς ἐνεργείας ἕτοιμοι περαιτέρω
25 τοῦ δέοντος.

100.

De locis affect. III c. 10 (t. VIII p. 182 K.) οἱ μὲν ἁπαλοὶ καὶ λευκοὶ καὶ πίονες ἥκιστα μελαγχολικὸν ἴσχουσι χυμόν, οἱ δ' ἰσχνοὶ καὶ μελάντεροι καὶ δασεῖς καὶ
30 φλέβας εὐρείας ἔχοντες ἐπιτηδειότατοι πρὸς ταυτοῦ (corr.

τὴν τοῦ) τοιούτου χυμοῦ γένεσιν ὑπάρχουσιν, ἔσθ' ὅτε δὲ καὶ οἱ ἐξέρυθροι τὴν χρόαν ἄνθρωποι μεταπίπτουσιν ἀθρόως ἐπὶ τὴν μελαγχολικὴν κρᾶσιν, ἐφεξῆς δ' αὐτῶν οἱ ξανθοὶ καὶ μάλισθ' ὅταν ἐν ἀγρυπνίαις καὶ πόνοις πλείοσι καὶ φροντίσι καὶ λεπτῇ διαίτῃ προδεδιῃτημένοι 5 *τύχωσιν.* = in Hippocr. de um. comm. I t. XVI p. 17 sq. et p. 93 (= syll. fr. 104 p. 296, 16 sq.).

101.

Ad Glauc. de med. meth. I, 2 (t. XI, 11 K.) *μάλιστα δὲ τοῖς ὀφθαλμοῖς διορίζειν χρή· ἔνεστι γὰρ ἐκ τούτων* 10 *τεκμαίρεσθαι κἂν τοῖς ὑγιαίνουσι μὲν τὸ τῆς ψυχῆς ἦθος, καὶ νοσούντων δὲ σαφέστερα τὰ σημεῖα τῷ γε δυναμένῳ συνορᾶν ἀκριβῶς. οὕτω μὲν οὖν τοὺς διὰ μαθήματα καὶ θεωρίαν τινὰ φροντίσαντας τῶν λυπηθέντων διακρίνειν προσήκει. τοὺς δὲ ἐπ' ἀγρυπνίαις* 15 *διορίζει μὲν καὶ τὸ τῆς ἀχροίας εἶδος, ὕποιδον γάρ ἐστιν αὐτοῖς τὸ πρόσωπον, καὶ ἡ τῶν ὀφθαλμῶν δὲ κίνησις δήλη, μόλις γὰρ ἐπαίρουσι τὰ βλέφαρα, καὶ ἡ ὑγρότης δὲ ἐν τοῖς βλεφάροις, ξηρὰ γὰρ γίγνονται τοῖς λυπηθεῖσιν ἢ φροντίσασιν. ἡ κοιλότης δὲ κοινὸν ἁπάν-* 20 *των σύμπτωμα, λύπης, ἀγρυπνίας, φροντίδος, οὐ μὴν ἤδη γε καὶ θυμοῦ, τούτων γὰρ οὔτε τὰ κοιλότητος τῶν ὀφθαλμῶν οὔτε τὰ τῆς ἀχροίας ἐπίδηλα.* = de cris. II, 13 t. IX p. 697 sq.

102.

25

De compos. medic. per gen. IV, 1 (t. XIII p. 662 K.) *ὅσοι γῆν ἐποικοῦσι ψυχράν, ὑγρὰ καὶ τούτων ἐστὶ καὶ φλεγματικὰ τὰ σώματα καὶ διὰ τοῦτο μαλακά τε καὶ λευκά, καθάπερ γε καὶ τὰ θερμὴν οἰκοῦντα γῆν, οἷα*

τὰ κατ' Αἴγυπτον καὶ Ἀραβίαν ἐστί, σκληρὰν ἔχει καὶ ξηρὰν τὴν τῶν σωμάτων ἕξιν.

103.

In Hippocr. de nat. hom. I comm. t. XV p. 97 K. ἔστι
5 δὲ καὶ ἕτερός τις λόγος φυσικὸς οὐ σμικρὰν ἔχων πιθανότητα, καθ' ὃν εἰς ἠθῶν ἐπιτηδείων γένεσιν οἱ τέτταρες ἀποδείκνυνται χυμοὶ χρήσιμοι. προαποδεῖξαι δὲ χρὴ πάλιν ἐν αὐτῷ ταῖς τοῦ σώματος κράσεσιν ἑπόμενα τὰ τῆς ψυχῆς ἤθη, περὶ οὗ καὶ ἡμῖν ἑτέρωθι
10 γέγραπται. τούτου τοίνυν ὑποκειμένου τὸ μὲν ὀξὺ καὶ συνετὸν ἐν τῇ ψυχῇ διὰ τὸν χολώδη χυμὸν ἔσται, τὸ δ' ἑδραῖον καὶ βέβαιον διὰ τὸν μελαγχολικόν, τὸ δ' ἁπλοῦν καὶ ἠλιθιώτερον διὰ τὸ αἷμα. τοῦ δὲ φλέγματος ἡ φύσις εἰς μὲν ἠθοποιίαν ἄχρηστος, ἀναγ-
15 καίαν δὲ φαίνεται τὴν γένεσιν ἔχειν ἐν τῇ πρώτῃ μεταβολῇ τῶν σιτίων. cf. syll. fr. 105.

104.

In Hippocr. de umor. comm. I, 8 (t. XVI p. 91 K.) ὥσπερ δὲ τὸ λεῖον καὶ ἄτριχον τὴν ψυχροτέραν καὶ ἐπιεικῆ
20 κρᾶσιν σημαίνει, οὕτω καὶ λάσιον τὴν θερμοτέραν καὶ θυμοειδῆ. εἰ μὲν γάρ τις εἴη ἱκανῶς δασὺς τὰ στέρνα, τοῦτον οἱ φυσιογνωμονεῖν ἐπιχειροῦντες θυμικὸν ἀποφαίνονται, μηροὺς δὲ εἴπερ εἴη τοιοῦτος, ἀφροδισιαστικόν. φασὶ γὰρ τῷ λέοντι ἐμφερῆ τὰ στέρνα αὐτὸν
25 εἶναι, τράγῳ δὲ τὰ κατὰ μηρούς. οὐ μὴν χρὴ νομίζειν, εἴ τῳ δασὺς ὁ θώραξ, ὅλον ἐξ ἀνάγκης τούτῳ τὸ σῶμα θερμότερόν τε καὶ ξηρότερον ὑπάρχειν, ἀλλὰ ἐν τῇ καρδίᾳ τὸ θερμὸν εἶναι πλεῖστον, διὸ καὶ θυμικόν, καθάπερ εἰ ὅλον τὸ σῶμα ψιλὸν τριχῶν,

ἁπαλόν τε καὶ λευκὸν τὸ δέρμα, ποιεῖ δειλοὺς καὶ ἀτόλμους καὶ ὀκνηρούς. μεταβάλλονται δὲ ταῦτα καὶ κατὰ τὰς χώρας. ὅπου γὰρ ἡ γῆ μαλθακὴ καὶ ἔνυδρος καὶ ὕδατα ἔχει μετέωρα, ὥστε θερμὰ εἶναι τοῦ θέρους καὶ χειμῶνος ψυχρά, ἐνταῦθα καὶ οἱ ἄνθρωποι σαρ- 5 κώδεις εἰσὶ καὶ ῥάθυμοι καὶ ὑπνηροί. ὅπου δὲ ἡ χώρα ἐστὶ ψιλὴ καὶ ἀνώχυρος καὶ τραχεῖα, ἐνταῦθα σκληροὶ καὶ εὔτονοι καὶ δασεῖς. περὶ δὲ τῶν τοιούτων εἰδέναι χρή, ὅτι τὰ ἀραιότερα καὶ δασύτερα τῶν σωμάτων τὴν κρεηφαγίαν μᾶλλον ἢ τὰ τῶν ἄλλων 10 ἀνέχονται ὡς ἂν διαπνεόμενα καὶ τὰς ταλαιπωρίας διὰ τὸ ἧσσον ἁλίσκεσθαι κόποις. καὶ ταῦτα τὰς εὐεξίας ἔχουσι χρονιωτέρας, ὡς ἂν μὴ εἰς ἄκρον ἑτοίμως ἀφικνουμένας. ἀλλὰ καὶ ἐκ τοῦ λείου καὶ δασέος σώματος τεκμαίρεσθαι ἂν δύναιο περὶ χυμοῦ πλεονά- 15 ζοντος. καὶ γὰρ οἱ ἁπαλοὶ καὶ λευκοὶ καὶ λεῖοι ἥκιστα μελαγχολικὸν ἴσχουσι χυμόν, οἱ δὲ ἰσχνοὶ καὶ μελάντεροι καὶ δασεῖς καὶ φλέβας εὐρείας ἔχοντες ἐπιτηδειότατοι πρὸς τὴν τοῦ τοιούτου χυμοῦ γένεσιν ὑπάρχουσι. cf. syll. fr. 17 p. 245 sq., fr. 100, 119 p. 305, 13 sq. 20

105.

In Hippocr. de um. II comm. (t. XVI p. 317 K.) οἱ τέτταρες χυμοὶ εἰς τὴν γένεσιν τῶν ἐπιτηδείων ἠθῶν χρήσιμοί εἰσι. προδέδεικται γὰρ ἤδη ἡμῖν ταῖς τοῦ σώματος κράσεσιν ἕπεσθαι τὰ τῆς ψυχῆς ἤθη καὶ 25 ἔστιν ἓν ἡμέτερον περὶ τούτου βιβλίον. τούτου τοίνυν ὑποκειμένου τὸ μὲν ὀξὺ καὶ συνετὸν ἐν τῇ ψυχῇ ὁ χολώδης χυμὸς ἐργάζεται, τὸ δὲ ἑδραῖον καὶ βέβαιον ὁ μελαγχολικός, τὸ δὲ ἁπλοῦν καὶ ἠλιθιώτερον αἷμα. τοῦ δὲ φλέγματος φύσις ἣ (corr. ἡ) φαίνεται τὴν 30

γένεσιν ἀναγκαίαν ἔχειν ἐν τῇ πρώτῃ μεταβολῇ τῶν
σιτίων, εἰς ἠθοποιίαν ἄχρηστόν ἐστιν. ὅτι δὲ καὶ τὰ
ἤθη συμφωνεῖ ταῖς χώραις, μαρτυρεῖται πρὸς Ἱππο-
κράτους ἐν τῷ περὶ ἀέρων, ὑδάτων καὶ τόπων, ἔνθα
5 φησίν (vide syll. fr. 13 sq.), ὅτι ἡ εὔκρατος χώρα τὰ
τῶν ἀνθρώπων ἤθη εὔκρατα ποιεῖ· πλεῖστον δὲ δια-
φέρει τῆς Εὐρώπης ἡ Ἀσία εἰς τὰς φύσεις τῶν ξυμ-
πάντων τῶν ἐκ γῆς φυομένων καὶ τῶν ἀνθρώπων. ἡ
γὰρ χώρα τῆς χώρας ἡμερωτέρα καὶ τὰ ἤθη τῶν ἀν-
10 θρώπων ἡμερώτερα. τὸ δὲ αἴτιον τούτων ἡ κρᾶσις τῶν
ὡρῶν. καὶ πάλιν· ‘τό τε ἄγριον καὶ τὸ ἄμικτον καὶ τὸ
θυμοειδὲς ἐν τῇ τοιαύτῃ φύσει γίγνεται’ (= syll. fr. 16 sq.).
καὶ μετὰ ταῦτα· ‘ὅσοι μὲν ὀρεινὴν χώραν οἰκοῦσι καὶ
τραχεῖαν καὶ ὑψηλὴν καὶ ἄνυδρον καὶ αἱ μεταβολαὶ
15 γίγνονται τῶν ὡρέων, μέγα δὲ τὸ διάφορον, ἐνταῦθα
καὶ τὸ ἄγριον καὶ τὸ θηριῶδες αἱ τοιαῦται φύσιες
οὐχ ἥκιστα ἔχουσι’, καὶ πάλιν· ‘εὑρήσεις ὡς ἐπὶ τὸ πολὺ
τῆς χώρης τῇ φύσει ἀκολουθοῦντα καὶ τὰ εἴδεα τῶν
ἀνθρώπων καὶ τοὺς τρόπους.’ ὅλως δὲ ἐν τῷ βιβλίῳ
20 ἐκείνῳ ἐδήλωσε σαφέστατα μὴ μόνον τὰ ἤθη ταῖς τῶν
ὡρῶν κράσεσιν, ἀλλὰ καὶ τὴν ἀμβλύτητα τῆς διανοίας,
ὥσπερ οὖν καὶ τὴν σύνεσιν, ἑπομένην· ἀλλὰ καὶ ἔνθα
φησίν· ‘ὅκου δέ ἐστιν ἡ χώρη ψιλὴ καὶ χιόνι ὑπὸ τοῦ
χειμῶνος πιεζομένη ἢ καὶ ὑπὸ τοῦ ἡλίου κεκαυμένη,
25 ἐνταῦθα σκληρούς τε καὶ ἰσχυροὺς καὶ διηρθρωμένους
καὶ εὐτόνους καὶ δασέας ⟨ἂν⟩ ἴδοις τό τε ἐργαστικὸν ὀξὺ
ἐνεὸν ἐν τῇ φύσει τῇ τοιαύτῃ καὶ τὸ ἄγρυπνον τά τε
ἤθεα καὶ τὰς ὀργὰς αὐθάδεας καὶ ἰδιογνώμονας τοῦ
τε ἀγρίου μᾶλλον μετέχοντας ἢ τοῦ ἡμέρου’. ὁ δὲ
30 θεῖος Πλάτων συμφωνεῖ καὶ αὐτὸς τῷ παλαιῷ· πολὺ
γὰρ καὶ αὐτὸς δίδωσι τοῖς τόποις καὶ ταῖς ἐπὶ τῆς γῆς

οἰκήσεσιν εἴς τε τὰ τῆς ψυχῆς ἤθη καὶ σύνεσιν καὶ φρόνησιν, ὡς ἐν τῷ πέμπτῳ τῆς νομοθεσίας ὡδί πως ἔγραψε· (= syll. fr. 34) *'μηδὲ τοῦτο ἡμᾶς λανθανέτω περὶ τόπων πρὸς τὸ γεννᾶν ἀνθρώπους ἀμείνους καὶ χείρους' καὶ ἐφεξῆς. καὶ πάλιν ἐπιφέρων τοῖσδέ φησιν· 'οἱ μέν* 5 *πού γε διὰ πνεύματα παντοῖα καὶ διειλήσεις* (corr. *δι' εἰλήσεις*) *ἀλλόκοτοί τέ εἰσι καὶ ἀνέσιοι ἑαυτῶν, οἱ μὲν* (corr. *δὲ*) *διὰ ὕδατα, οἱ δὲ διὰ τὴν ἐκ τῆς γῆς τροφὴν ἀναδιδοῦσαν οὐ μόνον τοῖς σώμασιν ἄμεινον καὶ χεῖρον, ταῖς ⟨δὲ⟩ ψυχαῖς οὐχ ἧττον δυναμένην πάντα τὰ τοιαῦτα* 10 *ἐμποιεῖν'. τούτων οὖν οὕτως ἐχόντων δεῖ τῶν ἀνθρώπων ἤθη γιγνώσκειν καὶ τούτοις ὡς σημείοις χρῆσθαι, τὰ μὲν γὰρ ὑπὸ τοῦ προσώπου φαινόμενα σημεῖα ῥᾷστα γνωσθήσεται, τὰ δὲ ἤθη δυσκόλως. πρὸς τούτοις δὲ πάντων τὰ ἤθη γιγνώσκειν τῶν ἀδυνάτων ἐστί, καὶ διὰ τοῦτο ἐπ'* 15 *ὀλίγων μόλις αὐτὰ διερωτητέον. εὑρίσκομεν γὰρ ἐνίοτε μὲν οὐ μέγα δηλοῦντα, καθάπερ ἐπὶ τῆς κατακλίσεως, ἐνίοτε δὲ μέγιστα ὡς ἐπὶ τῶν κοσμίων ἤτοι τὸ βλέμμα θρασύτερον καὶ τὴν φωνὴν ἐχόντων. τὸν αὐτὸν δὲ τρόπον καὶ ἐπὶ τῆς ψοφούσης φύσης· ἢ γὰρ ὀδύνην* 20 *ἢ παραφροσύνην σημαίνει τοῖς αἰδουμένοις τοῦτο πράττειν ἀκουόντων τινῶν. εἰ δὲ οὐδὲν φροντίζοιεν τῶν παρόντων, οὐδενὸς ἔσται σημεῖον, ὥστε κἀνταῦθα τὸ ἦθος ἐπίστασθαι χρὴ τοῦ κάμνοντος, ὥσπερ τὸ μὲν ἔθος τῶν ἐπὶ τὴν γαστέρα κοιμωμένων καὶ τὴν φύσιν,* 25 *ὅσοι πρίουσι κοιμώμενοι τοὺς ὀδόντας ἢ τοῖς ὀφθαλμοῖς οὐκ ἀκριβῶς μύουσι. τοιαῦτα γὰρ τήνδε τὴν χρείαν σοι παρέχει ὡς μετὰ τοῦ προεγνωκέναι τὸ ἦθος ἢ τὴν φύσιν τοῦ κάμνοντος ἢ παρά τινος τῶν ἐπισταμένων αὐτοὺς ἀκούειν τὴν βεβαίαν διάγνωσιν λαμ-* 30 *βάνειν δύνασθαι. καί ποτε μὲν ἀγαθά, ποτὲ δὲ φαῦλα*

σημεῖα ἔσται, ἅπερ ἀδύνατον ἀκριβῶς προγνῶναι ἄνευ τῆς καταλήψεως τοῦ ἤθους τοῦ ἀνθρώπου τοῦ νοσοῦντος.

106.

In Hippocr. epidem. comm. II, 48 (t. XVII A p. 1001)
5 *θερμότερον δέ ἐστι τὸ ἄρρεν, ὡς δηλοῖ καὶ τὸ τῶν φλεβῶν μέγεθος ἐν αὐτῷ καὶ ἡ χρόα. μελάντεροι γὰρ τοὐπίπαν οἱ ἄνδρες τῶν γυναικῶν. — καὶ μέλανες διὰ τοῦτο καὶ ἀνδρωδέστεροι ἄνδρες καὶ λαχνήεντες μᾶλλον.* Cf. in Hippocr. vel Polyb. de salubri vict. rat. c. 24
10 (t. XV p. 211) *τούτοις (τοῖς ἀνδράσι) ξηροτέροις μὲν εἶναι τῶν γυναικῶν κατὰ φύσιν ἐστὶν.*

107.

In Hippocr. prognost. comm. I, 28 (t. XVIII B p. 90) *ἡ πυκνὴ κίνησις τῶν ὀφθαλμῶν τὴν ὑποψίαν τῆς*
15 *παραφροσύνης βεβαιοῖ.*

108.

De um. t. XIX p. 492 *ἠθοποιοῦσι γὰρ οἱ χυμοὶ καὶ ταύτην* (sc. *τὴν ψυχήν*). *καὶ τὸ μὲν αἷμα ἱλαρωτέραν ἀπεργάζεται, ἡ δὲ ξανθὴ ὀργιλωτέραν ἢ θρασυτέραν ἢ*
20 *γοργοτέραν ἢ καὶ ἀμφότερα, τὸ δὲ φλέγμα ἀργοτέραν καὶ ἠλιθιωτέραν, ἡ δὲ μέλαινα ὀργιλωτέραν καὶ ἰταμωτέραν.*

109.

Luciani.

25 Rhet. praec. § 11 *σὺ δὲ πρὸς ἑτέραν ἐλθὼν εὑρήσεις καὶ πάνσοφόν τινα καὶ πάγκαλον ἄνδρα, διασεσαλευμένον τὸ βάδισμα, ἐπικεκλασμένον τὸν αὐχένα, γυναικεῖον τὸ βλέμμα, μελιχρὸν τὸ φώνημα, μύρων ἀπο-*

πνέοντα, τῷ δακτύλῳ ἄκρῳ τὴν κεφαλὴν κνώμενον, ὀλίγας μὲν ἔτι, οὔλας δὲ καὶ ὑακινθίνας τὰς τρίχας εὐθετίζοντα, πάναβρόν τινα Σαρδανάπαλλον ἢ Κινύραν ἢ αὐτὸν Ἀγάθωνα τὸν τῆς τραγῳδίας ἐπέραστον ἐκεῖνον ποιητήν. λέγω δέ, ὡς ἀπὸ τούτων γνωρίζοις 5 *αὐτὸν μηδέ σε οὕτω θεσπέσιον χρῆμα καὶ φίλον Ἀφροδίτῃ καὶ Χάρισι διαλάθοι.* cf. syll. fr. 75.

110.

Phrynichi.

1. Praepar. soph. ed. Bekker Anecd. p. 25, 5 *ἀνωφρυασμένος ἄνθρωπος· σημαίνει τὸν ἀποσεμνύνοντα* 10 *ἑαυτόν· τοιοῦτοι γάρ εἰσιν οἱ τοῦτον τὸν τρόπον διακείμενοι, ὡς τὰς ὀφρῦς ἀνατείνειν. λέγουσι δὲ τοὺς τοιούτους καὶ τοξοποιεῖν τὰς ὀφρῦς καὶ ἀνέλκειν καὶ ὠφρυῶσθαι.* cf. Hesych. s. v. *ὠφρυωμένος· ἐπηρμένος* 15 (= syll. fr. 131, 27), Suidas s. v. *ὀφρῦς ἀνασπῶντες καὶ γνάθους φυσῶντες· ἐπὶ τῶν ἀλαζόνων καὶ ὑπεροπτικῶν*, Artemidor. onirocr. I, 1 *οἱ σεμνοπροσωποῦντες καὶ τὰς ὀφρῦς ἀνεσπακότες.*

p. 33, 29 *ὀφρυάζειν· τὸ τὰς ὀφρῦς ἐπαίρειν καὶ* 20 *ἀποσεμνύνεσθαι.* cf. syll. fr. 152 et Suidas s. v. *ὀφρυάζω· ῥῆμα. ὁ δὲ πέμπει τινὰ ὕστερον ὀφρυάζοντά τε καὶ ἀλαζονείᾳ τινὶ ἀμυθήτῳ ἐχόμενον* (Proc. de bell. Goth. IV, 11).

2. p. 32, 10 *γαληνίζει καὶ διεσκέδασται τὰ μέτωπα·* 25 *ἐπὶ γεγηθότος καὶ εὐγενῶς* (corr. *εὐμενῶς*) *διακειμένου.*

3. p. 36, 1 *δεινὰ φυσᾶν· οἷον ὀργίζεσθαι καὶ ὑπὸ ὀργῆς ἀποσχετλιάζειν.*

4. p. 39, 32 *ἐπ᾽ ἄκρων κάθησθε τῶν πυγιδίων· ἐπὶ τῶν ἐπαιρομένων καὶ καυχωμένων διὰ κολακείαν* 30

ἢ ἔπαινον. δηλοῖ γὰρ τὸ μήτε τελέως καθῆσθαι μήτε ἑστάναι, ἀλλ' ἐν μέσῳ φέρεσθαι διὰ χαυνότητα ψυχῆς.

5. p. 69, 9 ὑποκαθεῖναι τὰς ὀφρῦς· οἷον παύσασθαι χαλεπαίνοντα· τὸ γὰρ ἀνατείνειν ὀργῆς καὶ 5 θυμοῦ καὶ αὐθαδείας. cf. Etym. M. p. 782, 31 ὑποκαθεῖναι τὰς ὀφρῦς· οἷον παύσασθαι χαλεπαίνοντα· τὸ γὰρ ἀνατείνειν τὰς ὀφρῦς ὀργῆς ἐστι σημεῖον.

Cf. Sorani Ephesii περὶ φύσεως ἀνθρώπου fr. ed. Scheele (Diss. phil. Argent. VIII p. 227) ἐπισκύνιον· 10 τὸ περὶ τὰς ὀφρῦς δέρμα — ὅθεν καὶ ἐπισκύσαι, τὸ χαλεπῆναι ἀπὸ τοῦ τὸ ἐπισκύνιον καθέλκειν τοὺς χαλεπαίνοντας.

111.

Herodiani.

15 Hist. III, 11, 8 ἅτε ἀνὴρ οὐκ ἔξω φρενῶν καθεστώς, καὶ γὰρ ἦν τῷ γένει Σύρος, δριμύτεροι δ' ὡς πρὸς τὰς ἐννοίας οἱ ὑπὸ τὴν ἀνατολὴν ἄνθρωποι.

112.

Sexti Empirici.

20 Pyrrh. hypot. I, 85 τοσαύτης οὖν παραλλαγῆς οὔσης ἐν τοῖς ἀνθρώποις κατὰ τὰ σώματα, ἵνα ὀλίγα ἀπὸ πολλῶν τῶν παρὰ τοῖς δογματικοῖς κειμένων ἀρκεσθῶμεν εἰπόντες, εἰκός ἐστι καὶ κατ' αὐτὴν τὴν ψυχὴν διαφέρειν ἀλλήλων τοὺς ἀνθρώπους· τύπος γάρ τίς 25 ἐστι τὸ σῶμα τῆς ψυχῆς, ὡς καὶ ἡ φυσιογνωμονικὴ σοφία δείκνυσιν.

113.

Adv. mathem. V, 101 εἰς μὲν τὸ ἰσχυρὸν τοῖς σώμασι γίνεσθαι τὸ γεννώμενον καὶ θηριῶδες τοῖς ἤθεσι τάχα 30 συμβάλλεται ἡ ποιὰ τοῦ ἀέρος κρᾶσις.

114.

Anonymi vit. Pythagor.

Phot. bibl. cod. 249 p. 441a 13 *ὅτι οἱ Ἕλληνες ἀεὶ ἀμείνους τὰ ἤθη τῶν βαρβάρων, ὡς τὴν εὔκρατον οἰκοῦντες. Σκύθαι δὲ καὶ Αἰθίοπες, οἱ μὲν ὑπὸ κρύους* 5 *ἐνοχλούμενοι, οἱ δὲ ὑπὸ θάλπους πυκνουμένης τῆς ἐπιφανείας τοῦ σώματος καὶ ἀπολαμβανομένου ἐντὸς τοῦ θερμοῦ πολλοῦ καὶ τοῦ ὑγροῦ τὸ δύσκρατον ἐκληρώσαντο. συμβαίνει οὖν ἰτητικοὺς καὶ θρασεῖς εἶναι τοὺς οἰκοῦντας ἐν ἐκείνοις τοῖς τόποις. ἀναλόγως δὲ* 10 *καὶ οἱ τοῦ μέσου καὶ τῶν ἄκρων ἐγγυτέρω ὄντες τῆς κράσεως τῶν παρακειμένων αὐτοῖς μετέχουσι. διὸ καὶ ὡς ὁ Πλάτων φησίν, ὅ,τι ἂν καὶ παρὰ βαρβάρων μάθημα λάβωσιν οἱ Ἕλληνες, τοῦτο ἄμεινον ἐκφέρουσι, μάλιστα δὲ τῶν ἄλλων Ἑλλήνων οἱ Ἀθηναῖοι. διόπερ* 15 *καὶ στρατηγικοὶ γεγένηνται ἀρχῆθεν καὶ γραφικῆς εὑρετικοὶ καὶ πάσης τέχνης βαναύσου τε καὶ πολεμικῆς, ἔτι δὲ καὶ λόγων καὶ μαθημάτων. διὸ καὶ οὐδ' ἐπείσακτός ἐστιν ὡς εἰπεῖν ἡ παιδεία ἐν ταῖς Ἀθήναις, ἀλλ' ἐκ φύσεως ὑπάρχουσα τοῦ τοιούτου ἀέρος ἰσχνο-* 20 *τάτου ὄντος καὶ καθαρωτάτου, ὡς μὴ μόνον τὴν γῆν λεπτύνειν, δι' ἣν αἰτίαν καὶ λεπτόγεως ἡ Ἀττική, ἀλλὰ καὶ τὰς ψυχὰς τῶν ἀνθρώπων· συμβαίνει γὰρ τὸν λεπτὸν ἀέρα τὴν μὲν γῆν βλάπτειν, τὰς δὲ ψυχὰς ὠφελεῖν.* 25

115.

Aeliani.

Var. hist. XIV, 22 *ἐπὶ τοῖς σκυθρωποῖς καὶ ἀνηκέστοις ἕκαστος αὐτῶν συνωφρυωμένος ἦν δῆλος τὸ*

τῆς ψυχῆς πάθος ἐκ τοῦ προσώπου τῷ πλησίον διαδεικνύς.

116.

Clementis Alexandrini.

5 Paed. II, 5 § 46 *ἡ ἐκμελὴς τοῦ προσώπου ἔκλυσις εἰ μὲν ἐπὶ γυναικῶν γίνοιτο, κιχλισμὸς προσαγορεύεται, γέλως δέ ἐστι πορνικός· εἰ δὲ ἐπὶ ἀνδρῶν, καγχασμός, γέλως ἐστὶν οὗτος μνηστηριώδης κἀξυβρίζων* (cf. Od. σ, 99)· *μωρὸς δὲ ἐν γέλωτι ἀνυψοῖ φωνὴν* 10 *αὐτοῦ, φησὶν ἡ γραφή* (Sirac. 21, 20), *ἀνὴρ δὲ πανοῦργος μόγις ἡσυχῇ μειδιάσει. φρόνιμον λέγει τὸν πανοῦργον νῦν, τὸν ἐναντίως τῷ μωρῷ διακείμενον.*

117.

15 Ib. II, 7 § 59 *ἀλλὰ καὶ τὸ τεθρυμμένον τῆς φωνῆς θηλυδρίου, σώφρονος δὲ καὶ τὸ ἐν τῇ φωνῇ μεμετρημένον μεγέθους τε ἅμα καὶ μήκους καὶ τάχους καὶ πλήθους εἴργοντος τὸ φθέγμα τὸ αὑτοῦ. οὔτε γὰρ μακρολογητέον ποτὲ οὔτε πολυλογητέον οὔτε ἀδολεσχη-* 20 *τέον, ἀλλ' οὐδὲ τροχαλῶς καὶ συνδιωκομένως ὁμιλητέον. καὶ γὰρ αὐτῇ τῇ φωνῇ, ὡς ἔπος εἰπεῖν, δικαιοσύνης μεταδοτέον τούς τε ἀκαιροβόας καὶ τοὺς κεκράκτας ἐπιστομιστέον.*

118.

25 Ib. § 60 *ποππυσμὸς δὲ καὶ συριγμὸς καὶ οἱ διὰ τῶν δακτύλων ψόφοι τῶν οἰκετῶν οἱ προκλητικοὶ ἄλογοι σημασίαι οὖσαι λογικοῖς ἀνθρώποις ἐκκλιτέοι, παραιτητέον δὲ καὶ τὸ συνεχὲς ἀποπτύειν καὶ τὸ χρέμπτεσθαι βιαιότερον μηδὲ ἀπομύττεσθαι παρὰ πότον·* 30 *στοχαστέον γὰρ ἀμηγέπῃ τῶν συνευωχουμένων, μὴ*

ἀποστέρξωσιν ἀπὸ ναυτίας τὴν τοιάνδε ἀκοσμίαν, ἡ κατήγορός ἐστιν ἀκρασίας. — ναὶ μὴν καὶ τῶν ὤτων οἱ γαργαλισμοὶ καὶ τῶν πταρμῶν οἱ ἐρεθισμοὶ ὑώδεις εἰσὶ κνησμοὶ πορνείας ἀκολάστου μελετητικοί. — καθεστὼς δὲ καὶ τὸ βλέμμα ἔστω, καὶ ἡ τοῦ τραχήλου 5 *ἐπιστροφὴ καὶ ἡ κίνησις εὐσταθὴς καὶ ἡ τῶν χειρῶν κατὰ τὰς ὁμιλίας προφορά. καθόλου γὰρ ὁ Χριστιανὸς ἠρεμίας καὶ ἡσυχίας καὶ γαλήνης καὶ εἰρήνης οἰκεῖός ἐστιν.*

119. 10

Ib. III, 3 § 15 *εἰς τοσοῦτον δὲ ἄρα ἐλήλακεν ἡ χλιδή, ὡς μὴ τὸ θῆλυ μόνον νοσεῖν περὶ τὴν κενοσπουδίαν ταύτην, ἀλλὰ καὶ τοὺς ἄνδρας ζηλοῦν τὴν νόσον. μὴ γὰρ καθαρεύοντες καλλωπισμοῦ οὐχ ὑγιαίνουσιν, πρὸς δὲ τὸ μαλθακώτερον ἀποκλίναντες γυ-* 15 *ναικίζονται κουρὰς μὲν ἀγεννεῖς καὶ πορνικὰς ἀποκειρόμενοι,*

χλανίσι δὲ δὴ φαναῖσι περιπεπεμμένοι,

καὶ μαστίχην τρώγοντες, ὄζοντες μύρου (fr. com. IV, 611 M. III, 470 n. 338. 339 K.). *τί ἄν τις φαίη τού-* 20 *τους ἰδών; ἀτεχνῶς καθάπερ μετωποσκόπος ἐκ τοῦ σχήματος αὐτοὺς καταμαντεύεται μοιχούς τε καὶ ἀνδρογύνους, ἀμφοτέραν ἀφροδίτην θηρωμένους, μισότριχας, ἄτριχας, τὸ ἄνθος τὸ ἀνδρικὸν μυσαττομένους, τὰς κόμας δέ, ὥσπερ αἱ γυναῖκες, κοσμουμένους.* 25

§ 16 *τὸ γὰρ ἄνδρας ὄντας ξύρεσθαι καὶ λεαίνεσθαι πῶς οὐκ ἀγεννές; βαφὰς δέ τινας τριχῶν καὶ χρίσματα πολιῶν καὶ ξανθίσματα ἀνδρογύνων ἐξωλῶν ἐπιτηδεύματα, καὶ τοὺς διακτενισμοὺς αὐτῶν τοὺς θηλυδριώδεις μεθετέον.* 30

§ 17 *ἄνδρα δὲ ὄντα κτενίζεσθαι καὶ ἀποκείρεσθαι ξυρῷ πρὸς εὐπρέπειαν καὶ πρὸς τὸ εἴσοπτρον διατιθέμενον τὰς τρίχας ξύρεσθαί τε καὶ ἀποτίλλεσθαι καὶ λεαίνεσθαι τὰς γένυς πῶς οὐ γυναικεῖον;*

5 § 18 *ὁ γὰρ θεὸς τὴν μὲν γυναῖκα λείαν ἠθέλησεν εἶναι αὐτοφυεῖ τῇ κόμῃ μόνῃ ὥσπερ ἵππον τῇ χαίτῃ γαυρουμένην, τὸν δὲ ἄνδρα καθάπερ τοὺς λέοντας γενείοις κοσμήσας καὶ τοῖς λασίοις ἤνδρωσε στήθεσι· δεῖγμα τοῦτο ἀλκῆς καὶ ἀρχῆς. ταύτῃ καὶ τοὺς ἀλεκ-* 10 *τρυόνας τοὺς ὑπερμαχοῦντας τῶν ὀρνίθων καθάπερ κόρυσι τοῖς κόλλεσιν ἐκαλλώπισεν.*

§ 19 *τὸ δρᾶν αὐτῷ (τῷ ἀνδρὶ) συγκεχώρηται, ὡς ἐκείνῃ (τῇ γυναικὶ) τὸ πάσχειν. ξηρότερα γὰρ φύσει καὶ θερμότερα τὰ δασέα τῶν ψιλῶν ἐστιν. διὸ καὶ* 15 *τὰ ἄρρενα τῶν θηλειῶν καὶ τὰ ἔνορχα τῶν ἐντομιῶν καὶ τὰ τέλεια τῶν ἀτελῶν δασύτερά τε ἐστιν καὶ θερμότερα.* cf. syll. fr. 104.

120.

Ib. § 23 *μᾶλλον δὲ οὐκ ἄνδρας, βατάλους δὲ καὶ* 20 *γύννιδας καλεῖν τούτους χρή, ὧν καὶ αἱ φωναὶ τεθρυμμέναι καὶ ἡ ἐσθὴς τεθηλυμμένη ἀφῇ καὶ βαφῇ· δῆλοι δὲ οἱ τοιοῦτοι ἐλεγχόμενοι τὸν τρόπον ἔξωθεν ἀμπεχόνῃ, ὑποδέσει, σχήματι, βαδίσματι, κουρᾷ, βλέμματι· 'ἀπὸ ὁράσεως γὰρ ἐπιγνωσθήσεται ἀνήρ', ἡ γραφὴ λέγει* 25 (Sirac. 19, 29 sq.), *'καὶ ἀπὸ ἀπαντήσεως ἀνθρώπου ἐπιγνωσθήσεται ἄνθρωπος, στολισμὸς ἀνδρὸς καὶ βῆμα ποδὸς καὶ γέλως ὀδόντων ἀναγγελεῖ τὰ περὶ αὐτοῦ'. οὗτοι γὰρ καὶ τὰ μάλιστα πρὸς τὰς ἄλλας πεπολιωμένοι τρίχας μόνον τὰς ἐπὶ τῇ κεφαλῇ περιέπουσι, μικροῦ* 30 *δεῖν ἀναδούμενοι κεκρυφάλοις τὰς κόμας ὥσπερ αἱ γυναῖκες.*

121.

Ib. § 24 *καὶ τῶν ἐθνῶν οἱ Κελτοὶ καὶ οἱ Σκύθαι κομῶσιν, ἀλλ' οὐ κοσμοῦνται· ἔχει τι φοβερὸν τὸ εὔτριχον τοῦ βαρβάρου καὶ τὸ ξανθὸν αὐτοῦ πόλεμον ἀπειλεῖ συγγενές τι τὸ χρῶμα τῷ αἵματι. μεμισήκατον* 5 *ἄμφω τούτω τὼ βαρβάρω τὴν τρυφήν.*

122.

Ib. 5 § 33 *αἱ δὲ ἀποδυσάμεναι ἅμα τῷ χιτῶνι καὶ τὴν αἰδῶ φαίνεσθαι μὲν βούλονται καλαί, ἄκουσαι δ' ὅμως ἐλέγχονται κακαί· καὶ γὰρ δι' αὐτοῦ καταφαίνεται* 10 *μάλιστα τοῦ σώματος τὸ μάχλον τῆς ἐπιθυμίας, καθάπερ τοῖς ὑδεριῶσιν τὸ περιστεγόμενον τῆς ἐπιφανείας ὑγρόν· τὸ νοσοῦν δὲ ἀμφοῖν ἐκ τῆς ὄψεως γνωρίζεται.*

123.

Ib. 11 § 69 *ἔχοι δ' ἂν κἀκεῖνο ἄριστα τὸ εἰρημένον·* 15
τὸ δ' ὅλον οὐκ ἐπίσταμαι
ἐγὼ ψιθυρίζειν οὐδὲ κατακεκλασμένος
πλάγιον ποιήσας τὸν τράχηλον περιπατεῖν,
ὥσπερ ἑτέρους ὁρῶ κιναίδους ἐνθάδε
πολλοὺς ἐν ἄστει καὶ πεπιττοκοπημένους (= fr. 20
com. IV, 611 M. III, 470 n. 338. 339 K.).

αἱ δὲ γυναικεῖοι κινήσεις καὶ θρύψεις καὶ χλιδαὶ κολουστέαι παντελῶς· τὸ γὰρ ἁβροδίαιτον τῆς περὶ τὸν περίπατον κινήσεως καὶ τὸ σαῦλα βαίνειν, ὥς φησιν Ἀνακρέων (fr. 168 B[4].), *κομιδῇ ἑταιρικά.* cf. 25 Hesych. s. v. *διασαικώνισον*, syll. fr. 131, 5, schol. ad Ar. Vesp. 1169 *σαῦλον δὲ καλεῖται τὸ φαῦλον καὶ διερρυηκός.*

§ 70 *κλαδαραὶ δὲ ὄψεις καὶ τὸ ἐνιλλώπτειν, ὃ διὰ τῶν ὀφθαλμῶν βλεφαρίζειν ἐστίν, οὐδὲν ἀλλ' ἢ διὰ*

τῶν ὀφθαλμῶν μοιχεύειν ἐστὶν ἀκροβολιζομένης τῆς ἐπιθυμίας δι' αὐτῶν. — λύχνος γὰρ τοῦ σώματός ἐστιν ὁ ὀφθαλμός, φησὶν ἡ γραφή (Matth. 6, 22), δι' οὗ καταφαίνεται τὰ ἔνδον φωτὶ τῷ φαινομένῳ καταυ-
5 γαζόμενα. πορνεία δὲ γυναικὸς ἐν μετεωρισμῷ ὀφθαλμῶν (Sirac. 26, 9 = syll. fr. 64). cf. Pseudopol. p. 430, 7 sq.

124.

Ib. § 73 ἀποσκορακιστέον δὲ ἡμῖν καὶ τοῦ περιπά-
10 του τὸ μανιῶδες, τὸ δὲ σεμνὸν καὶ τὸ σχολαῖον ἐκλεκτέον, οὐ τὸ βάδισμα τὸ μελλητικὸν οὐδὲ τὸ ἐν ταῖς ὁδοῖς σαλεύειν καὶ ἐξυπτιάζοντα παραβλέπειν (num περιβλέπειν? cf. Adam. p. 399, 10 sq. et syll. fr. 131, 14) εἰς τοὺς ἀπαντῶντας, εἰ ἀποβλέπουσιν εἰς αὐτόν, κα-
15 θάπερ ἐπὶ σκηνῆς ἐμπομπεύοντα καὶ δακτυλοδεικτούμενον. οὐδὲ ὑπὸ οἰκετῶν ἀναστρέφεσθαι χρὴ πρὸς τὸ σιμὸν ὠθουμένους, ὥσπερ τοὺς τρυφητικωτέρους ὁρῶμεν ἐρρωμένους εἶναι δοκοῦντας, ὑπὸ μαλακίας δὲ ψυχικῆς διατεθρυμμένους. ἀνδρὸς δὲ γενναίου σημεῖον οὐδὲν
20 εἶναι δεῖ περιφανὲς ἐν τῷ προσώπῳ μαλακίας, ἀλλ' οὐδὲ ἐν ἑτέρῳ μέρει τοῦ σώματος.

125.

Ib. § 74 ὑπογράφειν ὁ Κιτιεὺς ἔοικε Ζήνων εἰκόνα νεάνιδα (νεανίου corr. Cobetus) καὶ οὕτως αὐτὸν ἀν-
25 δριαντουργεῖ· ἔστω, φησί, καθαρὸν τὸ πρόσωπον, ὀφρὺς μὴ καθειμένη μηδὲ ὄμμα ἀναπεπταμένον μηδὲ ἀνακεκλασμένον (διακεκλασμένον Cobetus, at cf. Hesych. s. v. ἑλίκωπες· ἀνακεκλασμένα ἔχοντες τὰ βλέφαρα), μὴ ὕπτιος ὁ τράχηλος μηδὲ ἀνιέμενα τὰ τοῦ σώματος μέλη,
30 ἀλλὰ [τὰ μετέωρα] ἐντόνοις ὅμοια, ὀρθόνους (ὀρθὸν οὖς

corr. Cobetus) *πρὸς τὸν λόγον, ὀξύτης καὶ κατοκωχὴ τῶν ὀρθῶς εἰρημένων καὶ σχηματισμοὶ καὶ κινήσεις μηδὲν ἐνδιδοῦσαι τοῖς ἀκολάστοις ἐλπίδος· αἰδὼς μὲν ἐπανθείτω καὶ ἀρρενωπία, ἀπέστω δὲ καὶ ὁ ἀπὸ τῶν μυροπωλίων καὶ χρυσοχοΐων καὶ ἐριοπωλίων ἄλυς καὶ ὁ ἀπὸ* 5 *τῶν ἄλλων ἐργαστηρίων, ἔνθα καὶ ἑταιρικῶς κεκοσμημέναι ὥσπερ ἐπὶ τέγους καθεζόμεναι διημερεύουσιν.* (cf. Pierson, the fragments of Zeno and Cleanthes p. 207 sq. Philol. Abhandl. für M. Hertz p. 292.)

126. 10

Oribasii

Synops. VIII, 9 (t. V p. 414, 4 B.) *παρακολουθεῖ δὲ τοῖς ἐρῶσι τάδε· ὀφθαλμοὶ κοῖλοι καὶ οὐ δακρύουσι, φαινόμενοι δὲ ὡσὰν ἡδονῆς πεπληρωμένοι εἰσίν· κινεῖται δὲ αὐτοῖς καὶ τὰ βλέφαρα θαμινά, τῶν τε ἄλλων* 15 *τοῦ σώματος μερῶν συμπιπτόντων οὗτοι μόνοι τοῖς ἐρῶσιν οὐ συμπίπτουσιν.*

Exscripsit Paulus Aegin. III, 17 et Pseudopol. phys. § 81 p. 430, 3 sq. cf. syll. fr. 77.

127. 20

Euporist. IV, 122 (t. V p. 784, 1B.) *ἦχοι γοῦν καὶ ψόφοι καὶ σπασμοὶ μορίων τινῶν χείλους τε τοῦ κάτω τρόμοι καὶ ἀφωνία καὶ λήθη καὶ δυσώδεις* (?) *δοκήσεις καὶ ὕπνοι βαθεῖς παρὰ τὸ εἰωθὸς ἢ ἐπιπόλαιοι καὶ φαντασιώδεις καὶ ἐφιάλται συνεχῶς πνίγοντες πρὸς* 25 *ἀφροδίσιά τε ἄμετρα ὁρμῇ συνεχῶς καὶ οὐχ ἅπαξ ἢ δὶς προσπίπτοντα ἀποπληξίαν τινὰ γενήσεσθαι προσημαίνει καὶ ἐπιληπτικὸν τρόπον ἢ παράπληκτον ἢ μελαγχολικὸν ἢ μανιώδη.*

128.

Synesii

Laud. calv. 5 p. 67B *ὥσπερ δὲ ἄνθρωπος τῶν ἐπὶ γῆς φρονιμώτατόν τε ὁμοῦ καὶ ψιλότατον, οὕτως ὁμο-*
5 *λογεῖται μὲν τῶν βοσκημάτων ἁπάντων πρόβατον ἠλιθιώτατον εἶναι· τοῦτο δέ ἐστιν, ὃ μὴ διακεκριμένας, ἀλλὰ κατὰ συστήματα τὰς τρίχας ἀνίησιν· ὥστε κινδυνεύει τὸ τῶν τριχῶν τοῦτο πρᾶγμα πόλεμον ἔχειν πρὸς φρόνησιν· οὐδενὶ γὰρ ἐθέλουσιν ἅμα συγγίνεσθαι.*
10 ib. 6 p. 68 B *κινδυνεύει γὰρ ἐκ τῶν εἰρημένων ὑγιῶς ἀντιστρέφειν ὁ λόγος· εἰ σοφός τις, καὶ φαλακρός· εἰ μὴ φαλακρός τις, οὐδὲ σοφός.* cf. syll. fr. 129.

129.

Anonymi laud. com.

15 p. 33, 7 ed. Miller *οὐ μὴν ἀλλ' οὐδὲ τὰ ἐν ζώοις ἐν ἀνθρώποις δεῖ φέρειν, κἂν ὅτι μάλιστα πάντες οἱ φυσιογνωμονοῦντες διισχυρίσαιντο. — πρόβατον μὲν οὖν ἀληθῶς εὔηθες, οὔκουν ὅτι βρίθει μαλλοῖς, ἀλλ' ὅτι οὕτως ᾠκονόμηται τῷ δημιουργῷ καὶ βοηθεῖται*
20 *μαλλοῖς.*

ib. p. 52, 5 *ἀλλ' οὔτε ἐν τῇ διαλύσει προσεπισύρεταί τι τῶν τοῦ σώματος ἢ αἴσχους εἴτε κάλλους ψυχή, ἀλλ' αὐτὴ καθ' ἑαυτὴν καὶ ὑφέστηκε καὶ γνωρίζεται ὑπὸ τῶν οἰκείων χαρακτηριζομένη διανοημάτων καὶ*
25 *πράξεων· σῶμα δὲ πρὸς τῷ μηδέν τι τῆς ψυχῆς συνεφέλκεσθαι καὶ τοῦ οἰκείου πάντως ἐστέρηται.*

130.

Ioannis Philoponi

ad Arist. de anima I comm. I B III[b] ed. Trincav. *διχόθεν*
30 *δείκνυσιν ὅτι τὰ τῆς ψυχῆς πάθη οὐκ αὐτῆς εἰσιν ἴδια,*

ἀλλὰ τοῦ συναμφοτέρου, ἔκ [τε] τοῦ πάντως συγκινεῖσθαι τούτοις τὸ σῶμα. τῇ μὲν γὰρ ὀργῇ συγκινεῖται τὸ περικάρδιον αἷμα, τῇ δ' ἐπιθυμίᾳ συνδιατίθεται τὸ ἧπαρ, καὶ ὑπ' αἰδοῦς ἐρυθαίνεται τὸ πρόσωπον τοῦ αἵματος περὶ τὴν ἐπιφάνειαν χυθέντος. ὑπὸ δὲ φόβου 5 ὠχρίασις γίνεται συστολῆς εἰς τὸ βάθος τοῦ αἵματος γενομένης. καὶ ἁπλῶς ἐν ἑκάστῳ πάθει συνδιατίθεταί πως τὸ σῶμα· εἰ δὲ συγκινεῖται τοῖς τῆς ψυχῆς πάθεσι τὸ σῶμα, δῆλον ὅτι οὐκ αὐτῆς εἰσιν ἴδια, ἀλλὰ τοῦ συναμφοτέρου. καθ' ἓν μὲν ἐκ τούτου δῆλον. καθ' 10 ἕτερον δέ, διότι οἱ κεκραμένοι ἐκ φύσεως οὕτως, οἵαν ἴσχουσι κρᾶσιν τοῦ σώματος ἐν τῇ κινήσει τῶν παθῶν, τοιοῦτοί εἰσι φύσει. ὁρῶμεν γὰρ ὅτι τινὲς μὲν ἐπιτηδείως ἔχουσι πρὸς θυμὸν οἱ τοιῶσδε κεκραμένοι· τινὲς δὲ δυσκινήτως οἱ τὴν ἐναντίαν ἔχοντες κρᾶσιν. 15 ὁμοίως ἐπὶ τῶν λοιπῶν ὁρῶμεν ὅτι μεθύοντές τινες ἢ ὀργιλώτεροι γίνονται ἢ δειλότεροι ἢ θρασύτεροι ἢ ἀναιδέστεροι. καὶ ἐκ νόσου δὲ γένοιτο ἄν τις ἐπιτηδειότερος πρὸς ὀργήν, καὶ τὰ τοιάδε σιτία τὸ συνουσιαστικὸν μᾶλλον κινοῦσι, τὰ δὲ σβεννύουσιν. ἔνθεν 20 οἱ ἰατροί φασιν ἕπεσθαι ταῖς κράσεσι τοῦ σώματος τὰς τῆς ψυχῆς δυνάμεις. διὸ καὶ λέγουσιν ὅτι οἱ τοιῶσδε κεκραμένοι ὀργιλώτεροί εἰσιν, οἷον οἱ μελαγχολικώτεροι, οἱ δὲ ἐπὶ τὸ θερμότερον ῥέποντες καὶ ὑγρότερον συνουσιαστικώτεροι, καὶ ἁπλῶς ἐφ' ἑκάστου 25 τῶν παθῶν ποιότητί τινι κράσεως τὴν αἰτίαν ἀποδιδόασιν, καὶ ἀνωτέρω δὲ ἀνέρχονται ἐπὶ τὰς μυστικὰς δυνάμεις καὶ μνημονικωτέρους φασὶ τοὺς ἐπὶ τὸ ξηρότερον κεκραμένους τὸν ἐγκέφαλον, βραδυτέρους δὲ πρὸς νόησιν, τοὺς δὲ ἐναντίους τὸ ἐναντίον πάθος ὑπο- 30 μένειν. ὁμοίως ἐπὶ φαντασίας καὶ ἐπὶ τῶν λοιπῶν

παθῶν, καὶ ὅπερ ἡ ἐξ ἀρχῆς κρᾶσις ἐποίησε, τοῦτο καὶ ἡ ἐπὶ ἐκείνην τὴν κρᾶσιν ἄγουσα δίαιτα. διὸ καὶ σιτίων καὶ ποτῶν συμμετρίας φροντίζουσιν οἱ εἰδήσεως μεταποιούμενοι, ὅθεν καὶ τό· παχεῖα γαστὴρ λεπτὸν
5 *οὐ τίκτει νόον* (cf. syll. fr. 97) *εἴρηται. διόπερ οὐ νοήσαιμεν ἂν ἐν μέθῃ, ἅπερ ἂν μὴ μεθύοντες ἐνοήσαμεν. ὁμοίως δὲ καὶ συμμέτρως ἔχοντες περὶ τροφὴν καὶ ἀμέτρως καὶ ὅλως εὐφυέστεροι καὶ ὀξύτεροι καὶ τὸ ἐναντίον νωθέστεροι παρὰ τὴν τοιάνδε κρᾶσιν γίνονται. ἔνθεν*
10 *οὖν οἱ ἰατροὶ ταῖς τοῦ σώματος κράσεσιν ἕπεσθαι τὰς τῆς ψυχῆς δυνάμεις εἰρήκασι. πρὸς ταῦτα δὲ οἱ Ἀττικοί φασιν ἐξηγηταί, ὅτι ὥσπερ οὖν αὐτοὶ διὰ τὸ ἕπεσθαι ταῖς κράσεσι τοῦ σώματος τὰς τοιάσδε ὁρμὰς τῆς ψυχῆς, διὰ τοῦτό φασιν ἐν ὑποκειμένῳ αὐτὴν εἶναι τῷ σώματι,*
15 *οὕτω καὶ ἡμεῖς ἐκ τοῦ ἐναντίου τὸ ἐναντίον κατασκευάσομεν κτλ.*

Hunc locum fere totum exscripsit Sophonias in libr. Arist. de anim. paraphr. p. 7, 38 sq. ed. Hayd.

131.

20 Hesychii.

1. *ἁβρὰ βαίνων· τρυφερόβιος.* cf. Eur. Tro. 821 et s. v. *σαλακωνίσαι· ἔλεγον τοὺς διαθρυπτομένους σαλάκωνας· ἀπὸ τοῦ ἁβρῶς καὶ μετὰ θρύψεως βαδίζειν.*

2. *ἀκερσεκόμης· ὁ ἄκαρτος τὰς κόμας, ἐξ οὗ δη-*
25 *λοῦται τὸ ἀπενθές. διὸ καὶ Φοῖβος λέγεται ὁ Ἀπόλλων καθαρὸς ὢν παντὸς πάθους.*

3. *γνύπετον· ἀργόν. οἱ δὲ ἔκλυτον.* (*οἱ δὲ*) *γνύπετοι· ἐκτεταμένοι. δειλοί. ἄλλοι δὲ κατηφεῖς. καὶ κατεγγυπῶσθαι κατεστυγνάσθαι* = Lex. rhet. Bekkeri
30 Anecd. p. 233, 10. cf. Et. M. s. v.

γυνπο(ῦ)ντι· ἀσθενοῦντι.

γυνύπωνες· στυγνοί. κατηφεῖς. ἄτολμοι. παρειμένοι καὶ μαλακοί, ἀπὸ τοῦ εἰς γόνυ πεπτωκέναι.

4. γονύκροτοι cf. syll. fr. 5.

5. διασαυλούμενον· διακινούμενον καὶ ἐναβρυνόμενον ἢ διασειόμενον. cf. Et. M. s. v. διασαυλούμενος· ἀβρυνόμενος καὶ διαθρυπτόμενος, παρὰ τὸν σαῦλον· τὸν τρυφερὸν καὶ γαῦρον·

ὁρῶ γὰρ ὡς στόμφακα διασαυλούμενον·

Ἀριστοφάνης (fr. inc. LXVII. II, 1192 M. I, 548 n. 624 K.).

6. ἐνιλ(λ)ώπτειν· κεκλεισμένῳ τῷ ὄμματι ἐμβλέπειν. καταμωκᾶσθαι.

ἐνιλλώψας· καταμωκησάμενος· ἴλλους γάρ φασι τοὺς ὀφθαλμούς.

7. ἐνπλατ(ε)ιάσασα· ἐν πλατείαις τύπτουσα ταῖς χερσὶν ἢ τρυφερ(ευ)ομένη. cf. Suidas s. v. ἐμπλατειάσασα· τρυφερευσαμένη.

8. ἐπιλλίζουσα· καταμωκωμένη. cf. 6.

ἔπιλλος· παράστραβος, ἡσυχῇ διάστροφος· παρὰ τοὺς ἰλλούς, οἵ εἰσιν οἱ ὀφθαλμοί. cf. schol. Paris. ad Plut. de adul. et amic. 7 p. 51 D ἴλλος γὰρ ὁ ὀφθαλμός, ἔπιλλος δὲ ὁ διάστροφος τοὺς ὀφθαλμούς (Diels Herm. XXVI, 247).

9. ἐριαύχενες· γαῦροι. μεγαλαύχενες. μεγάλοι, ἀπὸ μέρους. cf. Il. λ, 159 cum nota Eustathii et κ, 305 et Apollon. lex. p. 76, 7.

10. ἐρισφάραγος· μεγαλαύχην. ὑψηλόφρων (corr. Meineke; ὑψηλοφόρος cod.).

11. εὐρύστερνος. ὁ μεγάλα στήθη ἔχων καὶ συνετός.

12. *θῆλυ· ἀσθενές.* cf. Eur. Med. 928 *γυνὴ δὲ θῆλυ κἀπὶ δακρύοις ἔφυ.*

13. *κατωφρυωμένος· μεγαλοφρονῶν.* cf. Lucian. am. 53 *τοὺς ἄγαν ὑπὸ τοῦ παιδεραστεῖν κατωφρυω-*
5 *μένους λόγους ἐθαύμαζον μὲν ἐπὶ τῇ σεμνότητι.*

14. *κοικύλλειν· περιβλέπειν· κοῖλα γὰρ τὰ ἐπάνω τῶν ὀφθαλμῶν. οἱ δὲ τὸ περιστρέφεσθαι καὶ διατρίβειν περιβλεπόμενον. ἄλλοι φθονεῖν.*

15. *λαπαραί· κατωφερεῖς πρὸς τὰ ἀφροδίσια.*

10 16. *λάσιον κῆρ· ἡ πυκνὴ καὶ σώφρων καὶ λίαν θεία ψυχὴ καὶ συνετὴ ἀπὸ τοῦ περιέχοντος τὸ περιεχόμενον. τὸ γὰρ ἡγεμονικὸν τῆς ψυχῆς ἐν τῇ καρδίᾳ, ἥτις ἐστὶν ἐν τῷ στέρνῳ, ὅπερ ὡς ἐπιτοπλεῖστον δασύ ἐστιν. καὶ ἰσχυρόψυχον.* cf. Plin. nat. hist. XI, 185
15 (= syll. fr. 155).

λάσιος· δασὺς τὸ στῆθος ἢ συνετός.

17. *λέμφος* vide syll. fr. 79 p. 279, 30 sq.

18. *λευκόπυγος· ὁ ἄνανδρος. ἔμπαλιν δὲ μελαμπύγους τοὺς ἀνδρείους ἔλεγον.* Cf. Sueton. *περὶ βλασφ.*
20 fr. apud Miller. Mél. de litt. gr. p. 415, 7 = syll. fr. 79, Phot. lex. s. v. *λευκοπύγους· δειλούς, ὡς μελαμπύγους τοὺς ἀνδρείους*, Eustath. ad Il. *λ*, 572 p. 863, 29 *ἄλλως τὸ λευκὸν ἐλοιδορεῖτο τοῖς παλαιοῖς· ὅθεν, φασί, καὶ Ἄλεξις ὁ κωμικὸς* (= fab. inc. LXXXII. t. V p. CCXVIII
25 M. II, 405 n. 321 K.) *λευκόπυγον ἔφη τὸν ἄνανδρον, οὗ ἔμπαλιν μελαμπύγους τοὺς ἀνδρείους ἔλεγον, ὅθεν καὶ παροιμία τό· οὔπω μελαμπύγῳ ἐνέτυχες, ὁποῖός τις ἐν ἱστορίαις φέρεται καὶ ὁ Ἡρακλῆς.*

Cf. schol. ad Arist. Lys. 802 *τοὺς λευκοπύγους ὡς*
30 *γυναικώδεις ἐκωμῴδουν.*

Schol. Marc. ad Lyc. 91 *πύγαργον δειλὸν ἢ ἅρπαγα· πύγαργος δὲ εἶδος ἀετοῦ· ὁ δὲ Σοφοκλῆς* (fr. 977 N.) *πύγαργον ἐπὶ τοῦ δειλοῦ λαμβάνει· ἢ πύγαργον ἀπὸ τῆς δειλῆς λευκῆς πυγῆς λέγει· ὥσπερ ἐκ τοῦ ἐναντίου μελαμπύγης· τῆς ἰσχυρᾶς.* cf. Et. M. p. 695, 48. 5

Tzetz. ad Lyc. l. l. *ὁ δὲ αἰσχρὸς καὶ συνουσιαστικὸς πύγαργος λέγεται κατ' ἀντίφρασιν, ὁ μὴ ἀργὴν ἔχων τὴν πυγήν, ἀλλὰ κινῶν αὐτὴν ἐν τῷ συνουσιάζειν. ὁ δὲ δειλὸς πάλιν πύγαργος λέγεται, ὡς λευκὴν ἔχων τὴν πυγήν, ἐκ τοῦ ἐναντίου τῇ παροιμίᾳ τῇ λεγούσῃ·* 10 *Οὔπω Μελαμπύγῳ τετύχηκας. ἐὰν* (corr. *εἰσὶ*) *γὰρ οἱ μελάμπυγοι γενναῖοι, καθάπερ ὁ Ἡρακλῆς, οἱ λευκόπυγοι πάντως ἀσθενεῖς καὶ δειλοὶ καὶ ἄνανδροι.*

Cf. syll. fr. 136.

19. *μελάμπυγος· ἀνδρεῖος· τοὺς γὰρ δασεῖς τὰς* 15 *πυγὰς ἀνδρείους ἐνόμιζον. μή τευ μελαμπύγου τύχοις· μή τινος ἀνδρείου καὶ ἰσχυροῦ τύχοις.* cf. Zenob. prov. V, 10 *μὴ σύ γε μελαμπύγου τύχοις· μή τινος ἀνδρείου καὶ ἰσχυροῦ τύχοις.* Archil. fr. 110 B[4].

20. *ὀφρυόεντες· ὑπερήφανοι* (= Suidas s. v.). 20

ὀφρυόεσσα· ὑψηλή. ἀλαζών.

ὀφρῦς· τὰ κρημνώδη καὶ τραχέα τῶν ὀρῶν. καὶ ἔπαρσις, ὑπερηφανία.

21. *παχύποδα· τὸν ὑπὸ λιμοῦ καὶ φιλαργυρίας οἰδήσαντα.* 25

22. *συνωφρυωμένος· λυπούμενος.* cf. Poll. II, 50 (= syll. fr. 81).

23. *σύνοφρυς· μεγαλόφρων, μεγάλαυχος.* cf. schol. Ambros. ad Theocr. id. VIII, 72 *σύνοφρυς κόρα· συγκεκολλημένας ἔχουσα τὰς ὀφρῦς, τουτέστιν εὐόμματος ἢ* 30 *συνετή.*

24. *ὑπερόφρυς*· *ὑπερηφάνους*. cf. Suidas s. v. *ὑπέροφρυς*· *ὑπερήφανος*. *παρὰ Ὑπερίδῃ* et Theophyl. ep. 60 *ἄνδρα — ὑπερωφρυωμένον ἐπὶ σεμνότητι*.

25. *ὑψαύχενες*· *γαῦροι ἢ ὑπερήφανοι*.

5 *ὑψαυχεῖν*· *μεγαλαυχεῖν*. cf. Phot. lex. et Suidas s. v. *ὑψαυχεῖν*· *ὑψηλοφρονεῖν*. Soph. fr. 998 N. Pseudophocyl. 62 B. *ὑψαυχεῖ δ' ὁ πολὺς πλοῦτος καὶ ἐς ὕβριν ἀέξει*.

26. *χαροπός*· *περιχαρής*. *γλαυκός*. *ξανθός*. *φοβερός*.

10 27. *ὠφρυωμένος*· *ἐπηρμένος* cf. syll. fr. 110, 1.

132.

Anonymi codicis Bodl. Clark. 11

fol. 63 Crameri Anecd. Oxon. IV p. 254, 13 *ἀναιδὲς βλέμμα καὶ μετέωρος αὐχὴ* (corr. *αὐχὴν*) *καὶ βάδισμα* 15 *σεσοφισμένον καὶ τὸ ἐπὶ μηδενὶ τῶν φαύλων ἐρυθριᾶν σημεῖα ψυχῆς ἐστιν αἰσχίστης τοὺς ἀφανεῖς τῶν οἰκείων ὀνειδῶν τύπους ἐγγραφούσης τῷ φανερῷ σώματι*.

ib. fol. 77 Crameri l. l. p. 255 *ὥσπερ ἐν ὀφθαλμῷ* (corr. *ὀφθαλμῶν*) *καὶ ὀφρύων καὶ ῥινὸς σχήματος* 20 (corr. *σχήματι*) *χαρακτῆρές τινες ἐγκάθηνται τοῦ τῆς ψυχῆς ἰδιώματος*· *ὀφθαλμοὶ γάρ, φησὶν ὁ Πολέμων, ὑγροὶ λάμποντες ὡς λιβάδες ἤθη χρηστὰ ἐκφαίνουσιν*. cf. Prolegomena et Adam. I, 5 p. 305, 17 sq.

133.

25 ### Meletii

De nat. hom. c. 1 (Crameri Anecd. Ox. III p. 56, 23) *ἡ μὲν οὖν μικρὰ κεφαλὴ μοχθηρᾶς ἐγκεφάλῳ* (corr. *ἐγκεφάλου*) *κατασκευῆς ἴδιον σημεῖον*· *οἱ γὰρ τὰς μικρὰς ἔχοντες κεφαλὰς οὐ δύνανται τὰς αὐτὰς ἐπι-*

τελεῖν ἐνεργείας, ἃς ἐπιτελοῦσιν οἱ μεγάλας ἔχοντες. — πλὴν ἡ μὲν μικρὰ κεφαλὴ ἀεὶ μοχθηρά, ἡ δὲ μεγάλη οὐκ ἀεὶ ἀγαθή, ἀλλά ποτε μὲν χρηστή, ποτὲ δὲ οὐ χρηστή· φύσει λέγω, ἀλλ' οὐκ ἐκ νόσου ἐπερχομένη· εἰ μὲν οὖν ἐγένετο διὰ πλῆθος ὕλης χρηστῆς καὶ 5 ῥώμην τῆς ἐγχωρίου δυνάμεως, ἡ τοιαύτη εὖ ἔχει κατὰ φύσιν· εἰ δὲ διὰ πλῆθος ὕλης ἐνίκησε τὴν μικράν, τηνικαῦτα ἔσται μοχθηρὰ καὶ νοσώδης, καὶ ταῦτα διὰ τὸν ἐγκέφαλον γεγονυῖα· πρὸς γὰρ τὸ περιεχόμενον καὶ ἡ τοῦ περιέχοντος φύσις κατεσκευάσθη. 10

134.

Ib. c. 9 p. 78, 14 οἱ δὲ ὀφθαλμοὶ ἔλεγχοί εἰσι καὶ κήρυκες ἐναργεῖς τῶν τῆς ψυχῆς κεκρυμμένων· γνωρίσεις γὰρ ἐκ τούτων τὸν δειλόν, τὸν ἀνδρεῖον, τὸν ἐρῶντα, τὸν βασκαίνοντα, τὸν θυμώδη, τὸν ὑπνηλόν, 15 τὸν ἐγρήγορον, τὸν φιλάργυρον, τὸν ἁπλοῦν, καὶ ἁπαξαπλῶς πάσης διαθέσεως καὶ τροπῆς ἡ τοῦ προσώπου διδάσκαλος ἐναλλαγή.

135.

Eustathii 20

Ad Il. β, 222 p. 208, 13 ὑπογράφει οὖν καὶ τὴν τοῦ Θερσίτου φωνήν, ὡς μὴ βαρεῖαν οὖσαν καὶ ἡρωικήν, ἀλλὰ ὀξεῖαν, ὁποία ἡ τῶν παίδων ἢ τῶν γυναικῶν.

136.

Ad Il δ, 141 p. 455, 31 καὶ οὕτω μὲν ἡ παραβολὴ 25 λευκὸν φύσει τὸν Μενέλαον ἱστορεῖ· εἰ δὲ καὶ θηλυπρεπὲς ἐν ἥρωσιν ἡ λευκότης, διὸ τὸν Τρωικὸν Κύκνον Θεόκριτος (id. XVI, 49 *τίς κομόωντας Πριαμίδας*

ἢ θῆλυν ἀπὸ χροιᾶς Κύκνον ἔγνω, cf. schol. Ambr. λευκὸς γὰρ ἦν τὴν χροιὰν ἐκ γενετῆς, ὥς φησιν Ἑλλάνικος) τοιοῦτον ὄντα θῆλυν ἀπὸ χροιᾶς ἔφη, ἀλλ' ἐνταῦθά φασιν οἱ παλαιοί, ὅτι κἂν ἄλλως εὐπαθὲς τὸ
5 λευκόν, ἰσχυρότερα δὲ τὰ μελάγχροα τῶν σωμάτων. ἀλλὰ παρὰ τοῖς Λάκωσι χαρακτὴρ ἀνδρίας ἦν λευκὸς χρὼς καὶ κόμη ξανθός, ὁποῖον καὶ τὸν Ἀλέξανδρον εἶναι ἱστορεῖ ὁ ποιητής. ὅτι δὲ τὸ ἐν σώμασι λευκὸν οὐκ ἐν ἐπαίνῳ ἦν, καὶ ἐν ῥητορικοῖς δηλοῦται λεξικοῖς·
10 ὧν ἐν θατέρῳ μὲν κεῖται, ὅτι λευκοὶ οἱ δειλοὶ καὶ λευκώπιοι (λευκόπυγοι Meier et Schwabe fr. 248) οἱ αὐτοί, ἐν δὲ ἑτέρῳ, τῷ τοῦ Αἰλίου Διονυσίου, δηλαδὴ τό· οὐδὲν λευκῶν ἀνδρῶν ὄφελος (syll. fr. 80). cf. Phot. lex. s. v. λευκοί· οἱ δειλοὶ καὶ λευκόπυγοι.
15 Cf. syll. fr. 131, 18.

II.

LOCI SCRIPTORUM LATINORUM.

137.

Lucilii

fr. 622 L. (Non. p. 27, 6)
nulli me invidere, non strabonem fieri saepius
5 deliciis me istorum.

138.

Ciceronis

De leg. I, 9, 26 ipsum autem hominem eadem natura non solum celeritate mentis ornavit, sed ei sensus 10 tanquam satellites adtribuit ac nuntios — figuramque corporis habilem et aptam ingenio humano dedit. nam cum ceteras animantes abiecisset ad pastum, solum hominem erexit et ad caeli quasi cognationis domiciliique pristini conspectum excitavit, tum speciem 15 ita formavit oris, ut in ea penitus reconditos mores effingeret. nam et oculi mimi arguti, quem ad modum animo adfecti sumus, locuntur, et is qui appellatur vultus, qui nullo in animante esse praeter hominem potest, indicat mores, cuius vim Graeci norunt, nomen 20 omnino non habent.

139.

De div. I, 36, 79 sunt partes agrorum aliae pestilentes, aliae salubres, aliae quae acuta ingenia gignant,

aliae quae retusa: quae omnia fiunt et ex caeli varietate et ex disparili adspiratione terrarum.

140.

De div. II, 46, 96 quid? dissimilitudo locorum nonne dissimilis hominum procreationes habet? quas quidem percurrere oratione facile est, quid inter Indos et Persas, Aethiopas et Syros differat corporibus, animis, ut incredibilis varietas dissimilitudoque sit.

141.

De div. II, 42, 89 cum temporum anni tempestatumque caeli conversiones commutationesque tantae fiant accessu stellarum et recessu, cumque ea vi solis efficiantur, quae videmus, non veri simile solum, sed etiam verum esse censent perinde, utcunque temperatus sit aer, ita pueros orientis animari atque formari, ex eoque ingenia, mores, animum, corpus, actionem vitae, casus cuiusque eventusque fingi. o delirationem incredibilem! non enim omnis error stultitia dicenda est.

142.

De deor. nat. II, 16, 42 licet videre acutiora ingenia et ad intellegendum aptiora eorum, qui terras incolant eas, in quibus aer sit purus ac tenuis, quam illorum qui utantur crasso caelo atque concreto.

143.

De fat. IV, 7 Athenis tenue caelum, ex quo etiam acutiores putantur Attici, crassum Thebis, itaque

pingues Thebani et valentes. cf. syll. fr. 35 et 166 et Hor. epist. II, 1, 241 Boeotum in crasso iurares aëre natum.

ib. V, 9 non si alii ad alia propensiores sunt propter causas naturalis et antecedentis, idcirco etiam no-
5 strarum voluntatum atque adpetitionum sunt causae naturales et antecedentes; nam nihil esset in nostra potestate, si ita se res haberet. nunc vero fatemur acuti hebetesne valentes inbecilline simus, non esse id in nobis; qui autem ex eo cogi putat, ne ut sede-
10 amus quidem aut ambulemus voluntatis esse, is non videt quae quamque rem res consequatur. ut enim et ingeniosi et tardi ita nascantur antecedentibus causis itemque valentes et inbecilli, non sequitur tamen ut etiam sedere eos et ambulare et rem agere
15 aliquam principalibus causis definitum et constitutum sit.

144.

In Pis. I, 1 non enim nos color iste servilis, non pilosae genae, non dentes putridi deceperunt: oculi,
20 supercilia, frons, vultus denique totus, qui sermo quidem tacitus mentis est, hic in fraudem homines impulit; hic eos, quibus erat ignotus, decepit, fefellit, induxit. pauci ista tua lutulenta vitia noramus; pauci tarditatem ingenii, stuporem debilitatemque
25 linguae.

145.

Vitruvii

de archit. VI, 1, 3 ex caelo roscidus aer in corpora fundens umorem efficit ampliores corporaturas vocis-
30 que sonitus graviores. ex eo quoque quae sub septentrionibus nutriuntur gentes immanibus corporibus,

candidis coloribus, directo capillo et rufo, oculis caesiis, sanguine multo ab umoris plenitate caelique refrigerationibus sunt conformati. 4. qui autem sunt proximi ad axem meridianum subiectique solis cursui, brevioribus corporibus, colore fusco, crispo capillo, 5 oculis nigris, cruribus invalidis, sanguine exiguo solis impetu perficiuntur. itaque etiam propter sanguinis exiguitatem timidiores sunt ferro resistere; sed ardores ac febres sufferunt sine timore, quod nutrita sunt eorum membra cum fervore. itaque corpora quae 10 nascuntur sub septentrione a febri sunt timidiora et imbecilla, sanguinis autem abundantia ferro resistunt sine timore.

ib. § 6 itaque quod est spatium proximum imo cardini ab axis linea in meridianis finibus, sub eo 15 loco quae sunt nationes propter brevitatem altitudinis ad mundum sonitum vocis faciunt tenuem et acutissimum. — secundum eam autem reliquae ad mediam Graeciam remissiores efficiunt in nationibus sonorum scansiones. item a medio in ordinem crescendo ad 20 extremos septentriones sub altitudines caeli nationum spiritus sonitibus gravioribus a natura rerum exprimuntur.

§ 9 item propter tenuitatem caeli meridianae nationes ex acuto fervore mente expeditius celeriusque 25 moventur ad consiliorum cogitationes. septentrionales autem gentes infusae crassitudine caeli propter obstantiam aëris umore refrigeratae stupentes habent mentes. 10. cum sint autem meridianae nationes animis acutissimis infinitaque sollertia consiliorum, 30 simul ad fortitudinem ingrediuntur, ibi succumbunt,

quod habent exsuctas ab sole animorum virtutes. qui vero refrigeratis nascuntur regionibus, ad armorum vehementiam paratiores sunt magnis virtutibus sine timore, sed tarditate animi sine considerantia
5 inruentes, sine sollertia, suis consiliis refringuntur. — 11. namque temperatissimae ad utramque partem, et corporum membris animorumque vigoribus, pro fortitudine sunt in Italia gentes. — itaque (Italia) consiliis refringit barbarorum virtutes, forti manu meridi-
10 anorum cogitationes.

146.

Phaedri

fab. III, 4, 3

tum lanius iocans:
15 quale, inquit, caput est, talis praestatur sapor.
Ridicule magis hoc dictum quam vere aestimo,
quando et formosos saepe inveni pessimos
et turpi facie multos cognovi optimos.

147.

20 Ib. IV, 2, 5

non semper ea sunt, quae videntur; decipit
frons prima multos: rara mens intellegit,
quod interiore condidit cura angulo.

148.

25 Ib. IV, 16, 7

hoc argumentum monet, ut sustineas tibi
habitu esse similes, qui sint virtute impares.

149.

Ib. V, 1, 9
in quis Menander nobilis comoediis
unguento delibutus, vestitu fluens
veniebat gressu delicato et languido. 5
hunc ubi tyrannus (Demetrius Phalereus) vidit extremo agmine,
'quisnam cinaedus ille in conspectum meum
audet venire?' responderunt proximi:
'hic est Menander scriptor'. mutatus statim 10
'homo', inquit, 'fieri non potest formosior'.

150.

Senecae

ep. V, 12 (52), 12 omnia rerum omnium, si observentur, indicia sunt, et argumentum morum ex 15 minimis quoque licet capere: inpudicum et incessus ostendit et manus mota et unum interdum responsum et relatus ad caput digitus et flexus oculorum. improbum risus, insanum voltus habitusque demonstrat. illa enim in apertum per notas exeunt: quis quisque 20 sit, scies, si quemadmodum laudet, quemadmodum laudetur, adspexeris.

151.

Ib. VII, 4 (66), 1 fortasse voluit hoc ipsum nobis ostendere (natura) posse ingenium fortissimum ac 25 beatissimum sub qualibet cute latere. — errare mihi visus est qui dixit

gratior et pulcro veniens e corpore virtus.

non enim ullo honestamento eget. — potest ex casa

vir magnus exire: potest et ex deformi humilique corpusculo formosus animus ac magnus. quosdam itaque mihi videtur in hoc tales natura generare, ut adprobet virtutem omni loco nasci. — quosdam edit 5 corporibus impeditos, sed nihilo minus perrumpentes obstantia. Claranus mihi videtur [in] exemplar editus, ut scire possemus non deformitate corporis foedari animum, sed pulcritudine animi corpus ornari.

152.

10 Plinii

nat. hist. XI, 138 frons et aliis, sed homini tantum tristitiae, hilaritatis, clementiae, severitatis index.

et in his (superciliis) pars animi: his negamus, annuimus, haec maxime indicant fastum. cf. syll. fr. 110, 1.

15 Cf. Gell. XIX, 7, 16 Laevius vituperones suos 'subductisupercilicarptores' appellavit.

Quintil. inst. or. XI, 3, 74 pater quia interim concitatus, interim lenis est, altero erecto, altero composito est supercilio (syll. fr. 159).

20 Cf. Sittl, Die Gebärden der Griechen und Römer p. 93 sq.

153.

Ib. 145 neque ulla ex parte (sc. quam ex oculo) maiora animi indicia cunctis animalibus, sed homini 25 maxime, id est moderationis, clementiae, misericordiae, odii, amoris, tristitiae, laetitiae. contuitu quoque multiformes truces, torvi, flagrantes, graves, transversi, limi, summissi, blandi. profecto in oculis animus habitat.

154.

Ib. 158 intra eas (malas) hilaritatem risumque indicantes buccae et altior homini tantum, quem novi mores subdolae inrisioni dicavere, nasus.

Cf. Hor. sat. I, 6, 5 naso suspendis adunco ignotos 5 et ep. I, 19, 45 ad haec ego naribus uti formido.

155.

Ib. 185 hirto corde gigni quosdam homines proditur neque alios fortioris esse industriae, sicut Aristomenen Messenium. cf. syll. fr. 131, 16. 10

156.

Ib. 200 magis avidi ciborum, quibus ab alvo longius spatium. item minus sollertes, quibus obesissimus venter. cf. Arist. de part. anim. III, 14 p. 675^b, 25 sq.; Pseudarist. phys. § 54 p. 58, 13 sq.; Galen. t. V p. 878 K. 15 (= syll. fr. 97); Ioannis Philop. syll. fr. 130. Tertull. de anim. c. 20 = syll. fr. 166.

157.

Ib. § 205 sunt qui putent adimi simul risum homini intemperantiamque eius constare lienis magnitudine. 20

Ceterum cf. syll. fr. 40. 42. 44. 45. 48. 49. 51. 56.

158.

Quintiliani

inst. or. XI, 3, 65 non manus solum, sed nutus etiam declarant nostram voluntatem et in mutis pro sermone 25 sunt, et saltatio frequenter sine voce intellegitur atque afficit, et ex vultu ingressuque perspicitur habitus

animorum, et animalium quoque sermone carentium ira, laetitia, adulatio et oculis et quibusdam aliis corporis signis deprehenditur.

159.

5 Ib. 68 Praecipuum vero in actione sicut in corpore ipso caput est cum ad illum, de quo dixi, decorem tum etiam ad significationem. — 69 nam et deiecto humilitas et supino arrogantia et in latus inclinato languor et praeduro ac rigente barbaria quaedam mentis osten-
10 ditur. — 71 significat vero plurimis modis; nam praeter annuendi, renuendi confirmandique motus sunt et verecundiae et dubitationis et admirationis et indignationis noti et communes omnibus. 72 dominatur autem maxime vultus: hoc supplices, hoc minaces, hoc blandi,
15 hoc tristes, hoc hilares, hoc erecti, hoc summissi sumus. — 74 in comoediis vero — pater ille, cuius praecipuae partes sunt, quia interim concitatus, interim lenis est, altero erecto, altero composito est supercilio.

160.

20 Ib. 75 sed in ipso vultu plurimum valent oculi, per quos maxime animus eminet, ut citra motum quoque et hilaritate enitescant et tristitiae quoddam nubilum ducant. — motu vero intenti, remissi, superbi, torvi, mites, asperi fiunt.

25 161.

Ib. 79 ira contractis, tristitia deductis, hilaritas remissis (superciliis) ostenditur.

162.

Ib. 83 umerorum raro decens allevatio atque contractio est: breviatur enim cervix et gestum quendam humilem atque servilem et quasi fraudulentum facit, cum se in habitum adulationis, admirationis, metus 5 fingunt. Cf. Pseudarist. phys. § 59 p. 64, 5; phys. lat. § 74 p. 112, 16 sq.; syll. fr. 79.

163.

Martialis

epigr. XII, 54 10

Crine ruber, niger ore, brevis pede, lumine laesus
rem magnam praestas, Zoile, si bonus es.

164.

Iuvenalis

sat. II, 8 15

frontis nulla fides; quis enim non vicus abundat
tristibus obscenis? castigas turpia, cum sis
inter Socraticos notissima fossa cinaedos.
hispida membra quidem et durae per bracchia setae
promittunt atrocem animum, sed podice levi 20
caeduntur tumidae medico ridente mariscae.
rarus sermo illis et magna libido tacendi
atque supercilio brevior coma. verius ergo
et magis ingenue Peribomius. hunc ego fatis
inputo, qui vultu morbum incessuque fatetur. 25

sat. IX, 130 vide syll. fr. 75.

165.

Apulei

de mag. c. 24 non enim ubi prognatus, sed ut moratus quisque sit spectandum, nec qua regione, sed 30

qua ratione vitam vivere inierit considerandum est. olitori et cauponi merito est concessum olus et vinum ex nobilitate soli commendare, vinum Thasium, olus Phliasium: quippe illa terrae alumna multum ad 5 meliorem saporem iuverit et regio fecunda et caelum pluvium et ventus clemens et sol apricus et solum sucidum. enimvero animo hominis extrinsecus in hospitium corporis immigranti quid ex istis addi vel minui ad virtutem vel malitiam potest? quando non 10 in omnibus gentibus varia ingenia provenere? quamquam videantur quaedam stultitia vel sollertia insigniores. apud socordissimos Scythas Anacharsis sapiens natus est, apud Athenienses catos Meletides fatuus. cf. syll. fr. 151 et 170.

15 166.

Tertulliani

de anima c. 20 alia (ingenia) degenerant pro condicione caeli et soli, pro ratione operis et curae, pro temporum eventu, pro licentia casuum: ita et animam 20 licebit semine uniformem, fetu multiformem. nam et hic etiam de locis interest. Thebis hebetes et brutos nasci relatum est, Athenis sapiendi dicendique acutissimos, ubi penes Colyttum pueri mense citius elocuntur praecoca lingua (syll. fr. 143). siquidem et Plato 25 in Timaeo (syll. fr. 35) Minervam affirmat, cum urbem illam moliretur, nihil aliud quam regionis naturam prospexisse talia ingenia pollicitam, unde et ipse in Legibus Megillo et Cliniae praecipit condendae civitati locum procurare. sed Empedocles (syll. fr. 8) causam argutae 30 indolis et obtusae in sanguinis qualitate constituit; perfectum ac profectum de doctrina disciplinaque de-

ducit. tamen vulgata iam res est gentilium proprietatum. comici Phrygas timidos inludunt, Sallustius (hist. I fr. 63 et inc. 73 D.) vanos Mauros et feroces Dalmatas pulsat, mendaces Cretas etiam apostolus (ep. ad Tit. 1, 12) inurit. fortasse an et de corpore 5 et de valetudine aliquid accedat. opimitas sapientiam impedit, exilitas expedit, paralysis mentem prodigit, phthisis servat. quanto magis de accidentibus habebuntur quae citra corpulentiam et valentiam vel acuunt vel obtundunt. acuunt doctrinae, disciplinae, artes, 10 experientiae, negotia, studia, obtundunt inscitiae, ignaviae, desidiae, libidines, inexperientiae, otia, vitia, super haec si et aliquae praesunt potestates. cf. syll. fr. 156.

167.

Ib. 25 ceterum si aëris rigor thesaurus est animae, 15 extra Germanias et Scythias et Alpes et Argaeos nemo debuit nasci. atquin et populi frequentiores apud orientalem et meridialem temperaturam et ingenia expeditiora omnibus Sarmatis etiam mente torpentibus. et animi enim de rigoribus scitiores 20 provenirent, si animae de frigusculis evenirent; cum substantia enim et vis.

168.

Lactantii

de opificio dei 8, 11 cum autem videamus eodem 25 momento temporis, plerumque vero aliud agentes, nihilominus tamen universa, quae contra sunt posita, intueamur, verius et manifestius est mentem esse, quae per oculos ea quae sunt opposita transpiciat

quasi per fenestras lucente vitro aut speculari lapide obductas. et idcirco mens et voluntas ex oculis saepe dignoscitur.

ib. 9, 2 mens, ut supra dictum est, oculis tanquam 5 fenestris utitur.

169.

Ib. 12, 12 cum forte in laevam uteri partem masculinae stirpis semen inciderit, marem quidem gigni opinatio est, sed quia sit in feminina parte conceptus, 10 aliquid in se habere femineum, supra quam decus virile patiatur, vel formam insignem vel nimium candorem vel corporis levitatem vel artus delicatos vel staturam brevem vel vocem gracilem vel animum imbecillum vel ex his plura. item si partem in dex- 15 tram semen feminini sexus influxerit, feminam quidem procreari, sed quoniam in masculina parte concepta sit, habere in se aliquid virilitatis, ultra quam sexus ratio permittat, aut valida membra aut immoderatam longitudinem aut fuscum colorem aut hispidam faciem 20 aut vultum indecorum aut vocem robustam aut animum audacem aut ex his plura. si vero masculinum in dexteram, femininum in sinistram pervenerit, utrosque fetus recte provenire, ut et feminis per omnia naturae suae decus constet et maribus tam mente 25 quam corpore robur virile servetur.

170.

Firmici Materni

Math. I, 1 cur omnes in Aethiopia nigri, in Germania candidi, in Thracia rubri procreantur? — cur 30 quaedam gentes sunt sic formatae, ut propria sint

morum quodammodo unitate perspicuae? Scythae soli immani feritatis crudelitate grassantur, Itali fiunt regali semper nobilitate praefulgidi, Galli stolidi, leves Graeci, Afri subdoli, avari Syrii, acuti Siculi, luxuriosi semper Asiani et voluptatibus occupati, 5 Hispani elata iactantiae animositate praeposteri. ergo Scytharum rabiem nunquam mitigat Iupiter, nec Italis aliquando ⊙ denegabit imperia, nec levitati Graecorum Saturni stella pondus imponit, nec Asiana lascivitas sobria Iovis moderatione corrigitur, nec 10 Siculorum acumen frigido ortu aliquando Saturni obtunditur, nec Syriorum avaritia lascivis Veneris radiationibus temperatur, nec Afrorum malitiosa commenta et bilingues animos salutare Iovis sidus impediet, nec Hispanorum iactantiam pigrum poterit 15 Saturni lumen hebetare, nec Gallicam stoliditatem et sapientissimum sidus exacuet.

ib. I, 3 et primum quidem vellem, ut is quaerenti mihi respondeat, an in hoc ipso populo, in quo nunc constituti sumus, una sit omnium hominum similis- 20 que forma, licet sit omnium una natura. opinor hoc eum esse dicturum, quod cives nostri omnes dissimili sint vultus varietate formati nec eadem sit omnium similisque forma. — unde constat generis quidem nostri substantiam et ipsam nudi ac solius corporis 25 formam ex quattuor elementorum commixtione providi numinis artificio esse formatam, colores vero nobis ac formas, mores etiam et instituta de nulla re alia nisi stellarum perenni cursus agitatione distribui.

I, 4 de moribus vero gentium supervacua dispu- 30 tatio est. nam et Asianos plures videmus, immo

paene omnes sobrietatis insignia praeferentes, et Graecorum levitas frequenter modestae gravitatis pondus accipit, et effrenata Scytharum rabies quandoque humanitatis clementia mitigatur, et in finibus Galli-
5 arum populus sapientiae prudentia convalescit, Afrorumque subdolas mentes honestae fidei ornamenta condecorant, et a plurimis Hispanis iactantiae vitia deseruntur, et Syriorum avaritiam mutavit repentina profusio, nec est inter illos acutos Siculos stultos invenire
10 difficile, et ab Italis frequenter dominationis imperia translata sunt.

171.

Donati

ad Ter. Hec. I, 1, 18 ostendit (Terentius) secundum
15 φυσιογνωμικοὺς difficile deformem reperiri bonum.

172.

Ausonii

technop. X de histor. v. 22
barbarus est Lydus, pellax Geta, femineus Phryx,
20 fallaces Ligures, nullo situs in pretio Car,
vellera depectit nemoralia vestifluus Ser.

173.

Prudentii

peristeph. II, 241
25 ast hic avarus contrahit
manus recurvas et volam
plicans aduncis unguibus
laxare nervos non valet.

174.

Servii

ad Aen. VI, 724 et dicit non esse in animis dissimilitudinem sed in corporibus, quae prout fuerint vel vivacia vel torpentia, ita et animos faciunt, quod potest 5 etiam in uno eodemque animalis corpore probari. in sano enim corpore alia est vivacitas mentis, in aegro pigrior, in satis invalido etiam ratione carens, ut in phreneticis cernimus: adeo cum ad corpus venerit, non natura sua utitur, sed ex eius qualitate mutatur. 10 inde Afros versipelles, Graecos leves, Gallos pigrioris videmus ingenii: quod natura climatum facit, sicut Ptolomaeus deprehendit, qui dicit translatum ad aliud clima hominem naturam ex parte mutare. de toto enim non potest, quia in principio accepit sortem 15 corporis sui. ergo anima pro qualitate est corporis.

Exscripsit locum mythographus Vaticanus III, 6, 10; e parte usurpavit Isidorus orig. IX, 2, 105: 'secundum diversitatem enim caeli et facies hominum et colores et corporum quantitates et animorum 20 diversitates existunt. inde Romanos graves, Graecos leves, Afros versipelles, Gallos natura feroces atque acriores ingenio pervidemus, quod natura climatum facit'.

Addenda.

4ª.

Theognidis

119 sqq.

5 *Χρυσοῦ κιβδήλοιο καὶ ἀργύρου ἄνσχετος ἄτη,*
Κύρνε, καὶ ἐξευρεῖν ῥᾴδιον ἀνδρὶ σοφῷ.
εἰ δὲ φίλου νόος ἀνδρὸς ἐνὶ στήθεσσι λελήθῃ
ψυδρὸς ἐών, δόλιον δ' ἐν φρεσὶν ἦτορ ἔχῃ,
τοῦτο θεὸς κιβδηλότατον ποίησε βροτοῖσιν,
10 *καὶ γνῶναι πάντων τοῦτ' ἀνιηρότατον.*
οὐ γὰρ ἂν εἰδείης ἀνδρὸς νόον οὐδὲ γυναικός,
πρὶν πειρηθείης ὥσπερ ὑποζυγίου,
οὐδέ κεν εἰκάσσαις ὥσπερ ποτ' ἐς ὥριον ἐλθών·
πολλάκι γὰρ γνώμην ἐξαπατῶσ' ἰδέαι.

15 Versus sex priores laudavit Clemens Alex. Strom. VI, 2, 18 p. 747 P., septimum et octavum [Aristot.] Eth. Eudem. VII, 2; totum locum suum in usum convertit Euripides

Med. 516 sq.

20 *ὦ Ζεῦ, τί δὴ χρυσοῦ μὲν ὃς κίβδηλος ῃ*
τεκμήρι' ἀνθρώποισιν ὤπασας σαφῆ,
ἀνδρῶν δ' ὅτῳ χρὴ τὸν κακὸν διειδέναι,
οὐδεὶς χαρακτὴρ ἐμπέφυκε σώματι;

quos laudaverunt Clemens l. l. et Stobaeus floril.
25 II, 16 atque usurpavit Lucianus de paras. § 4,

et Hippol. 922 sq.

φεῦ· χρῆν βροτοῖσι τῶν φίλων τεκμήριον
σαφές τι κεῖσθαι καὶ διάγνωσιν φρενῶν,
ὅστις τ' ἀληθής ἐστιν ὅς τε μὴ φίλος,
δισσάς τε φωνὰς πάντας ἀνθρώπους ἔχειν, 5
τὴν μὲν δικαίαν, τὴν δ' ὅπως ἐτύγχανεν,
ὡς ἡ φρονοῦσα τἄδικ' ἐξηλέγχετο
πρὸς τῆς δικαίας κοὐκ ἂν ἠπατώμεθα.

Cf. Scol. 7 (ed. Bergk.) apud Athen. XV, 50 p. 694d

εἴθ' ἐξῆν ὁποῖός τις ἦν ἕκαστος 10
τὸ στῆθος διελόντ', ἔπειτα τὸν νοῦν
ἐσιδόντα, κλείσαντα πάλιν,
ἄνδρα φίλον νομίζειν ἀδόλῳ φρενί.

Hyperidis fr. 198 (LXIII, 229) Bl. apud Clem. Alex. l. l. *Ὑπερίδης δὲ καὶ αὐτὸς λέγει· 'χαρακτὴρ οὐ-* 15 *δεὶς ἔπεστιν ἐπὶ τοῦ προσώπου τῆς διανοίας τοῖς ἀν-θρώποις'.*

Cic. Lael. 17, 62 capras et oves quot quisque haberet dicere posse, amicos quot haberet non posse dicere et in illis quidem parandis adhibere curam, in 20 amicis elegendis neglegentes esse nec habere quasi signa quaedam et notas, quibus eos qui ad amicitiam essent idonei iudicarent. sunt igitur firmi et stabiles et constantes eligendi, cuius generis est magna penuria, et iudicare difficile est sane nisi expertum, experiendum 25 autem est in ipsa amicitia.

4[b].

535 *Οὔ ποτε δουλείη κεφαλὴ ἰθεῖα πέφυκεν,*
ἀλλ' αἰεὶ σκολιή, καὐχένα λοξὸν ἔχει.

4c.
Heracliti

fr. 76 Byw. apud Philonem de providentia II, 109 vers. armen. 'etiam Heraclitus non gratis atque inconsulto
5 dixit: in terra sicca animus est sapiens ac virtutis amans' et Eusebium praep. ev. VIII, 14, 66 *μόνη ἡ Ἑλλὰς ἀψευδῶς ἀνθρωπογονεῖ φυτὸν οὐράνιον καὶ βλάστημα θεῖον ἠκριβωμένον, λογισμὸν ἀποτίκτουσα οἰκειούμενον ἐπιστήμῃ. τὸ δ' αἴτιον· λεπτότητι ἀέρος*
10 *ἡ διάνοια πέφυκεν ἀκονᾶσθαι.* 67. *διὸ καὶ Ἡράκλειτος οὐκ ἀπὸ σκοποῦ φησιν· οὗ γῆ ξηρή, ψυχὴ σοφωτάτη καὶ ἀρίστη.* de forma dicti *αὔη ψυχὴ σοφωτάτη καὶ ἀρίστη* (Stob. floril. V, 120) cf. fr. 74 et 75 Byw. et Zeller, Philos. der Griechen I, 705[5] sq.

15 76a.
Plutarchi.

Alc. 4, 1 *ἤδη δὲ πολλῶν καὶ γενναίων ἀθροιζομένων καὶ περιεπόντων οἱ μὲν ἄλλοι καταφανεῖς ἦσαν τὴν λαμπρότητα τῆς ὥρας (Ἀλκιβιάδου) ἐκπεπληγμένοι*
20 *καὶ θεραπεύοντες, ὁ δὲ Σωκράτους ἔρως μέγα μαρτύριον ἦν τῆς ἀρετῆς καὶ εὐφυίας τοῦ παιδός, ἣν ἐμφαινομένην τῷ εἴδει καὶ διαλάμπουσαν ἐνορῶν .... οἷος ἦν ἀμύνειν καὶ μὴ περιορᾶν ὡς φυτὸν ἐν ἄνθει τὸν οἰκεῖον καρπὸν ἀποβάλλον καὶ διαφθεῖρον.*

25 76b.

Anton. 4, 1 *προσῆν δὲ (Ἀντωνίῳ) καὶ μορφῆς ἐλευθέριον ἀξίωμα καὶ πώγων τις οὐκ ἀγεννὴς καὶ πλάτος μετώπου καὶ γρυπότης μυκτῆρος ἐδόκει τοῖς γραφομένοις καὶ πλαττομένοις Ἡρακλέους προσώποις ἐμ-*
30 *φερὲς ἔχειν τὸ ἀρρενωπόν.*

76[c].

Amator. c. 21 p. 767 B *πότερον οὖν ἰταμοῦ μὲν ἤθους καὶ ἀκολάστου καὶ διεφθορότος σημεῖα τοῖς εἴδεσι τῶν γυναικῶν ἐπιτρέχει, κοσμίου δὲ καὶ σώφρονος οὐδὲν ἔπεστι τῇ μορφῇ φέγγος; ἢ πολλὰ μὲν ἔπεστι* 5 *καὶ συνεπιφαίνεται, κινεῖ δ' οὐδὲν ἢ προσκαλεῖται τὸν ἔρωτα; οὐδέτερον γὰρ εὔλογον οὐδ' ἀληθές.*

80[a].

Artemidori.

Onirocr. II, 69 *Τῶν ἀξιοπίστων λεγομένων, οἷς* 10 *λέγουσί τι πιστεύειν χρὴ καὶ πείθεσθαι, φημὶ πρώτους εἶναι θεούς· ἀλλότριον γὰρ θεῶν τὸ ψεύδεσθαι, ἔπειτα ἱερέας· τῆς γὰρ αὐτῆς τοῖς θεοῖς παρὰ ἀνθρώποις τετυχήκασι τιμῆς. εἶτα βασιλέας καὶ ἄρχοντας καὶ διδασκάλους· καὶ γὰρ οὗτοι ὅμοιοί εἰσι θεοῖς, οἱ μὲν* 15 *εἰσάγοντες εἰς τὸ ζῆν, οἱ δὲ ὅπως χρὴ τῷ ζῆν χρῆσθαι διδάσκοντες. εἶτα μάντεις, μάντεων δὲ τοὺς μὴ ἀπατεῶνας. ὅσα γὰρ ἂν λέγωσι Πυθαγορισταί, φυσιογνωμονικοί, ἀστραγαλομάντεις, τυρομάντεις, κοσκινομάντεις, μορφοσκόποι, χειροσκόποι, λεκανομάντεις, νεκυο-* 20 *μάντεις, ψευδῆ πάντα καὶ ἀνυπόστατα χρὴ νομίζειν· καὶ γὰρ αἱ τέχναι αὐτῶν εἰσὶ τοιαῦται καὶ αὐτῆς μὲν μαντικῆς οὐδὲ βραχὺ ἴσασι, γοητεύοντες δὲ καὶ ἀπατῶντες ἀποδιδύσκουσι τοὺς ἐντυγχάνοντας. ὑπολείπεται δὴ μόνα ἀληθῆ εἶναι τὰ ὑπὸ θυτῶν λεγόμενα* 25 *καὶ οἰωνιστῶν καὶ ἀστεροσκόπων καὶ τερατοσκόπων καὶ ὀνειροκριτῶν καὶ ἡπατοσκόπων.*

112[a].

Sexti Empirici

Adv. math. V, 95 *Ἀπὸ δὲ τῆς αὐτῆς ὁρμώμενοι δυνάμεως δυσωπήσομεν αὐτοὺς καὶ ἐν οἷς συνοικειοῦν θέλουσι τοῖς τῶν ζωδίων τύποις τάς τε μορφὰς καὶ τὰ ἤθη τῶν ἀνθρώπων, οἷον ὅταν λέγωσιν, ὁ ἐν Λέοντι γεννηθεὶς ἀνδρεῖος ἔσται, ὁ δὲ ἐν Παρθένῳ τετανόθριξ χαροπὸς λευκόχρως ἄπαις αἰδήμων. ταῦτα γὰρ καὶ τὰ τούτοις ὅμοια γέλωτος μᾶλλον ἢ σπουδῆς ἐστιν ἄξια.* 96. *πρῶτον μὲν γάρ, εἰ, ὅτι ἄλκιμον καὶ ἀρρενωπόν ἐστιν ὁ λέων, φασὶ τὸν ἐν αὐτῷ γεννώμενον ἀνδρεῖον τυγχάνειν, πῶς τὸν ταῦρον ἀναλογοῦντα τούτῳ θῆλυ νομίζουσι ζῷον;* 97. *εἶτα μετὰ τοῦτο οἴεσθαι ζώδιον κάλλιστον τὸν λέοντα τὸν ἐν οὐρανῷ ἀναλογίαν ἔχειν τῷ ἐπὶ γῆς* . . . . . 99. *οὐ μὴν ἀλλὰ καὶ ὡς ἀνώτερον ἐλέγομεν, τῶν ἐν τῷ αὐτῷ ζωδίῳ γεννωμένων οὔθ' αἱ μορφαί εἰσιν αἱ αὐταὶ οὔτε τὰ ἤθη ἐστὶν ὅμοια, ἐκτὸς εἰ μὴ τὰς μοίρας εἰς ἃς ἕκαστον διαιρεῖται ζώδιον καὶ τὰ λεπτὰ φήσουσι τῆς τοιαύτης διαφορᾶς εἶναι ποιητικά· ὃ πάλιν ἐστὶν ἀδύνατον.* cf. fr. 125[a].

125[a].

Hippolyti

Ref. haer. IV, 15 *Ἀλλ' ἐπεὶ καὶ ἑτέρα τις τέχνη βαθυτέρα ἐστὶ παρὰ τοῖς πανσόφοις Ἑλλήνων μεριμνηταῖς, οἷς εὔχονται μαθητεύειν οἱ αἱρετικοὶ διὰ τὸ ταῖς αὐτῶν δόξαις χρῆσθαι πρὸς τὰ ὑπ' αὐτῶν ἐπιχειρούμενα, καθὼς ὑποδειχθήσεται μετ' οὐ πολύ, (αὕτη δέ ἐστι μετωποσκοπικὴ μαντεία, μᾶλλον δὲ μανία), οὐδὲ ταύτην σιωπήσομεν. εἰσὶν οἳ τοῖς ἄστροις ἀναφέρουσι τὰς μορφὰς τυποῦντες ἰδέας καὶ τὰς φύσεις τῶν ἀνθρώ-*

πων ἐπὶ τὰς κατὰ ἀστέρων γενέσεις ἀναλογιζόμενοι. οὕτω δὲ λέγουσιν·

Οἱ ἐν Κριῷ γεννώμενοι τοῖοι (corr. *τοιοῦτοι*) *ἔσονται· κεφαλῇ ἐπιμήκει, τριχὶ πυρρᾷ, ὀφρύσι συνεζευγμέ-*
† *ναις, μετώπῳ ὀξεῖ, ὀφθαλμοῖς γλαυκοῖς, ὑπὸ ἄλλοις* 5
(*ὑπογλαύκοις καλοῖς?*), *μήλοις καθειλκυσμένοις, ἐπίρρινοι, μυκτῆρσιν ἠνεῳγμένοις, χείλεσι λεπτοῖς, γενείῳ ὀξεῖ, στόματι ἐπιμήκει. οὗτοι, φησί, μεθέξουσι φύσεως τοιαύτης· προνοητικοί, ποικίλοι, δειλοί, φρόνιμοι, προσχαριώδεις, ἥσυχοι, περίεργοι, βουλαῖς ἀποκρύφοις, παντὶ* 10
πράγματι κατηρτισμένοι, πλεῖον φρονήσει ἢ ἰσχύι κρατοῦντες, τὸ παρὸν καταγελασταί, γεγραμματισμένοι, πιστοί, φιλόνεικοι, ἐν μάχῃ ἐρεθισταί, ἐπιθυμηταί, παιδερασταί, νοοῦντες, ἀπεστραμμένοι ἀπὸ τῶν ἰδίων οἴκων, ἀπαρέσκοντες ἅπαντα, κατήγοροι (*κακηγόροι?*), 15
ἐν οἴνῳ μανιώδεις, ἐξουθενηταί, κατ' ἔπος τι ἀποβάλλοντες, εἰς φιλίαν εὔχρηστοι διὰ τὴν ἀγαθοσύνην· πλειστάκις ἐν ἀλλοτρίᾳ γῇ ἀποθνήσκουσιν.

16. *Οἱ δὲ ἐν Ταύρῳ τύπῳ ἔσονται τῷδε· κεφαλῇ στρογγύλῃ, τριχὶ παχείᾳ, μετώπῳ πλατεῖ τετραγώνῳ,* 20
ὀφθαλμοῖς καὶ ὀφρύσι μεγάλαις, μέλασιν ἐν τῷ λευκῷ, φλέβες λεπταί, αἱματώδεις, βλεφάροις μακροῖς παχέσιν, ὠτίοις (*παχέσιν ὠτίοις?*) *μεγάλοις, στόμασι στρογγύλοις, ῥώθωνι παχεῖ, μυκτῆρσι στρογγύλοις, χείλεσι παχέσι, τοῖς ὑπεράνω μέρεσιν ἰσχύουσιν, ὀρθὸς γεγενημένος* 25
(*ὀρθοὶ γεγενημένοι?*) *ἀπὸ σκελῶν. οἱ αὐτοὶ δὲ φύσεως· ἀρέσκοντες, νοοῦντες, εὐφυεῖς, εὐσεβεῖς, δίκαιοι, ἄγροικοι, προσχαρεῖς, κοπιαταὶ ἀπὸ ἐτῶν ιβʹ, ἐρεθισταί, νωθροί. τούτων ὁ στόμαχος μικρός ἐστι, πληροῦνται τάχα, πολλὰ βουλευόμενοι, φρόνιμοι, φειδωλοὶ εἰς ἑαυτούς, εἰς* 30
ἄλλους δαψιλεῖς, ἀγαθοποιοί, σώματι βραδεῖ (*βραδεῖς?*),

ἐν μέρει εἰσὶ λυπηροί, ἀμελεῖς εἰς φιλίαν, ὠφέλιμοι (corr. ἀμελεῖς, εἰς φιλίαν ὠφέλιμοι) διὰ τὸν νοῦν, κακοπαθεῖς.

17. Ἐν Διδύμοις τύπος· προσώπῳ κοκκίνῳ, μεγέ-
5 θει οὐ λίαν μεγάλῳ, μέλεσιν ἴσοις, ὀφθαλμοῖς μέλασιν ὡς ἠλειμμένοις, μήλοις κάτω τεταμένοις, στόματι παχεῖ, ὀφρύσι συντεθειμέναις, συγκροτοῦσι πάντα, ἔχουσιν, † ἔσχατα πλούσιοι, σκνιφοί, φειδωλοὶ ἐκ τοῦ ἰδίου, δαψι- † λεῖς πραγμάτων ἀφροδισιακῶν, ἐπιεικεῖς, μουσικοί, [πρὸς
10 τὰ ἀφροδισιακὰ] ψεῦσται. οἱ αὐτοὶ δὲ φύσεως· δεδιδαγμένοι, νοοῦντες, περίεργοι, ἰδίᾳ ἀποφάσει, ἐπιθυμητικοί, [φειδωλοὶ ἐκ τοῦ ἰδίου, δαψιλεῖς,] ἥσυχοι, φρόνιμοι, δόλιοι, πολλὰ βουλεύονται, ψηφισταί, κατήγοροι (κακηγόροι?), ἀκαίριμοι, οὐκ εὐτυχεῖς, ἀπὸ
15 (ὑπὸ?) γυναικῶν φιλοῦνται, ἔμποροι, εἰς φιλίαν οὐκ ἐπὶ πολὺ ὠφέλιμοι.

18. Ἐν Καρκίνῳ τύπος· μεγέθει οὐ μεγάλῳ, τριχὶ ὥσπερ κυανέῃ, χρώματι ὑποπύρρῳ, στόματι ὀλίγῳ, κεφαλῇ στρογγύλῃ, μετώπῳ ὀξεῖ, ὀφθαλμοῖς ὑπογλαύ-
20 κοις, ἱκανῶς καλοῖς, μέλεσιν ὑποποικίλοις. οἱ αὐτοὶ φύσεως· κακοί, δόλιοι, βουλαῖς ἀπηρτισμένοι (κατηρτισμένοι?), ἄπληστοι, φειδωλοί, ἀχάριστοι, ἀνελεύθεροι, ἀνωφελεῖς, ἀμνήμονες, οὔτε ἀποδιδόασιν ἀλλότριον οὔτε ἀπαιτοῦσιν ἴδιον, εἰς φιλίαν ὠφέλιμοι.

25 19. Ἐν Λέοντι τύπος· κεφαλῇ στρογγύλῃ, τριχὶ ὑποπύρρῳ, μετώπῳ μεγάλῳ ῥυσῷ, ὠτίοις παχέσι, τραχηλιῶται (corr. τραχηλιῶντες), ἐπὶ μέρει ὑποφάλακροι, πυρροί, ὀφθαλμοῖς γλαυκοῖς, μεγάλαις γνάθοις, στόματι παχεῖ, τοῖς ἐπάνω μέρεσι παχεῖς, στήθει μεγάλῳ,
30 τοῖς ὑποκάτω μέλεσι λεπτοῖς. οἱ αὐτοὶ φύσεως· ἰδίας ἀποφάσεως, ἀσυγκέραστοι, ἀρέσκοντες ἑαυτοῖς, ὀργίλοι,

θυμώδεις, καταφρονηταί, αὐθάδεις, μηδὲν βουλευόμενοι, ἄναλοι, κακόσχολοι, συνήθεις, εἰς πράγματα ἀφροδισιακὰ ἐκκεχυμένοι, μοιχοί, ἀναιδεῖς, πίστει ἀναλήθεις, αἰτηταί, τολμηροί, σκνιφοί, ἅρπαγες, ἀξιόλογοι, εἰς κοινωνίαν ὠφέλιμοι, εἰς φιλίαν ἀνωφελεῖς. 5

20. Ἐν Παρθένῳ τύπος· ὁράσει καλῇ, ὀφθαλμοῖς οὐ μεγάλοις ἐπαφροδίτοις μέλασιν, ὀφρύσι συντεθειμέναις, ἱλαροῖς, κολυμβῶσιν. εἰσὶ δὲ λεπτοὶ σώματι, † ὑπὸ δὲ τοῦ ὄψει καλοῦ, τριχὶ καλῶς συντεθειμένῃ, μετώπῳ μεγάλῳ, ῥώθωνι προαλεῖ. οἱ αὐτοὶ φύσεως· 10 εὐμαθεῖς, μέτριοι, ἐννοηταί, παιγνιώδεις, λόγιοι, βραδυλαλοῦντες, πολλὰ βουλευόμενοι, πρὸς χάριν εὐπαραίτητοι, ἡδέως πάντα παρατηροῦντες καὶ μαθηταὶ εὐφυεῖς, ἃ ἔμαθον κρατοῦσι, μέτριοι, ἐξουθενηταί, παιδερασταί, συνήθεις, ψυχῇ μεγάλῃ, καταφρονηταί, 15 † πραγμάτων ἀμελεῖς, διδαχῇ προσέχοντες, καλλίονες ἐν ἄλλοις ἢ τοῖς ἰδίοις, πρὸς φιλίαν ὠφέλιμοι.

21. Ἐν Ζυγῷ τύπος· τριχὶ λεπτῇ προαλεῖ ὑποπύρρῳ ὑπομήκει, μετώπῳ ὀξεῖ ῥυσῷ, ὀφρύσι καλαῖς συντεθειμέναις, ὀφθαλμοῖς καλοῖς, κόραις μέλασιν, ὠτίοις 20 μακροῖς λεπτοῖς, κεφαλῇ ἐπικεκλιμένῃ, στόματι μακρῷ. οἱ αὐτοὶ φύσεως· νοοῦντες, θεοὺς τιμῶντες, ἀλλήλοις καταλαλοῦντες, ἔμποροι, κοπιαταί, πορισμὸν μὴ κατέχοντες, ψεῦσται(?), μὴ φιλοῦντες ἐν πράγμασι νοήσει (νοῆσαι vel νωθρεῦσαι?), ἀληθεῖς, ἐλευθερόγλωσσοι, 25 ἀγαθοποιοί, ἀμαθεῖς, ψεῦσται(?), συνήθεις, ἀμελεῖς· † τούτοις οὐκ ἐμποιεῖ ἀδίκως ποιῆσαι μέρος. εἰσὶ καταφρονηταί, καταγελασταί, ὀξεῖς, ἔνδοξοι, ἀκουσταί, καὶ τούτοις οὐδὲν προχωρεῖ, πρὸς φιλίαν ὠφέλιμοι.

22. Ἐν Σκορπίῳ τύπος· προσώπῳ παρθενικῷ εὐ- 30 μόρφῳ ἁλυκῷ (λευκῷ?), τριχὶ ὑπομέλανι, ὀφθαλμοῖς

εὐμόρφοις, μετώπῳ πλατεῖ καὶ ῥώθωνι ὀξεῖ, ὠτίοις συντεθειμένοις μικροῖς, μετώπῳ ῥυσῷ, ὀφρύσι στεναῖς, μήλοις καθειλκυσμένοις. οἱ αὐτοὶ φύσεως· δόλιοι, κατεστραμμένοι, ψεῦσται, ἴδια βουλεύματα μηδενὶ ἀνατι-
5 θέμενοι, διπλῇ ψυχῇ, κακοποιοί, ἐξουθενηταί, μοιχείας (corr. μοιχείαις) ἔνοχοι, εὐφυεῖς, εὐμαθεῖς, εἰς φιλίαν εὔχρηστοι.

23. Ἐν Τοξότῃ τύπος· μήκει μεγάλῳ, μετώπῳ τετραγώνῳ, ὀφρύσι μεσταῖς συγκρατουμέναις, τριχὶ
10 συντεθειμένῃ προαλεῖ, ὑπόπυρροι. οἱ αὐτοὶ φύσεως· προσχαρεῖς ὡς οἱ πεπαιδευμένοι, ἁπλοῖ, ἀγαθοποιοί, παιδερασταί, συνήθεις, κοπιαταί, φιληταί, φιλούμενοι, ἐν οἴνῳ ἱλαροί, καθάριοι, ὀργίλοι, ἀμελεῖς, κακοί, εἰς φιλίαν ἄχρηστοι, καταφρονηταί, ψυχαῖς
15 μεγάλαις, ὑβριστικοί, ὑπόδουλοι, εἰς κοινωνίαν εὔχρηστοι.

24. Ἐν Αἰγόκερῳ τύπος· σώματι ὑποπύρρῳ, τριχὶ ὑποπολίῳ προαλεῖ, στόματι στρογγύλῳ, ὀφθαλμοῖς ὡς ἀετοῦ, ὀφρύσι συντεθειμέναις, μετώπῳ ἠνοιγμένῳ,
20 ὑποφάλακροι, τὰ ὑποκάτω μέρη τοῦ σώματος ἰσχυρότερα. οἱ αὐτοὶ φύσεως· φιλόσοφοι, καταφρονηταὶ καὶ τὸ παρὸν καταγελασταί, ὀργίλοι, συγχωρηταί, καλοί, ἀγαθοποιοί, πράγματος μουσικοῦ φιληταί, ἐν οἴνῳ ὀργίλοι, γελοῖοι, συνήθεις, λάλοι, παιδερασταί, ἱλα-
25 ροί, προσφιλεῖς, φιληταί, ἐρεθίζοντες, εἰς κοινωνίαν εὔχρηστοι.

25. Ἐν Ὑδροχόῳ τύπος· μεγέθει τετράγωνος, στόματι ὀλίγῳ, ὀφθαλμοῖς ὀξέσι λεπτοῖς γοργοῖς, ἐπιτάκτης, ἀχάριστος, ὀξύς, εὐχερῶς εὑρίσκων, πρὸς φιλίαν
30 εὔχρηστος καὶ πρὸς κοινωνίαν. ἔτι ἐξ ὑγρῶν (ἀπόρων corr. Scottus) πραγμάτων πορίζουσι τοὺς πορισμοὺς

⟨*καὶ* inser. Miller⟩ *ἀπόλλουσιν* (*ἀπολλύουσιν* corr. Miller). *οἱ αὐτοὶ φύσεως· σιγηροί, αἰσχυντηροί, συνή-*
† *θεις, μοιχοί, σκνιφοί, πράγμασι ποιούμενοι, θορυ-βιασταί, καθάριοι, εὐφυεῖς, καλοί, ὀφρύσι μεγάλαις.*
† *πολλάκις ἐν λεπτοῖς πράγμασι γεννῶνται καὶ δίφρων* 5 *πραγματείαν γυμνάζουσι. τινὶ* (*ὅντιν'*?) *ἂν καλῶς ποιήσωσιν, οὐδεὶς αὐτοῖς χάριτας ἀποδιδοῖ.*

26. *Ἐν Ἰχθύσι τύπος· μήκει μέσῳ, ὡς ἰχθύες μετώπῳ ὀξεῖ, τριχὶ δασείᾳ. πολλάκις πολιοὶ ταχέως γίνονται. οἱ αὐτοὶ φύσεως· ψυχῇ μεγάλῃ, ἁπλοῖ, ὀργί-* 10 *λοι, φειδωλοί, λάλοι, πρώτῃ ἡλικίᾳ ἔσονται ὑπνωτικοί, δι' ἑαυτῶν πραγματείαν πρᾶξαι θέλουσιν, ἔνδοξοι, τολμηροί, ζηλωτικοί, κατήγοροι* (*κακηγόροι*?), *τόπον ἀλλάσσοντες, φιληταί, ὀρχησταί, εἰς φιλίαν ὠφέλιμοι.*

27. *Ἐπεὶ καὶ τούτων τὴν θαυμαστὴν σοφίαν ἐξε-* 15 *θέμεθα τήν τε πολυμέριμνον αὐτῶν δι' ἐπινοίας μαντικὴν οὐκ ἀπεκρύψαμεν, οὐδὲ ἐν οἷς σφαλλόμενοι ματαιά-ζουσι σιωπήσομεν. ἄστρων γὰρ ὀνόμασιν εἴδη καὶ φύσεις ἀνθρώπων παραβάλλοντες πῶς ἠσθένησαν. τὰ μὲν γὰρ ἄστρα ἴσμεν τοὺς ἀπ' ἀρχῆς ὀνομάσαντας* 20 *ἰδίαν κατ' ἔννοιαν ὀνόμασι κεκληκέναι πρὸς τὸ εὔσημα καὶ εὐεπίγνωστα τυγχάνειν. τίς γὰρ τούτων ὁμοιότης πρὸς τὴν τῶν ζωδίων εἰκόνα ἢ τίς ὁμοία φύσις πρά-ξεώς τε καὶ ἐνεργείας, ἵνα τις τὸν ἐν Λέοντι φάσκῃ θυμικόν, τὸν δὲ ἐν Παρθένῳ μέτριον ἢ ἐν Καρκίνῳ* 25 *κακόν, τοὺς δὲ ἐν* .... cf. fr. 112[a].

127[a].

Hermetis Trismegisti

apud Stob. anthol. I, 49, 3 (t. I p. 321, 13 W.) *ἐν πᾶσι δὲ οὐκ ἀφικνεῖται τὸ νοερὸν διὰ τὴν τοῦ σώματος* 30

σύστασιν πρὸς τὴν ἁρμονίαν. ἐὰν γὰρ ὑπερέχῃ ἐν τῇ συστάσει τὸ θερμόν, κοῦφος καὶ ἔνθερμος ⟨ἄνθρωπος⟩ γίνεται, ἐὰν δὲ τὸ ψυχρόν, βαρὺς καὶ νωχελὴς γίνεται· φύσις γὰρ ἁρμόζει τὴν τοῦ σώματος σύστασιν 5 *πρὸς τὴν ἁρμονίαν.*

127[b].

ἐκ τῆς ἱερᾶς βίβλου τῆς ἐπικαλουμένης Κόρης κόσμου apud Stob. l. l. I, 49, 44 (t. I p. 410, 6 W.) *Ἡ δὲ διαφορὰ τοῦ τὰς μὲν* (*ψυχὰς*) *βριμω-* 10 *δεστέρας εἶναι, τὰς δὲ εὐαφεῖς ὁ ἀήρ ἐστι, τέκνον Ὧρε, ἐν ᾧ πάντα γίγνεται. ἀὴρ δὲ ψυχῆς ἐστιν αὐτὸ τὸ σῶμα ὃ περιβέβληται, ὅπερ στοιχείων ἐστὶ φύραμα, γῆς καὶ ὕδατος καὶ ἀέρος καὶ πυρός. ἐπεὶ οὖν τὸ μὲν τῶν θηλειῶν σύγκριμα πλεονάζει μὲν τῷ ὑγρῷ καὶ* 15 *ψυχρῷ, λείπεται δὲ τῷ ξηρῷ καὶ θερμῷ, παρὰ τοῦτο ἡ εἰς τοιοῦτον πλάσμα συγκλειομένη ψυχὴ δίυγρος γίγνεται καὶ τρυφερά, ὥσπερ ἐπὶ τῶν ἀρρένων τὸ ἐναντίον ἔστι γιγνόμενον εὑρεῖν. ἐπεὶ* (corr. ex *ἐπὶ* Krollius Philol. LI, 230) *γὰρ τούτοις πλεονάζει μὲν* 20 *τὸ ξηρὸν καὶ θερμόν, λείπεται δὲ τὸ ψυχρὸν καὶ ὑγρόν, διὰ τοῦτο αἱ ἐν τοιούτοις σώμασι ψυχαὶ τραχεῖαι καὶ ἐργατικώτεραί εἰσιν.*

ib. l. 24 *Τὰ δὲ περιβόλαια ταῦτα* (*τῆς ψυχῆς*) *ἀέρες εἰσὶν οἱ ἐν ἡμῖν. ὅταν οὗτοι ὦσι λεπτοὶ καὶ ἀραιοὶ* 25 *καὶ διαυγεῖς, τότε συνετὴ ἡ ψυχή ἐστιν· ὅταν δὲ τοὐναντίον πυκνοὶ καὶ παχεῖς καὶ τεθολωμένοι, τότε ὡς ἐν χειμῶνι ἐπὶ μακρὸν οὐ βλέπει, ἀλλὰ ταῦτα ὅσα παρὰ ποσὶ κεῖται.*

ib. p. 411, 6 *Ἡ γῆ μέσον τοῦ παντὸς ὑπτία κεῖται* 30 *καὶ κεῖται ὥσπερ ἄνθρωπος οὐρανὸν βλέπουσα, μεμε-*

ρισμένη δὲ καθ' ὅσα μέρη ὁ ἄνθρωπος μελίζεται. — καὶ πρὸς μὲν τῷ νότῳ τοῦ παντὸς κειμένην ἔχει τὴν κεφαλήν, πρὸς δὲ τῷ ἀπηλιώτῃ ⟨τὸν⟩ δεξιὸν ὦμον, ⟨πρὸς δὲ τῷ λιβὶ τὸν εὐώνυμον⟩, ὑπὸ τῆς ἄρκτου τοὺς πόδας, ⟨τὸν μὲν δεξιὸν ὑπὸ τὴν οὐράν⟩, τὸν δὲ εὐώνυμον ὑπὸ τὴν κεφαλὴν τῆς ἄρκτου· τοὺς δὲ μηροὺς ἐν τοῖς μετὰ τὴν ἄρκτον· τὰ δὲ μέσα ἐν τοῖς μέσοις. καὶ τούτου σημεῖόν ἐστι τὸ τοὺς μὲν νοτιαίους τῶν ἀνθρώπων καὶ ἐπὶ τῇ κορυφῇ οἰκοῦντας εὐκορύφους καὶ καλλίτριχας εἶναι καὶ τοξικούς (αἰτία γὰρ τούτων ἡ δεξιὰ χείρ ἐστι), τοὺς δ' ἐν τῷ λιβὶ ἀσφαλεῖς εἶναι [καὶ] ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον ἀριστερομάχους καὶ ὅσον ἄλλοι τῷ δεξιῷ μέρει ἐνεργοῦσιν αὐτοὺς τῷ εὐωνύμῳ προστιθεμένους, τοὺς δὲ ὑπὸ τὴν ἄρκτον πρωτεύοντας τοὺς πόδας καὶ ἄλλως (ἄλλους Wachsm.) εὐκνήμους, τοὺς δὲ μετὰ τούτους καὶ μικρῷ πόρρω τὸ νῦν Ἰταλικὸν κλῖμα ⟨κατοικοῦντας⟩ καὶ τὸ Ἑλλαδικόν, πάντας δὴ τούτους καλλιμήρους εἶναι καὶ εὐπυγοτέρους, ὥστε τῇ τοῦ κάλλους τῶν μερῶν τούτων ὑπερβολῇ καὶ τοὺς ἐνταῦθα ἀνθρώπους καταβαίνειν πρὸς τὴν τῶν ἀρρένων ὁμιλίαν. πάντα δὲ ταῦτα τὰ μέρη πρὸς τὰ ἄλλα ἀργὰ ὄντα ἀργοτέρους ἤνεγκε καὶ τοὺς ἐπ' αὐτῶν ἀνθρώπους. ἐπειδὴ δὲ ἐν τῷ μέσῳ τῆς γῆς κεῖται ἡ τῶν προγόνων ἡμῶν ἱερωτάτη χώρα (Αἴγυπτος), τὸ δὲ μέσον τοῦ ἀνθρωπίνου σώματος μόνης τῆς καρδίας ἐστὶ σηκός, τῆς δὲ ψυχῆς ὁρμητήριόν ἐστι καρδία, παρὰ ταύτην τὴν αἰτίαν, ὦ τέκνον, ⟨οἱ⟩ ἐνταῦθα ἄνθρωποι τὰ μὲν ἄλλα ἔχουσιν οὐχ ἧττον ὅσα καὶ πάντες, ἐξαίρετον δὲ τῶν πάντων νοεροί εἰσι καὶ σώφρονες, ὡς ἂν ἐπὶ καρδίας γενόμενοι καὶ τραφέντες. ἄλλως τε ὁ μὲν νότος, ὦ παῖ, δεκτικὸς ὢν τῶν ἐκ

τοῦ περιέχοντος συνισταμένων νεφῶν ** ὅπου δ' ἂν ἐμπέσῃ νεφέλη, τὸν ἐπικείμενον ἤχλυσεν ἀέρα καὶ τρόπον τινὰ καπνοῦ κατεκόμισε, καπνὸς δὲ ἢ ἀχλὺς οὐ μόνον ὀμμάτων ἐστὶν ἐμπόδιον, ἀλλὰ καὶ νοῦ.
5 ὁ δὲ ἀπηλιώτης, ὦ μεγαλόδοξε Ὧρε, τῇ συνεχεῖ τοῦ ἡλίου ἀνατολῇ θορυβούμενος καὶ ἐκθερμαινόμενος, ὁμοίως δὲ καὶ ὁ ἀντικείμενος τούτῳ λὶψ μετέχων τῶν αὐτῶν κατὰ δυσμὰς οὐδεμίαν εἰλικρινῆ ἐπίστασιν ποιοῦνται τῶν παρ' αὐτοῖς γεννωμένων ἀνθρώπων. ὁ
10 δὲ βορέης τῇ συμφώνῳ ψυχρίᾳ ἀποπήσσει μετὰ τῶν σωμάτων καὶ τὸν νοῦν τῶν παρ' αὐτοῖς γεννωμένων ἀνθρώπων. τὸ δὲ μέσον τούτων εἰλικρινὲς ὂν καὶ ἀτάραχον καὶ αὐτὸ προέχει καὶ τοῖς ἐν αὐτῷ πᾶσι. τῇ γὰρ συνεχεῖ ἀμεριμνίᾳ γεννᾷ καὶ κοσμεῖ καὶ παι-
15 δεύει καὶ μόνον τοῖς τοιούτοις ἐρίζει καὶ νικᾷ καὶ ἐπισταμένως τὴν ἰδίαν νίκην ὥσπερ σατράπης ἀγαθὸς τοῖς νενικημένοις καὶ ἐπιδίδωσι.

129[a].

Procli

20 comm. in Plat. Tim. I p. 50 B τὴν δὲ εὐκρασίαν τῶν ὡρῶν τὴν τῶν φρονίμων οἰστικὴν Παναίτιος μὲν καὶ ἄλλοι τινὲς τῶν Πλατωνικῶν ἐπὶ τῶν φαινομένων ἤκουσαν, ὡς τῆς Ἀττικῆς διὰ τὰς ὥρας τοῦ ἔτους εὖ κεκραμένας ἐπιτηδείως ἐχούσης πρὸς τὴν τῶν φρονί-
25 μων ἀνδρῶν ἀπογέννησιν. Λογγῖνος δὲ ἀπορεῖ μὲν πρὸς τούτους ὡς μήτε ἀληθεύοντας (τοὐναντίον γὰρ ὁρᾶται πολλή τις καὶ αὐχμῶν καὶ χειμώνων ἀσυμμετρία περὶ τόνδε τὸν τόπον) μήτε εἰ ὁ τόπος ἦν τοιοῦτος, δυναμένους ἔτι τὴν ἀθανασίαν σώζειν τῶν
30 ψυχῶν, εἴπερ ὑπὸ τῆς τῶν ὡρῶν εὐκρασίας ἡ φρόνησις

† *αὐταῖς ἐμφύεται· κρᾶσιν γάρ ἐστιν ἢ τελειότητα κράσεως τοῦτο τὴν ψυχὴν ἀποφαινομένων· αὐτὸς δὲ τὴν εὐκρασίαν ταύτην οὐ πρὸς τὴν τοῦ ἀέρος κατάστασιν ἀναφέρεσθαί φησιν, ἀλλ' εἶναί τινα ἰδιότητα τοῦ καταστήματος ἀκατονόμαστον, συντελοῦσαν εἰς φρόνησιν·* 5 *ὡς γὰρ ὕδατά τινα μαντικά ἐστι καὶ τόποι τινὲς νοσοποιοὶ καὶ φθορώδεις, οὕτω καὶ εἰς φρόνησιν συμβάλλεσθαι τοιάνδε τινὰ χώραν* (corr. *χώρας*) *ἰδιότητα, θαυμαστὸν οὐδέν.* cf. fr. 35 et R. Hirzel, Untersuchungen zu Cicero's philos. Schriften II, 893 sq. 10

130[a].

[Alexandri Tralliani]

de oculis II, p. 174, 11 ed. Puschmann (Berliner Studd. f. class. Philol. V, 2) *Περὶ ψυχρᾶς καὶ ξηρᾶς δυσκρασίας. εἰδέναι δὲ δεῖ καὶ ταύτην ἢ καθ' ὅλου τοῦ σώματος* 15 *εἶναι τὴν δυσκρασίαν ἢ περὶ τὰ ὄμματα μόνα, καὶ εἰ μὲν καθ' ὅλου τοῦ σώματος εἴη, δῆλον ἔσται σοι ἐκ τῆς προηγησαμένης διαίτης .... εἰ δὲ καὶ λῦπαι προηγήσαντο καὶ φροντίδες καὶ δυσθυμίαι, δῆλόν ἐστιν ἐκ τούτων, ὡς ἐν ὅλῳ τῷ σώματι μελαγχολικώτερος* 20 *ἐπλεόνασε χυμός· ἡ δὲ χροιὰ τούτοις μολυβδώδης ἐστὶ καὶ τὸ τῆς ψυχῆς εἶδος δύσθυμον καὶ σαθρὸν ὡς ἐπὶ τὸ πολύ. εἰ δὲ μηδὲν εἴη τούτων ἔκδηλον ἐν ὅλῳ τῷ σώματι, φαίνονται δέ ποτε τὰ ὄμματα μᾶλλον ἄχροα καὶ βάρους αἴσθησις καὶ δυσκινησία, δηλοῖ μηδὲν μὲν* 25 *τὸ ὅλον ἠδικῆσθαι τὸ σῶμα, περὶ δὲ τὰ ὄμματα μόνον ἐνοχλεῖν τὴν κακοχυμίαν.*

132ª.

Anonymi codicis miscellanei Laurentiani Conv. Suppr. 20[1])

fol. 77ᵛ *Δεῖ εἰδέναι, ὅτι τὰς ἐκ φύσεως ἀρετὰς ἀνδρα-*
5 *ποδώδεις ὁ Πλάτων καλεῖ, καὶ εἰκότως, καὶ γὰρ ἀν-*
δρεῖος ὁ λέων κατὰ φύσιν, σώφρων ἡ τρυγών, φρό-
νιμος ὄφις καὶ ἀλώπηξ, δίκαιος ὁ πελαργός, μόνας δὲ
τὰς διὰ πόνων ἡμῖν ἐπιγενομένας καὶ προαιρέσεως
τελείας ἀνθρώπου ἀρετὰς εἶναι βούλεται. φυσικαὶ δὲ
10 *ἀνθρώπου ἀρεταὶ αἱ ἐκ τῶν κράσεων παρακολουθοῦσαι·*
θερμοτέρας γὰρ ἐπιτυχὼν κράσεως ἀνδρεῖός ἐστιν καὶ
ψυχροτέρας σώφρων, καὶ ἐπὶ τῶν ἄλλων ὁμοίως. cf.
Plat. Phaed. p. 69 B *μὴ σιαγραφία τις ᾖ ἡ τοιαύτη*
ἀρετὴ καὶ τῷ ὄντι ἀνδραποδώδης τε καὶ οὐδὲν ὑγιὲς
15 *οὐδ' ἀληθὲς ἔχουσα, τὸ δ' ἀληθὲς τῷ ὄντι ᾖ κάθαρσίς*
τις τῶν τοιούτων πάντων, καὶ ἡ σωφροσύνη καὶ ἡ
δικαιοσύνη καὶ ἡ ἀνδρία καὶ αὐτὴ ἡ φρόνησις μὴ
καθαρμός τις ᾖ.

141ª.

20 ## Ciceronis

de deor. nat. II, 6, 17 an ne hoc quidem intellegimus, omnia supera esse meliora, terram autem esse infimam, quam crassissimus circumfundat (circumfundatur?) aër? ut ob eam ipsam causam, quod etiam
25 quibusdam regionibus atque urbibus contingere videmus, hebetiora ut sint hominum ingenia propter caeli

1) Cf. Rostagno e Festa, indice dei codici greci Laurenziani non compresi nel catalogo del Bandini (Studi italiani di Filologia classica I, 138). apographum huius fragmenti insigni Nicolai Festae liberalitati debeo.

pleniorem ⟨umore *inser. Usener annal. philol. CXXXIX, 390 sq.*⟩ naturam, hoc idem generi humano evenerit, quod in terra, hoc est in crassissima regione mundi, conlocati sint.

151[a].

Senecae

de ira II, 15, 5 Fere itaque imperia penes eos fuere populos, qui mitiore caelo utuntur. in frigora septentrionemque vergentibus inmansueta ingenia sunt, ut ait poeta,

suoque simillima caelo.

VIII.

INDICES.

I.

INDEX GRAECUS.

1.

A. Index auctorum.

B. Index deorum hominumque.

C. Index gentium, terrarum, urbium.

2.

Index vocabulorum.

II.

INDEX*) LATINUS.

---

*) *Numeri arabici huius indicis latini omnes ad tomum secundum referendi sunt.*

1.

INDEX NOMINUM PROPRIORUM.

A. Index auctorum.

B. Index deorum hominumque.

C. Index gentium, terrarum, urbium.

2.

INDEX VOCABULORUM.

INDEX VOCUM MEMORABILIUM QUAE EXSTANT IN BARTHOLOMAEI DE MESSANA PHYSIOGNOMONICORUM PSEUDARISTOTELICORUM INTERPRETATIONE LATINA.

III.

INDEX ARABICOLATINUS.

1.

INDEX NOMINUM PROPRIORUM.

A. Index auctorum.

B. Index deorum hominumque.

C. Index gentium, terrarum, urbium.

2.

INDEX VOCABULORUM.